לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים

על המשמר

יום ו', כ"ד באב תשמ"ו, 29 באוגוסט 1986 / שנה מ"ד מס' 13127 / המחיר 1.20 שקל כולל מע"מ

אמריקנים ומצרים יחלו היום בחיפושים אחר הצוללת „דקר"

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

הבוקר אמורים להיפתח מול חופי מצרים, החיפושים אחר צוללת חיל הים „דקר" שטבעה בסוף שנות השישים. את החיפושים בשלב הראשון יערכו מומחים אמריקניים שעסקו באחרונה בחיפושים אחר שרידי מעבורת החלל צ'לנג'ר. אלה יסתייעו במטוס מדגם „אוריון" מצוייד באמצעים אלקטרוניים משוכללים לגלוי ריכוזי מתכת בים. בחיפושים יטלו חלק גם ספינות של חיל-הים המצרי. בישראל הוחלט באחרונה בדרגים מדיניים ובטחוניים בכירים, כי ישראל לא תפרסם כל מידע על מהלך החיפושים ועל התוצאות במידה שיהיו. על פי דרישת האמריקנים הם יהיו אחראים בלעדית לכל פירסום מידע בעניין החיפושים.

מובארק דן עם חוסיין בתיאום עמדות לקראת הפיסגה עם פרס

ביקש לברר אם ניתן לפשר בין ירדן לאש"ף – אולם רבת-עמון השיבה כי אין מקום לחידוש הדיאלוג ● ייתכן שינסו לחפש הנהגה חלופית לפלשתינים עמה תהיה מוכנה ישראל לשוחח ● סוכנות הידיעות המצרית: טרם נקבע מועד לפיסגה – יוחלט עליו רק לאחר חתימת שטר הבוררות ● קמחי דן בקהיר במינוי הבוררים

מאת כתבנו לענייני המזרח התיכון וכתבתנו המדינית ביים

נשיא מצרים חוסני מובארק ערך אתמול ביקור בזק של 3 שעות ברבת-עמון ונועד לשיחה בארבע עיניים עם המלך חוסיין. בשובו לקהיר אמר מר מובארק לעיתונאים כי לא דן עם המלך חוסיין בנושאים שיש בדעתו להעלות במגישתו עם שמעון פרס. ואולם מקורות מדיניים ברבת עמון מסרו אמש כי מובארק בא לירדן כדי לתאם עמדות עם המלך חוסיין לפני (המשך בעמוד 2)

רקאנטי יו"ר אי.די.בי. – בניגוד להמלצת בייסקי ● עמוד 4

הובטחה פתיחה שקטה של שנת הלימודים ● עמוד 28

הפישפשוק ייפתח בשבת – הציבור מוזמן ● עמוד 3

בתגובה למאמר בשבועון המצרי „אל-מוצוור" לקראת הפיסגה

פרס: „3 הלאווים" שלי הם – לא למלחמה, לא לטרור ולא לסרבנות לנהל מו"מ

שמיר: אני מסכים עם הלאווים של פרס ובלבד שלא יחרוג ממדיניות הממשלה

מאת שלמה גלזר, כתב „על המשמר"

ראש-הממשלה שמעון פרס היה אתמול אורחה של העיר עפולה החוגגת שישים שנה להיווסדה. בהשיבו למברכיו אמר ראש-הממשלה כי הוא נוסע למצרים עם שלושה לאווים: לא למלחמה, לא לטרור ולא לסרבנות לנהל מו"מ לשלום. לא אתחייב במצרים בשום דבר הסותר את (המשך בעמוד 2)

מונעים חופשה מחיילי מילואים מחשש שיגרמו לחילול שבת

מדובר בקבוצה גדולה של חיילים המועסקים במשימה כלשהי ● היום עמדו לסיים חלק ממשימתם ולהמשיך בה במוצאי-שבת ● כשפנו למפקדיהם בבקשה לצאת לחופשה נאמר להם כי הדבר לא יינתן להם מחשש לחילול שבת ● ח"כ אלוני פנתה בנושא בשאילתה לשר הבטחון שהשיב כי „החיילים לא ייצאו לחופשה משיקולים מבצעיים" ● אלוני: התשובה לא מספקת – אפנה לפרקליט הצבאי

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

צה"ל לא מאשר לקבוצת חיילי מילואים לצאת היום לחופשת שבת. לטענת אנשי המילואים, מסרו להם המפקדים, כי שלילת החופשה היא בשל החשש שיגרמו חילול שבת. חברת הכנסת שולמית אלוני, שמידע זה הגיע אליה מאחד החיילים, פנתה אתמול בעניין זה (המשך בעמוד 2)

ההסתדרות פועלת למנוע הנטישה

הברפלד וקיסר נפגשו עם האחיות ועם שר הבריאות ● האוצר מסרב לדון על שכר — מוכן להוסיף רק 900 תקנים ● אחיות ראשיות בבתי-חולים קוראות להאיץ המו"מ ולמנוע השביתה

מאת כתבי „על המשמר" ועתים

כנס חירום של כל האחיות הראשיות של בתי-החולים, קרא אתמול להתערבותם המיידית של שר-הבריאות ומזכ"ל ההסתדרות לקידום המו"מ עם אחיות בתי החולים. יו"ר איגוד האחיות הראשיות, [illegible] אמרה, כי ניתן עדיין למנוע את מימוש הנטישה של בתי-החולים, עליה החליטו האחיות. כ-85 האחיות הראשיות, שהשתתפו בכנס החירום שנערך בביה"ח „שיבא" בתל-השומר, העמידו כי התערבותם של השר מרדכי גור ומזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר בנושאת המו"מ עם אחיות בתי-החולים, תסייע במניעת השביתה.

[illegible] מטה המאבק של אחיות בתי החולים [illegible] את [illegible] לנטישת כל בתי החולים בשבוע [illegible] (המשך בעמוד 8)

אילנה כהן-והב

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
הוועד-הפועל

חברי הוועד-הפועל והסגנים

מוזמנים לישיבת הוועד-הפועל של ההסתדרות שתתקיים ביום א' כ"ו באב תשמ"ו, 31.8.86, בשעה 10.00 בבוקר, באולם הישיבות בקומה 7.

בסדר-היום:
1. אישור הסכמי השכר במיגזר הציבורי ובמיגזר היצרני.
2. היערכות לקראת יישום החלטות הוועידה המרכזית בנושא קופ"ח.
3. שונות.

ברחשי הוקרה / הזמנות יחולקו בשער לפני הישיבה

עדי קידר
מזכיר הוועד הפועל

הצבור הראשי בראיון ל„על המשמר"

גם בעתיד נוסיף לפסול חומר חשוב בפרשת השב"כ

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

[illegible]

ליטוש מדיניות או טקס פרידה

פגישתו הבלתי-מתוכננת והבהולה כלשהו של נשיא מצרים למפגש עם המלך הירדני-מלמדת על התשובות שמייחס מובארק לפיסגה העתידה עם פרס, וזאת [illegible] כלט לתלך הרוחות השורר לפתות אצל החלק הליכודי של ממשלת האחדות, המבקש בכל מאודו להמעיט בערכה של הפגישה הצפוי. אך גם במפלגת העבודה מורגש יותר מקורטוב של עצבנות, ואפילו מבוכה מסויימת. [illegible] שאמור היה לחיות, בסך הכל, עוד הוליוח בשרשרת טקסי הפרידה [illegible] של מתארגנים עבור פרס, בערב הרוטציה הארוך ביותר בעונת [illegible] פוליטי בעל משקל סגולי בזכות עצמו, שהשלכותיו ארוכות-טווח. [illegible] מקווים האופטימיסטים חסרי התקנה מקרב מפלגת העבודה [illegible] בשניה האחרונה ממש, תקפוץ דווקא מן הכובע הפיסגתי הזה ארנבת [illegible] מן הסוג המקובל על המערך והנשלל על-ידי הליכוד – וכך תתפוצץ [illegible] חדש לפני שימלאו לה שנתיים. לעומתם חוששים הפסימיסטים, [illegible] את הנולד כמות שהוא באמת, ולא כמות שהוא עשוי לחיות, כי [illegible] עם מובארק רק יניח פרס יסודות להמשך הדיאלוג המדיני החדש עם [illegible] שיתנהל מאוקטובר ועד הבחירות בעוד שנתיים על ידי יצחק שמיר [illegible] – אם יתנהל בכלל. הנה כי כן במסגרת תוכנית ההבראה הכלכלית, [illegible] נטונה ובעצב המדינאים המופכחים הללו במפלגת העבודה, התאמץ [illegible] אפיים להעביר לידי שמיר ירושה עשירה של אינפלציה זעירה [illegible] מטבע מצומחות, על מנת שלמנהיג הליכוד יהיו מספיק נכסים להיטיב [illegible] את לב העם ולזכות שוב בקולותיו; האם אין ראש-הממשלה היוצא חוזר [illegible] של אותו המשגה בתחום מדיניות החוץ, ומכשיר קרקע מדושנת [illegible] של ראש-הממשלה הנכנס?

התשובה מותנית בעשייתה ואי-עשייתה של מפלגת העבודה בכלל, ושל שריה [illegible] בפרט, בשנתיים הקרובות. פרס צריך להתעקש לנהל מדיניות חוץ [illegible] על פרשנות יונית ומחפשת-שלום של מצע הממשלה – ופרשנות [illegible] לא חורגת מן ההסכם הקואליציוני – כך שיוכל לנצל את היסקיות [illegible] ממסעותיו ובפגישותיו בחודשים האחרונים, ובמיוחד המפגש שהיה [illegible] באלכסנדריה להאצת התהליך המדיני – ואולי אין זה סוף [illegible] גם המלך הירדני יחכים ויבין, שעליו להצטרף לרב-השיח הזה [illegible] לא והתהלמו ראש-הממשלה בישראל. אם יחשוב אז ראש-הממשלה [illegible] כי שר-החוץ פרס אינו פועל במסגרת המניחה את דעתו של הליכוד [illegible] הוא לפרק את ממשלת האחדות ולהכריז על בחירות, דבר שיחסס מאוד [illegible] בטרם קטף ואכל מפרי ראשות הממשלה. (במאמר מוסגר מציין, כי [illegible] הכלכלית שלא כבמדיניות החוץ אין למפלגת העבודה היכולת לנתק [illegible] עצמאית לאחר הרוטציה, וכל ההצלחות יזקפו בלעדית לזכות [illegible] ממשלת, באמת חבל על המאמצים המושקעים עתה בארגון כל [illegible] הבקות העולם ומנהיגיו).

[illegible] לחפגש עם מובארק רק כדי ללחוץ את ידו, וקל וחומר רק כדי [illegible] על הלאווים המדיניים המכשילים של ממשלת האחדות. יש הגיון [illegible] אם היא תנוע תהליכים של שלום ותזיז גלגלים של פתרון; אין בה [illegible] רק טקס של סיבוב-נסרק.

טכנאי רשות השידור: ההשבתה אמש – רק תחילת השיבושים

השביתו אמש את שידורי הרדיו והטלוויזיה לחצי שעה במחאה על סירובו של האוצר לתת להם תוספת איזון ● פורת: אם הטכנאים ימשיכו להכות הם יאבדו את תמיכתנו במאבקם ● היום צפויים שיבושים בשידור מהדורת „מבט" ויומני החדשות ברדיו

מאת אתי רונאל, כתבת „על המשמר"

השבתת הרדיו והטלוויזיה אמש בין השעות 20.30-21.00 היא רק תחילתם של עיצומי טכנאי רשות השידור, שישבשו את השידורים בשבועות הקרובים, אלא אם כן יחזור בו האוצר מסירובו לתת להם את תוספת האיזון שאושרה לכל עובדי המדינה, בנימוק שעובדי רשות השידור אינם נחשבים לעובדי מדינה.

„כשמדובר בחובות אנחנו עובדי מדינה. אבל כשאנחנו צריכים לקבל משהו אומרים לנו שאנחנו עובדי רשות השידור ואיננו זכאים לשום תוספת" – טען אתמול חבר ועד הטכנאים, אלי קריתי. המרמור על שהנהלת רשות השידור מתעלמת מתביעות הטכנאים, כמו גם מסכסוך העבודה עליו הכריזו לפני שבועיים, ואשר זכה לתמיכת ההסתדרות.

מנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, אמר אמש בתגובה על העיצומים, כי „אם ימשיכו עובדי ההנדסה להכות ברשות השידור, למרות שהנהלתה היתה מוכנה לתמוך במאבקם באוצר לקבלת תוספת האיזון, הם יאבדו תמיכתה. ההנהלה איננה יכולה לתמוך במאבקם של עובדים כשהם משבשים את לוח המשדרים ופוגעים בציבור הרחב".

היום יקיימו כל עובדי ההנדסה של רשות השידור אסיפת עובדים במהלכה תושבת העבודה בטלוויזיה וברדיו והטכנאים לא ייצאו לצילומים מחוץ לבניין. פירוש הדבר: שיבושים במהדורת „מבט" וביומני חדשות ברדיו. שיבושים נוספים צפויים גם בסוף השבוע ובמהלך השבוע הבא.

● צעירי מפ"ם מקדמים בברכה את ההתפתחות בקשרי ישראל עם המדינות המתפתחות באפריקה ומקווים כי תהליך זה יביא במקביל לצינון היחסים עם המשטר הגזעני בפרטוריה, עד לניתוקם המוחלט.

הסכם פשרה מחזיר הפגנות השבת לפתח-תקווה

בבית-המשפט הגבוה לצדק הושגה אתמול פשרה בין נציגי הציבור החרדי בפתח-תקווה לבין משטרת ישראל, שלפיו יוכל הציבור הדתי להפגין מול קולנוע „היכל" בלילות שבת במשך 7 פעמים ב-24 השבועות הקרובים.

ההסדר הושג בעקבות עתירה לבג"ץ, שהגישו כמה מאנשי הציבור החרדי בפתח-תקווה נגד מפקד מחוז המרכז של המשטרה, לאחר שהמשטרה לא אישרה להם לערוך הפגנות מול קולנוע „היכל" במחאה על חילול שבת במקום. בהודעה לבג"ץ מטעם המשטרה נאמר, כי ההפגנות מול קולנוע „היכל" גורמות לריתוק אלפי שוטרים, ומשימות משטרה אחרות חיוניות לא פחות, נפגעות. נציגי החרדים קיימו מגעים בעניין, ומסרו [illegible]

של דבר מסרו אתמול לבג"ץ כי הושגה הסכמה. לפי הסדר המשרה יוכלו להפגין מול קולנוע „היכל" ב-24 השבועות הקרובים [illegible]

חברי כל התנועות המושביות יפגינו ביום א' בירושלים

מאת יוסף גלילי, כתב „על המשמר"

כנס חירום של כל התנועות המושביות בארץ, בהשתתפות פעילים במוסדות ומזכירי המושבים, החליט אתמול, לקיים את הפגנת חברי המושבים ביום ראשון הקרוב מול משרד ראש הממשלה בירושלים.

המושבים יפגינו במחאה על „אי קיום הבטחות ראש הממשלה, שרי האוצר והחקלאות לביצוע תוכנית ההבראה למשק המשפחתי ומתן מיפרעה בסך 25 מיליון דולר, בהתאם להחלטת הממשלה לבלימת התמוטטותם של המושבים במשק".

הדוברים גדליה גל ודניאל רוזן מתנועת המושבים, שמואל כהן מתנועת מושבי בית"ר, נגנו, מזכיר האיחוד החקלאי, ובר-לבנה, מזכיר „העובד הציוני", תבעו לצאת להפגנה ולהמשיך בפעולת מחאה ובמאבק עד שיקויימו הבטחות הממשלה. כן תבעו לקיים את לוח הזמנים, כפי שהובטח, לגמר עבודת הוועדה המשותפת של האוצר ומשרד-החקלאות, והמחלקה להתיישבות ליישומה של תוכנית ההבראה.

רענן שריר, ראש מטה החירום להכנת ההפגנה, מסר [illegible] ההכנות שנעשו עד היום [illegible] מחברי המושבים להשתתף בהמוניהם בהפגנה. כן מסר, כי בתמיכת ההסתדרות ישתתפו משלחות הורות מטעם מועצת הפועלים ברחבי הארץ בהפגנה לצד חברי המושבים.

מזכיר התק"ם, ישעיהו פרי, ומזכיר הקיבוץ הארצי, חיים אורון (ג'ומס), הודיעו על תמיכתם במאבק המושבים והשתתפות משלחות הורות של הקיבוצים בהפגנה ביום ראשון מול משרד ראש הממשלה בירושלים.

בעל ואשה נהרגו בתאונה בכביש הדמים אשדוד-אשקלון

מאת רפאל גאון וזהבה מזוז, כתבי „על המשמר"

ביאטה וקורט מאיר בני 68 ממושב שדמה נהרגו אתמול בצהריים בתאונת דרכים שאירעה דרומית לצומת אשדוד.

התאונה אירעה כאשר מכוניתם סטתה מסיבות לא ברורות שמאלה והתנגשה חזיתית עם משאית שבאה ממול.

למקום הוזעקו אמבולנס של מד"א, משטרה וכבאים, שעמלו בחילוץ נוסעי המכונית שהיו לכודים בתוך הרכב המחוץ. הם הועברו לבית-החולים ברזילי באשקלון, שם נקבע מותם. נהג המשאית, חבר קיבוץ מפלסים, נעצר לחקירה.

כביש הדמים אשקלון-אשדוד ממשיך לתבוע קורבנות. בשנה האחרונה הושלם אמנם קטע דו-נתיבי באורך 7 ק"מ, אולם יתר הכביש הוא עדיין חד-נתיבי וישולם, כמובטח, בשנת התקציב הבאה.

7 נפצעו בתאונת שרשרת

שבעה נוסעים נפצעו אתמול קל בתאונת שרשרת שאירעה בכביש המהיר תל-אביב-אשדוד ליד רמת אליהו.

התאונה אירעה כאשר אוטובוס פרטי מחברת טיולי „שיך" התנגש באוטובוס „אגד" שנסע לפניו וזה התנגש באוטובוס „אגד" אחר שנסע לפניהם.

כל הפצועים הועברו לבית-החולים תל-השומר.

תאונה משולשת בנגב

בתאונות דרכים בין שלוש מכוניות נפצעו אתמול בצהריים שני בני-אדם באורח קל.

התאונה התרחשה בכביש אופקים-באר-שבע סמוך לשעה 12 בצהריים. המשטרה מעריכה, כי רכב מסוג סובארו סטיישן נסע מאופקים לכיוון באר-שבע, ומסיבה שטרם הובררה סטה לנתיב שמאל ופגע ברכב שהגיע ממול. מכונית שהגיעה מאחורי אותו רכב לא הספיקה לעצור והתנגשה בחלק האחורי של המכונית.

הוצא צו מניעה נגד העיצומים בבתי-המ"ש

בית-הדין האזורי לעבודה בירושלים הוציא אמש צווי מניעה המורים לכלל העובדים במערכת בתי-המשפט בארץ לשוב לעבודה תקינה, ולהימנע מכל עיצומים או שביתה ולהימנע מהפרעה מאורגנת למהלך העבודה התקין.

צווי המניעה הוצאו נגד ההסתדרות הכללית, הסתדרות עובדי המדינה, ועד עובדי מערכת המשפט וכלל עובדי מערכת המשפט.

בעקבות עיצומי העובדים הגישה פרקליטות המדינה בקשה לבית-הדין האזורי בירושלים להוציא את הצווים.

השופט יעקב נויגבורן קבע, כי נציגי העובדים הוזמנו כדין ומאחר ולא הופיעו לדיון המשפטי, הצווים הוצאו בהיעדרם. עוד קבע השופט, כי קיימים, כבר צווים תלויים ועומדים נגד עובדי מערכת בתי-המשפט, ונקיטת עיצומים או שביתה חלקית מהווה הפרת הצווים הקיימים ועבירה פלילית. (עתים)

מפלגת הפועלים המאוחדת / המרכז
האיגוד המקצועי – תא עובדי המדינה

ביום א', 31.8.86, בשעה 18.30 באולם בית המרכז
לקיום ערב זיכרון של חברנו

בנימין אבנון ז"ל

בהשתתפות: בני המשפחה, מזכירי המפלגה, מזכ"ל הסתדרות עובדי המדינה
חברי ומוקירי זכרו מוזמנים.
העלייה לבית הקברות בחולון בשעה 16.30 מהשער הישן.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל

נעמת
תנועת נשים עובדות ומתנדבות

מילגות נעמת
לשנת תשמ"ו 1986/87

נעמת תעניק מילגות לזכאיות, הלומדות במוסדות להשכלה גבוהה.
● חברות בהסתדרות הכללית.
● לאחר שרות צבאי או לאומי (תנאי זה לא חל על בנות המיעוטים).

עדיפות תינתן:
ללומדות מקצועות בלתי שגרתיים בין נשים, מדע, טכנולוגיה, רפואה, חקלאות ועוד.
ועדת המילגות של נעמת תקבע לפי סדר עדיפויות את הזכאיות.
בקשות לשאלונים בכתב על גבי גלויה תתקבלנה עד 15 באוקטובר 1986.
לפי הכתובת: נעמת, קרן המילגות, רח' ארלוזורוב 93, ת"א, מיקוד 62098.
המילגות לזכאיות תחולקנה במאי 1987.

בן-ישראל תוקף דברי שרון על „בטלה" באשקלון

במקום להצטרף למאבק נגד השכר התחלתי הירוד, המוצע לעובדים בערי-פיתוח, שהוא פחות מהשלמת הכנסה, נטפל שר התעשיה לעובדים שאינם רוצים לעבוד בשכר כה נמוך — אמר גדעון בן-ישראל, יו"ר אגף הארגון ומועצות-הפועלים, בכנס ארצי של מזכירי מועצות-הפועלים, שנערך אתמול בבית הוועד הפועל בתל-אביב.

גדעון בן-ישראל התייחס לדברי השר אריאל שרון באשקלון שאמר: „אין פה אבטלה — יש בטלה, ומי שרוצה — יכול לעבוד". לדבריו, חייב שר התעשיה והמסחר להצטרף ראשון למאבק נגד שכר תחילתי הנמוך מ-350 ש"ח בחודש המוצע לעובדים.

הנה רק היום התפרסם מחקר של הביטוח הלאומי, המוכיח שהעלאת שכר המינימום מ-32% ל-50% מהשכר הממוצע במשק תגדיל את עלות העבודה של כל השכירים בשיעור נמוך. אדם מוכן לעבוד רק בעבור שכר המסוגל לתת לו קיום, אמר בן-ישראל.

הוא הציע לשר התעשיה והמסחר לטפל בתעשיינים, המציעים משכורות כה נמוכות, במקום להטפל לעובדים.

בחיפה מתכננים מערכת חינוך לשנות האלפיים

מאת ירון זליג, כתב „על המשמר"

עיריית חיפה שכרה השנה את שירותיה של חברה לתיכנון מערכות, שתתכנן את פעולתה של מערכת החינוך בעיר לקראת שנות התשעים והאלפיים.

על כך מסר ראש העיר, אריה גוראל, במסיבת עיתונאים שקיים לקראת פתיחת שנת הלימודים.

גוראל אמר, כי עבודת החברה לתיכנון מערכות תלווה על-ידי ועדת היגוי משותפת לאגף החינוך של העירייה ולמשרד-החינוך, שבראשה תעמוד פרופ' מרים בן-פרץ מהחוג לחינוך באוניברסיטת חיפה, שהיא גם חברת מועצת העיר.

ראש העיר מסר עוד, כי השנה יוקם בחיפה מפת"ן (מפעל תעסוקה לנוער) עבור כמה עשרות נערים ערביים אשר נפלטו מכל מערכות החינוך הפורמלי.

תקציב החינוך של עיריית חיפה לשנה הקרובה יעמוד על 23 מיליון ש"ח, שהם כרבע מסך תקציב של העירייה. מספר התלמידים יגיע השנה ל-42 אלף.

בצפת לומדים בבתי-ספר שניבנו בתקופת המנדט

מאת יהודה צור, כתב „על המשמר"

עיריית צפת קובלת על כך, שכמעט 40 שנה אחרי הקמת המדינה, עדיין קיימים בעיר בתי-ספר שניבנו עוד בתקופת המנדט — אמר אתמול דוד ממן, ממלא מקום ראש העיר, בפגישה עם עתונאים לקראת פתיחת שנת-הלימודים הקרובה.

לדבריו, עדיין יש בעיר בתי-ספר הפועלים בצריפים ללא שירותים סבירים. משרד החינוך מורים לצפת תקציבים לשיפוץ ולטיפול במבנים החינוכיים במתכונת דומה ועל-פי אותם הקריטריונים הנהוגים בעיירות כמו תל-אביב, אך בתל-אביב המבנים מודרניים ומחייבים טיפול רגיל בלבד, לעומת צפת, שבה שוכנים בתי-ספר במבנים ישנים מאד, אמר ממן. לדוגמה ציין ממן, שבית-הספר הממלכתי ב', בשכונת כנען, שוכן במבנים שהוקמו לפני קום המדינה. בבית-הספר אלקבץ לומדים התלמידים בדירות שכורות.

הוא הביע תקווה, שעם בנייתו של בית-ספר מקיף ממלכתי חדש בצפת, יוכלו תלמידי העיר ללמוד בתנאים משופרים.

השופטת אילצה הצדדים ב„סנפרוסט" להגיע להסכם

מאת רפאל גאון, כתבנו בדרום

נציגי ההנהלה והעובדים ב„סנפרוסט", מפעל לירקות מוקפאים באשדוד, שהופיעו לפני השופטת סילץ בבית-הדין לעבודה, אולצו אתמול להגיע להסכם ביניהם לפי הוראת השופטת.

בפגישה של הצדדים, שנמשכה משעה 4 אחה"צ עד 8 בבוקר של יום המחרת, חתמו הצדדים על הסכם-עבודה חדש, שהעובדים ומועצת-הפועלים רואים בו הישג גדול: שכר התחלתי של 450 ש"ח החל מ-1 באפריל 1986; כל המשתכרים עד 600 ש"ח יקבלו תוספת של 10% אחוזים; המשתכרים מעל ל-600 ש"ח יקבלו תוספת של 4 אחוזים; עובדים הנאלצים לעבוד בבית-הקירור יקבלו עוד תוספת של 10 אחוזים; החל מ-1 באפריל 1987 יופרשו לכל העובדים 5 אחוזים משכרם לקרן ההשתלמות ועוד.

לשכות המסחר נגד פטור מאגרות נמל ליצואנים

מאת אורי נחשון, כתב „על המשמר"

מתן פטור ליצואנים מאגרות דמי רציף בשיעור שני אחוזים יעמיק את העיוותים הקיימים באגרות הנמלים ויגרום להתייקרויות של האגרות האחרות בנמלים — כך טוענים ראשי איגוד לשכות המסחר במברק ששוגר אתמול לשרי האוצר, התחבורה, הכלכלה והתעשייה והמסחר.

באיגוד לשכות המסחר טוענים, כי מתן הטבות נוספות ליצואנים במסגרת אגרות הנמלים יחייב מציאת מקורות מימון חדשים ודבר זה ייעשה במישרין או בעקיפין על חשבונם של המשתמשים בהובלה ימית — לרבות יבואנים ויצרנים לשוק המקומי.

לשכות המסחר תובעות להורות על הקפאת כל ההצעות להנהגת הפטורים נוספים באגרות אלה.

רוב מפוטרי „עשות" מקבלים דמי אבטלה

מאת רפאל גאון, כתבנו בדרום

כמעט כל 90 מפוטרי „עשות", מפעל התעשיה הצבאית באשקלון מקבלים מענקי-אבטלה, מאחר שלא ניתן למצוא להם תעסוקה במקצועם, והשכר המוצע להם מגיע רק לגובה מענק-האבטלה, שהם זכאים לו על-פי החוק.

אפילו אלה שהועסקו בעבודות פשוטות, כגון ניקיון וטלפנות, לא קיבלו תעסוקה במקום עבודה חדש, מפני שהשכר המוצע להם אינו מגיע לגובה מענק האבטלה.

על אנומליה נוספת, בעקבות חוק ביטוח האבטלה סיפר מנהל שירות התעסוקה באשקלון, אברהם סעידי: כ-300 עובדות [illegible] המשתכרות כ-800 ש"ח בעונה, מקבלות מענק-אבטלה במשך שישה חודשים, מפני שאין מצליחים למצוא להן עבודה באריזה שהשכר בה יגיע ל-500 ש"ח, שלהם הם זכאים על-פי החוק.

מובארק דן עם חוסיין בתיאום

(סוף מעמוד ראשון)
הפגישה עם פרס. מובארק הביא אתו לירדן את שר־החוץ שלו עיסמת עבד אל־מגיד, אשר נועד עם ראש־ממשלת ירדן זייד ריפאעי, וראשי חצר המלוכה בשעה שמובארק וחוסיין שוחחו ביחידות בארמון „א־נדווה".

פרס: „3 הלאווים" שלי

(סוף מעמוד ראשון)
קווי היסוד של הממשלה, הדגיש פרס. פרס אמר עוד כי אין שום צורך שיקח עמו את שר־החוץ שמיר למצרים, או לארה"ב בביקוריו הקרובים שם. „למרות הרושם שאנשים שונים מנסים ליצור יש רק ממשלה אחת בישראל, ואני עומד בראשה".

שמיר מסכים ל„לאווים"

כתב עתי"ם מוסר:
„אני מסכים לדברי ראש־הממשלה שמעון פרס בעפולה על שלושת „הלאווים" שהזכיר בנאומו: לא למלחמה. לא לטרור ולא לסרבנות למו"מ. אנו מסכימים ל„לאווים", אך אנו צריכים לראות שב„כן" שלנו נוכל לחיות בשלום" - אמר אמש מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ יצחק שמיר, בהרצאתו ב„מועדון הקבלן" ב„גן אורנים" בתל אביב, בתגובה לדברי רה"מ. השר שמיר הוסיף, כי אנו אומרים „כן" למו"מ ישיר, כי הוא אנטי־תיזה לוועידה בין לאומית. הערבים והסובייטים מציעים שישראל תהיה רק אחת המשתתפות ותעמוד בעימות עם העולם כולו, ולא חשוב מהי עמדת ישראל. מו"מ ישיר היא נוסחה הגיונית, ציין, שאיש אינו יכול להתנגד לה, אלא מי שרוצה בהדברת ישראל ואינו מוכן להסכים עם קיומה.

לא בניגוד לקווי היסוד

אשר לפיסגה במצרים, אמר שמיר שכאשר היא תתקיים — ראש־הממשלה ייצג את העם כולו ואת הממשלה כולה, והוא לא יוכל להתחייב למשהו שסותר את ההסכם שהושג בעת הקמת ממשלת האחדות.

הבעייה הפלשתינית

מקורות בבירת ירדן אמרו כי מובארק דיווח למלך חוסיין על המגעים האחרונים בין קהיר לירושלים, על הסיכום ההולך ומתקרב של שטר הבוררות על טאבה, ועל המגעים האחרונים של מצרים עם הנהגת אש"ף. ראש מינהל ההסברה המצרי, ממדוח בלתגי, שהתלווה אף הוא אל הנשיא מובארק אמר כי הבעייה הפלשתינית ויחסי אש"ף ירדן עמדו במוקד השיחה בין הנשיא לבין המלך.

מן הראוי לציין כי אין זה מקרה שדווקא שר־החוץ עבד אל מגיד הוא שהתלווה אתמול אל מובארק בביקור הקצר בעמאן, שכן היה זה עבד אל־מגיד אשר נועד בשבועות האחרונים עם כמה מראשי אש"ף של ערפאת, שבאו לקהיר ולאחרונה, ביום שלישי, עם עבד אל־חמיד המכונה אבו־אלהול — אחד האנשים החזקים בצמרת הפת"ח וראש מנגנון המודיעין של האירגון.

הנהגה חלופית לאש"ף

כתבנו אומר כי סביר להניח כי בעקבות המגעים האחרונים של מצרים עם ראשי אש"ף אפשר שמובארק נסוג משהו מנסיונותיו העיקשים לשוב ולפשר בין חוסיין לערפאת והוא מבקש למצוא דרך ביחד עם המלך חוסיין אחר הנהגה חלופית לפלשתינים שעמה תהיה ישראל מוכנה להיכנס למשא־ומתן כזה או אחר. ואכן עם תום ביקורו של מובארק אמרו מקורות ברבת־עמון כי אין מקום לחידוש הדיאלוג בין ירדן לבין אש"ף לפני שהנהגת אש"ף תהיה מוכנה להכיר בהחלטת מועצת הבטחון 242 ובתמורה תהיה וושינגטון מוכנה להכיר בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני.

טרם נקבע מועד לפיסגה

מובארק עצמו אמר בשובו לקהיר כי הוא והמלך חוסיין עושים מאמצים לחידוש התהליך המדיני באיזור וגם אש"ף צריך לעשות מאמצים בכיוון זה. מובארק אמר גם כי טרם נקבע מועד לפגישת הפיסגה בינו לבין ראש־הממשלה שמעון פרס, והחלטה על המועד תתקבל אחרי החתימה על שטר הבוררות. ואולם כתבנו מעיר כי הניסוח הזה של: הפיסגה בעקבות החתימה על שטר הבוררות, הוא הניסוח הפורמלי הפומבי, שאותו מציג מובארק באורח רשמי, אף שהמגעים לכינוס הפיסגה הולכים ונשלמים, ואתמול מסר עורך השבועון „אל מוצוור", מכרם מוחמד אחמד, הנחשב למקורב ביותר לנשיא מובארק מכל עורכי העתונים במצרים, כי הפיסגה תתקיים ב־10 וב־11 בספטמבר באלכסנדריה.

ראש הבוררים — נשיא שווייץ

מנכ"ל משרד החוץ, דוד קמחי, והיועץ המשפטי של המשרד רובי סייבל שבו אמש לארץ אחרי שהשתתפו אתמול בפגישת של צוותי המו"מ של מצרים וישראל וארה"ב. היועץ המשפטי של משרד החוץ המצרי הד"ר נביל אל ערבי מסר כי הצוותים דנו גם בשמות הבוררים וגם בעניין סימון נקודות הגבול. אף שעדיין לא הושגה הסכמה בדבר שמות הבוררים מסרו אמש מקורות בקהיר, כי האמריקנים הציעו לבחור את נשיא שווייץ לשעבר ליו"ר ועדת הבוררות והוא יהיה זה שיבחר את שני הבוררים הבינלאומיים האחרים, אשר מצרים וישראל אינם יכולות להגיע להסכמה עליהם. הצוותים הטכניים שעסקו בימים האחרונים בסימון נקודות הגבול באיזור טאבה, סיימו עד כה לסמן ולצלם 10 מתוך 14 הנקודות ועד תחילת השבוע הבא יסיימו את העבודה בשטח.

המזה"ת במוקד התייעצויות בין ארה"ב לברה"מ

וושינגטון. — משלחות רמות־דרג של ארה"ב וברית־המועצות המשיכו אתמול לדון בוושינגטון בבעיות איזוריות, והתמקדו בעיקר בדרום־אפריקה ובמזה"ת. האמריקנים גם ביקשו מהסובייטים לדעת אם הם מתכוונים לחדש היחסים עם ישראל.

השיחות, שנועדו לסלול את הדרך לפגישת שרי־החוץ של שתי המעצמות, ב־19 בספטמבר, לקראת פגישת הפיסגה בין הנשיא רייגן לבין המנהיג הסובייטי מיכאל גורבאצ'וב, יימשכו גם היום. (איי. פי.)

שר־החוץ הספרדי לביקור בישראל

מאת דליה שחורי, הכתבת המדינית של „על המשמר"

שר־החוץ של ספרד, פרנסיסקו פרננדז אורדונייז, יבוא לישראל לביקור רשמי ב־9 בספטמבר, על פי הזמנת שר־החוץ יצחק שמיר. הביקור יימשך שלושה ימים. יהיה זה ביקור ראשון של שר ספרדי בישראל מאז כינון היחסים ב־17 בינואר השנה.

אל שר־החוץ הספרדי יצטרפו בביקורו בישראל קרוב ל־50 עיתונאים. הוא יפגוש בארץ את נשיא המדינה, ראש־הממשלה ואישים נוספים. תוכנית הביקור עדיין לא הושלמה.

„חקירת השב"כ מתמקדת בפעולות ההונאה וההסוואה"

מאת זאב בליצר, כתב „על המשמר" בארה"ב

וושינגטון. — ראש השב"כ לשעבר, אברהם שלום, מסר לחוקרי המשטרה בישראל, כי כל מעשיו בקשר לאירוע אוטובוס 300 נעשו „בסמכות הולמת וברשות" — מסר ביום ד' „ניו־יורק טיימס" בידיעה מירושלים מאת אורי דן ואריק פטמן.

בתחילת השבוע מסר העתון, כי שני המחבלים שנלכדו עם שחרור חטופי אוטובוס 300 באשקלון, הוצאו להורג על־פי [illegible] שניתנו עוד ב־1948, שיש להרוג את כל המחבלים, אם הדבר רק אפשרי, בפעולות נגדים.

שמיר אישר הוראה

בהביאו דברים מפי אנשי השב"כ, מסר העתון ביום ד', כי הם סיפרו למשטרה כי שמעו מפי שלום, שיצחק שמיר, קיבל דיווח על הפעולות להסוות את הריגת שני המחבלים ואחר כך נתן שמיר את רשותו להמשיך פעולות ההסוואה.

עוד מסרו המקורות, לדברי העתון, כי שר־המשטרה חיים בר־לב והיועץ המשפטי יוסף חריש ממקדים עתה את תשומת לבם [illegible] אך ורק" בפעולות ההסוואה הללו.

„מקורות בישראל אמרו, כי הם מצפים, שחקירת המשטרה תסתיים בתוך השבועות הקרובים. בעוד חודש, עוד בטרם תוכנס הרוטאציה לתוקפה" — קובע העתון.

כנס יהודי־ערבי בעכו מגנה גורמים קיצוניים

כרוז הסתה של „בני־הכפר" יצר מתיחות בעיר

מאת יהודה צור, כתב „על המשמר"

כנס אחווה יהודי־ערבי שהתקיים אמש באולם המוסכת של מועצת פועלי עכו קרא לחזק את היחסים הטובים בין יהודים לערבים בעכו ובגליל.

משתתפי הכנס, אשר נהפך גם למפגן הזדהות עם החזרת אדמות „שטח 9" לבעליהם היהודים והערבים, גינו בחריפות כל נסיון לפגוע בהישגים שהושגו ביחסי שני העמים.

קולות שפויים

מזכיר מועצת פועלי עכו, יהושע כץ, הביע תקוותו שהכנס ישמיע קולות שפויים, שיבליטו את שיתוף הפעולה בין היהודים לערבים למען יחסי שלום ואחווה בארץ. הוא קרא לגנות את הגורמים הערביים הקיצוניים בעכו, הפועלים בשבועות האחרונים, כדי לערער את היחסים בין שני העמים בעיר. ראש העיר אלי דה־קסטרו, גינה את תנועת „בני־הכפר" המנסה לחבל ביחסים יהודים וערבים בעיר: „הם שמו להם למטרה לפגוע בכנס החשוב שבנינו, עיר מעורבת אשר הוכיחה שאפשר לחיות יחד בארץ הזאת."

גדעון בן ישראל הדגיש את ההחלטה הנחושה של ההסתדרות להיאבק למען הבטחת זכויות מלאות לערבים, ויצא נגד תופעות של קיצונים במגזר הערבי והיהודי החרוצים לפגוע ביחסים בין שני העמים. חבר־הכנסת אמנון לין, אמר שהחלטה על „שטח 9" לא מהווה ויתור על שטחים, אלא החזרת זכויות של יהודים וערבים על אדמותיהם. תובל חלילה, מזכיר מועצת פועלי סכנין, קרא ליהודים ולערבים לפעול יחד [illegible] שההחלטה לקידום יחסים בין שני העמים. דוד קורן העלה על נס את היחסים הקיימים בעכו בין יהודים וערבים, ואמר שהם מהווים חשוב ליתר הערים המעורבות בארץ.

מבחן יהודי־ערבי

בכנס השתתפו כ־300 איש, יהודים, ערבים, ודרוזים, לרבות מזכירי מועצות פועלים מהגליל המערבי. הכנס גם ציין [illegible] השלוחה בעכו של המכון [illegible] ערבי של ההסתדרות [illegible] אשר יפעל במועצת פועלי עכו.

כרוז הסתה

ראש העיר אלי דה־קסטרו ומזכיר מועצת הפועלים [illegible] שיגרו אתמול מכתבים לשר־הבטחון ולשר המשטרה [illegible] את שירותי הבטחון [illegible] קשה את מה [illegible] „בני־הכפר", אשר [illegible] המוכנים לפעול [illegible] בעיר. באותו כרוז [illegible] בעכו, קראה תנועת „בני־הכפר" לפעול נגד מה שהיא מכנה „מבצע [illegible]" [illegible] פעולה עם הציונים". [illegible] העיר, מחומר שהכאן [illegible] ערבי, אך גם אזרח נאמן למדינת ישראל.

● נשיא בית־המשפט העליון השופט מאיר שמגר [illegible] העובדה שסוגיית משפטות [illegible] טרם נדונה בבית המשפט [illegible] אין בה כדי להדריך [illegible] בהרכב מורחב של [illegible] המשפט העליון.

הננו משתתפים באבלו של החבר
דוד כהן
על מות
אחיו ז"ל
הוועד־הפועל של ההסתדרות
וחבר עובדים

לפייגה ולמשפחתה
משתתפים באבלכם במות האח
יוסף שטרן ז"ל
קיבוץ מרחביה

מונעים חופשה

(סוף מעמוד ראשון)
בשאילתא לשר־הבטחון. בתשובה מסר רבין לאלוני כי החיילים לא ייצאו לחופש המשיקולים מבצעיים טהורים.

צה"ל: לא נכון

דובר צה"ל מסר אתמול בתשובה לשאלת כתבנו: „הנושא עקרונית אינו נכון, ח"כ אלוני אשר פנתה לשר־הבטחון בעניין קיבלה תשובה מקיפה וממצה".

מדובר בקבוצה גדולה של חיילי מילואים שגוייסו ביום רביעי השבוע כדי להכין משימה כלשהי. הם אמורים לסיים חלק ממשימתם היום בצהריים ולהמשיך בה במוצאי שבת. אנשי המילואים, רובם בעלי משפחות, פנו למפקדים וביקשו לצאת לחופשת שבת קצרה. לדבריהם אמרו להם מפקדיהם כי הדבר לא יוכל להתבצע מחשש לחילול שבת.

ח"כ אלוני: מעצר שווא

ח"כ שולמית אלוני אינה מסתפקת בתשובתו של שר־הבטחון, והיא תפנה הבוקר לפרקליט הצבאי הראשי תא"ל בן ציון פרחי בעניין זה. אמש אמרה ח"כ אלוני לכתבנו: „זהו מעצר שווא ושימוש שרירותי בניגוד לחוק בסמכות. אין לרמטכ"ל סמכות לעצור אזרחים בעלי משפחות ל־40 שעות לצרכים של חינוך מחדש וחזרה בתשובה. האחריות לכך היא של השר רבין והוא אינו יכול להתחמק ולומר שהדבר בסמכות הרמטכ"ל. לדעתי רבין מבקש לשאת חן וחסד בפני החרדים שאינם משרתים בצה"ל" אמרה אלוני. ח"כ אלוני הוסיפה עוד, כי נודע לה שהופעלו לחצים על שר־הבטחון מצד חוגים מסויימים בעניין זה.

ההסתדרות פועלת

(סוף מעמוד ראשון)
הבא, בעקבות החלטה שנתקבלה ביום ד' ע"י אסיפה סוערת של האחיות.

האחיות החליטו לא להודיע בפומבי על המועד המדוייק שבו הן ינטשו את בתי־החולים, כדי למנוע הוצאת צווי ריתוק נגדן.

האוצר מסרב

משרד האוצר מסרב להכנס למו"מ עם האחיות על תנאי השכר ומוכן רק להוסיף כ־900 תקנים נוספים לבתי החולים.

על אף פניית האחיות והאחים העובדים בבתי־החולים אל המעסיקים לפתוח במו"מ, בקשתם טרם נענתה.

מטה המאבק ישב אמש עם חיים הברפלד, יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, כדי למצוא דרכים לצאת מהמצב התמור, לו גרמו המעסיקים, משרד הבריאות והממשלה.

מגעים עם ההסתדרות

צמרת ההסתדרות מנהלת בימים אלה מגעים אינטנסיביים ליישוב חילוקי הדעות בין המעסיקים ונציגות האחיות בבתי־החולים, במגמה להגיע תוך זמן קצר להסכם מוסכם, ולמנוע מהאחיות את נטישת בתי־ח"ו בסוף השבוע הבא.

במסגרת מגעים אלה נועדו אתמול בבוקר מזכ"ל ההסתדרות ח"כ ישראל קיסר ויו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד גם עם שר־הבריאות מרדכי גור.

במגישה שהתקיימה בלשכת המזכ"ל בתל־אביב השתתף גם יו"ר ההנהלה המרכזית של קופ"ח פרופ' חיים דורון.

עיצומים ב„סורוקה"

רק חולים במצב קשה יתקבלו לאישפוז במרכז הרפואי „סורוקה" בבאר שבע, והעבודה בשלוש מחלקות, שנסגרו זמנית לפני כחודש לא תחודש — הודעה זו נמסרה אתמול להנהלת „סורוקה" לאחר שעובדי בית־החולים החליטו על נקיטת עיצומים, בעקבות המחסור החמור בתקני כח אדם במקום.

מועצת העובדים של „סורוקה" הודיעה להנהלת בית החולים על החלטתה להגביל את הקבלה לאישפוז לחולים קשים בלבד כבר מיום שני הקרוב.

הוועה"פ של ההסתדרות יאשר ביום ראשון הסכם המסגרת

יתכן שעד אז יושג גם הסכם במגזור הפרטי

מאת כתבנו לענייני עבודה

הוועד הפועל של ההסתדרות יתכנס ביום ראשון הקרוב לישיבה שלא מן המניין כדי לאשר את הסכם המסגרת שנחתם לאחרונה בראשי תיבות במגזר הציבורי.

כן יאשר הוועד הפועל את הקווים הכלליים של ההסכם המתגבש בסקטור הפרטי, או את ההסכם, אם יושג עד אז.

דיונים אינטנסיביים בין ההסתדרות לבין לשכת התיאום של האירגונים הכלכליים להשגת ההסכם נמשכים מאחורי הקלעים. חיים הברפלד העריך אתמול בישיבת מרכז הסתדרות המתכתה כי עד ישיבת הוועד הפועל יהיה ניתן להגיע להסכם חתום.

מסרבים לחתום

כתבנו מציין כי הוועד הפועל כבר אישר בישיבתו לפני שבועיים את ההסכם במגזר הציבורי על קוויו הכלליים בלבד, שלושת ראשי ההסתדרויות: מהנדסים, אקדמאים במדעי החברה והרוח והטכנאים, מסרבים לחתום על ההסכם משום שלא צורף אליו מכתב הקובע כי הסעיפים השונים יחולו גם במשק העובדים, ומשום שיש חילוקי דעות עם המעסיקים הציבוריים באשר לאיוש הדרגות והגבהות.

סיעת ר"ץ בהסתדרות תעלה בישיבת הוועד הפועל הצעה לסדר היום לדון במשבר האחיות. בפניה של הסיעה שהועברה על־ידי שלמה גבעולי נאמר כי הוועד הפועל יתבע להעניק גיבוי מלא לאחיות במאבקן נגד המעסיקים והממשלה המושכים אותן באף זה כחודשיים ימים.

„על המשמר"
עתון יומי
„על המשמר" — עתון וספר בע"מ
עתון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: סבר פלוצקר
עורך משנה: ישראל זמיר
מזכיר המערכת: עדה סער
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל' 378833; חשבון בבנק הדואר 3–43360–4
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעול ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR" (The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St., Tel-Aviv 67771 Phone: 378833 Telex: 341652
סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בנין מנסור, חדרים 102–121, טל' 225125–6. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' סבוזר 17, טל' 673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

שר המשפטים: יוגש כתב אישום נגד דמאניוק

החוקרים סבורים שבריה"מ תעביר מסמכים שיביאו להרשעת דמאניוק

התביעה נזקקת בעיקר לתעודה המוכיחה שדמאניוק שירת בטרבלינקה ■ תעודה זו נמסרה בשעתו לאמריקנים ועליה התבססו שלטונות ההגירה שעצרו אותו

מאת בצלאל עמיקם וזהבי מוזס כתבי „על המשמר"

הצוות המיוחד האוסף חומר לקראת משפטו של איוון דמאניוק, ממשיך בריכוז חומר התביעה וגיבושו לקראת הכנת כתב האישום בחודש הבא. בצוות מצויים אנשי משרד המשפטים וחוקרי משטרה בכירים. ג'ון דמאניוק, בן ה־67 עצור זה חצי שנה בכלא איילון (רמלה) לאחר שהוסגר מארה"ב. על פי פרטי כתב האישום „איוון האיום" [illegible] שירת דמאניוק במחנה ההשמדה טרבלינקה ונטל חלק בתוכנית הנאצית להשמיד את יהודי פולין.

שר המשפטים והתיירות, אברהם שריר, אמר אתמול בבאר־שבע כי אכן יוגש כתב אישום נגד דמאניוק.

הקשיים בגיבוש כתב האישום מקורם במספר הקטן של ניצולים היכולים להעיד על מעשיו. כדי להשלים את הכנת חומר הראיות זקוקים אנשי צוות החקירה למספר תעודות מקוריות המצויות ברשותה של בריה"מ. החוקרים אופטימיים וסבורים שהרוסים אכן ימציאו את המסמכים המקוריים כדי לאשש את כתב האישום. בצוות החוקרים שוררת אמונה ותמימות דעים כי החומר שנאסף דיו כדי להרשיע את החשוד.

נודע כי במשרד המשפטים שוקלים הגשת כתב אישום נגדו בתום מועד הארכת המעצר הנוכחית. זאת למרות שעל־ידי כך מסתכנת התביעה בשיחרורו של ג'ון דמאניוק עקב ראיות חסרות. הידיעה על כך שודרה אתמול בהרחבה במהדורות החדשות של „קול ישראל" ואף זכתה להרחבה רבה קודם לכן בטלוויזיה.

במשרד המשפטים סבורים כי הקשיים הבלתי צפויים בהם נתקל הצוות העוסק באיסוף הראיות לא יביאו לבקשת דחייה נוספת במעצרו של דמאניוק. כזכור, האריך שופט בית־המשפט העליון השופט יעקב מלץ את מעצרו של דמאניוק בששה שבועות נוספים עד ל־1.10.86. בכך נענה לבקשת התביעה תוך שהוא מתרה בה כי יהיה קשה מאוד לשכנע את בית־המשפט להאריך את המעצר פעם נוספת.

לצוות החקירה חסרה עדיין התעודה המקורית המעידה כי דמאניוק שהה במחנה טרבלינקה. מחנה זה הוקם לצורך אימון שבויי מלחמה אוקראינים או תושבי בריה"מ בעלי יחוס גרמני. שוכני המחנה אומנו במקום לתפקידים שונים והשתתפו בדיכוי מרד גטו וארשה ובתפקידים שונים במחנות ההשמדה. דמאניוק עצמו טוען כי במשך כל התקופה הנדונה מה־5 במאי 1942 ועד חורף 1944 שהה במחנות שבויים כשבוי רוסי בצבא הגרמני.

התעודה המקורית המעידה על שהותו במחנה בטרבלינקה מצוייה בידי בריה"מ. זו הסכימה בעבר לתתה בידי שלטונות ארה"ב בעת שנערך שם משפטו של דמאניוק אך התעודה הוחזרה להם לאחר מכן. פרקליטות המדינה שביקשה בדרכים שונות כי בריה"מ תסכים להעביר לידיה תעודה זו לצורך המשפט עדיין לא נענתה.

מסמך זה איפשר לשלטונות ארה"ב להוכיח כי דמאניוק שיקר בעת שהגיש את בקשת ההגירה שלו לארה"ב. היועץ המשפטי יוסף חריש אמר אתמול כי לישראל ראיות מספיקות להרשיע את דמאניוק בפשעי מלחמה.

בשידור גלי צה"ל נאמר כי התביעה הכללית מסתמכת, בין היתר, על צלקת שיש לדמאניוק בבית השחי וטוענת כי הוא צרב במקום זה את עורו כדי להסוות כתובת קעקע של הס.ס.

1250 קצינים פרשו מצה"ל בשנה החולפת

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

בשנת העבודה האחרונה [illegible] 1250 קצינים [illegible]

ה„פישפשוק" ייפתח בשבת כמתוכנן

„אנו עורכים שום הפגנה, אנו מבקשים לתת פתרונות לשבר החקלאות והתעשייה, השוק ייפתח גם בשבת [illegible] — אמר אתמול [illegible] מרכז ה„פישפשוק" בקיבוץ ניר אליהו בשרון, לכתבת עתי"ם דינה רייס.

הקיבוץ נערך לקליטת כ־15 אלף מבקרים, ולקראת בואם הוכשרו דרכי גישה נוספות והוקמו [illegible] שתייה. כן הותקנו במשך השבוע מערכת [illegible] חדשה.

[illegible]

לאחר שנושא הפעלת הפישפשוק עלה גם על שולחן הממשלה „זכה" לגינוי מצד ראש הממשלה, שמעון פרס", אמר הדובר.

נוער ר"צ ב„פישפשוק"

כמה עשרות בני נוער ר"צ ייצאו בשבת בבוקר לפישפשוק בקיבוץ ניר אליהו כדי לחזק את ידי חברי הקיבוץ במאבקם נגד הכפיה הדתית. בני הנוער מתנועת ר"צ ייצאו בקריאה לראש הממשלה להפסיק להתניף למפלגות הדתיות ולטפילות החרדית ובמקום זאת לעודד את מי שמתפרנסים מעמל כפיהם בכבוד.

בני הנוער ישהו במקום במשך כל יום השוק, יחתימו אורחים על עצומה בעד מתן חופש לאזרחים לפעול איש איש על פי דרכו בעונג השבת שלו. (עתי"ם, שעו"ז)

ביטוי גנאי אנטישמי בפי ראש עיריית אתונה

מאת דאן כהן, כתב „על המשמר" ביוון

אתונה. — ראש עיריית אתונה, דימיטרי בייס, שהוא מר־עמודי הממשלה הסוציאליסטית הנוכחית לקראת הבחירות לראשות העיר באוקטובר, השמיע ביום ד' הערה אנטישמית, בעת דיון במועצת העיר בין סיעתו לבין סיעת השמרנים.

„אינכם אלא חברה יהודית" — הטיח בייס ביריביו. לקול מחאות, הוסיף בייס, כי ראש הסיעה השמרנית העיר על עצמו לא מכבר כי היהודים תומכים בו.

הכינוי היווני „חברה יהודית" בא לתאר, כביכול, את אופן התפילה של היהודים בבתי־הכנסת: כולם יחדיו, כך שאי־אפשר להבין מה בפי המתפללים. בפי היוונים זהו ביטוי גנאי. המלה „חבורה" מקורה במלה העברית חברה.

בייס התחרט מיד על פליטת הפה שלו, והוסיף חטא על פשע, באומרו כי עובדה ידועה היא שהשמרנים נתמכים על־ידי היהודים.

על כך העיר משקיף יווני, המתמצא ביחסי יוונים עם יהודים וישראלים: „נראה שבייס סבור, כי תמיכת יהודים היא משהו רע מאוד. אם [illegible] מרבים בסגנון זה, למה צפוי [illegible] בכלל?"

„לטלדור"
ביום חגכם
מיטב הברכות
המשיכו בדרך מבורכת זו
של פיתוח ושגשוג
המשביר המרכזי
אגודה שיתופית להספקה בע"מ

שיטת טיפול חדשנית בנפגעי תגובות־קרב

מאת זהבה מוזס, כתבת „על המשמר"

שיטת טיפול חדשנית קצרת מועד בנפגעי תגובת קרב ממלחמת של"ג שהמיוחד שבה - עריכתה בתנאי שירות צבאי מלא החזירה שליש מאנשי השירות הסדיר ליחידה קרבית בתום חודש הטיפול. במעקב שנערך שנתיים וחצי מאוחר יותר התברר ששני־שליש מהם שרתו ביחידה קרבית. כך עולה ממצאי מחקר עליהם דיווח אתמול ד"ר יוחנן ווזנר. ראש בית־הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת תל־אביב, בטקס חנוכת אבן־הפינה לבניין בית־הספר לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל.

בטקס שהתקיים באוניברסיטה נכחו שר העבודה והרווחה משה קצב ואורמנד חמר שקיבל שלשום תואר ד"ר כבוד מהאוניברסיטה.

בהרצאתו בנושא טיפול בחיילים נפגעי תגובות קרב אמר ד"ר ווזנר כי חיילי מילואים שטופלו במרכז חזרו לשירות פעיל ביחידה קרבית בשיעור דומה (32%) אך במעקב שלאחר שנתיים וחצי הסתבר כי רק 22% מהם שרתו ביחידות קרביות.

הטיפול ב„מרכז אימון עורפי לנפגעי תגובת קרב" התנהל במסגרת צבאית תוך שמירה על משמעת וסדרי יום קפדני. כולם לבשו במסגרתו מדים. המגעים והמטפלים. זאת לאחר שטיפול בנפגעי תגובת קרב ממלחמת יום הכיפורים בבית־חולים אזרחי הביא לתוצאות מאכזבות.

בארה"ב מכינים סרט על המרד בסוביבור

בלגראד. — חברת סי.בי.אס. האמריקנית מכינה סרט דרמטי גדול על מרד האסירים במחנה ההשמדה סוביבור, במלחמת העולם השנייה.

המפיק, דניס דוטי, ציין, כי הסרט מתבסס על אחת מפרשיות הבריחה הנועזות ביותר בתקופת המלחמה.

שניים מניצולי הבריחות, אסתר ראב ותומאס בלאט, ששניהם חיים עתה בארה"ב, פועלים כיועצים בהפקה זו, שבה משתתף צוות שחקנים בין־לאומי, בן 70 איש.

לפי אומדנים רשמיים, נרצחו בסוביבור רבע מיליון יהודים עד ה־14 באוקטובר 1943, כאשר העצירים הנותרים, 600 במספר, התגברו על יחידת האס.אס. ששמרה על המחנה ונמלטו. כמחצית הבורחים ניצלו ו־37 נותרו בחיים עד היום. (עי"ד)

● גרמניה המערבית לא שינתה את שיעורי הריבית העיקריים שלה, והתעלמה פעם נוספת מקריאותיה של ארה"ב לצמצם את מחיר האשראי ולסייע בהמרצת הכלכלה העולמית.

● הנשיא בורגיבה שוקל לשנות את החוקה וליצור כהונה של סגן־נשיא. המועמד הרציני ביותר לרשת את האב הוא בורגיבה הבן - מוסר העתון „אלפרסאן".

● 32 ק"ג הרואין חום, בשווי של 140 מיליון דולר, נתגלו ביוני במחסן של נמל־התעופה הבין־לאומי מונטריאול־מיראבל.

המצב, הגינה, אשתך והשכנים דורשים:
גינון
קוצב מים
להשקייה חסכונית, יעילה ונוחה של גינות נוי, מדשאות וחממות.
המצב דורש — גינון
גינון מתחבר לברז רגיל, קוצב את מנת המים המדוייקת ומביא לחסכון ניכר ביותר במי השקייה.
הגינה דורשת — גינון
גם הצמחים סובלים מעודף או מחסור במי השקייה. גינון קוצב את מנת המים המדוייקת הדרושה להשקיה אוטומטית של הגינה, בהתאם לסוג הקרקע, סוג הצמחים ושיטות ההשקייה.
אשתך דורשת — גינון
לאשתך נמאס לראות אותך קם באמצע הלילה, לסגור ממטרה נשכחת. גינון מפסיק אוטומטית את פעולת ההשקייה ומבטיח גינה פורחת בתפעול נוח ביותר.
השכנים דורשים — גינון
למה לך לריב עם השכנים על בוץ במדרכה, בזבוז מים ומסלול מכשולים בכניסה לבית? גינון, הדרך הנכונה גם לשלום בית.
גינון מיוצר בארד בעין דליה, מפעל בעל מוניטין של למעלה מ־40 שנה בקביעת ומדידת מים.
לגינון אחריות מלאה לשנה
תקשיב לצמח, גינון.
ארד בעין־דליה
שותפות עין־דליה, רמות־מנשה

רפאל רקנטי נבחר למנכ"ל אי.די.בי. בניגוד להמלצות בייסקי

גם הפורשים האחרים נבחרו לתפקידי ניהול באי.די.בי. ■ נגיד בנק ישראל הודיע בזמנו כי לא יתבע מרפאל רקנטי לפרוש מתפקידיו באי.די.בי. כפי שהמליצה ועדת בייסקי

מאת איל שגב
כתבנו הכלכלי בתל־אביב

רפאל רקנטי נבחר אתמול על־ידי האסיפה הכללית של חברת אי.די.בי. לתפקיד יו"ר הדירקטוריון ומנהל כללי של החברה. בחירה זו היא בניגוד מוחלט להמלצות ועדת בייסקי שקבעה בזמנו, כי רפאל רקנטי מנוע מלמלא תפקידים בבנק דיסקונט ובחברת אי.די.בי. שהיא חברת האם של הבנק.

במקביל לבחירתו של רפאל רקנטי לתפקיד המנכ"ל ויו"ר מועצת המנהלים של החברה, נבחרו גם הפורשים האחרים מבנק דיסקונט לתפקידי ניהול בכירים: אלי כהן, יו"ר ההנהלה המצומצמת של בנק דיסקונט, שהתפטר מתפקידו בבנק נבחר יחד עם ליאון ואודי רקנטי לתפקיד מנהל כללי משותף של אי.די.בי. החזקות ואי.די.בי. פיתוח. גם רפאל רקנטי יכהן כיו"ר מועצת המנהלים וכמנכ"ל של אי.די.בי. פיתוח.

יעבירו המשרדים

החברה מסרה אתמול כי בהתאם למדיניות הנוכחית של הפרדה מלאה בענף ההשקעות וענף הבנקאות של הקבוצה, מסר רפאל רקנטי, כי אי.די.בי. החזקות, ואי.די.בי. פיתוח, יעבירו את משרדיהם מבנין בנק דיסקונט למשרדים אחרים.

כן נמסר כי המנהלים האקזקוטיביים של בנק דיסקונט לא נבחרו מחדש כדירקטורים בחברת אי.די.בי. פיתוח שהיא זרוע ההשקעות של הקבוצה.

המנהלים הכלליים של אי.די.בי., קרי, בני משפחת רקנטי ואלי כהן מודיעים גם, כי הם יקיימו מעקב אחרי התפתחות זרוע הבנקאות וזרוע ההשקעות של הקבוצה.

נמסר גם כי קבוצת אי.די.בי. בודקת את מבנה פעילותה בשוק ההון על מנת להתאימה לשינויים המתחייבים מהצפוי במבנה השוק. כן נבדקות אפשרויות בגיוס הון בישראל ובחו"ל.

כתבנו מוסיף כי נגיד בנק ישראל הפרופ' ברונו הודיע בזמנו כי אין הוא מתכוון לחייב את רפאל רקנטי לפרוש מתפקידיו גם בחברת אי.די.בי. כפי שהמליצה ועדת בייסקי וכן אינו מתכוון לדרוש מראשי הבנקים האחרים גם לפרוש מחברות הבנות שלהם כפי שהמליצה הוועדה.

האלוף אורי שגיא מתמנה לראש מפקדת חילות־השדה

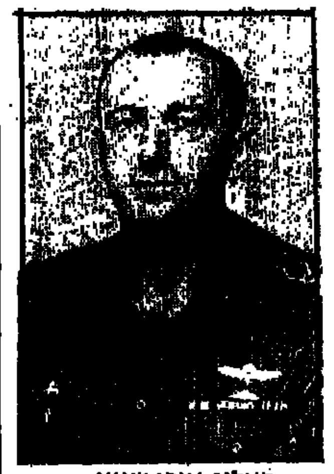

האלוף אורי שגיא

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

האלוף אורי שגיא יתמנה הבוקר לתפקיד ראש מיפקדת חילות השדה (מפח"ש) במקומו של האלוף אמיר דרורי. טקס החילופין יערך הבוקר במפקדת חילות השדה. האלוף היוצא אמיר דרורי יוצא לחופשה לתקופה של חודש ימים ואמור להתמנות ב־1 באוקטובר לתפקיד סגן הרמטכ"ל.

מינוי בכיר נוסף בצה"ל: תת־אלוף יודקה פלד מתמנה הבוקר כמפקד המיכללה הבין זרועית לפיקוד ומטה (פו"מ). תת־אלוף פלד בא במקומו של תת־אלוף אביגדור קהלני העומד להתמנות לתפקיד בכיר אחר בצה"ל.

תא"ל פלד בן 46 נולד בקיבוץ יגור. הוא בעל תואר „בי.אי" בהיסטוריה כללית. שירת בחטיבת גולני כמפקד הסיירת וכמג"ד, במהלך שרותו הצבאי נפצע פעמיים בפעולת גמול בנוקייב ובקרב על החרמון ביום כיפור. פיקד על חטיבת טנקים סדירה, היה מפקד אוגדת מילואים ואח"כ מפקד אוגדה סדירה ברמת הגולן. יודקה פלד נשוי ואב לשני בנים ושתי בנות.

„פורום המים" יפעל להפסקת השקיית גינות בשעות היום

„הפורום" קובע כי לא נשקפת סכנה למי־השתיה ואם יהיה צורך בקיצוצים נוספים הדבר יבוא על חשבון החקלאות

מאת י. גלילי
כתב „על המשמר"

„פורום המים" שהתכנס אתמול בראשותו של ח"כ כץ עוז סגן שר החקלאות יפעל להוציא תקנה מיוחדת שתאסור איסור חמור על השקיית גינות וגנים בשעות היום וזאת בעקבות מצב המים החמור בישראל.

למרות הקיצוץ הגדול במכסות המים לחקלאות והחסכון בהיקף של 19 אחוז בשימוש במים במגזר החקלאי בארץ, קיימת סכנה חמורה למאגר המים של ישראל.

עקב המצב החמור במים קובע הפורום, כי על כל אזרח בארץ, ובוודאי על כל מוסד ובמיוחד על העיריות והרשויות המקומיות, לעשות ככל יכולתן כדי לחסוך במים, גם אם כרוך הדבר בשינוי הרגלי השקייה ותפעול של מחלקות ואגפים.

עם זאת קובע „פורום המים" כי לא נשקפת סכנה למי השתיה בישראל וכי בכל מקרה, אם תחמיר בעיית המים בארץ, האוכלוסיה לא תזדקק להצטמצם במי שתיה ואף לא במי רחצה. בכל מקרה של צורך בחסכון נוסף במים, יצטרכו הענפים החקלאיים בארץ להצטמצם עוד יותר, להתייעל או להקטין את שטחי העיבוד שלהם כדי שאזרחי המדינה יוכלו להשתמש במים לצרכים אישיים, ככל שיבקשו.

„פורום המים" מורכב מנציב המים, מנכ"ל חברת מקורות ומנכ"ל משרד החקלאות.

בתחילת ספטמבר ימנה רובינשטיין המועצה לשידורי טלוויזיה בכבלים

במועצה יהיו 11 חברים ותפקידם הראשון יהיה הוצאת המכרזים לתחנות

מאת חיים מרגלית
כתב „על המשמר"

בתחילת ספטמבר ימנה שר התקשורת פרופ' אמנון רובינשטיין, את המועצה לשידורי טלוויזיה בכבלים, על כך נמסר לכתב „על המשמר" מחוגים מוסמכים במשרד התקשורת.

במועצה יהיו 11 חברים, שיציע השר לממשלה מהם חמישה נציגי הממשלה, כאשר אחד או שניים יהיו ממשרד החינוך, שניים ממשרד התקשורת ואחרים ממשרדים בעלי עניין, ושישה נציגי ציבור. התפקיד הראשון של המועצה יהיה לפרסם מכרזים למתן זכיונות להקמת תחנות טלוויזיה בכבלים, שלפי החלטת הכנסת הן יהיו תחנות אזוריות.

כפי שנמסר לכתבנו, מדובר כ־12 — 15 תחנות. השר יהיה הקובע האחרון ביחס לזכיון ותנאיו, שיכלול במובן, את השירותים שבעל הזכיון יספק למינויו. כבר עתה ברור שהמועצה לשידורי כבלים תפעל בדרך שונה מהנהלת שידורי הטלוויזיה, שנמתחת עליהם ביקורת קשה מאוד הן בצד הטכני (שביתות) והן בצד התוכניות שהן לא מן המעניינות ביותר. והנחה היא, שהקמת תחנת טלוויזיה בכבלים אזורית תעלה לבעל הזכיון בין 8 ל־10 מיליון דולר, וכי התשלום השנתי של כל מנוי יהיה, כנראה, 300 ש"ח. בהקמת תחנות אלה מעוניינים מספר גופים שנמצאים עתה בשלב של לימוד הנושא.

פרס: אין כל סיבה שאקח עמי את שמיר למצרים או לארה"ב

מאת שלמה גלזר,
כתב „על המשמר"

ראש הממשלה שמעון פרס היה אתמול אורחה של העיר עפולה החוגגת 60 שנה להיווסדה. במהלך הביקור העניק ראש העיר ח"כ עובדיה עלי אזרחות כבוד של העיר לראש הממשלה.

כשנשאלו למבקריו אמר ראש הממשלה כי הוא נוסע למצרים עם שלושה לאוים: לאו למלחמה, לאו לטירור ולאו למרכנות לנהל מו"מ לשלום, לא אתחייב במצרים בשום דבר הסותר את קווי היסוד של הממשלה, הודגיש פרס. פרס אמר כי „אין שום צורך שאקח עמי את שר החוץ שמיר למצרים או לארה"ב בביקורי הקרובים שם, למרות הרושם שאנשים שותים. מנסים ליצור יש רק ממשלה אחת בישראל ואני עומד בראשה.

ראש העיר המארחת ח"כ עובדיה עלי ברך בחום את ראש הממשלה ואמר כי אזרחות הכבוד של העיר מוענקת לפרס כהוקרה על פעלו רב השנים למען העם והמדינה.

לאחר מכן סייר פרס במפעל תדיראן לייצור מקררים ומזגנים.

טיסת בכורה לבואינג של „ארקיע" לאילת

מאת אודי נחשון, כתב „על המשמר"

כ־30 דקות לאחר שהמריא מנמל התעופה בן גוריון נחת אתמול מטוס בואינג 707 של „ארקיע" באילת, בטיסת הבכורה בקו זה.

בין האורחים בטיסת חיו שר התחבורה, חיים קורפו וראשי חברת „ארקיע". לאחר נחיתת המטוס נערך טקס חגיגי בשדה התעופה באילת.

הפעלת בואינג 707 בקו ת"א־אילת התאפשרה לאחר שהושלמו עבודות ההרחבה ושיפוץ המסלול. המטוס יטוס בקו זה בימים א' וה' בהם יש לחץ גדול יותר של נוסעים. שר התחבורה אמר בטקס, כי „זו פריצת דרך נוספת ל„ארקיע" בתחום טיסות הפנים". שלמה זיו, יו"ר מועצת המנהלים של „ארקיע", אמר כי הפעלת בואינג 707 תאפשר להכפיל את מספר הנוסעים שנוהו להטיס. „בשנה האחרונה הטסנו כרבע מיליון נוסעים ועכשיו נוכל להטיס חצי מיליון נוסעים", אמר זיו.

רפי הוכמן, ראש עיריית אילת, אמר כי זהו שלב נוסף בפיתוחה של העיר. עכשיו שדה התעופה צריך לעבור ממקום הזה לעין עברונה, וכאן יוקם מרכז תיירותי. במסיבת עיתונאים שנערכה לאחר הטקס במלון „ספורט" באילת, אמר חיים קורפו, כי תקמת שדה תעופה חדש ליד אילת כלולה בפרויקטים הקרובים הצמיחה, והקמתו תתחיל אם יימצאו האמצעים הנדרשים לכך — 35 מיליון דולר.

בתשובה לשאלה על מצבה הכספי של „ארקיע", אמר שלמה זיו, כי החברה פרעה לבנקים הלוואות בעשרות מיליוני דולרים, אולם עדיין משארה חייבת עשרות מיליוני דולרים. „הבנקים נכונים לפרוס את חובות „ארקיע". ואני רואה את החברה במסודרת מבחינה כלכלית", אמר זיו.

ביחס לתוללת מחירי טיסות הפנים, אמר שר התחבורה, כי מלבד ארבע חברות אירופיות, כל החברות הסקנדינביות והאמריקאיות המחירים ב־5־7 אחוזים. „כנגד רבע החברות האלה, בכל האמצעים שעומדים לרשותנו", אמר השר.

9 מיליארד דולר — הפסדי הכנסות בבריה"מ בשל המלחמה בשיכרות

מוסקווה. — המלחמה בשיכרות בבריה"מ, גרמה לממשלה לאובדן הכנסות בסך כ־9 מיליארד דולר בששת החודשים הראשונים של השנה — מסרה סוכנות הידיעות „נובוסטי".

מכירת המשקאות האלכוהוליים בבריה"מ ירדה ב־37 אחוז במחצית הראשונה של השנה לעומת אותה תקופה אשתקד, בדיוק לפני שפתחה המערכה נגד השיכרות, שנהפכה למגיפה חברתית חמורה ביותר בבריה"מ.

ייצור הוודקה ומשקאות משכרים אחרים ירד ב־35 אחוז, מחצית החנויות ליינות ומשקאות חריפים נסגרה ושעות הפתיחה של חנויות אלה צומצמו במידה ניכרת. המאבק באלכוהול גבר מאוד, ולדוגמה, קנס של 100 רובל — חצי משכורת ממוצעת — הוא העונש המינימאלי לנהג עבריין, והיה מידת שכרותו קלה ככל שתהא. (עיתי)

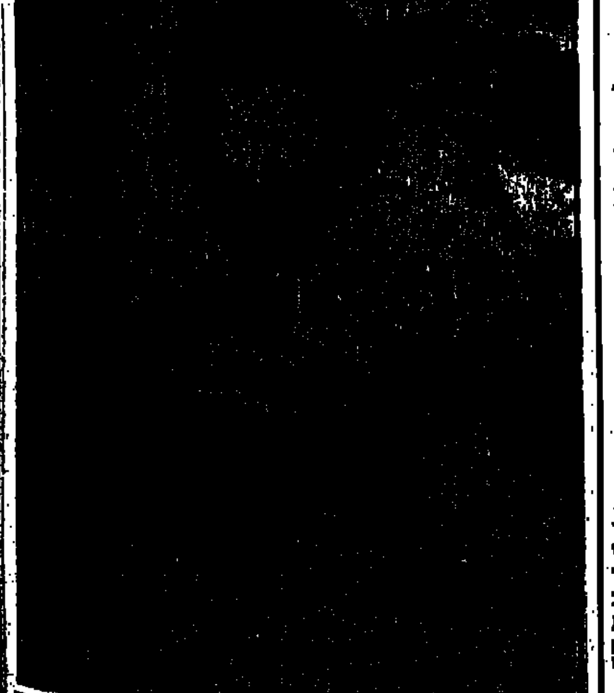

לעקור ממנו את השטן: גבר זה, הכבול באזיקים, הוא אחד מעשרות חולי־הנפש, שבני משפחותיהם מוליכים במקדש בשיטתית „מירה דאטה" ליד אחמדאבאד, בהודו מתוך אמונה תמימה כי בדרך זו יעקרו מקרבם את השטן שאחז לנשמתם

(תצלום זה פורסם אתמול בעתון „אינדיין אקספרס" והופץ ע"י אי. פי.)

לזליג הליבני
בהבחרך לקדנציה נוספת
כראש מועצה אזורית יואב
כה לחי
מעובדי המועצה
והתושבים

למחלבת „תנובה" תל־יוסף
בחג היובל
שלוחות מיטב הברכות
✦
היפר אבו־חדרה
בני איברהים אבו־חדרה
סוכנות של „תנובה" בנצרת והסביבה
נצרת, רח' בולוס ח'6, 720/32, ע"י המעיין, טל' 065-54782

למחלבת תל־יוסף
שאו ברכה חמה
לרגל יובל השנים
ואיחולי הצלחה לפתיחת
מפעל אבקת החלב
טכנופק בע"מ
מכונות וחומרי אריזה
רח' ישמעאל 13, בני־ברק
51553 טל: 03-773141-3

על המשמר

המוסף לשבת

עורך: בנקו אדר
עורכת־משנה: טלי סילוני

הביקור בקאמרון
דליה שחורי

צילום: לשכת העתונות הממשלתית

ראש הממשלה, שמעון פרס, בדומה לניכסון, מתקבל בהתלהבות עם הגיעו לקאמרון...

אין תוכניות לרוטציה עם האפיפיור

שמעון פרס התקבל בהתלהבות על־ידי הקאמרונים וסמוך להודעה המשותפת על חידוש היחסים הדיפלומטיים נחתמו הסכמים בתחומי הביטחון, החקלאות, המסחר והתעשייה; התיירות, הבינוי והתקשורת

ה תדרוכים בירושלים נשמעו יבשים וערטילאיים. עובדות ומספרים על קאמרון, הערכות ומחמאות על מינהל תקין, יציבות פוליטית, התפתחות כלכלית מתמדת, או מין משפט סתום כמו „במונחים אפריקניים זו ארץ עשירה", אתה מתקרב להבנת הביטוי „מונחים אפריקניים" כשאתה מגיע לשם. מצד אחד, כן אתה מתרשם, אתה נמצא במקום נחשל ועני, מצד שני אתה נוכח שיש לך עניין עם אנשים עדינים מאוד, תרבותיים ומשכילים, בעלי תושיה ויוזמה.

משב האוויר האפריקני הראשון, על ניגודיה, נושב על פניך ביציאה מן המטוס. תחילה בדואלה, העיר הגדולה של קאמרון, יותר ממיליון נפש, שיש המשווים אותה לתל־אביב, גם בגלל הלחות – וחצי שעה מאוחר יותר בנמל־התעופה הקטן של יאונדה הבירה, כ־700,000 נפש, עיר יבשה יותר כשלא יורד בה גשם, שיש המשווים אותה לירושלים.

גיוס המוני – לאו דווקא...

בשני נמלי התעופה ממתינים לראש הממשלה, נוסף על יחידות משמר הכבוד (בראשן יחידת משמר הנשיא, עוטה כומתות סגולות, שאומנה בידי צה"ל), גדודים של רוקדים. הוא יורד בכבש המדרגות לצלילי הקצב של התופים האפריקניים, המשרוקיות, השירה המונוטונית והאנשים הנעים לפי הצלילים, שמחה גדולה. „קדימה פול ביאה, זה טוב מאוד פול ביאה, יחי הדמוקרטיה, יחי קאמרון" הם שרים. פול ביאה הוא הנשיא ודמותו מוטבעת על כל בגדי הכותנה הצבעוניים של אלפי הרוקדים. פולחן אישיות? לא. כאן זה דבר אחר, המנהיג הוא מעין ראש שבט, דמות אב. מנהיגותו זוכה להוקרה ואהבה.

כאדם מערבי אתה חושד מיד שיש כאן גיוס המוני. מכירים את הסיפור של המשאיות המביאות מפגינים או מצביעים או תומכים, הכל לפי הצורך. מאוחר יותר אומר הנשיא פול ביאה לשמעון פרס: „אפשר להביא אותם, אבל אי־אפשר להכריח אותם לרקוד". אתה בכל־זאת חושד, שאין להם מושג מדוע הם כאן. אני מתקרבת אל אחד השומרים, העומד לפני קבוצת מחוללות. הוא יודע שמחכים לאישיות חשובה מאוד, הוא אומר, ראש מדינת ישראל. זו אישיות חשובה מאוד בשבילנו, הוא ממשיך, כי היא תצעיד אותנו קדימה לא רק מבחינה מדינית אלא גם מבחינה כלכלית וחברתית. איך קוראים לאישיות הזו? אני שואלת; והוא משיב – שמעון פרס, אחרי שהתרשמתי ששמעון פרס הוא בעיניו מנהיג של מעצמה, אני אומרת לו: אתה יודע שישראל היא מדינה קטנה, בת שלושה וחצי מיליון תושבים בסך־הכל. הוא מגיב בביטחון: „כן, אבל היא מפותחת מבחינה טכנולוגית".

גם מעמיתי אני שומעת, כי שיחותיהם עם הקאמרונים הראשונים בשדה־התעופה העלו אותם מימצאים. האנשים יודעים מדוע הם שם, מה היא ישראל ומיהו שמעון פרס. יש המדברים עברית. עוד מתקופת תור הזהב של שנות השישים. וקוראים „שלום פרס" אחד הקצינים פונה אלי ומתחיל לדבר עברית, הוא למד אותה מן הישראלים הנמצאים כאן. מעולם לא היה בארץ, עוד הפתעה צפויה בנגינת ההמנון, הם מנגנים את „התקווה" בצורה מושלמת. גם העיתון הרשמי בצרפתית, „קאמרון טריביון", שהוא העיתון הנפוץ ביותר בקאמרון, מציין למחרת היום: „ההמנונים הלאומיים של שתי המדינות בוצעו ללא כל זיוף על־ידי תזמורת המשמר הנשיאותי".

הם יודעים מה שהם רוצים

גם התנהגותם של אנשי הביטחון בשדה מעוררת הערכה. שמעון פרס יורד מן המטוס, מתרגש מקבלת הפנים ולא עובר זמן קצר והוא מתערב בין המחוללים, לוחץ ידיים, מתחבק, נעצר לראות ריקודים ומבלבל את אנשי הביטחון. על פני הישראלים שבהם מסתמנת דאגה, אנשי הבטחון הקאמרוניים מרחיקים את האנשים בתקיפות אך לא בכוח, במעט בנחת, ומבלי משים נוצרת חגורת ביטחון הדוקה אך יעילה סביב ראש־הממשלה. אני מכירה את הקשיחות שבה היו מתנהגים באותן נסיבות אנשי ביטחון ישראלים, מצרים ואמריקנים.

גם במלון אני נוכחת בתחושה המיוחדת שמגלים, הפעם אנשי התקשורת. באולם המלון שלנו, „סוסיטל מונט פאבא", הוכנה פינת תקשורת עם חמישה טלפונים המיועדים לספק חיוג ישיר לארץ. החיוג העובד דרך פריס, לא פועל, בשקט ובנימוס הם מנהלים מספר שיחות ומסדרים תוך דקות קשר טלפוני ישיר לארץ דרך המרכזת הבין־לאומית של לונדון.

רושם דומה, מצד אחר, מספק סגן שר החקלאות ח"כ אברהם כ"ץ־עוז. הוא ניהל כאן שיחות מוצלחות על שיתוף פעולה בתחום החקלאות והוא מלא הערכה למעשיות וליעילות שבהן התנהלו הדיונים. „מה שברור במרונה חור", הוא אומר, „הם יודעים מה הם רוצים. הם יודעים מה מתאים להם, מה הם מסוגלים לקלוט ומה לא".

מדינה של מפלגה אחת

בקאמרון יש שיטה של מפלגה אחת וגם עובדה זו, כנראה, מטעה. קאמרון היא רפובליקה, עם פרלמנט ובחירות לנשיאות אחת לחמש שנים. הנשיא יכול להבחר ללא הגבלה. הנשיא הראשון של קאמרון, אחמדו אהידג'ו, משל 22 שנה. פול ביאה היה בן טיפוחיו ולימים יורשו. ב־1966 הנהיג הנשיא אהידג'ו מפלגה אחת, כנראה מתוך מחשבה, שזו הדרך היחידה ליצור אחדות כלשהי בקרב השבטים השונים והמפולגים.

כשקאמרון קיבלה עצמאות, ב־1960, היו בה 88 מפלגות. היום יש מפלגה אחת ועדיין יותר מ־180 קבוצות אתניות וכן מיעוט נוצרי גדול, המפולג לכתות רבות, ומיעוט מוסלמי גדול. זו אחת הסיבות להתעניינותו הרבה של הנשיא ביאה בתולדות היהודים ורצונו לדעת, מפי הרב ליאון אשכנזי, את סוד היווצרות ה„עברים", מהם המוסרי וליכודם. הנשיא עצמו, אגב, הוא קאתולי אדוק, ולא מוסלמי כפי שפורסם אתמול בטעות.

בסעודת הצהריים הרשמית שערך הנשיא לכבוד שמעון פרס, ציין כ"ץ־עוז את קבלת הפנים החמה. הגיב הנשיא: „אילו הייתי מביא את מר פרס לכאן לפני שנה, הייתי מקבל עוד שבעה אחוזים בבחירות". העיר פרס: „אבל הבחירות הן למפלגה אחת". „או מה זה כבר משנה לך?" הנשיא

(המשך מעבר לדף)

ישראל־קמרון: שיתוף־פעולה חקלאי

יוסף גלילי

התחלה שיהיה לה המשך

★ ישראל תשגר יועצים חקלאיים שיועסקו על־ידי ממשלת קמרון ★ משלחת סטודנטים מקמרון תשתלם בסמינר להדרכה חקלאית בישראל ★ ייבחן פרוייקט משותף להקמת מפעל לעיבוד קקאו וקפה בישראל ובקמרון

כץ־עוז עם סרו האיטו, שר החקלאות הקמרוני

סגן שר־החקלאות כץ־עוז מתקבל בחמימות על־ידי תושבי יאונדה ...

פגישות העבודה האינטנסיביות בין שר החקלאות הקמרוני סרו האיטו לבין סגן שר החקלאות ח"כ כץ עוז נמשכו יום אחד והתמכמו בשורה של עסקות וחילופי־ידע בתחום החקלאות, העונים על צרכיהן של שתי המדינות. בדרך־כלל שגרירים, משלחות, מומחים וועדות למיניהם עמלים חודשים ולעיתים שנים כדי להגיע להבנה ולשיתוף פעולה. במקרה זה הצליחו שני האישים לסכם שורה של פרוייקטים משותפים במהירות ראויה להערכה.

דברי נשיא קמרון פאול ביאה, בשיחה עם סגן שר החקלאות כץ עוז מסבירים את הרקע להצלחה זו: "ארצות אפריקה השקיעו הון־עתק בפעולות ראוותניות של פיתוח אורבני באמצעות הקמת תעשיות למיניהן. האוכלוסיה הכפרית נדדה העירה, נוצרו מוקדי סלאמס ועוני נרחבים, ואילו אני החלטתי ליישם את ה"ניו־דיל" שלי, המבוסס על פיתוח חקלאות שתקיים בכבוד את החקלאים ותבטיח מזון לאוכלוסיה כולה".

חצי שנה במדים, חצי שנה בכפר

נשיא קמרון מרגיש כי במדינה שבה 75% מן האוכלוסיה מתגוררים באזורים כפריים, מן ההכרח לפתח מרחבים חקלאיים כדי לבנות עם ומדינה המקיימים את עצמם. "עוצמת המדינה וכוחו של צבאה יונקים מן האדמה", אומר ביאה. למרות ניתוק היחסים הדיפלומטיים עם ישראל, המשיך נשיא קמרון לטפח את גרעיני הנח"ל לפי הדגם שהנחילה לו ישראל בזמנה. צעירי קמרון ממשיכים לשרת חצי שנה במדים וחצי שנה בהדרכה חקלאית בקרב הקהילות הכפריות. מכאן יש להבין את פניית הנשיא ביאה לסייע לו "בפיתוח קואופרציה באזורים הכפריים לפי הדגם הישראלי". זה עדיין חזון למועד בהתחשב במבנה האוכלוסיה הכפרית וברמת המודרניזציה שהגיעה אליה.

קמרון היא ארץ רחבת־ידיים ועשירה. יש בה נפט. אוכלוסייתה מונה כארבעה מיליון נפש, מהם 75%, כאמור, אוכלוסיה כפרית. רמת ההכנסה לנפש איננה גדולה, אם לנקוט לשון המעטה, וקיים פער גדול ברמת ההכנסה של הכפריים — 300 דולר לשנה — לעומת רמת ההכנסה של העירוניים — 800 דולר לשנה. משרד החקלאות בקמרון מבצע את מדיניות ה"ניו דיל" של הנשיא. המשרד מסבסד את מגדלי הכותנה בחצי דולר לכל ק"ג כותנה.

קמרון מחולקת לשני אזורי מזג־אוויר: אזור טרופי גשום, בו יורדים כ־6000 מ"מ גשמים בשנה והשני אזור חצי מדברי, שבו יורדים רק כ־400 מ"מ לשנה. משרד החקלאות הקמרוני מעוניין במגוון זני חיטה, זרעי ירקות וגידולי שדה, המתאימים לאזורים גשומים וכן בסיוע לפיתוח השטחים הצחיחים.

למנוע את השתלטות המדבר

כץ עוז הסביר כי קמרון איננה אתגר לייצוא החקלאי של ישראל, אולם יש מקום לשיתוף פעולה על בסיס מסחרי בתחום החקלאי. מצויידים באישוריהם של הנשיא ביאה וראש הממשלה פרס, הצליחו סרו האיטו וכץ עוז לסכם על שורה של פרוייקטים, שאותם נמנה להלן:

★ ישראל תשלח לקמרון, על בסיס מסחרי, זרעי ירקות, גידולי שדה ומבחר זני חיטה המתאימים לאזורים גשומים.

★ בחינת פרוייקט משותף להקמת מפעל לעיבוד קקאו וקפה בישראל ובקמרון (קמרון מייצאת 120 אלף טון קקאו כ־1000 טון קפה בשנה ומייצרת מיליון טון "כסבה" בשנה).

★ בשבוע הבא יוצא משלוח ראשון של חומר רבייה לגידול עופות ועופות לפיטום באמצעות "כור־סחר".

★ ישראל תשגר יועצים־מומחים שיועסקו על־ידי ממשלת קמרון ובמימונה. כמו כן תשלח ישראל בצוות השגרירות שלה שני בעלי מקצוע בתחום הטכנולוגי, כיועצים לשר החקלאות בהפעלת כלים חקלאיים במשקים משפחתיים.

★ משלחת של סטודנטים תשתלם בסמינר להדרכה חקלאית בישראל, במימון ממשלת קמרון. ישראל תרכוש בקמרון מאגר גנים של עצים, פירות וגידולי שדה ואננס המיוצא על ידה. הנשיא ביאה הבטיח לספק לישראל מגוון זני אננס ומבחר עצים ושיחים לפי בקשתה.

★ ישראל תבדוק את טיבה של הכסבה ואת מחירה (שורש כסבה הוא עמילני הגדל בשפע בג'ונגלים של קמרון) במטרה לבחון רכישת כסבה לצרכי האבסת בעלי חיים.

★ שתי המשלחות סיכמו על משא ומתן בין גורמים מסחריים בשתי המדינות כדי לבחון הקמת חווה לגידול בקר לחלב ולגידול עופות בקמרון.

★ הוחלט על הקמת קבוצת עבודה משותפת שתעסוק בפיתוח חקלאי באזור הטרופי הגשום ובפתרון בעיית סחף הקרקע ומניעת השתלטות המדבר על האדמות הפוריות. יועצים ומומחים ישראלים יסייעו לקדם את החקלאות בקמרון על בסיס מסחרי של "תן וקח". משלחת מקמרון תשתתף בתערוכת "אגריטך 86", בחודש ספטמבר הקרוב בתל־אביב. שר החקלאות הבטיח לבוא אם יחזור עד אז מביקורו בסין.

ח"כ כץ עוז רגיל לעבודה אינטנסיבית: בשנת עבר בקטיף שקדים בקיבוצו נחל עוז. ביום ראשון סייר בישובי הערבה ובבקעת הירדן. שיחת הסיכום שלו עם נציגי הישובים הופסקה בגלל קריאה דחופה של ראש־הממשלה להצטרף אליו לביקור בקמרון. כץ עוז לא הופיע בחליפה כנהוג לפי כללי הטקס — אין חליפה שכזו ברשותו. "הביקור היה קצר והמלאכה מרובה מאוד", הוא אומר. מומחי משרד החקלאות הגישו לו במטוס תיק עב כרס עם חומר בנושא החקלאות. בזמן הטיסה הממושכת סיכם עם ראש הממשלה על פרטי התוכניות, שהוגשה לאחר־מכן כנייר־עבודה לנשיא קמרון ולצוותו. הסיכום המשותף (שפורט לעיל), נכלל בהודעה המשותפת של הנשיא וראש־הממשלה בתום הביקור.

"זו התחלה טובה שיהיה לה המשך שיתנהל בצינורות המקובלים. רצונו של הנשיא ביאה לפתח את החקלאות, מתאים לאינטרס הישראלי לסייע לארצות אפריקה ולהעמיק את קשריה עמן על בסיס של שיתוף פעולה וכיבוד הזולת", מסכם כץ עוז.

אין תכניות

(סוף מעמוד 8)

ביאה נכנס להסבר: "אצלנו עוד לא הגיע הזמן לדמוקרטיה. אבל בתוך המפלגה יש בחירות חשאיות. אנו מרשים עיתונים חופשיים. אין לחץ. אין משטרה חשאית. זו אומה שהיה קשה מאוד לאחדה בדרך אחרת. אני לא דיקטטור. ראית דיקטטורה כאן?"

ב־24 במארס אשתקד קיימה המפלגה את הקונגרס הרביעי שלה בבאמנדה. קונגרס זה נחשב לאבן דרך בתולדות קאמרון. הנשיא ביאה חיזק בו עקרונות לפעולה בכל תחומי החיים, כדי להצעיד את קאמרון לקראת דמוקרטיזציה. הוא אף יזם את שינוי שם המפלגה מ"מפלגת האיחוד הלאומי של קאמרון" ל"תנועה הדמוקרטית של העם של קאמרון". בד־בבד הוא הביא להחלפת מחצית חברי "הוועידה המרכזית" בחברים חדשים, מכל רחבי המדינה ומכל המיגזרים.

העיתון "קאמרון טריביון" מביא בעמודו הראשון מדי בוקר למעלה במסגרת ציטטה מדברי הנשיא ביאה. בגליון המונח לפני מובא ציטוט מדברים שנאמרו בחודש יולי באסיפה הלאומית. הנשיא הצהיר שם, כי "יושם מדיניות הסולידריות כלפי הנצרכים, מדיניות הגנה על ילדים ומדיניות של ביטוח סוציאלי, בהתאם לתנאים המיוחדים לאפריקה. העתון מזכיר זאת. חוט של תום משוך על התזכורת, כמו על ביטויים אחרים, מאוד קונסטרוקטיביים שאני מוצאת בעיתון: "ילד ממין זכר הושלך לפח אשפה במרכז המסחרי של באפיה, בלילה שבין ה־3 וה־4 באוגוסט. תודה לאל, הילד עבר את הלילה בריא ושלם" וכו'. נדמה לי, שאפילו בזמנים שעוד לא היינו ציניים, לא היינו כל־כך תמימים.

התקרבות לישראל

חידוש היחסים עם ישראל משתלב במגמת הנשיא ביאה לקדם את קאמרון. הנשיא מחשיב במיוחד את הסיוע הישראלי בתחומי הביטחון והחקלאות. ישראל לא רק חזקה בתחומים אלה, אלא על־פי מידותיה ואפשרויותיה. אין שום סכנה שהיא תשתלט על קאמרון או תאיים על עצמאותה.

ההערצה לישראל היא עוד מן הימים ההם. הנשיא ביאה עוד זוכר את פעולות ישראל בהדרכת נוער. בשנות הששים הוא היה עובד מדינה ועסק בכך אישית. לכתבים אמר הנשיא כי "כשהיחסים בין קאמרון וישראל נותקו, לא הייתי נשיא הרפובליקה. אילו הייתי, ההחלטה היתה עשויה להיות שונה". לפקידים ישראליים סיפר, כי חידוש היחסים מצד חוף השנהב הפריע לו. הוא לא רצה להיראות כמי שפועל בעקבות מישהו אחר. לכן המתין עד עכשיו.

יוזמת ההתקרבות המחודשת באה מצד ישראל ב־1985. ישראל ניגשה ונענתה, כי על קשר בעל משמעות פוליטית אין מה לדבר, אפשר לדבר על סיוע כלכלי בתנאי שיהיה חשאי. כך החלה פעולת "סולל בונה" בקאמרון, תחת שם חברת הבת שלה "ריינולדס". השינוי הגדול חל עם עלותו לשלטון של הנשיא ביאה ב־1982. הוא הסכים לפתוח בדיאלוג מדיני ולפגוש פקידים ישראליים ונהג לומר, שאם הכל יתנהל כשורה, בסופו של דבר יחודשו היחסים הדיפלומטיים. חלק בולט במגעים אלה נטל הסמנכ"ל לענייני אפריקה במשרד החוץ, אבי פרימור.

הפגישה שנתנה את התנופה לסוף הטוב התקיימה במארס 1984, חודש לפני הפיכת הנפל בראשות הנשיא לשעבר אהיג'ו. בתיווכם של יהודי תוניסאי, ששהה בקאמרון כמומחה, והכיר אישית את הנשיא ביאה, ושל איש העסקים מאיר מיוחס, שיש לו מהלכים באפריקה, הסכים הנשיא ביאה לפגוש את מנכ"ל משרד החוץ, דוד קמחי. הפגישה ארכה שעות. בסופה החליט ביאה ללכת קדימה. ירושלים שלחה ליאונדה את גד גולן כקצין אינטרסים, ועתה — השגריר הראשון בקאמרון לאחר חידוש היחסים.

אדם נעים להפליא

שמעון פרס נפגש השבוע עם הנשיא ביאה בפעם הראשונה. הוא שוחח אתו בסך־הכל כתשע שעות והתרשם מאוד מאישיותו. הוא אף אמר, כי שום סקירה מוקדמת שקיבל על קאמרון ועל הנשיא, גם מבנו של פרנסואה מיטראן, שהוא ראש הדאסק האפריקני במשרד החוץ הצרפתי, לא היתה דומה למה שראה. "אדם נעים להפליא", אמר עליו פרס. "בעל ידע, ללא טיפת דמגוגיה. מודע מאוד לבעיות עמו. שולט מאוד". הלל אותו והתרשם ממנו, ואני גם מבין מדוע".

פרס מצדו הביא בפמלייתו אנשים, שיכלו לשבת ולדון עם הקאמרונים על שיתוף פעולה מעשי בתחומים שונים וכבר בפגישתו הראשונה עם הנשיא הציע להקים שש קבוצות עבודה. הדיונים הסתיימו בהסכמים, שנחתמו בסמוך להודעה המשותפת על חידוש היחסים. ההסכמים נחתמו בתחומי הביטחון, החקלאות, המסחר והתעשייה, התיירות, הבינוי והשיכון והתקשורת.

שמעון פרס מזכיר לי לפעמים את הנשיא ניכסון. לניכסון היה קשה בארה"ב. אבל בנסיעותיו בעולם רווה נחת. בכל מקום התקבל בהערצה ובגינוני כבוד. הפופולאריות של שמעון פרס בארץ אמנם עלתה, לפי סקרי דעת־הקהל, אבל בעולם ממש אוהבים אותו. כך אני זוכרת באיטליה, ברומניה וכך בקאמרון. סע עם שמעון פרס ותרגיש שאוהבים אותו. אפשר לספוג סיסמה. כשסיפרו לו הכתבים שהקאמרונים אומרים, שקיבלו אותו בהתלהבות גדולה יותר אף מזו שקיבלו את האפיפיור ואת פרנסואה מיטראן, הוא חייך ואמר: "אין לי תוכניות לרוטציה עם האפיפיור".

עם ד"ר שושני, המנכ"ל החדש של משרד החינוך

חנה קים

לא יוצא נגד האינטגרציה

שושני שונא להיות פקיד. סביר להניח שהאמביציה תכוון אותו להתבלט בתפקידו החדש, ליזום פרוייקטים חדשים, לא לעמוד במקום. הוא מדבר על חינוך למצויינות ועל אינטגרציה רצונית, לא בכפייה.

ד"ר שושני: אני מאמין שמורים והורים צריכים לעבוד יחד
צילום: כועז לניר

ד"ר שמשון שושני חיכה לתפקיד הזה בסבלנות. ניהול מערכת החינוך של העיר תל־אביב היה עוד שלב לקראת מינויו לתפקיד מנכ"ל משרד החינוך — החל משבוע הבא. שמו של ד"ר שושני הוזכר כמועמד לתפקיד זה עוד כשאלעזר שלד עזב את לשכת המנכ"ל. אך אז מונה אליעזר שמואלי במקומו. לפני כחצי שנה דחה שושני, בחושים בריאים, הצעה להתמנות כמשנה לשמואלי. שושני הבין כי החתול השחור שעבר בין שמואלי ושר החינוך יצחק נבון, לא הותיר לשמואלי זמן רב בתפקיד.

הרקורד שמשאיר אחריו ד"ר שושני, לאחר שמונה שנות כהונתו כראש מינהל החינוך של עיריית תל־אביב, נראה מרשים. שושני הצליח להעמיד את תל־אביב כמובילה בשטח החינוך. כשראש הממשלה, שמעון פרס, סייר בעיר, הביאו אותו ואת פמלייתו לבית־הספר לאמנויות, פרוייקט שהקים שושני, ושייזכר ככזה. כששמיר יבקר בתל־אביב — ייתכן שיביאו אותו לבית־הספר לטבע, הפרוייקט האליטיסטי החדש. שני בתי־ספר אלו מאפיינים את קו המדיניות אותה נקט שושני ושבה הוא מאמין, קו עליו התקיימו ויתקיימו ויכוחים רבים. שושני קורא לכך "חינוך למצויינות", כמו שם הקונגרס שאירגן לפני שנתיים באוניברסיטת תל־אביב, שבו התריע כנגד סכנת הבינוניות הפושה בחינוך ומייצרת תלמידים בינוניים כבסרט־נע. העובדה כי האינטגרציה היתה ה"בייבי" של המנכ"ל היוצא אליעזר שמואלי, ואילו ד"ר שושני הואשם כמי שאינו עושה די למענה — כבר הכניסה את שושני למגננה עוד לפני הכנסו לתפקידו החדש. "אני לא יוצא נגד האינטגרציה", הוא אומר, ומביא לדוגמה את הכנסת מערכות־המיחשוב לבית־הספר "הירדן" שבשכונת התקווה, והסעות התלמידים מדרום־העיר לצפונה, אך בראיון זה עמו, הוא אומר כי "יש חשש שהאינטגרציה בחלק מבתי־הספר הביאה גם לבינוניות בהישגים הלימודיים".

חוש בריא ליחסי־ציבור

שושני הוא איש פוליטי, חבר מרכז מפלגת העבודה, עובדה שאין הוא מנסה להסתירה. בסולם האמביציות שלו, כך הוא מצהיר, לא יימצא תפקיד פוליטי, הוא לא מעוניין. העובדה שדבקו בו סממנים צ'יצ'יאניים, בתקופת עבודתו בעירייה (סמכותיות, כוחניות, כולדרוריות, חוסר־סובלנות, כושר ביצוע מרשים ומידה גדולה של ריכוזיות) עלולה להפכו ל"איש החזק" של משרד החינוך. צריך גם לזכור ששושני ידע לכופף את הגב בפני צ'יץ, אבל הוא לא עשה זאת בחינם — אחד מאויביו המושבעים בעירייה הוא הגזבר, יצחק אלרון, שהיה עד להזרמת הכספים הבלתי־פוסקת לתקציב החינוך העירוני.

ששני שונא להיות פקיד. סביר להניח כי האמביציה תכוון אותו להתבלט בתפקידו החדש, ליצור פרוייקטים חדשים, לא לעמוד במקום. גם עובדת היותו בעל חוש בריא ליחסי־ציבור, בוודאי תעזור להתבלטות זו. הפרוייקטים של שושני בתל־אביב זכו לסיקור מירבי בעיתונות.

— אין זה סוד שנבון ושמואלי לא הסתדרו ביניהם. איך אתה מצייר את יחסיך עם שר החינוך, באיזה שטחים תבקש שתינתן לך יד חופשית?

אני יכול לשפוט זאת רק לפי דפוס עבודתי עם נבחרים בעיריית תל־אביב. שר החינוך אחראי באופן מוחלט על כל המתרחש במערכת החינוך של מדינת ישראל והמנכ"ל כפוף לו. לא ייתכן שהמנכ"ל יעשה משהו בנושא מדיניות חינוכית בלי שיקבל את אישור השר. ברגע שדברים אלו ברורים וידועים — גם מערכת היחסים היא ברורה ומוגדרת. כך היה בעיריית תל־אביב. כשכל צעד שנעשה ובוצע אושר על־ידי ראש העיר, הנהלת העיר והמועצה.

— אתה מכיר את נבון היכרות אישית?

נפגשנו במפגשים בודדים.

— מפגשים מפלגתיים?

לא.

— העובדה שאתה איש מפלגת העבודה היוותה אולי תמריץ למינויך?

נכון שאני חבר מרכז מפלגת העבודה, אבל אני לא חושב שהעובדה הזו היוותה תמריץ למינוי, אלא הרקורד המקצועי שלי בעיריית תל־אביב ותקופת עבודתי במשרד החינוך.

— אתה בעצם יותר מנהלן מאשר פדגוג.

מה פתאום! את הקריירה שלי התחלתי כמורה ב"אורט" טכניקום בגבעתיים, ובסמינר בית־ברל. ניהלתי גם בית־ספר מקיף על־יסודי באילת ובית־ספר יהודי בארה"ב. רק אחר־כך התחלתי לעבוד באדמיניסטרציה חינוכית כמנהל אגף במשרד החינוך. הצד החזק שלי לצד האדמיניסטרציה הוא הצד הפדגוגי. הייתי אומר שאני פדגוג יותר טוב מאשר איש מינהל חינוכי.

— זה יעזור לך בתפקיד החדש?

הרקורד בשני התחומים יעזור לי מאוד בביצוע תפקידי.

אינטגרציה רצונית, לא בכפייה

— שמואלי טיפח את האינטגרציה. אתה מטפח את החינוך למצויינות. ישנם כבר כאלו החוששים מה יקרה לאינטגרציה כשתכנס לתפקיד החדש.

אני טוען שהאינטגרציה היא נורמה אותה אימצה המדינה במשך 20 שנה, והיא תמשיך להיות את מרכז הכובד של המערכת. אני מזהה הזדהות מוחלטת עם מדיניותו של שמואלי להקים בתי־ספר מקיפים כמודל לאינטגרציה ואת הרפורמה בחטיבות־הביניים כשלב להשגת האינטגרציה. ואולם, בתקופת כהונתי בעירייה טענתי שחייבים לחפש גם מודלים נוספים. לכן הקמתי את בית־הספר לאמנויות ובית־הספר לטבע, כדגם נסיוני וחינוכי, כגישור בין האינטגרציה למצויינות, וזאת משום שיש חשש שהאינטגרציה בחלק מבתי־הספר הביאה לבינוניות בשטח ההישגים הלימודיים. מלבד זאת בית־הספר לאמנויות ובית־הספר לטבע הם אינטגרטיביים, אך זוהי אינטגרציה רצונית, לא בכפייה.

— אבל האינטגרציה הרצונית יכולה להפוך את האינטגרציה בכלל. הורים רבים בדרום־העיר היו רוצים שילדיהם ילמדו בבית־הספר לאמנויות, אך לשם כך הם צריכים תקציב ודרישי גבוהות.

מי שלא יכול לעמוד בתוצאות — לא ישלם. אני לא מכיר ילד שאינו לומד מבית־הספר בשל מצוקה כספית. יש סבסוד ציבורי לילדים שלא מסוגלים לשלם.

— התדמית שלך מתקשרת, בכל זאת, עם התנגדות לאינטגרציה, אי־נכונות לטפח אותה כפי שעשה זאת שמואלי.

אבל, אני בעד האינטגרציה. את היית עדה למאבקים שלי על הרפורמה במשך שמונה שנות כהונתי בעירייה. את חלבי, נפשי ודמי השקעתי בחמישים בתי־הספר בדרום תל־אביב. בפעם הראשונה בתולדות העיר תל־אביב וכמדינה כולה נוסעים ילדים מצפון־העיר לדרומה, כמו במקרה בית־הספר לטבע. בדרך־כלל זה קורה להיפך.

דברים שהובטחו — יקוימו

— תושבי לב תל־אביב טוענים שהבטחת הרים וגבעות וקיימת מעט להקמת תשתית חינוכית וקהילתית במרכז העיר.

כל מה שהבטחתי קויים.

— אתה טוען שלב תל־אביב התעורר?

הקמתי את פרוייקט "אשכול גנים" שמרכז חמישה גני־ילדים בבניין אחד ובו 280 ילדים עם מינהלה יחודית ומרכז להעשרה לאמנות וספרות, טלקטס, מרכז מחשבים.

— ומה עם חינוך ילדים בוגרים יותר?

הבטחתי שתהיה הוראה יחודית בבית־הספר בלפור, והשנה אעשה זאת. דברים שהובטחו — יקוימו.

— נעבור לנושא אחר. נשמעה ביקורת על אי־הצלחת "שנת הדמוקרטיה" עליה הכריז משרד החינוך. איך אתה מתכונן לטפל בבעיית הגזענות והלאומנות בקרב בני־הנוער?

דמוקרטיה זה עניין של קיום יחד, בין יהודים ליהודים ובין יהודים וערבים. זהו נושא שמדאיג אותי מאוד, מטרידים לעשות משהו. אין לי עדיין תוכניות בנושא, רק מחשבות לא־מסודרות. אני יודע שבמשרד החינוך עובדים עכשיו על כמה תוכניות חדשות בשטח זה, והשר לוחץ חזק, חזק מאוד, שהן יבוצעו. אני מקווה שאצליח לדחוף דברים.

— ומה על קיום מפגשים בין ילדים יהודים וערביים? בעיריית תל־אביב פעלת בכיוון זה. תמשיך גם במשרד? תאריצו למורת שורש שישנם מנהלים שאינם מסכימים לכך?

כל המפגשים בתל־אביב ברצון. אני לא יודע אם כל מנהלי בתי־הספר הסכימו לכך אבל הם מילאו אחר הוראות. הנושא הזה קשור בהסברה נכונה ובהגיון שעומד מאחוריו, וכן במעורבות של אישי ציבור. בתל־אביב צ'יץ תמך בכך. אני חושב שצריך לעמוד על כך שהמפגשים יבוצעו, כי זה בנפשנו.

— ועל ההקצנה בקרב הנוער?

נאמר לי שעכשיו ההקצנה פחתה בכל המישורים, אולי משום שהתוכניות שהופעלו הצליחו. עכשיו גם הממשלה כולה מתנהגת במתינות, וזה משפיע.

— העובדה שמשרד החינוך נשלט זה שנים רבות על־ידי שר חובש כיפה עשתה לו משהו לדעתך?

— אני לא יודע. בעוד ארבעה חודשים, לאחר שאכנס לתפקידי, אומר לך.

— אתה נכנס לתפקיד כשברקע מתנהל שוב מאבק כנגד הקיצוצים במשרד החינוך. בעירייה לעומת־זאת קיבלת סכומי כספים אסטרונומיים בהשוואה לרשויות מקומיות, כמו ירושלים או חיפה. איך תסתדר עם יד קמוצה?

בעירייה הצלחתי לשכנע שנושא החינוך הוא בנפש העיר ואם העיר רוצה לחדש את פניה אסור לה לוותר על חינוך הנוער ותרבות. אני מקווה שגם באמצעות שר החינוך והתרבות, יצחק נבון, נצליח לשכנע שהחינוך חשוב לא פחות מביטחון, כדי שבעוד כמה שנים לא יכתבו אצלנו את הדו"ח "אומה בסכנה", כפי שנכתב בארה"ב בנושא החינוך. אני חושש שאיננו יכולים להרשות לעצמנו את הלוקסוס של פגיעה בחינוך ובתרבות, אותה המחיר למדינת ישראל יהיה כבד מאוד. אם נסתכל במדינות השכנות, הרי ששם קיימת התפתחות מרקיעה שחקים בהשכלה הגבוהה. החינוך הוא המשאב היחיד שיש לנו. לכן גם ערכתי את הקונגרס למצויינות. יחד עם זה אני בעד יעילות מוחלטת. לא היססתי לסגור בתי־ספר בתל־אביב שהיו פורניים. במקום שאפשר לקצץ ושאיננו מביא להשגת יעדים — צריך לקצץ.

ליישם את דו"ח עציוני

— מה עמדתך בנוגע לאי־קיום דו"ח עציוני?

מה שהממשלה התחייבה, לטוב ולרע, היא חייבת לבצע. אמינות היא דבר ראשון שבו נבחנת המערכת.

— אתה עומד, אם כן, מאחורי מאבק המורים?

אני עומד מאחורי החלטת הממשלה ליישם את הדו"ח, אך אם רוצים לדחות סעיף אחד בדו"ח לחצי שנה — זה לא אסון גדול.

— ההצהרות של מחנכים רבים, ודוגמת פרופ' אדיר כהן, כי מערכת החינוך בארץ מייצרת "המון נערי פרצוף", בוודאי אינן זרות לך.

אני מכיר אותן. אני הפסקתי להצהיר בהכללות. אני מדבר על פרטים. ישנם בתי־ספר במדינה ובתל־אביב שבהם נעשית עבודת קודש, ושבהם הילד איננו שבלונה או מספר, ויש בהם מעקב אחר התפתחות הילד.

— מה האחוז של אותם בתי־ספר?

נראה לי שצריך להכליל את בתי־הספר הטובים כמודלים ולקבוע אותם כדגמים לחיקוי, ולא משנה מה מספרם, אך לצערי דווקא בתי־ספר אלו אינם נמצאים בכותרות. בוויכוח המתקיים במערכת החינוך — האם התלמידים צריכים להתאים את עצמם למסגרות או שהמסגרת תתאים את עצמה לתלמיד — אני בעד הדעה השניה. זו תהיה המהפכה הגדולה במערכת החינוך אך היא תלויה במנהלי בתי־הספר ובהכשרתם.

— ומה עם הפיחות שחל במעמדו של המורה ובחוסר המשיכה שבתפקיד?

חשוב שיהיו קודם כל מנהלים טובים. בקשר למורים — הנה לדוגמה סמינר לוינסקי, שם המועמדים והבוגרים הם ברמה גבוהה. הבוגרות שהצטרפו מן הסמינר למערכת הן אחת אחת.

— כאיש מפלגת העבודה ותנועתה — תעזור להחדרת ערכי תנועת העבודה למערכת החינוך?

לא. אני חושב שיש חוק חינוך ממלכתי, ואני אתן דגש לבתי־הספר הקהילתיים ולתוכניות לימוד נוספות. בכך אני מאמין. אינני יודע כרגע מהם ערכי תנועת העבודה. אני מאמין שהורים ומורים צריכים לעבוד ביחד ולהחליט מה הם רוצים כדי לקבוע את התוכניה, ואני לא מדבר על ערכים של שום תנועות. בתל־אביב התנגדתי להכנסתן של סיסמאות שונות, כמו זו תחת כותרת של "ערכי תנועת העבודה".

— סביר להניח, שכמו עם כניסתך לתפקיד בעיריית תל־אביב, כך גם במשרד החינוך — תריב עם לא מעט אנשים, שיתנגדו לתוכניותיך.

כמו שאת מכירה אותי, כך יהיה.

על הפרק

מארק גפן

עונת המלפפונים החמוצים

גם במגבלות ממשלת האחדות הלאומית, היה לפרס הסיכוי לשבור את הקיפאון המדיני, אך הוא לא עשה זאת ועתה הוא מסיים את תפקידו במסעות וטקסים, שצילומיהם יקשטו את אלבומיו

ראש הממשלה שמעון פרס מגלה בימים אלה פעילות דינמית הראויה להערצה. בימים המעטים שנותרו לו עדיין בתפקיד ראש־הממשלה הוא דוחס מסעות ופסגות בינלאומיות, כמי שחש ששעתו דוחקת. השבוע היתה זו קמרון, אשר לביש־מזלו של פרס היתה נתונה באווירת אסון־הטבע שפקד אותה, וכבר הוא ממתין לפסגה עם נשיא מצרים, חוסני מובארך, שלאחריה מחכה לו נשיא ארצות־הברית — לצילום במרשאות הבית הלבן. ועוד ייתכנו כמה מפגשים רמי־מעלה, כמו עם נשיא צרפת פרנסואה מיטראן ואולי עם עוד כמה ראשי ממשלות שירצו להמתיק לפרס את פרידתו מראשות־הממשלה.

זה הרבה בשביל עונת המלפפונים של ימי הקיץ הלוהטים. זה הרבה, אם לא יותר מדי, בשביל מפגשים שאין עמם שום תכלית מדינית. אומנם נכון, שמעון פרס יכול לטעון, כי עצם המפגשים עם ראשי־המדינות מחזקים את מעמדה הבינלאומי של ישראל. הוא אף יצהיר על סף פרידתו מראשות־הממשלה, כי מעמדה של ישראל לא היה מעולם טוב כמו עכשיו. פרס אוהב סופרלאטיבים, אך לצערי אין לו קבלות עבורם.

מבחנה העיקרי של מדיניות־החוץ של ישראל אינו בשיפור היחסים עם קמרון ועם עוד מדינה אפריקנית מסוגה. "החלום האפריקני" של ישראל משנות ה־60, שהתמצה בקונצפציה הילדותית, שישראל תתפוס את מקומן של המדינות הקולוניאליסטיות השנואות על עמי אפריקה המשתחררת, התנפץ אחרי מלחמת ששת הימים. ישראל, כך טענו קברניטי מדינת ישראל הקטנה, אינה חשודה בתאוות התפשטות, והיא תתקבל ברצון ובאהבה באפריקה. אפשר יהיה להשתמש, למשל בכסף אמריקני, שיגיע לידיים ישראליות, כדי להרחיק את מדינות אפריקה מן ההשפעה הסובייטית. היה נדמה, כי הפכנו למעצמה ביבשת אפריקה, אם לשפוט לפי רשימת הידידים, נוסח אידי אמין ואחרים שהיו לאורחים קבועים בארץ. את ניתוק היחסים אחרי מלחמת ששת־הימים קיבלנו כביטוי לכפיות תודה. מה לא עשינו למענם — אמרו אצלנו — שלחנו להם מדריכים חקלאיים ורפואיים, מדריכים צבאיים לאימון או להקמת צבא, ואפילו מדריכים לבניית משטרה חשאית — ועל כל אלה, הם זרקו — אחד לאחר — את נציגינו הדיפלומאטיים. רצינו לברוח מאזורנו על־ידי התבססות באפריקה והאזור חזר אלינו, כשאפריקה פנתה לנו עורף בגלל כיבוש מתמשך בשטחים.

הממשלה מתמוגגת מעצותיו של שולץ

איש לא יטיל ספק, כי שיפור היחסים עם ארצות־הברית הוא מענייניה החיוניים של ישראל. אך גם לשיפור זה יש גבול שאין לחצותו, כמו למשל מידת שאיבתנו את הדולרים מן הקופה האמריקנית. הפסגה הלחוצה של פרס עם רייגן יש בה מידה לא־מועטה של השפלה. הכל מדברים על כך שצריך היה להפעיל לחצים בלתי־רגילים, כדי לשכנע את רייגן להכניס את פרס לרשימת המדינאים הממתינים לצילום במרשאת הבית הלבן. נדמה שפרס ממוקם היכן־שהוא בין נשיאת הפיליפינים אקינו לבין איזה ראש־ממשלה מיבשת אירופה. אין שום עניין בעל משמעות שפרס יכול לסגור עם רייגן. על טיב היחסים בינינו לבין ארה"ב מעידה יותר אגרתו של שר החוץ ג'ורג' שולץ, השופעת ידידות פטרונאלית של בעל המאה המבקש גם להיות בעל הדעה בענייניה הפנימיים של ישראל. אני בטוח, כי שולץ לא פנה בסגנון של תכתיב, הוא רק "ייעץ" לנו לשנות כיוון בכמה תחומים של המדיניות הכלכלית. הכיוון ברור — ליבראליזם שמרני — והממשלה שלנו — מפרס עד ארנס — ממש מתמוגגת מעצותיו של השר שולץ.

אני בהחלט מפרגן לפרס את מסעות הפרידה הללו, אך אין בהן ובכל אשר עשה עד כה בתחום המדיני, כדי לקרב את ישראל אל היעד העיקרי, אל קביעת מיקומה של ישראל באזור כמדינה שיכולה לבטוח במעמדה בין עמי האזור. שנתיים של ממשלת האחדות הלאומית בראשות פרס לא קרבו אותנו ולו צעד אחד קטן לפתיחת התהליך המדיני, שלא לדבר על השלום הנראה היום כחלום באספמיה. שמעון פרס ייפגש סוף סוף (אם לא יחול שינוי) עם נשיא מצרים חוסני מובארך. הישג לא כל כך מרשים לאחר המתנה של שנתיים להסכמה מצרית. האירוע הזה יתרחש, לאחר שהסכסוך על טאבה בא אל פתרונו בהסכמת הצדדים לחתום על שטר הבוררות. העיתון הגרמני הרציני "די צייט" כתב השבוע על הפגישה הצפויה בין פרס למובארך: "טאבה משמשת מעין מבחן נסיוני לגבי הצפוי בעתיד. אם הישראלים והמצרים מתדיינים זה שלוש וחצי שנים על שטח מדברי שגודלו קילומטר מרובע אחד, מן הדין לשאול כמה שנים או מאות שנים יידרשו, כדי להגיע להסדר עם הירדנים על שטחי הגדה המערבית ורצועת עזה, ועם הסורים על רמת הגולן, שטחים, שבהם יושבים היום 60 אלף מתיישבים יהודים ב־200 נקודות־יישוב... במקרה הטוב ביותר אפשר לראות את ראשיתו של ההסדר אולי במאה הבאה."

נוסחה תיאורטית שאין לה תרגום במציאות

שמעון פרס טוען, כי גם בתחום זה יש "שינויים לטובה", והוא מצביע למשל על הקרע בין חוסיין לבין עראפאת כעל הישג ישראלי בלתי־רגיל, שיפתח בפנינו שערים למשא־ומתן ישיר עם ירדן. אבל ברבת־עמון אין שום סימן לרצון לדבר עם ישראל. חוסיין לא יילך לדבר עם ישראל בלי הפלשתינים, והוא עדיין לא מצא את אותם "נציגים אותנטיים" של הפלשתינים, שאינם אש"ף, שעליהם מדבר פרס. גם פרס לא מצא אותם, הם בבחינת נוסחה תיאורטית, שאין לה תרגום במציאות.

העיתון "די צייט" כותב באותו מאמר כי "הקרב על החול" (פרשת טאבה) — "עד כמה שאינו מובן באירופה — משמש רק אינדיקאציה למה שמצפה לישראל כאשר יתחיל הקרב הגדול על הגדה ועל רצועת עזה. "היתה אומנם פרשת ימית — אומר העיתון — ומנחם בגין היה מסוגל בכוח צבאי לשבור את התנגדותם של המתיישבים היהודים. האם אפשרי יהיה לחזור על תקדים ימית ביהודה ושומרון, כשדוברי אותה התיישבות אומרים בגלוי שלא יירתעו לפתוח באש גם על צבאם, אם ינסה לפנותם? כך רואה את העתיד העיתון הגרמני המטיל ספק, אם הסכסוך המזרח תיכוני ייפתר בדרכי שלום בעתיד הנראה לעין.

אנו מכירים את הדילמה הזאת מן המציאות הסובבת אותנו. אם שמעון פרס ומפלגתו בשלטון לא עשו דבר לקידום התהליך המדיני — אחד מיעדי ממשלת האחדות הלאומית — הרי חטאו פי כמה שלא עשו מאומה כדי לקדם את רעיון השאיפות המדינית בקרב הציבור. נהפוך הוא, פרס ומפלגת העבודה, התקפלו לחלוטין מזירת המאבק על נפשו של העם. אנו שומעים את שמיר וחבריו המצהירים מדי פעם על נאמנותם ליהודה ושומרון, וקובעים בפסקנות, כי ישראל לא תנטוש לעולם את השטחים הכבושים (בלשון שלהם — חלקי המולדת). ואילו שמעון פרס שומר על ניסוח סטרילי הדבק בקווי היסוד של הממשלה, על צירוף מליצות שחוקות שאין מאחוריהם שום קביעת עמדה ברורה לגבי העתיד הדרוש להשגת השלום. למה מותר לשמיר שהוא רק שר החוץ לדבר על שלמות הארץ ולמה אסור לראש הממשלה שמעון פרס לומר לעם דברים ברורים, כי למען השלום צריך להחזיר שטחים.

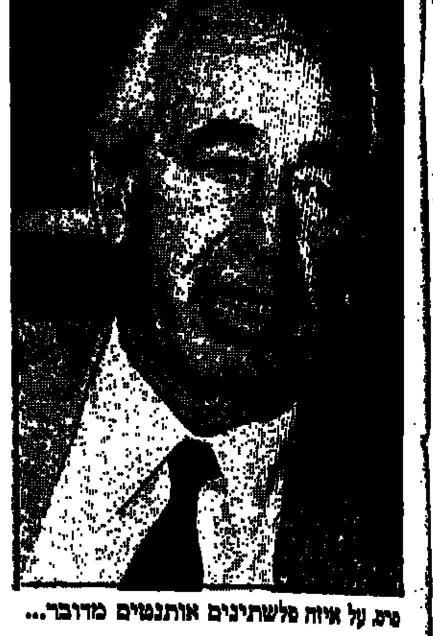

פרס: על איזה פלשתינים אותנטיים מדובר...

הקרב האחרון על עוד כמה מינויים...

לא, שמעון פרס אינו משמיע אפילו את הכלול במצע המערך בבחירות. אדרבא, הוא מדכא בתוך מפלגתו אותם "יונים" קצוצות כנפיים, שמדי פעם מעזות להשמיע איזה ציוץ "הסוטה" מסגנונו של פרס. הללו חשבו, כי השנתיים שניתנו לפרס לעמוד בראשות הממשלה יביאו לעימות בין שתי הקונצפציות המדיניות ולפירוק הממשלה, התמימים הללו לא שמו לב, כי המשברים שפקדו את הממשלה התמקדו כולם סביב כבודו של ראש־הממשלה (משבר שרון ושני משברי מודעי). לזכות תכונתו של הליכוד ייאמר שהוא גילה נכונות לוותר. אריאל שרון סחט מעצמו התנצלות, ואילו מודעי היטלטל מן האוצר למשרד המשפטים וממנו החוצה. כבודו של ראש־הממשלה נשמר. אך פרס יכול היה, לו רצה, להביא להכרעה בממשלה גם את הנושא המדיני. הטענה שעדיין אין עם מי לדבר ולכן אין צורך בהכרעה, יש בה משום אחיזת־עיניים, שכן בינתיים הולכת ומתעצמת ההכרעה של הליכוד — בשטח ובתודעת הציבור.

מנהיג אמיץ שמאמין באמת ובתמים כי הנצחת המצב הקיים טומנת בחובה סכנה לעצם קיומה של המדינה חייב היה לצאת בהכרזה גלויה בזכות הנכונות להשיג שלום תמורת שטחים. אפילו לא יענה לה הד מיידי בעולם הערבי, הרי המלחמה על נפשו של העם היא הכרח לאומי. מה בוכים כעת במפלגת העבודה בצפותם ליום שבו שמיר יתיישב על כורסת ראש הממשלה? הרי לפחות בתחום החיוני הזה של ענייני השלום והמלחמה לא ישתנה דבר, פרט אולי לסגנון. מה הם מדברים על־כך שפרס צריך לגרום למשבר ממשלתי בנושא המדיני לאחר הרוטציה, כאשר מנהיגם גמר אומר לשמור על האמינות שלו כלפי הליכוד עד יומה האחרון של הממשלה הזאת.

הדיכאון והעצבות במפלגת העבודה בימים אלה אינם תוצאה של חשבון־נפש אמיתי לגבי השותפות עם הליכוד בממשלה, איני שומע את החרדה מפני אותן התחזיות של הסדר מדיני בעוד עשרות שנים, דבר שפירושו, כי בטווח זמן זה צפויות לנו עוד מלחמות. העצבות ב"עבודה" רובה ככולה נובעת מתחושת ההצטמצמות השלטונית. ראש־הממשלה לא יהיה מאנשי העבודה וגם השפעה במוקדי ההכרעה הכלכלית לא תהיה להם. שמעון פרס מנחם אותם שאינו הולך לבית־אבות ושרוטציה אינה הלוויה. אולי יילחמו עוד על כמה מינויים, על כמה שגרירים, או דירקטורים בחברות ממשלתיות. אבל זה יהיה הקרב האחרון, שכלל אינו מעניין את הציבור.

גם במגבלות ממשלת האחדות הלאומית, היה לפרס הסיכוי לשבור את הקיפאון המדיני באמצעות אקט דרמאטי, שבוודאי היה גורם למשבר ממשלתי. אילו עשה זאת, היה מעלה לפחות בפני העם את הדילמה האמיתית ואולי היה מצליח לגייס חלקים גדולים של העם לרעיון של שלום ריאלי המחייב מחיר — החזרת שטחים, והשתחררות מן השליטה על למעלה ממיליון פלשתינים. מוטב מחיר זה מאשר מחיר הדם שיידרש בהתמשך הקיפאון באיזור.

במקום כל אלה מסיים פרס את תפקידו במסעות וטקסים, שצילומיהם יקשטו את אלבומיו. בעונת המלפפונים זה מועיל אפילו ככותרות לעיתונים, אבל מלפפונים אלה חמוצים מדי.

עם ג'וזף סיסקו על יחסי ישראל־ארה"ב

זאב בליצר, כתב "על המשמר" בוושינגטון

בישראל לא מתרוצצים מרגלים אמריקניים

סיסקו, לשעבר סגן שר־החוץ האמריקני לענייני המזרח־התיכון, סבור כי יחסי ישראל־ארה"ב טובים היום מאשר אי־פעם. המימשל מעריך את נכונותה של ישראל לתרום לתהליך השלום ומאמין כי כאשר יציע חוסיין הצעת שלום כנה, תבריע ישראל בחיוב, גם אם הדבר יגרום משבר פוליטי.

סגן שר־החוץ האמריקני לשעבר, ג'וזף סיסקו, סבור כי ישראל הצליחה להקטין את הנזק שנגרם על־ידי שערוריית הריגול של ג'ונתן פולארד והפירסומים על האשמות כי ישראלים גנבו נשק וטכנולוגיה אמריקניים.

"על־אף המתיחות שנגרמה, היחסים בין ארה"ב לבין ישראל הם כיום טובים מאי־פעם", אמר בראיון ל"על המשמר"; "הדבר משתקף בעובדה כי שני מנהיגי מפתח במימשל — הנשיא ושר החוץ — מגלים הבנה מלאה לשותפות ולהדדיות ביחסים בין ישראל ובין ארה"ב".

סיסקו, ששירת בסטייט־דיפארטמנט עד 1976 כמומחה ראשי לענייני המזרח־התיכון, אמר כי עמדת ישראל בתהליך השלום, בשנתיים האחרונות, זכה להערכה עמוקה מצד מקורבים בבירה בוושינגטון.

"מימשל רייגן הגיע לכלל מסקנה, ולדעתי בצדק, כי ישראל שיתפה פעולה באופן מלא בניסיון להזיז דברים בדרך למשא ומתן, ושהבעיה מצויה עתה במגרשם של הערבים".

ישראל שיתפה פעולה בנסיון להביא למו"מ על שלום

סיסקו, היום יועץ לעסקים בינלאומיים בוושינגטון, נחשב עדיין כאחד המומחים הראשיים לענייני המזרח־התיכון. הוא ציין שאפילו חוסיין האשים בפומבי את יושב־ראש אש"ף יאסר עראפאת בקיפאון. "בעבר היה אופייני שהערבים הטילו האשמה על ארה"ב ועל ישראל. העמדה של ירדן נודעת חשיבות מרובה אף באיזור עצמו".

מה שעוזר לישראל, נוסף על כך, להקטין את הנזק של פרשת פולארד, לדעת סיסקו, הוא ההחלמה המרשימה בכלכלת ישראל והנסיגה החוץ־צבאית מלבנון — לשתי עובדות אלה הערכה עמוקה בוושינגטון.

עם זאת, מודה סיסקו, ישנם עדיין כמה אישים במימשל, שאינם בהכרח שותפים להרגשותיהם החיוביים של רייגן ושולץ כלפי ישראל. הם משתדלים לנצל את שערוריית הריגול ואת יתר התקריות כדי לתקוע טריז בין וושינגטון וירושלים.

סיסקו, מדבר בגלוי על כך שמן הדין היה כי ישראל לא תסתבך מלכתחילה בפרשת פולארד.

מן הדין היה שישראל לא תסתבך בפרשת פולארד

"זה היה משגה חמור. במשך שנים — אמר — שררה מידה רבה של אמון הדדי בתחום של שיתוף פעולה מודיעיני לטובת שני הצדדים. ישראל "צימצמה" הבנה בלתי־פורמאלית, ביסודה, אשר הוסכמה לפעול בין ישראל ובין ארה"ב. על יסוד שיתוף הפעולה זה יכולה ישראל להשיג אחוזים מן המידע שהיא מעוניינת בו, ומה שאינו ניתן להשיג מפעולה נוסח פולארד אינו שווה את הנזק הנגרם ליחסים הכוללים".

ארה"ב — טען — [illegible] האשמות מסוג זה נגד ישראל. "בישראל לא מתרוצצים מרגלים אמריקניים, בהחלט לא... לדעתי, לא ביצעה ארה"ב מעולם שום פעולת ריגול ומודיעין רצינית שהיה בה כדי לסכן את היחסים בין שתי המדינות, וסבורני כי ישראל יודעת זאת".

"כיום" — ממשיך סיסקו — "מעסיק את ארה"ב האיום שבטרור הבינלאומי. הדעה הרווחת היא שחלק רב מטרור זה מוצאו "ביסודות קיצוניים בעולם הערבי". וושינגטון זקוקה לעזרה רבה של שיתוף־פעולה מצד ישראל כדי להילחם באיום זה.

על השינוי הדרמאטי ביחסי ישראל־ארה"ב בשנים האחרונות מעיד סיסקו כי חלק גדול של העולם הערבי השלים עם היחסים האלה כעובדה קיימת. פירושו של דבר כי "היקף הדברים שארה"ב יכולה לעשות, לדעתה (כלפי ישראל) בלא לגרום נזק במידה ניכרת, למעשה, איפשר הדבר למימשל רייגן להציע הקמת מיתקן של "קול אמריקה" — דבר ששום מימשל אמריקני קודם לא היה מעז לעשות, לפני 10 או 15 שנים היה הדבר כרוך בסיכון פוליטי רב מדי.

הערבים הגיעו באיטיות לכלל מסקנה, כי המחויבות של ארה"ב לישראל לא תבוטל. "תמיכתה של ארה"ב בביטחון ישראל היא עובדה, [illegible] בעולם הערבי קוראים עליה תגר, [illegible] הממשלים האמריקניים".

ואולם על ישראל להיות מודעת לכמה מגבלות אפשריות. עסקי הריגול הם אחד [illegible] לדאגה. כיום קיימים גם מגבלות חמורות [illegible] הסיוע הכספי שישראל יכולה להשיג. "אנחנו פועלים באווירה של חוק גראם־רודמן" — הטעים סיסקו.

הנה־כי־כן, אם ישראל תשחק בקלפיה נכונה ותגלה הבנה לדאגות־יסוד אמריקניות, יימשכו הקשרים האיתנים עם ארה"ב.

אך מה בדבר ה"רוטאציה" המתוכננת בין שמעון פרס ליצחק שמיר? כיצד תשפיע על יחסי ישראל־ארה"ב?

סיסקו סבור שהחששות האמריקניים למדיניות נוקשה יותר מצד ישראל, אינם כיום כה גדולים כפי שהיו לפני כ־18 חודשים. הלכי־הרוח בישראל השתנו "מאז ימי־הזוהר של המלחמה בלבנון ושיא המנהיגות של בגין־שרון". פרס, העיר סיסקו, זוכה ל"שבחים רבים" על אופן התנהגותו כראש ממשלה. תחת שמיר מוכנה ארה"ב ל"שינוי מסויים באווירה", אך קיימת תחושה כי "ההחלטות החשובות יצטרכו להתקבל בקאבינט ובקואליציה".

"אם מלך ירדן, חוסיין — הוסיף — יעלה הצעת שלום סבירה, "יעודד" מימשל רייגן בתקיפות את ממשלת ישראל ליטול חלק בדיונים. זה עלול לגרום משבר פוליטי בתוך ישראל, אך אם חוסיין יגיש הצעה כנה, ישראל תצטרך לקיים משאל־עם כדי לקבל החלטה".

כמו אמריקנים רבים מודאג סיסקו מאוד מן המצב הכלכלי של מצרים. "מצרים זקוקה לשינוי יסודי במבנה הכלכלי שלה, ואולם הנשיא מובארק אינו חש שהוא מסוגל לבצעו מבחינה פוליטית, וההסתברות שיתחולל שינוי היא קטנה.

"מובארק מסתכל על הדוגמה של סאדאת בכל הנוגע למעשי ההתקוממות בנושא [illegible] וחושש לאי־היציבות חברתית שצעדים מסוג זה עלולים לגרום במצרים. מצרים נמצאת במצב של "מלכוד 22", ובטווח זה עלולה להיות סכנה חמורה מאוד לגבי ארה"ב ולישראל".

איחוד קרנות הפנסיה

אבשלום קווה

עוד איחוד למועד

ההחלטה על איחוד קרנות הפנסיה מהווה מבחן להנהגת ההסתדרות: היא תצטרך להבטיח את העזרה ההדדית תוך התגברות על התנגדות אינטרסנטית לשינוי מסגרות נוקשות

הוועדה המרכזת של ההסתדרות החליטה בתחילת השבוע לאמץ את מסקנות ועדת רייף ולאחד את שבע קרנות הפנסיה ההסתדרותיות תחת גג אחד. ישראל קיסר רואה בכך צעד בעל משמעות היסטורית, אולם בקרב אוכלוסיית המבוטחים, בעיקר אלה הנמצאים בקרנות החזקות, מתחילים להתגלות ניצנים של התנגדות ומורת רוח.

החלטת הוועדה המרכזת אינה קובעת תאריך להגשמת האיחוד. ראשיה נמנעים, אפילו לצורך הצהרתי בלבד, להודיע על המועד. ההחלטה מצביעה על כיוון בלבד, כדי שלא לאפשר ביקורת והתנגדות חזקים מדי, ולתת לעגלת האיחוד להתגלגל על־פי הקצב שיכתיבו האירועים, וזאת נוכח קשיים פנימיים חמורים מאד הצפויים במהלך הניסיון ליישם החלטה זו.

שלוש חטיבות

שבע הקרנות כלולות במערכת הקרנות ההסתדרותיות. האחרונה שבהן, קרן "מגן", מאגדת את חברי הקואופרציה היצרנית ומספר חבריה כשלושת אלפים. מספר העמיתים הפעילים, על־פי נתונים שנמסרו בתחילת השבוע, 490 אלף. עמית פעיל הוא כל מי שבמשך שנת 85' שילם דמי־גמולים עבור שלושה חודשים ויותר. מספר הגימלאים — 105 אלף. הכנסה חודשית, דמי־גמולים וריבית — 78.8 מיליוני ש"ח. תשלומי פנסיה חודשית — 37.5 מליון ש"ח ומספר העובדים בקרנות 1,800 איש. אחד היעדים המוצהרים הוא לצמצם ולייעל את כוח האדם. ההון הצבור הוא בסביבות שישה מיליארד דולר.

החלטת הוועדה המרכזת קובעת: "כל הקרנות ימוזגו לקרן אחת ובראשה הנהלה מרכזית בכפוף להיבטים המשפטיים הנובעים מכך (מעצם המיזוג) אשר נבחנים על־ידי ועדה נפרדת. על־ידי הקרן תפעלנה שלוש חטיבות: החטיבה ההסתדרותית תכלול את קרן הגימלאות המרכזית (את "נתיב"), שירותים תכלול את "מקפת", וייצור את "מבטחים".

תפקידי ההנהלה המרכזית: הפעלה וביקורת של שלוש החטיבות, קביעת השיוך החטיבתי לגבי מצטרפים חדשים והכנת תקנון אחיד שיחול על המצטרפים החדשים לקרן דרך שלוש החטיבות, כמו כן תדאג ההנהלה להכנת מאזן מאוחד של החטיבות, טיפול בכל נושא הקשור להנהגת שיטת מיחשוב אחידה, דאגה לייעול המערכת, בדיקת המבנים והנכסים של הקרנות במטרה להופכם לקניין של הקרן המאוחדת וקביעת שיוכם של מבוטחי "קרן פועלים חקלאיים" ומבוטחי "קרן פועלי בניין" לחטיבות הנ"ל.

הבטחת רציפות הזכויות

שתי הקרנות הללו הן שיחת היום של המערכת הפנסיונית מזה מספר שנים. קרנות אלה, שהיו מובילות בעבר, נקלעו למצוקה של הגירה שלילית. ישראלים כבר כמעט אינם עוסקים במקצועות אלה. עיקר העבודה נעשית על־ידי עובדים מהשטחים שאינם נכללים בקרנות אלה. התביעה ההיסטורית של ההסתדרות, אשר קיבלה גם את המלצת איגוד העבודה הבינלאומי להבטיח את זכויותיהם של עובדי השטחים בקרנות נתקלת בקיר אטום. מכל מקום, למצוקה הנוכחית של שתי קרנות אלו משקל רב בהחלטה למזג את כל הקרנות ההסתדרותיות.

ההסדרים להבטחת רציפות הזכויות ישארו בתוקפם. בוועדת רייף היו חברים אליהו רייף, עד לאחרונה מזכ"ל הסתדרות הפקידים, עורכת־הדין של האגף לביטחון סוציאלי, יהודית נחמן, חבר הוועדה המרכזת וסגן יו"ר האגף לאיגוד מקצועי אפרים זילוני, מנכ"ל קרן מבטחים, עמוס ערן, הנחשב לאחד המועמדים העיקריים, אם לא העיקרי, לנהל את הקרן המשותפת, ומזכ"ל הסתדרות הגימלאים, אוריאל אברהמוביץ'.

בישיבת הנהלת "מקפת" שנערכה לפני זמן מה, הוטחה ביקורת על החלטת המיזוג. נציגי המבוטחים טענו כי מקומה של הערבות ההדדית בתוך הקרנות עצמן ולא ביניהן. המחלוקת ב"מקפת" היא ניצוץ ראשון לוויכוחים ולמחלוקות בתוך הקרנות על מהות ההסתדרות בשנות השמונים.

חסכון מול גידול הביורוקרטיה

ישראל קיסר שב והרגיש בימים האחרונים כי האיחוד שיתבצע לא יפגע בזכויות של העובדים. ספק אם דבריו יש בהם כדי להרגיע את אותם מבוטחים החוששים כי בנוסף לשחיקה בגימלתם כתוצאה מצעדי האוצר, תהיה שחיקה נוספת באמצעות האיחוד.

משה שדה, בעבר מנהל המחלקה לרווחה סוציאלית באגף לביטחון סוציאלי, אומר: הקמת קונצרן ביטוחי אחד לא תשרת את האינטרסים של העובדים, משום שהוא ינוהל על־ידי טכנוקרטים והביקורת הציבורית תלך ותצטמצם. הצעד אולי יביא לחיסכון בהוצאות של הקרנות, הוא מוסיף, אך הנזק שייגרם הוא רב לאין־שיעור.

יו"ר האגף לביטחון סוציאלי, רב פלג, רואה באיחוד כלי לחיזוק המערכת הפנסיונית, ביצוע הערבות ההדדית, מניעת תחרות בין הקרנות על צירוף חברים חדשים ומניעת מצב מביש, לדבריו, שעל כל "קונה" פוטנציאלי יש שני "מוכרים". הנהגת מערכת תנאים אחידה, וכמובן, חיסכון בהוצאות הניהול.

מבחן להסתדרות

ועדת היגוי שתמונה בקרוב, תהיה אחראית ליישם את ההחלטה, הן מצידה המשפטי והן מבחינתה הטכנית. אך עיקר המעמסה תיפול על צמרת ההסתדרות שתצטרך במוקדם או במאוחר לעמוד פנים־אל־פנים מול הצורך לשנות נהלים שיעורר התנגדות אינטרסנטית בתוך הקרנות, ולהשקיע מאמצים בשכנוע ובהסברה של עובדים וראשי ועדים, בעיקר אלה הנמצאים עכשיו בקרנות שבכיסן איתן, אך כדברי רב פלג "מי יתקע להם כף שמחר הם לא יהיו אלה שיזדקקו לאותה ערבות הדדית?"

לעיתוי ולהבאת הנושא לוועדה המרכזת וההחלטה על האיחוד, על־פי קיסר, אין כל קשר לפירסום מסקנות דו"ח ועדת ונטור. הדו"ח של הוועדה הבין־אגפית במשרד־האוצר חזה את קריסת מערך הפנסיה בעוד עשרים שנה, אם לא ייעשו מספר צעדים הכרחיים. אומר קיסר: "אני לא מכיר מערכת שניתן לומר עכשיו שיש לה איתנות לעוד עשרים שנה. בין אם יש קשר ישיר או אין, הרי יש כמה מסקנות משותפות בין דו"ח האוצר לבין מסקנות ועדת רייף" שהמליצה לאחד את הקרנות. בעיקר אמור הדבר לגבי מצבן הקשה של הקרנות נוכח שינויים דמוגראפיים.

האיחוד הצפוי של הקרנות הוא מבחן להסתדרות, מבחן אידיאולוגי, כאשר על שולחן הניתוחים מונחת העזרה ההדדית ומבחן תיפקודי: האם יהיה ניתן לשנות מסגרות נוקשות ולהתגבר על אינטרסנטיות.

יוניפי"ל

יהודה צור

משימה בלתי אפשרית

ליוניפי"ל אין כל סמכות חוקית להחזיק במעצר, להעמיד לדין, להטיל סנקציות ובעצם גם לא לנהל חקירה של ממש. לכל היותר, הוא יכול להחרים כלי־נשק וגם זאת רק באופן זמני.

תשעה־עשר החיילים הצרפתים שנפצעו בדרום־לבנון בשבועיים האחרונים הם עדות נוספת למורכבותה של המשימה שהוטלה על כוח האו"ם בדרום־לבנון. מאז הוקם שם יוניפי"ל במרץ 1978, על פי החלטת מועצת הבטחון 425, בעקבות מבצע ליטאני, נהרגו 128 קצינים מן הכוח. השנים שחלפו טבעו חותם מר בוותיקי יוניפי"ל בכל הקשור ליכולתם להתמודד עם המשימה שהוטלה עליהם. גדודי הכוח הבינלאומי מתמודדים מדי יום עם הצורך להיות נאמנים למנדט מועצת הבטחון מצד אחד, ולא להפך לצד לוחם מצד שני.

ההתקפות שנמשכו עד ראשית השבוע הזה נגד החיילים הצרפתים באיזור מעארקה כשמונה ק"מ מזרחית לצור המחישו את העובדה שחיילי יוניפי"ל בדרום־לבנון נסבלים עד הנקודה שהם פוגעים, במודע או במקרה, באחד מן הגופים המזויינים הפועלים בשטח.

חייל צרפתי מכוח יוניפי"ל שנפצע בקרב עם לוחמי "אמל" מוחזר לארצו.

גדוד צרפתי מוחלף

הפרשה האחרונה, שתגרום ללא ספק לשידוד מערכות במדיניותה של צרפת כלפי יוניפי"ל, החלה לפני כשלושה שבועות, כשמחסום שגרתי של החיילים הצרפתים מזרחית לצור עצר שלושה לבנונים שנעו ברכבם. טעות אנוש הפכה את הביקורת השגרתית לראשיתה של שלשלת ארועים שטרם הסתיימה. החיילים הצרפתים ביקשו מנוסעי המכונית לפרוק נשקם. אלה סרבו, ציינו שהם אנשי אמל, ואף טענו שהם שייכים לאחת מן הקבוצות החשובות של הארגון במעארקה. החיילים הצרפתים, המשרתים באיזור בדרך־כלל חודשים אחדים בלבד, תבעו בתוקף ליטול את נשקם של אנשי אמל. במקום התפתח דין ודברים בוטה שהתגלגל עד מהרה לתגרת ידיים שבסופה ירה אחד מן החיילים הצרפתים ושלושת אנשי אמל נהרגו במקום.

השמועה פשטה במהירות באיזור ומתוך [illegible] אחרות נמצאו 700 חיילי הגדוד הצרפתי [illegible] באיזור ג'ועייקה, במצור תחת אש צולבת [illegible] עבר. גם מוצבים אחרים של הגדוד הצרפתי [illegible] המשתרע ממזרח לצור סבלו מהתקפות של [illegible] אמל וכתום יום קרבות נפצעו 17 חיילים [illegible] אחד מהם נותח בבית־חולים [illegible] שעות. בכך לא תמה הפרשה. קצינים [illegible] יוניפי"ל טסו במסוקים לבירות, [illegible] של ארגון אמל שהה אותה עת [illegible] היו חד־משמעיות: לחדול מן האש [illegible] לשיפור היחסים עם יוניפי"ל. [illegible] ההרוגים לא הניחו את נשקם, [illegible] לסירוגין ומצורים מקוטעים [illegible] הצרפתיות השונות. רק בראשית השבוע, [illegible] של מנהיגי דת שיעים, מן ההנהגה [illegible] הערה בלבנון, לאיזור הקרבות, שככה [illegible]

בינתיים, הודיעה ממשלת צרפת על [illegible] של הגדוד הצרפתי המוצב בנאקורה [illegible] בלוגיסטיקה עבור כל כוח יוניפי"ל. [illegible] יוחלפו בחיילים שוודים. מקורות [illegible] מכחישים את השמועה שצרפת החליטה [illegible] גם את הגדוד המבצעי המוצב באיזור ג'ועייה, [illegible] המפקדים אינם מכחישים חד־משמעית [illegible] השמועה.

משרתם של שני אדונים

בסוף יולי השיג יוניפי"ל את אחת ה[illegible] הגדולות שלו. הגדוד הנורווגי המוצב [illegible] המזרחית ברצועת־הבטחון [illegible] חוליה של ארבעה מחבלים, שהודו כי היו [illegible] למבצע התאבדות בישראל. חברי החוליה [illegible] נשקם הוחרם והם שוחררו. ארוע זה [illegible] המצב הקשה שבו נתון כוח האו"ם. הגדוד [illegible] זכה אומנם למחמאות מצד ישראל על [illegible] למנוע מהטירוריסטים לבצע את [illegible] הארוע המוצלח הסתיים בטון [illegible] שארבעת המחבלים הודו כי כוונתם [illegible] לא היתה ליוניפי"ל ברירה אלא לשחרר [illegible] שברור היה שחברי החוליה ינסו את מזלם [illegible] מנדט כוח האו"ם מחייב זאת. ליוניפי"ל אין [illegible] סמכות חוקית להחזיק במעצר, להעמיד [illegible] להטיל סנקציות, ובעצם גם לא לחקור [illegible] ממש. לכל היותר, הוא יכול להחרים כלי [illegible] וגם זאת רק באופן זמני, הוא אינו משמיד [illegible] מוחרם, למעט חומרי נפץ או רימוני יד. [illegible] שבוע, מובאים כלי הנשק [illegible] ומוחזרים לבעליהם. לארגונים השונים [illegible] חשאיים עם יוניפי"ל, המאפשרים [illegible] ליטול בחזרה את נשקם.

במלחמת לבנון נתפסו במפקדות [illegible]

צמצומים תקציביים

כוח האו"ם בדרום־לבנון הגיע לאיזור במרס 1978 לאחר מבצע ליטאני, בהתאם להחלטת מועצת הבטחון 425. היום משרתים ביוניפי"ל כ־5800 חיילים.

גאנה	654
אירלנד	750
פיג'י	626
פינלנד	495
גדוד מבצעי צרפתי	700
גדוד מינהלה צרפתי	800
גדוד נורווגי	606
גדוד סנגלי	589
פלוגה מהולנד	155
יחידת מסוקים של איטליה	80
יחידה נורווגית למינהלה של כוח האו"ם	200
יחידה רפואית של שוודיה	130

[illegible]

עדויות על הסכמים שנעשו באורח מקומי בין יחידות יוניפי"ל לבין אנשי אש"ף, הסכמים שהבטיחו כי אש"ף לא ייפגע מפעילות הכוח הבינלאומי.

לפריסת שבעת הגדודים של כוח האו"ם אין כל קשר לצרכי הבטחון המתחייבים מן המצב בשטח. פריסתם של הגדודים הותאמה לאיזורים שמהם נסוג צה"ל בעקבות מבצע ליטאני. גדודים אלה פועלים לפי המנדט שניתן להם הכולל שלושה סעיפים: להבטיח את נסיגת כוחות צה"ל, להבטיח את הבטחון והשלום באיזור ולסייע לממשל הלבנוני לאכוף את ריבונותו הלגיטימית על האזור. הסעיף הראשון בוצע, הסעיף השני הוא קשה מאד לביצוע, הוכח במשך השנים כי חיילי יוניפי"ל מתקשים לאבטח את האזור שבשיפוטם, והמגוחך מכל הוא הסעיף השלישי, כי למעשה אין ממשל לבנוני בדרום וספק אם יש ממשל בבירות עצמה. למעשה יוניפי"ל הוא היחיד המכיר בממשל ערטילאי בבירות. מכיון שנבי ברי הוא שר בממשלה, מכיר יוניפי"ל בתנועת אמל. בעקיפין הוא מכיר גם בארגון הנאצרי הסוני בצידון ואפילו בחזית ההצלה של אש"ף בעין חילואה כגורמים המזוהים עם הממשל הלבנוני הלגיטימי.

מעוניינים להתפש על־ידי יוניפי"ל

אין זה מקרה שחוליות המחבלים בדרום מעדיפות בעת מצוקה לעבור ליד עמדות האו"ם הקרובות ואף להסגיר עצמן אליהם. בגלל המציאות המדינית בלבנון ומכיון שיוניפי"ל שואף לשמור על מצב רגיעה, הוא הגיע להסכמים אם הגופים הצבאיים בדרום; הסכמים המרוקנים למעשה את יכולתו המבצעית. הוא מתקשה להתמודד עם מורכבותן של פעולות טרור, שכן כדי להתמודד עם טירור, לא די בפרישת הגנה פאסיבית ובסיורים מעטים, ויש צורך בפרישה רחבה של סוכנים בשטח, ובסמכות לחקור חשודים, לעצור אותם ובמקרה הצורך אף להעמידם לדין ולנקוט אמצעים נגד כפרים המסייעים לטרור.

על רקע שכזה קשה לדרוש מן היחידות השונות של הכוח מוטיבציה חזקה לפעול ולסכן את חייהם נגד חוליות מחבלים, שבסופו של דבר עליהן לשחררן. יוניפי"ל הוא אומנם מרכיב נוסף בחגורת הביטחון בגבולה הצפוני של ישראל, אבל רק לאחר צה"ל וצד"ל, ועל חשבון כרסום מתמיד בתדמיתה של ישראל באותן ארצות השולחות יחידות לדרום־לבנון. שכן אמצעי התקשורת באותן ארצות יודעים לספר שישראל היא הגורם החזק בשטח ולכן עליה מוטלת אחריות גדולה למה שקורה לחיילי יוניפי"ל. זו, ודאי, אחת הסיבות שבעטיין ישראל היתה רוצה לראות במהרה את יוניפי"ל רחוק מגבולה ורחוק מדרום־לבנון כולה.

מנדט כוח האו"ם טומן בחובו משימה בלתי־אפשרית. אין ספק שבישראל היו מוכנים לאפשר מעורבות גדולה יותר לכוח, לו שונה המנדט שניתן לו. אך זו היתה ללא ספק משימה קשה עוד יותר עבור הכוח.

עם גדליה גל, מזכ"ל תנועת המושבים

ישראל זמיר

זעקה מעל לתהום

ביום א' יתייצבו אלפי מושבניקים להפגנה בפני משרד ראש־הממשלה. הם מתקשים להבין את אדישותו של שמעון פרס נוכח המצב המחמיר של המושבים. עזרה הובטחה עקרונית, אך בפועל אין כל תזוזה.

"שמעון פרס — המושבים בידידך אתה עוזר או קוברי?", "שרי ישראל — חקלאות המושבים נקברת מול עיניכם", "ממשלת־ישראל — די בדיבורים, המושבים נקברים" — הסיסמאות ודומות להן ישאו אלפי מושבניקים ביום א', כאשר יתייצבו להפגנה לפני משרד ראש־הממשלה.

אין אלה מפגינים "מקצועיים"; הם מורגלים בעבודה קשה ועדיין משוכנעים כי המושבים הם חגורות ביטחון אנושיות למדינה, מקור מזונה ושומרי אדמתה. לפני שישה שבועות נפגשו נציגיהם עם ראש־הממשלה ושר־האוצר והציגו בפניהם תוכנית משותפת לתנועת־המושבים, למשרד החקלאות ולסוכנות־היהודית, שמטרתה לשקם את המושבים. השרים עיינו בתוכנית ואישרו. אולם, לבד מן האישור לא אירע דבר ומצב המושבים מחמיר והולך. הלכתי אל גדליה גל, מזכיר תנועת־המושבים ושאלתיו הכצעקתה?

"רוב המושבים, לפי מיטב ידיעתי, במצב כלכלי סביר. היתה לנו שנה חקלאית מצויינת. קיים מיעוט של מושבים שעברו פיתוח מואץ בשנים האחרונות ויש להם היקף ייצור גבוה מאוד, אך הם נקלעו לריבית גבוהה מאד והרווח בקושי מכסה את הריבית. חלק מהמושבים מצויים ברמת־הגולן ומצבם הכספי חמור עד־כדי סיכון הייצור. קבוצה אחרת הם מושבים נחשלים, כ־30־35% במספר, שכמעט ואינם מייצרים, חובם עצום והם נטל כבד מאד על המערכת. כולם נפגשים יחד בנושא הערבות־ההדדית ברמה האיזורית והארצית. הבנקים הקפיאו לחלק מן המושבים את האשראי עוד לפני כשנה, בשל החוב הכבד, וחלק מאירגוני הקניות מצאו עצמם משותקים. כך נוצר מצב שגם המשקים הטובים אינם יכולים לפעול באמצעות אירגוני קניות ונאלצים להעזר בבנקים. אלה מצידם, מוכנים להלוות תמורת ערבות אך אין בטחון שערבות זו תמומש, כלומר שהסכום יוחזר לבנק ע"י משקים מסובכים.

פער בין הצהרות למעשים

לכן, מושבים טובים מוצאים עצמם במצוקת אשראי, חוששים שיעוקלו נכסיהם בגלל חובות המושבים המסובכים. זהו "פלונטר" המחייב התרה ע"י הסרת הערבות־ההדדית הבלתי מוגבלת".

משלחת מטעם תנועת המושבים באה ב־7 בספטמבר לממשלה וביקשה לפרות משקים נחשלים שהסתבכו כדי שהערבות־ההדדית לא תמשוך גם את הטובים למצולות. משק שהתנוון — יש לבטל את חובותיו, ליטול ממנו את אמצעי־הייצור ולהוסבו לישוב קהילתי, עם כל המשתמע מכך. קיימת סכנה שנציגי הבנקים יחליטו לממש את הערבויות שקבלו, ולעקל רכוש. דרך אחרת: השארת המצב הקיים. המשקים יתנוונו ותוהו ובוהו ישתלט על מושבים [illegible]

מיליון דולר. השרים אישרו אך הפקידות מעכבת. לטענת גדליהו גל, במשרד־האוצר יש המעוניינים שהמערכת המושבית תהרס, משום שזו מהווה בסיס איתן לתנועת־העבודה. אפשרות אחרת: כל דולר שלא מוזרם למשק — תורם לשמירת המרד. אין ספק שלשמעון פרס יקרה תנועת המושבים, אך ספק אם הוא מוכן להפוך את העניין לבעיה לאומית שקיום הממשלה תלוי בה. פער פעור בין הצהרותיו למעשיו, טוען גדליה גל, כאשר כל יום שחולף ללא סיוע — מביא משקים נוספים להתמוטטות.

אין ספק כי תנועת המושבים אינה נקייה מאשמה למשבר הכספי שאליו נקלעה. בשנים 1977־1982 זרם אליה כסף רב ומושבים רבים "הקפיצו" בצורה בלתי מבוקרת את רמת ההשקעות הצרכניות, מבלי להבטיח עלייה מקבילה בייצור. אירגוני הקניות נטלו כסף רב בערבות המושבים, ומבלי שהתכוונו החליפו את מחלקת־ההתיישבות של הסוכנות ואת משרד החקלאות כמקציבי משאבים. לדעת גדליה גל, יש להשיב את ארגוני הקניות לגודלם ותפקידם הטבעי.

בתנועת־המושבים רבים הרימו ידיים לגבי גורלם של מושבים רבים. לדעתם, יש להפקיע מהם את הקרקע, המים, למחוק חובותיהם, להתחיל בתוכנית "בנה־ביתך" במסגרת של ישוב קהילתי.

גדליה גל אינו מרים ידיים. הוא עצמו מכפר־ויתקין, מושב משגשג, ולנגד עיניו מושבים מבוססים אחרים, שמצבם הכלכלי איתן והם עדיין חיים לפי עקרונות קואופרטיביים. להערכתו, בעתיד חלק גדול מהמושבים ימשיך לשגשג ועיקר עבודת המושבניק תהיה במשק והאגודות יתפקדו כהלכה.

עניין חיוני לתנועה הקיבוצית

אין ספק שקיימים מגזרים שלמים בתנועת המושבים שזקוקים לשיקום דחוף אך לא ניתן להטיל את השיקום על תנועת־המושבים. כשם שפרויקט שיקום שכונות היא משימה לאומית, מדובר כיום על כ־5000 יחידות משק נחשלות המשתרעות במשקים רבים, וכל יום שעובר ללא סיוע, מוסיף משקים לרשימה.

בתנועת המושבים קיימת קבוצה המערערת על המבנה הפנימי של המושב ותובעת בחינה מחודשת של כל המערכת האירגונית והמימסדית. [illegible]

טופלו במישור הארצי.

חלק מן המערכות החקלאיות משותפות למושב ולקיבוץ. התמוטטותו של המושב עלול להעמיד את הקיבוץ בפני שאלות קשות מאד מבחינת התחייבותם של אירגונים ומושבים. דרך משל, "המשביר" היא מערכת משותפת לתנועה הקיבוצית והמושבית ואם התנועה המושבית לא תתפקד — הדבר יטיל נטל כבד מאד על המגזר הקיבוצי, שעלול להיקלע לחובות כבדים. די להזכיר, בהקשר זה, את "תנובה", משקי עופות לרבייה, משחטות, ועוד מפעלים משותפים רבים, כדי להבין את גודל הסכנה.

"התנועה הקיבוצית חייבת לצרף את קולה ולתבוע עזרה ממשלתית למושבים — אחרת עלולה להיות בחום התפוררות שתקבע את גורלה ועתידה של ההתיישבות כולה. הממשלה עומדת לסייע לירוחם? והלא בין המושבים כמה וכמה בסדר גודל של ירוחם. עיני לא צרה, חלילה, בירוחם, אך את המושבים בנגב חייבים להציל והדאגה לעתיד התנועה המושבית הוא עניינה החיוני של התנועה הקיבוצית" — מרגיש, חיים אורון, מזכיר הקיבוץ־הארצי.

חסרה מנהיגות

יש חשש, כי לפנינו נסיון פוליטי למוטט את התפיסה הקואופרטיבית ולנסות ליצור מודל כפרי נוסח אירופה. פירוק מושבים פירושו הגברת הניכור כלפי תנועת־העבודה כולל תפיסתה העקרונית. — חברת־העובדים.

פירוקם של מושבים פירושו נטישה, נהירה אל הערים והנצחתו של כפר נחשל עם כל המשתמע מכך.

למרבה הצער, אין לתנועת־המושבים מנהיגות רצינית. תנועה זו זקוקה ברגע של משבר למנהיגים כבריל כצנלסון או לאשכול — אנשים שיהוו אוטוריטה וינהיגו מחנה.

ההפגנה מחותיים, היא צער של יאוש. מי שנוכח בקומה ה־16 בבית "כור" ביום ד', והאזין למושבניקים, שעלו זה אחר זה למיקרופון ובפיהם זעקה — קשה לו להבין את אדישותו של שמעון פרס.

חשוב מאד לחרוש את הקשרים עם קאמרון, אך עוד יותר חשוב שהחקלאות — שאותה אנו הולכים ללמד את שכנינו — תעמוד איתנה על רגליה.

תוכניות־חדשות כמופעי בידור

חנה איש־הורביץ, ניו־יורק

"חדשות בוקר" איננה עונה

רשת CBS, אחת משלוש רשתות הטלוויזיה הגדולות בארה"ב, חיסלה את התוכנית הרצינית "חדשות הבוקר", כי על פי עקרונותיה – "תוכנית חדשות לא צריכה להיות מופע בידורי"

באחד מימי שישי אחרי הצהריים, בחודש שעבר, התכנסה הנהלת רשת ה־CBS במלון "ריץ קרלטון" שבניו־יורק, ובסופו של דיון מכאיב החליטה לבטל כליל את חדשות הבוקר של הרשת, את CBS-MORNING-NEWS. החל מינואר הבא תשדר CBS בשעה שבע בבוקר, במקום חדשות, תוכנית בידור, שתופק על־ידי מחלקת בידור.

נגזר דינה של תוכנית חדשות הבוקר להעלם, מפני שהיא הסבה ל־CBS הפסדים של עשרה מיליון דולר לשנה; לעומת הוצאות הפקה של שלושים וחמישה מיליון דולר, היו ההכנסות שנבעו מפרסומות – עשרים וחמישה מיליון דולר בלבד. לתוכנית לא היו מספיק הכנסות מפרסומות, מפני שלא היו לה מספיק מאזינים. זאת סיבה מספקת עבור מערכת תקשורת אמריקנית בשביל להחליט על ביטולה של תוכנית, אפילו ההחלטה היא קשה ומכאיבה.

לא בנקל הגיעה CBS להחלטה זאת; במשך עשרות שנים עשו אנשיה מאמצים רבים כדי לחלץ את התוכנית מהנגע של כשלון שדבק בה מראשיתה. בשנת 1954 כיכב בה וולטר קרונקייט האגדי יחד עם בובה בעלת פרצוף של כלבלב. מאוחר יותר, לפי רוח הזמן, הגישו את התוכנית צמדים של שדרן ושדרנית יפי־תואר, חייכנים ומוכשרים; אך הסקרים המשיכו להצביע על מפולת מאזינים: לא זו בלבד, שחדשות הבוקר של CBS נשארו בעקביות בתחתיתו של סולם הדירוג, אלא שהפער ביניהן לבין חדשות הבוקר של רשת ה־NBC ושל רשת ה־ABC – הלך והתרחב בהתמדה: בעוד שבשנת 1983 היו לתוכנית של CBS 3.4 נקודות האזנה (שכל אחת מהן מייצגת 859,000 מקלטי טלוויזיה דלוקים), לעומת 4.5 נקודות ל־TODAY ו־5 נקודות ל־GOOD MORNING AMERICA, בשנת 1986 ירדה ה־CBS ל־3.1 נקודות, ולעומתה, ה־TODAY עלתה ל־6 נקודות, וה־GOOD MORNING AMERICA עלתה ל־5 נקודות.

קוקטייל חדשות עם בידור

העניין נראה תמוה, והמנהלים המתוסכלים של CBS אומרים, שזה אפילו מסתורי. קשה להצביע על שוני מהותי בין שלוש התוכניות; האולפנים, המגישים, אופן ההגשה, התוכן ומבנה התוכנית – דומים להפליא, מי שעובר מתוכנית לתוכנית, מגלה, כי באותו רגע ממש מוגשים בשלושתן מבזקי החדשות, תחזית מזג האוויר, סקירת אירועי הספורט והדיווח על נאומו האחרון של הנשיא רייגן. גם ההתייחסות לכל האירועים היא, בתוכניות הבוקר, דומה מאוד. אכן, לכל תוכנית ה"סוכריה" שלה: כך למשל מוגשת תחזית מזג האוויר של NBC על־ידי ברדן שמנמן, המופיע בכל יום בחבל ארץ אחר של ארצות־הברית, והוא כולל בתוכניתו פרקי הווי וברכות יום הולדת לאנשים שגילם הוא בסביבות 100 שנים. נכון הוא, שכל תוכנית עברה תקופות בהן היתה קצת "עשירה" יותר, או קצת נמרצת יותר ולעומתן – תקופות של שפל יחסי. אך לאורך השנים, ההבדלים לא היו משמעותיים; והמירוץ בין TODAY לבין GOOD MORNING AMERICA הוא אכן צמוד.

TODAY, שהיא הוותיקה מבין השלוש, קבעה את המתכונת של תוכניות הבוקר, שכמעט ולא השתנתה במשך הזמן. בשנת 1976 הצטרפה אליה ה־GOOD MORNING AMERICA. שני השדרנים יושבים על כורסאות באולפן דמוי חדר מגורים נוח, גדוש בעציצים ובפרחים, ובסגנון ידידותי, כמעט אינטימי, הם מגישים למאזין תוכנית בידור שזורה בחדשות: מעט חדשות "קשות", כסיסיות, מעט חדשות "רכות", ולצידן סיפורים שיש בהם עניין אנושי, סיפורים מוזרים, עצות בענייני בריאות, יופי, והשקעת כספים וכן ראיונות עם אנשים בכותרות – גדולי עולם לצידם של ברנשים ומתמהונים. והכל תוך שימוש במיטב האמצעים של הטכנולוגיה החדישה, בפעלולים מרהיבים של צילום ושל הקרנה, וניהול ראיונות וויכוחים עם קבוצות של אנשים, הנמצאים בפינות שונות של העולם; וכמובן – הרבה פרסומות, הדם הזורם בעורקיה של התוכנית.

מחלקת החדשות של CBS טיפלה בתוכנית הבוקר כבכפיית שד: המפיקים של התוכנית הוחלפו לעתים תכופות, כמו מאמנים של קבוצת כדורגל שהכזיבה. מדי פעם נשלף כוכב חדש להגשת התוכנית. והורכב צמד מגישים, שאמור היה להביא את הישועה. לפחות בתקופה האחרונה היו כמה החלפות שהתגלו ככשלים: הצבתה של "מיס אמריקה" לשעבר, פיליס ג'ורג', בשנת 1985, הסתיימה בקטטה רעשנית עם היפהפיה; ובתקופתה של השדרנית האחרונה של התוכנית – מריה שרייבר, בת זוהרת למשפחת הנשיא קנדי, הגיעה התוכנית לתוהו ובוהו של האשמות הדדיות, מבוכה ומפח־נפש.

חדשות רציניות מדי...

אבל, לדעת מומחי תקשורת, לא זאת הבעייה. מה שחיסל את התוכנית היה העובדה, שעבור האמריקנים היא טעונה במשמעויות רציניות מדי. שכן היא הופקה על־ידי מחלקת החדשות המעולה של CBS, המתייחסת לעצמה בחשיבות רבה. מחלקה זו הקימה שדרנים שהיו לאגדה, כמו אדוארד מורו, וולטר קרונקייט ודן רדר. צביון רציני זה הוא שהכשיל את כל מאמציה של מחלקת החדשות של CBS להפיק תוכנית־חדשות בוקר מצליחה. הצופים לא האמינו ל־CBS, הם חשבו שהיא שמה על עצמה תחפושת, וכי היא מנסה להסוות תוכנית חדשות רצינית, במסווה של תוכנית קלה.

תכנית חדשות הערב של CBS עם דן רדר הדרמטי, הרואה את עצמו כ"מצפון של האומה", היא בעלת שיעור ההאזנה הגבוה ביותר מבין כל הרשתות; לעומת זה, בין השעות שבע ותשע בבוקר; כשרוב המאזינים מציצים בטלוויזיה בין צחצוח שיניים לבין נגיסת קלי־לחם וגמיעה חפוזה של קפה, הם אינם רוצים להקשיב למשהו התובע תשומת לב. והרעיון של האזנה לתוכנית הנושאת את השם המחייב "חדשות CBS", מרתיע אותם.

"צריך לשנות הכל; צריך לשנות את התדמית הקיימת של חדשות CBS; לשבור את הקללה הרובצת על התכנית", אמרו מנהלי מחלקת החדשות של CBS ושכרו מפיקה מעולם אחר – אשה, אחרי כל הגברים שנכשלו, ועוד בלונדינית, סוזן וינסטון, שהגיעה מעולם הבידור של הוליבוד, שם ניהלה חברת הפקה עצמאית. הבלונדינית סובבה באולפנים והגישה הצעה – להינתק מהמתכונת של הצמד־חמד היושב על כורסאות, ולהגיש את חדשות הבוקר באמצעות קבוצה של שדרנים, שישוטטו במקומות, שבהם החדשות מתרחשות. היא גם הציעה שמות של כמה שדרנים – שונים מאוד מהטיפוסים הביתיים של מישדרי הבוקר, וכך איכות את הסיכוי, שהצעתה תתקבל. היא הציעה את פרנק גיפורד, כתב הבייסבול של רשת ה־ABC ואת ג'רלדו ריברה, עיתונאי ממוצא פורטוריקני, מצוודד ושנוי במחלוקת. ריברה הוא העיתונאי, שלפני כמה חודשים יזם וביצע מול מצלמות הטלוויזיה, פיצוץ ופריצה למרתפים הסודיים של אל קאפונה בשיקאגו. הפרסומת הרעשנית שקדמה למישדר, סיפרה שבאותם מרתפים חבויים אוצרותיו האגדתיים של אל־קאפונה, המאפיונר הידוע. למרבה הבזיון, נמצאו המרתפים ריקים.

מנהלי מחלקת החדשות של CBS נבהלו מההצעות של סוזן וינסטון, עד כדי כך לא היו מוכנים להתחיל[illegible]. "בכל פעם שרצינו להגיד שג'רלדו ריברה יהיה כתב של CBS, היינו צריכים לנשום נשימה עמוקה, הבנו שאנחנו לא מסוגלים לעשות זאת", אמר סגן נשיא מחלקת החדשות.

CBS הרימה ידיים: ותחבר לה, שיש לה עקרונות, ושהיא אינה מוכנה ללכת עד הסוף ולהפוך את תוכניות החדשות שלה למופעי בידור, היא מוכנה לשלם את המחיר.

קרנבל התלמידים

אסתר טל

רק לא שיגרה

650 בני נוער צעדו ביום־העצמאות האחרון בתהלוכת תחפושות ססגונית ברחוב דיזנגוף. מאחורי הרעיון עומד שוקי זקס, המתכנן תהלוכה דומה לקראת פתיחת שנת הלימודים עם 2300 תלמידים. „זה מחנך יותר מכל שיעור בדמוקרטיה", אומר שוקי, משוגע־חיובי

שוקי זקס: המורים לא היטו כתף...

שוקי זקס, אדריכל ומעצב אומנותי, יליד הארץ (48), גבר נאה וגבה קומה, בעל עיניים ירוקות חודרות, המסייעות לו לשכנע אנשים לקנות את רעיונותיו. „למעשה, האנשים אינם קונים את הרעיון שלי, אלא אותי; את הביטחון שאני משרה, את צורת הביטוי שלי ואת הסקרנות שאני מעורר בהם", הוא אומר בחיוך.

שוקי בונה במות להצגות, ערך את אירועי יום העצמאות של רמת־גן, לפני שנתיים ועיצב את התפאורה והבמה עליה נאמה מרגרט תאצ'ר. הוא הדריך ועיצב תלבושות ומסכות יחד עם 650 בני נוער מיד־אליהו ושכונת־התקווה, שצעדו בתהלוכה ססגונית ברחוב דיזנגוף בחג העצמאות האחרון.

„מדאם בטרפליי" — הצגה ביידיש

נטייתו האמנותית וכישוריו בלטו כבר בילדות. כילד לא המטירו עליו צעצועים ומתנות והוא בנה לעצמו משחקים מחפצים ועצמים שהתגלגלו בסביבתו הקרובה. „אף פעם לא שיחקתי בריכוז ובשח. כל המשחקים שלי היו קשורים בבניית צורות. בגיל שבע כבר בניתי בתים על הנייר", מספר שוקי. גם חיידק התיאטרון עקץ אותו בימים ההם. כילד צפה בהצגת „המכשפה" בתיאטרון האוהל. ברווח שבין הריצפה למסך הסתמנה רצועת אור, שנחתכה מדי פעם ויצרה צללים באולם. קליידוסקופ הצורות, שלו בחלומות פטישים המחזיקים את התפאורה לפני עלות המסך. עורר בו כישוף, שלו הוא מעלה מס עד היום, אך הוא אצר את החוויות בתוכו והמשיך במסלול לימודים רגיל: תיכון גורדון — שממנו יצאו כל „המספרים": אריק איינשטיין, ירון לונדון, עזרא סדן ועוד — והטכניון בחיפה.

לאחר לימודיו החל לעבוד בצורה מסודרת במשרד גדול של אדריכלים, שבו לא מצא פורקן לנטיותיו האמנותיות. תקופת מה עסק בעיצוב אמנותי של ויטרז'ים בסטודיו לזכוכית בכפר אז"ר ולפני חמש שנים החל בעיצוב. כללי, „בימוי החיים". עסק בייעוץ, במה ותלבושות ללהקת „בת־שבע" ביים את האופרה „האיטלקיה באלג'יר" ועוד.

... שוקי בונה קונספציות משלו לסיפורי אופרה עתיקים. למשל, „מדאם בטרפליי". זו, למעשה, הצגה באידיש. מעשייה על בת של יהודים שהיגרו מרוסיה לסין. כדי להשיא נערה בשם פוטרפליי, שפירושו באידיש הוא חמאה ובשר — שם הנושא עמו קלון — שינו את שמה לבטרפליי, ומצאו לה שידוך הולם בדמותו של קברניט. אם רוצים שסיפור האופרה יעבור לקהל, יש לקחת בחשבון, שקברניט של אניה אינו עושה היום רושם על אף אחד. צריך להנחית על הבמה חללית, שמתוכה יצא טייס ויתבונן במחיצות הבית הזזות במהירות באמצעות שלט רחוק."

עד שיתאפשר לשוקי להנחית חלליות על הבמה הוא משתמש באלמנטים דראמטיים אחרים. בהצגה „רק שלום וללכת", של הבמאי אילן אלדד, המועלית בימים אלה ב„צוותא" תל־אביב, הרקע שלה הוא משכנות עוני, בנה שוקי מבנים פונקציונאליים המיועדים להכניס את הקהל ללחץ של דלות.

„כל החכמה היא ליצור אווירה מתאימה", אומר שוקי. „אנו מושפעים כל הזמן ממה שקורה סביבנו. לכן, כדי להביא אנשים לנקודה מסויימת יש לפעול בשיטתיות... אני בונה קונספציות שלמות. לעיתים זה הולך ולעיתים לא. הדברים אצלי שקולים ומתוחכמים. הדבר הכי ספונטני שיצא תחת ידי מחושב עד הסוף. הספונטניות שלי בנויה על אסוציאציה — היכולת להתבונן במשהו ולראות אותו באופן שונה, למצוא בו את החיוך. להביט אפילו בפחית של קולה ולומר באומץ: ‚תסתכלו, האין זה דומה לקוף?'"

לאנשים קשה להבין את הראש שלו. אלה שהתפתו — יצאו נשכרים.

רוב האנשים מפחדים מחידושים, מהתנסויות, מהבלתי ברור. „אך כשפותחים להם את הראש הם מקבלים לבסוף את רעיונותיי", אומר שוקי בהנאה, ומספר על קרנבל הילדים, שבאמצעותו הצליח להוציא בחג העצמאות האחרון אל המדרחוב של דיזנגוף 650 ילדים, מ־23 כיתות ז' של „קריית חינוך" ביד־אליהו, בתהלוכה של מסכות ססגוניות ומקוריות.

הרעיון עלה אצל שוקי לפני כחצי שנה. הוא הסביר אותו לד"ר שמשון שושני, ראש מינהל החינוך בעיריית תל־אביב שמכר את הרעיון לראש העיר, שלמה להט. העירייה לא הבטיחה כסף. שוקי עבר מבית־ספר אחד לשני, אך מנהלי בתי־הספר ברחו מן הרעיון; אין לנו זמן. מערכת הלימודים עמוסה. יעשו קודם אחרים ונראה. נחמה, סגנית מנהלת חטיבת הביניים ב„קריית חינוך" ביד־אליהו נרתמה לנושא. שוקי קבע אסיפה עם המורים ואח"כ עם ועדי ההורים. העיקרון היה לבחור נושא, שדה חמניות למשל, המורכב מפרחים צבעוניים ולתת לכל ילד לתרום בקטע בו הוא מוכשר. העבודה צריכה לזרום כבסרט נע, כשהמטרה היא שכל ילד יתן מעט מעצמו.

שוקי נתן למורים ולתלמידים חופש פעולה. הסביר רק עיקרון מסויים של עשייה. המורים והילדים בחרו את הנושאים. אומר שוקי לנגד עיני עמד הרעיון החינוכי. רציתי להוכיח שאפשר לחירתם לפעילות יצירתית. זה לא מסובך. עבודת שדה מחנכת יותר מכל שיעורי הדמוקרטיה. מחלקים את הילדים לקבוצות של 30־40 ילד, כשכל אחד מקבל את כל האשראי בתחום הספציפי שלו. זה מעורר הרגשה של שוויון, שכן הילד הכי חזק שיוכל להעלות 50 ק"ג עיתונים ישנים לקומה השלישית הוא שווה ערך לילד הכי פיקח שיודע מה לעשות אתם, כי בלי הילד הראשון לא היו מגיעים לתוצאות. בעבודה כזו אין שווים יותר ושווים פחות. הילדים מגיעים למסקנה שביחד ניתן לעשות משהו מועיל. היה מלבב לראות עשרות ילדים גוררים ומדביקים, נתונים בעשייה, מלאי התלהבות". הוא לא שוכח ילד קטן בשכונת התקווה ניגש אליו בהפסקה ואמר: „אדוני, זה אתה אחראי על הכל? באמת, זה כיף". ומורה אחת גילתה לשוקי „היום, גם בשיעור גאוגרפיה הם מתנהגים טוב יותר מאשר בעבר".

להביא כל ילד ליצירה

הילדים צעדו בגאווה ברחוב דיזנגוף כאילו כבודם העצמי הושב להם. הם הניחו את המסכות, לאחר גמר התהלוכה, בשקי ניילון גדולים שקיבלו מהעירייה, ואיחסנו אותן בבית־הספר, כדי שיוכלו לשוב ולצעוד איתן בהזדמנות אחרת.

שוקי מתכנן תהלוכה דומה לקראת פתיחת שנת הלימודים, כשהמובילה תהיה „קריית חינוך" ביד אליהו עם 2300 תלמידים. „יש עניין בפרוייקט, שכן הוכח שעם הכוונה נכונה אפשר להביא כל ילד בקהילה למצב יצירתי, שגם יגרום לו הנאה" אומר שוקי ומביע זעמו נגד מורים ומנהלים שהתחמקו מנטילת חלק בפרוייקט. „כל תירוצי ההתחמקות ניתנו מדבר פשוט אחד: חוסר רצון מוחלט לעשות משהו שונה, שאינו כלול בתוכנית הלימודים ושלא מקבלים עבורו כסף".

פגישות בטאבה

צילם: ויקי כהן

קבוצת מטיילים נקלעה בסוף החודש לחוף טאבה. אחד מהם התעורר למראה הגופות החשופים שניגלו לנגד עיניו. לא עזר לו גם אחד מעמיתיו שניסה להרחיקו במילים: „רבי, רבי, זה חילול השם". בעקבות אירוע זה שוקלים חוגים חרדים לתבוע גם את החזרת חוף טאבה האילתי למצרים...

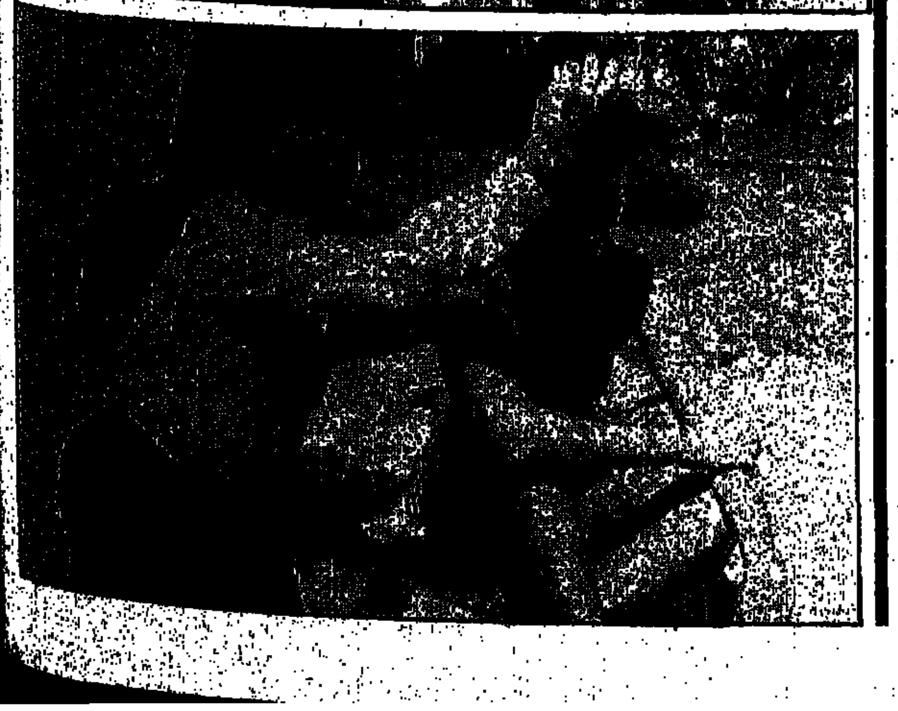

גלויות תל־אביביות

כתב וצייר משה בן־שאול

שני קטעים באחרית אוגוסט

לקרוא לאט

הפירסומת הכי מצחיקה שאני מכיר: 30.000 בוגרים עברו את הקורס בהצלחה: קורס מהנה ומרתק! קריאה מהנה במקום... קריאת מענה..."

סליחה, אני לא רוצה לגרום נזק למי שרוצה לקרוא אלפי מסמכים ברגע וחצי או, להבדיל, את „האחים קרמזוב" בשעה וחצי. מי שרוצה לבלוע ככופתאות בחג הפסח את חומר הקריאה המונח על שולחנו — שיילך.

אני לא. אני רוצה לקרוא לאט. בקצב שלי. בטעימות שלי. אין „אין ברירה" בקריאה. אני מוותר מראש על שיחה בסאלון של מישהו, קלילה וחפיפית, על הביוגראפיה של טולסטוי שיכלתי (אולי) לקרוא בשעתיים. זאת אומרת, אני רוצה להתענג על טעם המלים. על משך האירועים. לקפוץ מדבר לדבר.

אני יודע שלעולם לא אוכל לקרוא הכל. יודע שאין לי צורך כפייתי בזה. יש לי אפשרות בחירה.

פעם, סיפר לי מישהו שקרא את „אמריקה, „המשפט" ו„הטירה" של קפקא ביום אחד.

„מהתלהבות?" שאלתי.

„זה נפלא, מותק של יצירות", אמר לי. אבל הוא שכח את שם הגיבור.

אגב, „עידן הקריאה המהירה" מיועד גם לסטודנטים. לומדים מהר. מה לעשות, למרות השנים שכחתי איך מוצאים שורש. אני חי בלי זה.

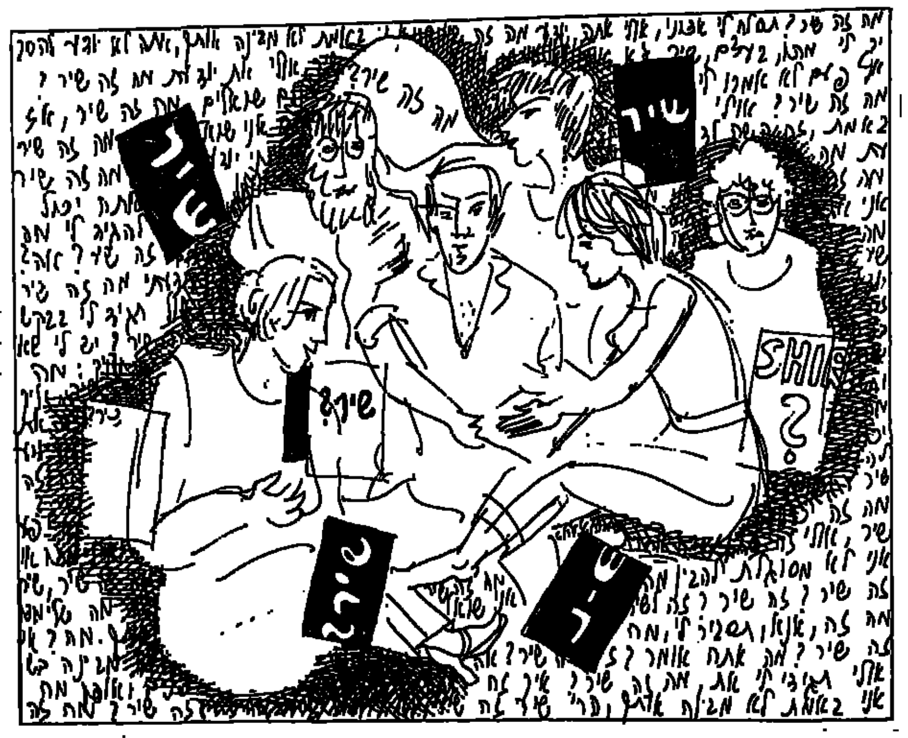

באמת, מהו שיר?

באחת מאותן „משבצות" אופנתיות של מוספי הספרות, המפצות את המתעניין והחובב ומספרות לו מה נעשה בקרית־ספר שלנו, מצאתי הודעה נלבבת: „כשלושה מניינים של חובבי ספרות כותבי שירה הסבו במוצאי־שבת האחרונה בחצר ביתה של חנה בדולח בגבעת שמואל, לקריאת שירים ודיון בענייני שירה".

זה בודאי חשוב מאוד, גלי עד גבה־גלי. הנה, 30 איש נאספים למטרה קדושה, לקרוא שירים. דבר נדיר כשלעצמו.

מכאן והלאה באים השמות, שמות חלק מן המשתתפים, ומוסבר לקורא המאור מתעניין, שבסופו של הערב פתח מי מהמשתתפים בשיחה: מהו שיר? זה היה באמת סופו של הערב, כי באחריתה - של אותה ידיעה מופלגת נאמר: „המשתתפים לא הגיעו לסיכום בנושא ‚מהו שיר?'".

שערו בנפשכם, שאם היו מגיעים לסיכום, כולם, פה אחד, או ברוב יחסי, או ברוב מוחלט — לאיזו תגלית מרעישה היינו צפויים. סקופ „לא נורמאלי". אחרי אלפיים שנה היתה מתגלה התשובה שאיש לא נתן עליה את הדעת עד היום. לבי, לבי.

כה נרעשתי. ידעתי, אמנם, שדוד אבידן נתן פעם את התשובה החצי־נצחית כי שיר הוא מה שאני קובע שהוא שיר. אבל, כמובן, אין זה מספיק.

וכך, בערב קיץ מדיף לחות של אחרית אוגוסט, צבוט בין צלילי הקונצרט לכינור של ברהמס בביצועו הנפלא של פנחס צוקרמן — נצבט גם לבי, והחלטתי לתרום משהו לנושא.

בספר השיאים של גינס בוודאי לא ארשם, אבל שמא יצוטטו דברי באחת ה„משבצות" של מוספי הספרות.

ובכן, הנה היא הגדרתי המדוייקת: שיר הוא — לא סיפור, לא מאמר, לא מחזה לחמישה שחקנים.

רגע, סליחה. התבלבלתי. שיר יכול להיות בעל סיפור, שיר יכול להביא כ„חוכר" (נפלא, לא כן?) אלמנטים של מאמרים ואמירות, ושיר יכול להביא דיאלוגים, או מונולוגים שהם עצם מהותו של מחזה.

ובכן, מהו שיר?

מי יודע מהו שיר?

אני יודע מהו שיר. מלה, המורכבת משלוש אותיות: ש', י', ר'. בינתיים, אי־אפשר להוכיח את ההיפך מזה.

ושהקיץ הזה יעבור, ושיהיה פחות לח במישור החוף, ושישאלו שאלות הרבה יותר פשוטות. מהן? ובכן, זה עניין לענות בו ברשימה אחרת.

דוד ארן

מסביב לעולם

● עלילות השב"כ של בריטניה

מכיר הממשלה הבריטית ייצא בחודש נובמבר מאלמוניותו הביורוקראטית בווייטהול כדי להגן, בבית־המשפט בסידני, על הסודיות הרשמית. לדברי מקורות משפטיים יופיע רוברט ארמסטרונג, פקיד ממשלתי המשמש מאז 79' כראש הצוות של הקאבינט הבריטי, באולם המשפט בצעד חסר תקדים, שנועד למנוע פירסומו של ספר, המאשים את השירותים החשאיים בבריטניה בבוגדנות ובהתנהגות בלתי־חוקית.

ארמסטרונג ימסור עדות שתתמוך באיסור שהוטל על פירסום זכרונות של מרגל בריטי לשעבר, המתגורר כיום באי טאסמאניה, השייך לאוסטרליה.

ממשלת בריטניה זכתה בחודש ספטמבר האחרון לצו זמני מצד בית־המשפט בסידני, שמנע מן המו"ל האוסטרלי היינמן לפרסם את ספרו של פיטר רייט, לשעבר סוכן בכיר של סוכנות הריגול הנגדי הבריטי מ"י5.

הממשלה כבר זכתה לצו בית־משפט בבריטניה שאסר על העיתונים „גארדיין" ו„אובזרבר" לפרסם את טענותיו של רייט, שפרש בשנת 76'.

בחקירה מוקדמת, בראשית אוגוסט, בסידני, טענה הממשלה הבריטית, כי לצורך ההליכים המשפטיים בלבד נכונה היא להודות, כי כל האשמותיו של רייט נכונות. המטרה היתה למנוע מבית־המשפט לחקור עדים על הפרטים שבספר, משום שהממשלה איננה רוצה כי מידע כלשהו שמסר סוכן מ"י5 לשעבר, יתפרסם ברבים.

לפיכך יתבססו דבריו של ארמסטרונג בבית־המשפט על הודאה כי סר רוג'ר הוליס, ראש מ"י5 המנוח, אשר עזר להקים את השירותים החשאיים של אוסטרליה, אכן היה מרגל סובייטי. המשפט עלול לאסור הטענה, כי יש אמת גם בטענות, הכלולות בספרו של רייט, כי בתוך סוכנות מ"י5 בוצעו 23 מעשי קשר פליליים ו־12 מעשי בגידה.

בהודעה שפורסמה באחרונה בלונדון, ניסה התובע הכללי סר מייקל הייוורס להסביר מדוע הודתה ממשלת בריטניה בפני בית־המשפט באמיתות טענותיו של רייט. „פעולת התובע הכללי באה כדי להבטיח את הסודיות שרייט עצמו היה חייב לשמור עליה".

ואולם, לגופו של עניין אין בריטניה מודה אף באחת מטענותיו של רייט ביחס לפעולותיהם של אישים בשירותים החשאיים — אמר הייוורס.

אשר לטענה המרכזית, שלפיה שימש הוליס כ„חפרפרת", חזר הייוורס על דבריה של ראש הממשלה מארגרט תאצ'ר בפרלמנט, בשנת 81', כי הוליס טוהר על־ידי שתי ועדות חקירה נפרדות מכל חשד כי היה מרגל סובייטי.

נסיון הממשלה למנוע את פירסום ספרו של רייט, העניק לו למרבה האירוניה פירסום רב בבריטניה ומעורר התעניינות גוברת והולכת באוסטרליה.

ר"ג גרשון

● אחרי הרעב — ארבה

להקות עצומות של ארבה, המתרבה בעקבות שפע הגשמים אחרי שנים רבות של בצורת, „אוכלות" שטחים נרחבים של אפריקה, במכה החמורה ביותר מסוג זה ב־60 השנה האחרונות.

מסנגאל בחוף האטלאנטי ועד לאריתריאה בחוף ים־סוף, עוקבים חקלאים, ששרדו אחרי הרעב של 84' ו־85', חסרי אונים אחרי מיליארדי החרקים, שאינם יודעים שובעה, המכלים את שדות הדוחן והסורגום שלהם.

לדברי אירגוני הסיוע עלולה מכה חדשה זו, הנוחתת בדיוק ברגע שיבולים טובים הפיחו חיים חדשים במשקים של היבשת המרודשת, לגרום נזקים עצומים ליבול, ואסון שלא יפול בחומרתו מזה של הרעב עצמו.

פיטר מקפרקן, מנהל הסוכנות האמריקנית לפיתוח בינלאומי, תיאר את התוצאות האפשריות כ„קאטאסטרופה במימדי ענק. העלולה להתפשט למרחקים, ואפילו להגיע עד הודו". סאליק סידיבה, מתאם הפעולות נגד הארבה במערב־אפריקה, אמר כי דרושה הפעלת מטוסים בהיקף גדול כדי להציל מה שעדיין ניתן להציל בסאהל, האיזור המגיע בדרומו של מדבר סהרה. „זהו מצב חירום חמור כמו הבצורת. אם לא יטפלו בו באותה דחיפות, הוא יהרוס את יבשת אפריקה", אמר פקיד אמריקני במרכז הקהילה האירופית בבריסל.

המומחים מסבירים את התפוצצות האוכלוסייה הפתאומית של הארבה בגשמי הברכה ובמזג האוויר החם. נקבות הארבה מסוגלות להטיל שלושה צרורות של 100 ביצים כ"א במשך חייהן, הנמשכים כמה חודשים, ובכך נוצרות להקות חדשות של כמה מיליוני חרקים. להקה אחת ויחידה עלולה לכסות שטח של 10 קמ"ר ולאכול 4,000 טונות צמחים.

הארבה הנודד, אחד המינים ההרסניים ביותר, משתולל באתיופיה ובמיוחד בסודאן, מקום שם נראו להקות של מיליון חרקים ויותר. באריתריאה, אשר בה מונעת מלחמת האזרחים מערכה יעילה נגד הארבה, מוסרת התאחדות הסער המקומית כי הלהקות מגבילות את הראות למטר אחד בלבד. „ללא מאמץ איזורי משותף מיידי ייהרסו כל היבולים", נאמר בקריאת העזרה של ההתאחדות.

בצ'אד, אחת הארצות העניות ביותר בעולם, שסבלה באופן קשה במיוחד מן הבצורת, ישנם מיני ארבה שונים המתחרים על אותה צמחיה. אירגון או"ם לחקלאות ומזון מעריך כי בהמשך השנה ייפגעו 3,000 קמ"ר של אדמה חקלאית בצ'אד.

שנים של אי־פעילות מצד הארבה גרמו שאננות, ומדינות אפריקה תרמו לאסון על־ידי פירוק האירגונים האיזוריים, שהוקמו בשנות ה־50 וה־60, לשם השמדת הילק בשטחי התבקעותו, בטרם יצמיח כנפיים ויצא לנדוד עם הרוח. ברוב חלקי היבשת כבר מאוחר מדי להפעיל את השיטות המסורתיות של ריסוס הילק סמוך לשטחי התבקעותו. על הטייסים לרדוף כיום אחרי להקות הארבה. לדבריהם של פקידי סיוע הצורך הדחוף ביותר כיום הוא להשיג חומרי הדברה ודלק למטוסים, ולשפר את מסלולי ההמראה באיזורים הכפריים, שמהם ממריאים המטוסים.

גדעון רייט, „רויטר"

● ראמבו־של־מוסקבה משיב מלחמה

במצב הקיים ביחסים בין שתי מעצמות־העל, אי־אפשר היה להימנע מתגובה נגדית על המלחמה הראשונה של הנוקם ראמבו, ששיחרר בגבורה אנשי צבא אמריקנים שהיו שבויים בג'ונגל של וייטנאם, ועירפל טראומה היסטורית של האמריקנים בעשן של אבק־שריפה — והניב בית־החרושת הסובייטי לחלומות בתשובה עתירה מעולה על מסכי הקולנוע הסובייטי.

אכן, מלחמה קרה בלתי קומתי גם בממלכת הסובייטים.

קציר־ניכור: אדום מונע נסיון־סירוף של האמריקנים לחולל תופת גרעינית — השחקן מיכאל נושקין מגלם את דמותו של מציל השלום העולמי, המפר על אי בדרום האוקיאנוס השקט קשר צינו ערי־אימה. באומץ־לב כמו ראמבו, אך לא כארם עליון בעל שרירים כראמבו, אלא כראש רוסי חכם להפליא.

מיכאל נושקין — ראמבו סובייטי

ותיק מלחמה וייטנאם אמריקני, מופרע בנפשו ובעבר רוצח של אזרחים חפים מפשע, קושר — בשירות מוסד „סודי אף יותר מן הסי.אי.איי", שהצבא ותעשיית החימוש האמריקניים מכוונים אותו — קשר להתנקשות: עליו לפוצץ אוניית מלחמה אמריקנית ולעורר את הרושם, כאילו הסובייטים בעצמם הם שביצעו את ההתקפה, וכתוצאה מכך ינחית הצי האמריקני מטר של פצצות גרעיניות על יחידות הצי הסובייטי, המצויות באותה עת באיזור ההוא.

מיבצע הקומאנדו של הסובייטים (שם הסרט: „אודינוכנויה פלאוואנייה" — „מסע בודד") מביא, לפי התסריט, לנצחון לוחמי השלום. באי הנידח (המקום הוא לאמיתו של דבר קובה הטרופית) הם מתגברים על האמריקני המטורף, כרוזים שנורים, ממרחק קצר מרטשים גולגלות של אויבים, מעיים משתפכים מכרסים שסועות — שלכן, הסרט אינו רק חיסול חשבון אידיאולוגי עם העלבון של ראמבו, אלא גם נסיון להפיח חיים בקולנוע הבידור הסובייטי התולה, באמצעים הלקוחים מן „האוייב המעמדי". אכזריות במקום שעמום — הרי לא רק הישועים, גם לנין אמר, כי המטרה מקדשת את האמצעים...

בסוף הסרט, כמעשה נבלה אחרון, רוצח אמריקני, שכבר נמצא במצעי מוות, את הגיבור הסובייטי נושקין, מגנו, פואנטה, שמחירה גבוה מדי לא ייתכן עוד המשך — בעוד שראמבו מוסיף לנצח...

„ולשוכחה", צייד

לכל הדעות

הכי הכי יהודי

עדנה רזי

העולה העולה על כולנו

ב כל מדינה נורמלית משתדלים המה־גרים החדשים ללמוד את הלכות החיים מן התושבים הוותיקים, כדי להיקלט ולהצליח בארצם החדשה.

ואילו אצלנו — המצב הפוך. כל יהודי חדש המגיע ארצה, נהפך מיד לנושא של הערצה וכל המדינה מחזרת אחריו. ברגע שדורכות רגליו על אדמת המולדת החדשה, הוא הופך למופת ולדוגמה — לא לאחיו היהודים שהשאיר מאחוריו בגולה, אלא לאחיו היהודים הנמצאים כבר בארץ.

שלא כמו בארצות אחרות, נהפך התושב החדש, זה מקרוב בא, לתושב האידיאלי של המדינה. בין הנבחנים הוא עבר את הבחינה בציון הגבוה ביותר. והבחינה היא: מיהו הכי יהודי.

והכי יהודי הוא יהודי שזה־עתה עלה לישראל. לכן כדאי לחיות הרבה שנים בגולה הדוויה ורק בסוף לעלות לישראל. היהודי הטרי שזה־עתה הגיע, הופך מיד להיות מלך. הוא שר לנו את „הבה נגילה" בהתרגשות ובמבטא אמריקני כבד ומיד אנו חשים בושה על שאיננו קמים כל בוקר ושרים את „הבה נגילה". העולה הטרי מתחיל לתרגל, מיד עם בואו, בקול רם ולעיני כל, את כל מה שהפסיד בשנותיו בגולה, (ושלא לדבר על מה שהרוויח). הוא נהפך בן לילה לעם היוצא משיעבוד לגאולה. אצה לו הדרך להספיק ולהיות תוך כמה חדשים גם חלוץ, גם דתי וגם חצוף וחסר־בושה כמו הצברים. היות שכבר אין לו ביצות לייבש, והיות שלא עלה בדיוק כחוסר־כל, הוא ממהר להתנחל ביהודה ושומרון. אם לא היה שומר מצוות בארצו הקודמת, מיד הוא שולף ציציות ראוותניות מעל למותניו וחובש כפה סרוגה לראשו. אם כבר היה דתי בגולה, הוא ממהר לנזוף בוותיקים ומשכנע אותם להיות דתי כמוהו. אם התנהג בנימוס ובאדיבות אל הגויים שמסביבו, הוא ממהר לשכוח את הרגליו אלה, וכיהודי חדש ומשוחרר הוא מרעים בקולו בבית הקפה ובאוטובוס ומתנהג בגסות ובאגריסיביות שאינה מביישת אפילו את ילידי הארץ המחוספסים. התושבים הוותיקים עומדים סביבו, סופקים כפיים בהתפעלות ומקשטים את חזהו במדליות.

דבר אחד, בכל אופן, נותר תמוה: אם התושבים חושבים שהגולה כל־כך דוויה וארצם כה נפלאה, על מה ולמה ההתפעלות הגדולה ממעשה העליה? אך נחדל מזה, אחרת עוד יאשימו אותנו בשנאה עצמית ויקראונו עוכרי ישראל.

העולה החדש מאמריקה, שהוא לעיתים קרובות דתי, עולה לאוטובוס במולדתו החדשה עם אשתו הלבושה בימות הקיץ החמים שמלה עם שרוולים ארוכים, גורבת גרביים וראשה מכוסה במטפחת. מאחוריהם נשרכים כחמישה ילדים קטנים, כולם חבושי כיפות. המשפחה המהגרת החדשה הזאת אינה מרגישה את עצמה לרגע שלא בנוח במעמד כזה. נהפוך הוא: אך טבעי בעיניהם שהוותיקים זזים ומפנים להם דרך. כל התנהגותם אומרת: הגידו אתם, מי כאן באוטובוס יותר יהודי? מיהו כאן הכי יהודי? כך הם מרגישים את עצמם שוב ושוב יהודים, וכך נפתרת בעיית הזהות שלהם (וכאן, לצערי, מתחילה בעיית הזהות שלי). כל משפחה כזאת העולה לאוטובוס היא הצהרה מהלכת: הנה כך צריכים יהודים להיראות, כך הם צריכים להתלבש, ובכלל — בושה לאשה יהודיה העולה לאוטובוס ומאחוריה לא נשרכים לפחות ארבעה זאטוטים וכרסה אינה בין שיניה.

יושבי האוטובוס מתחילים מיד להתחרות ביניהם מי יפנה את מקומו ראשון למשפחה לדוגמה הזאת שהצטרפה אליהם. הכל מסתכלים בהם במבט של הערצה ונמיכות רוח. מה הפלא, אם כך, שאנטולי שצ'רנסקי (עם כל הכבוד המגיע לו) רק הגיע, וכבר מכתיב לממשלתו החדשה כיצד תנהל את יחסיה עם בריה"מ? הרי הוא מצטרף כסולן למקהלה היודעת לשיר רק שיר אחד. כך הופכת מדינת ישראל לסניף של הסוכנות היהודית. בעיות בטחון, דמוקרטיה וארחות חיים — נדחקות לשוליים.

כולנו עוסקים במצב היהודים. בעייתה האמיתית של מדינת ישראל היא בחירתו של ואלדהיים לנשיא אוסטריה ולא קיום שיחות עם חוסיין או עם הפלשתינים. מדינת ישראל אינה יכולה להתפנות ולעסוק במצב של אורחיה הערבים, היות שעדיין לא פתרנו את בעייתה של אידה נודל היהודיה. היהודים החדשים המגיעים אלינו יכולים להפוך תוך ימים אחדים למנהיגינו החדשים. אין להם צורך בתקופת נסיון או בסטאז' או סתם בכמה שנים של הסתגלות. הרב כהנא לא הרגיש כל טעם־לפגם בכך, שרק הגיע לארץ החדשה, ומיד קבע בה נורמות חדשות של התנהגות. וכי מדוע יעלה ספק כזה בליבנו? הרי בהיותו בארה"ב התלהבה כל המדינה מן „הליגה היהודית להגנה" שהוא עמד בראשה.

הרי כל שעשה, עשה בשביל להגן על יהודים; והגנה על יהודים הוא הדבר החשוב ביותר שיהודים יכולים לעשות. להגן? — זו כבר שאלה אחרת. כשמדובר במטרה כה קדושה, לא בוררים באמצעים. מובן שלא קל להיות זר במדינה הזאת ועוד פחות קל להיות בה ערבי.

רשימה זו נכתבת במונית בדרך מירושלים לתל־אביב. החום המעיק והלחות מציקים מכל עבר. ברוך השם: האשה הצעירה שלידי מורידה את מוישלה מן הברכיים שלי ואני מנגבת בגניבה את טיפות החלב שניתזו על חולצתי מן הבקבוק של לאה'לה, כולם יוצאים מן המונית. בעלה של האשה שישבה לידי מפיל את שולי מעילו השחור ומסדר את הכיפה השחורה לראשו. לאה'לה, חנה'לה, מאיר ואבינועם (משום מה) אוחזים בקצותיה של שמלת אימם הארוכה. כדי לא להפריע למשפחה העושה במלאכת הקודש, אני מנסה בזהירות לפלס לי דרך בינות לילדים ולחבטות של רגליהם. הצלחתי מרוב שמחה וגאווה על הצלחתי, התבלבלתי וחייכתי בטעות אל מנקה הרחובות הערבי שניצב מולי.

צפוף מדי

מחי התרעומת על קידומו של אחד מחנוני השב"כ, הרי הכל יודעים שבמקום שבעל חנינה עומד, לא יעמדו אפילו צדיקים גמורים. והמקום הזה נעשה לאחרונה צפוף מאוד. כדי לפנות עוד קצת מקום, יש צורך להזיז כמה מבעלי החנינה. וכיצד אפשר לעשות זאת אם לא על־ידי קידומם?

משיכות־יתר מפה ומשם

יהודה להב

קרא לי „מחול שדים"

ש ופטי בית־המשפט הגבוה לצדק, שדנו בסגירת שני עיתונים מזרח־ירושלמיים „אל־מיתאק" ו„אל־עהד" על יסוד החומר החסוי, שהוגש להם על־ידי השב"כ ועל יסוד עדותו של איש השב"כ המכונה „יוני", ציינו בפסק־דינם, כי „לא הסתפקנו בעיון בחומר, אלא הצגנו שאלות מרובות לאיש המכונה „יוני" וקיבלנו ממנו תשובות ונחה דעתנו, במיגבלות המובנות של היעדר חקירה נגדית, כי קיימת תשתית איתנה" לתביעה לסגירת שני העיתונים.

„פרשת השב"כ" לא הוזכרה בפסק הדין אפילו פעם אחת, אך אפשר לומר, כי רוחה ריחפה באולם בית־המשפט, שעה שהשופטים ניסחו את פסק דינם ובוודאי גם במהלך הבירור כולו. שהרי הפיסקה שהובאה לעיל, יש לה משמעות אחת בלבד: השופטים כאילו אמרו — עניין העדויות, הזיופים והחיפויים בפרשת השב"כ ידוע לנו. כדי למנוע אפשרות דומה במשפט שלפנינו, לא הסתפקנו בחומר החסוי שהוגש לנו, אלא חקרנו ודרשנו את איש השב"כ, עד שנחה דעתנו — וגם זאת רק במיגבלות המובנות של היעדר חקירה נגדית. וגם אם נחה דעתם של השופטים במקרה זה, חזקה עליהם, שיחקרו וידרשו היטב־היטב גם במקרים הבאים שיובאו לפניהם; ואם השופטים שוכנעו, אין פירוש הדבר שגם פרקליטי הנאשמים שוכנעו והם יעלו את האפשרות של בידוי עדויות וראיות בכל הזדמנות שתינתן להם. כך נגזר על הציבור, שתישאר איתנו לכל אשר נלך וצילה המרחף על כל דיון משפטי, שאנשי השב"כ יופיעו בו, יעוררו ספק בדבר מהימנות המיסמכים המוגשים והעדויות הנמסרות.

סגירתם של שני העיתונים המזרח־ירושלמיים לא עוררה סערה ציבורית גדולה. זו הפתעה רק בעיני מי שמשלה את עצמו בדבר מידת הרגישות שמגלה דעת־הקהל בישראל — גם „החלק הנאור" שלה — לזכויות הערבים הנתונים לשליטתנו. אבל, מה שמתחיל אצל הערבים, סופו להתגלגל גם אל היהודים; ומה שקורה מן העבר ההוא של הקו הירוק, סופו להציף גם את הצד הזה. בכלל, פעולת השב"כ אינה מצטמצמת לערבים. ככל שזכור לי, הפעולה הראשונה של השב"כ שבאקראי נחשפה ברבים, היתה הטמנת מכשיר האזנה בשולחן עבודתו של מאיר יערי, הרי שנתפס שעה שבא להחליף את הסוללות (כן, השיטות היו פרימיטיביות, עדיין). מעולם לא הובא לדין, גם טישטוש הראיות והחיפוי אינם חדשים.

אני יודע, שבעולמנו אין מנוס מקיומו של מוסד כמו השב"כ. בעיית היסוד עם כל המוסדות מסוג זה, בין אם הם נקראים סי.איי.אי. או ק.ג.ב., שפעילותם, על־פי עצם מהותה, גם ללא כוונת זדון כלשהי, חורגת לעיתים מן המותר על־פי החוק. הם עלולים ליהפך לגולם הקם על יוצרו כולה, אם אין דואגים באמצעות פיקוח קפדני, שלא יחרגו מן המסגרת שנקבעה להם. הפיקוח על השירותים קשה, כי מטבע הדברים אין הוא יכול להיות בעל אופי ציבורי רחב. על כן חשוב שבעתיים, שהפיקוח והמפקח יהיו ללא רבב ואמינים על הציבור.

השתלשלות הדברים ידועה. בסוף זכו לחנינה לא רק המשתתפים הישירים, המעורבים בפרשה, אלא גם פרקליטים, שחלקם ב„מלחמת הגבורה האלמונית" התמצה בתיכנון בידוי העדויות. ומי שצריך להיות סמכות הפיקוח העליונה, הנקייה ללא רבב והנהנית מאמון הכלל, הוא בכלל פטור מכל חקירה וחנינה, על־פי קביעת עצמו. אפשר לקרוא לזה „סימוקה", או איך שרוצים. אם תרצו, קיראו לזה „הפסקת מחול השדים".

עניינים קטנים־גדולים

ויקטור שם־טוב

בוקר טוב, הלסינקי

מ הפגישה המפוספסת בהלסינקי נשאר טעם מר. מדהים לפעמים כמה טיפשות זורמת בארצנו הקדושה. אם ניתן היה להפוך אותה לאנרגיה, היינו מקבלים ממנה פצצה גרעינית לפחות בעוצמת פצצת הירושימה...

עקבתי למשל אחר התבטאויות בכתב ובעל־פה סביב לפגישה בהלסינקי. במדרחוב הירושלמי פגש אותי מַכָּר משכבר הימים, הסתכל בי במבט הודר ואמר במידה רבה של סיפוק: „שמעת? לאחר שעה וחצי התפוצצה הפגישה עם הרוסים. אסור היה להיפגש איתם בכלל, יש לבולשביקים אינטרס בחידוש היחסים איתנו!..." משמע, אם יש לרוסים אינטרס להיפגש עם ישראל מתבקשת מסקנה אוטומאטית, שלנו לא צריך להיות עניין בזה. רק פגישה שלסובייטים אין אינטרס בקיומה, יש לקיים.

מובנת לי מאוד גישתם הנוקשה של כמה מעולי ברית־המועצות לבעיית היחסים בין ישראל והמעצמה הקומוניסטית. הם יצאו מן המצור הסובייטי, סבלו שם בגלל רצונם לעלות לישראל. אני מכבד אותם על אומץ לבם, על מאבקם העיקש לממש את זכותם לצאת. אך יחד עם זאת הייתי נזהר מלמנות רבים מהם ל„יועץ הלאומי" המוסמך היחיד שלנו בכל הנוגע ליחסינו עם המעצמה השנייה בעולם. יותר מדי שנאה למוסקבה קולחת מליבותיהם. והשינאה, כידוע, היא יועץ רע. גם אם היא מוצדקת, היא אינה מאפשרת ראייה אובייקטיבית של האינטרס הלאומי הכולל שיש לישראל בנורמאליזציה של היחסים עם הסובייטים. הדרישה שחלק מעולי ברית־המועצות העלו בתוקף, שחידוש היחסים בין שתי המדינות יותנה מצידה של ישראל בהתחייבות סובייטית מוקדמת להתיר חופש עליה, והקריאה הפטטית להגיש בהלסינקי אולטימאטום ישראלי בעניין יהודי ברית־המועצות – היו איוולת פוליטית שהכבידה על עצם קיום המפגש וגרמה נזק למאבק העולמי של חופש העלייה.

גורלם של אחינו בברית־המועצות הוא בשבילנו בעיה חשובה מאוד. אין להרפות ממנה עד שיימצא פתרון משביע רצון. אך יחסינו עם המעצמה הקומוניסטית קשור גם למשהו חשוב יותר, גורלי יותר, והוא – בטחונה ועתידה של ישראל. מן הבחינה הזאת טוב שיש לסובייטים אינטרס להיפגש עם ישראל. קיימת בעניין זה הדדיות: גם לישראל אינטרס לאומי להגיע לחידוש היחסים, למרות שמדיניות הקרמלין במזרח התיכון איננה לרוחנו. עובדה היא, כי לסובייטים עמדה בסיסית יציבה שלא השתנתה מאז ימי גרומיקו: הם מצדדים בזכותה של ישראל להתקיים בגבולות בטוחים ומוכרים. האם יש לנו עניין בהפיכתה של מעצמה זו לאויב, החותר למחיקתנו ממפת העולם?

בימים שלפני הפגישה בהלסינקי נתפשו רבים למגלומניה לאומנית. הם דיברו על מוסקבה באוקטבות גבוהות של „גאווה פטריוטית" ונוצר הרושם שבאוקיאנוס העולמי מוסקבה מפרפרת בין דגי הרקק והלוויתן האמיתי שם היא ישראל. גם כמה סוציאליסטים משלנו כתבו מאמרים „פטריוטיים" שריח ז'בוטינסקאי נדף מהם. אין זאת אומרת שעלינו לסבול ללא תגובה הולמת סגנון נוטה כלפינו מצד הרוסים. קיימת עובדת־יסוד אחת – האינטרס הלאומי האמיתי של ישראל מחייב להגיע לחידוש היחסים עם המדינה הקומוניסטית. לכן אמרנו: בוקר טוב, הלסינקי!

בולגריה מארחת את הגב' שמיר

הזמנת הגב' שמיר לבקר בבולגריה עוררה התעניינות רבה בחוגים רחבים והתרגשות מיוחדת אצל יוצאי בולגריה. הזמנה זו היא סימן, אולי צנוע, לרצונה של סופיה לעשות לשינוי האווירה בינה לבין ישראל. מאז 1967 נקטה התיקשורת הבולגרית קו אנטי־ישראלי חריף. והנה, הצטברו בשנה־שנתיים האחרונות סימנים המעידים על רצונה של סופיה להגיע לתמורה כלשהי בדעת הקהל הבולגרית עצמה, ולשנות בהדרגה את האווירה הציבורית סביב ישראל. ראינו בזה סימן חיובי.

מייד קמו מסתייגים, כמה מהם – יוצאי בולגריה „לאומיים" מאוד, וכמה מהם – מוותיקי הארץ (חוששני שהם יוצאי פולין דווקא)... יש לי ידידה בקרב יוצאי בולגריה, שעוד בצעירותה השתייכה ל„מחנה הלאומי" הרוויזיוניסטי. היא היתה חניכת „בית"ר" באחת מערי השדה. „אינני מבינה מה ההתרגשות סביב הזמנתה של הגב' שמיר. ניתקתי את עצמי לחלוטין מבולגריה", אומרת היא ומוסיפה בגאווה: „אני אוהבת את ישראל, אני חיה כאן ומבטי איננו מופנה אחורה, אל ארץ מוצאי". משמע: פטריוט ישראלי אמיתי איננו יכול לכוונו ממאגר רגשותיו הפטריוטיים אף לא גרגר של אהדה לארץ מוצאו. 100% פטריוטיזם ורק לישראל!

ואני עבדכם מתבייש להודות שאוהב אני את ישראל (הרבה) אך יש בלבי גם אהדה, הוקרה ורגש חם לבולגריה בה נולדתי. „מה הנוסטלגיה הזאת?" שואל אותנו פרשן רדיו, שאני מכירו ומוקירו בגלל דעותיו המתקדמות. יהודי פולין, למשל, לא יבינו את יוצאי בולגריה. יהודי מארוקו אולי כן. יותר מדי שינאת יהודים היתה בפולין, יותר מדי אסונות התחוללו על אדמתה במרוצת דורות.

לא כן בולגריה. קושרים אותנו אליה זכרונות מרגשים גם מתקופות שקטות של פריחה וגם מעיתות מלחמה. בשבילי בולגריה נשארה עד היום הזה ארץ החלומות היפים. יאמר הפרשן ברדיו: „זאת נוסטלגיה מימי הנעורים". לא רק נוסטלגיה. העם הבולגרי לא איכזב מעולם. נהפוך הוא, הוא חיזק בי את אמונתי באדם. הבולגרים כעם עמדו במבחן היסטורי, שאף עם אחר באירופה (פרט לעמי סקנדינוויה) לא עמד בו. הבולגרים סירבו למסור את היהודים לחיה הנאצית. במאבק עיקש של גופים פוליטיים בממסד השלטוני ומחוצה לו, של אינטליגנציה משכבות שונות, של מנהיגים ואנשי פרלאמנט מן השמאל (כולם ללא יוצא מן הכלל) ומן הימין (בודדים, אך אמיצים), של אנשי הכנסיה הפארוסלבית, של ראשי עיריות ובני העם הפשוט – כולם התגייסו כדי למנוע את שליחת יהודי בולגריה למחנות ההשמדה. יהדות זו ניצלה כולה. ניתנה לה אפשרות לעלות לישראל בכבוד ובהסכמה מלאה של השלטון הקומוניסטי, וזאת – בלי להסתמך על „עקרונות הלסינקי" שאז לא היו קיימים. רכושם של היהודים שעלו לישראל לא הוחרם. רכושם, בתיהם ודירותיהם נשמרים עד היום הזה. הפקדונות בבנקים עומדים לרשותם ואפשר להשתמש בהם בגבולות בולגריה. אלפים מיהודי בולגריה מבקרים בה מדי פעם ומוציאים כתיירים את כספם כרצונם. „הנוסטלגיה" לעם כזה היא טבעית ומובנת. אני מסכים עם דברי ג' שמיר שאם העם הבולגרי רוצה לחיות במשטר קומוניסטי – זה ענייננו. אך כבודנו הלאומי מחייב, לדעתי, להביע לו תמיד חיבה והוקרה על הצלת חיינו, על שבולגריה היתה לנו בית טוב במשך דורות, על הנופים מהם התבשמנו, על השמש, מי המעיינות, הרי הבלקן הנשגבים שטיילנו בהם, על השירים ששרנו, על השירה שלמדנו בעל פה ויותר מכל – על החיוך הרחב והטוב של העם הנפלא הזה.

בעל המאה כבעל העצה

הנוסח המלא של מכתב מזכיר המדינה, מר שולץ, אל ראש ממשלת ישראל – לא פורסם ברבים עד היום הזה. נוכח תמיהות הציבור על תוכן המכתב נרמז מגבוה, שהוא כתוב „בנימה ידידותית" ושאין בו רוח רעה של תכתיב. אני מאמין שכך הדבר, אך אין זה משנה את העובדה, שבאותו מיכתב ידידותי נתן לנו מזכיר המדינה האמריקני מספר עצות קונקרטיות מאוד, הנוגעות למדיניות הכלכלית של ממשלת ישראל, עד כדי המלצה להעביר חברות ממשלתיות לידיים פרטיות.

מאז קוממנו בארץ הזאת בנינו יש מאין משק פלורליסטי, שהתפתחו בו, זה ליד זה, מיגזר ציבורי, ממלכתי ופרטי. מר שולץ רחוק מתפיסה פלורליסטית כזאת, מפני שלדעתו היא זרה למציאות ולמנטליות האמריקנית. אך אם יש משהו מקורי ועקרוני המאפיין את המהפכה הציונית במישור הכלכלה הלאומית – זהו הפלורליזם הכלכלי שלנו.

והנה מציע לנו שולץ להתחיל לוותר על פלורליזם זה. שלא תהיה אי־הבנה – אינני מתרעם על החלטתו של שולץ לשגר את מכתבו, בזירה הבינלאומית, מי שנותן את המאה זכאי לתת גם את העצה. מה אנחנו חושבים לעצמנו? אפשר לקבל מהאמריקנים מיליארדים ולשלול מהם את הזכות לומר לנו כיצד לדעתם יש להשתמש בכספם? אם ניהלנו את משקנו הלאומי כך, שעצמאותנו הכלכלית היא מאיתנו והלאה; אם תלותנו בארצות־הברית הולכת וגדלה; אם ב־7 שנות שלטון הליכוד אורגנו פסטיבלים של ביזבוז משאבים על חשבון משלם המסים האמריקני; אם גם כיום השיפור במצב הרזרבות נובע ממענק אמריקני אדיר ומירידה קוניונקטוראלית של מחירי הדלקים – אז עלינו להיות מוכנים שהאמריקנים יכתיבו לנו צעדים כלכליים (ולא רק כלכליים...), בנימה ידידותית, כמובן...

כל זה ברור. מה שאיננו ברור כל־צורכו, הוא חוסר הרגישות שכולנו מגלים לפגיעה שנפגעה עצמאותנו. הפטריוטים המקצועיים של „המחנה הלאומי" שותקים. גם סוציאליסטים מסויימים אינם מרימים קול. אף אחד לא קם ולא מצא לנכון לפחות לומר: „הבה נעשה להגברת עצמאותנו הכלכלית כדי שבעתיד נמנע מצבים דומים של התערבות בענייננו הפנימיים".

ריכוז מפ"ם היה המוסד היחיד במדינה שבכינוסו (הזוטר אמנם) הסתייג מהעצה הקונקרטית מאוד של שולץ להעביר חברות ממשלתיות לבעלי הון פרטיים. משום־מה החלטת הריכוז התחילה במלים: „ריכוז מפ"ם מברך את מר שולץ על מכתבו...". האמנם יש לנו סיבה לברך?

שוליים

נתן רענן

זכרונות מאפריקה

כ ל מי שמצדיק את שיטות הזדון של ממשלת פרטוריה, בטיעון השקרי לפיו אם ייעלם האפרטהייד, אוי יישפך דמם של הלבנים ללא אבחנה — בין גויים לבין יהודים — ראוי לו שיקרא את דבריה של וויני מנדלה. המצער מכל הוא כי את הטיעון הזה משמיעים דווקא יהודי דרום־אפריקה — במבוכתם כי רבה — ואולי גם בשל אבדן עשתונות הנובע מחרדה קיומית.

בספר שיחות עם וויני מנדלה מסופר על ביקורה של הלן סוזמן — חברת פרלמנט ממתנגדות האפרטהייד — אשר שהתה אצל הגברת מנדלה בעת חיפוש אלים ואכזר בביתה. השבוע נפגשתי עם מאשה לובלסקי, מזכ"ל נעמ"ת, שהיתה מרצה לבנה יחידה בכנס נשים דרום־אפריקניות, שחורות כמובן. ההזמנה של מאשה היא מעשה חריג בתולדות תנועת השיחרור והשוויון של השחורים שם. ואכן, אשה לבנה ממתנגדות משטר הזדון ליוותה את מאשה לובלסקי בסיור אמיץ במיוחד אל סואטו, בשבת שבה אמור היה להישפך שם דם שחור, כתוצאה מן האלימות השלטונית. סוזמן, חברת הפרלמנט — מכהנת כיום בראש המפלגה הפרוגרסיבית והיא בודדה במאבקה נגד האפליה והגזענות. ועם כך, היא מתנגדת להטלת הסנקציות על דרום־אפריקה, אשר תפגענה, בראש ובראשונה בציבור השחורים החי על סף רעב, לעתים רבות.

לא מכבר התארחה בארץ, במכון האפרו־אסייני של ההסתדרות, משלחת של מנהיגים שחורים משם, וקיימה כאן סמינר הכשרה למנהיגות. מאשה לובלסקי הוזמנה להרצות במכון על מעמד האשה וכלשונה, היא נוהגת לשוחח על נושא זה בהומור, באורח „לא טראגי" מובהק. שתי נשים שחורות, מן הסמינר, הזמינו את מזכ"ל נעמ"ת להופיע בכנס הנשים שם.

מכאן ואילך נביא ציטוט כמעט ישיר מדבריה של מאשה לובלסקי, מזכ"ל נעמ"ת: „זאת היתה ועידה לאומית של הנשים השחורות בדרום־אפריקה שהיתה בה משום פריצת דרך, שכן נושאי הוועידה היו: פיתוח, שלום ושוויון... הרוח המנשבת בוועידה היתה תחושת האחדות, הרגשת היחד". לא היה זה כנס נגד הלבנים. אם כי היו דוברות שהקצינו את הקו. הוועידה היתה מאד פראגמטית, אך ניכרה תחושת עייפות. משהו מעין: אנו צריכות פיתרון עכשווי. וויני מנדלה לא היתה יכולה להשתתף אך שלחה מברק ברכה. נוכחתי בבירור כי בני ה־30 אינם רוצים „לשחוט" את הלבנים, אלא חותרים לפתרונות בנוסח העשיה של נעמ"ת כאן, ייתכן שזאת תמימות — נוכח המשטר. דנו בכנס בתכנון המשפחה, בקידום נשים וביחסים בינן לבין עצמן. הקו היה פוזיטיבי. לא „אנטי־לבנים", אלא כיוון חיובי שאין המשטר שם מסוגל להבינו".

והיא מוסיפה: „לו היה משטרו של בוטה הגיוני יותר, היה מבין את רוחם האמיתית של הדברים". מאשה לובלסקי גורסת כי הסנקציות יכו את השחורים. אך העולם הנאור אינו פטור ממלחמה נגד משטר הרשע של בוטה, כדבריה. „אצל היהודים ניכרת ספקנות: מה יעשו? הצעת בוטה למעין תת־פרלמנט היא קישקוש, המשך האפרטהייד. יהודי אינו יכול לעמוד מנגד, מול משטר הרשע של האפליה הגזענית. וכאשר מנסים לנגח אותי ‚עם עזה', אני משיבה: עזה אינה כלולה בהשקפת העולם שלי, ואני מבחינה היטב בין ישראל שבתוך תחומי הקו הירוק לבין המשך אחזקת השטחים, שאינו נכלל בהשקפת העולם שלי. אני מבחינה בין יו"ש ועזה, שאיני מזדהה עם אחזקתן — לבין השילוב בין יהודים ובין ערבים בתחומי הקו הירוק. נכון, יש אצלנו פערים בתוך הקו' כבריאות, בחינוך ובתפעול הרשויות המקומיות, אולם אפרטהייד — אין. אין אצלנו אפליה בנסיעה באוטובוסים. לא בחרתי בשלטון על יהודה, שומרון ועזה, ואני בעד שיחרורם. לעומת זאת, צריך לטפל באורח שוויוני בנעשה בתחומי הקו הירוק".

ומה על היהודים בדרום היבשת השחורה? „הופעתי שש פעמים בפניהם והתקבלתי ברגשות מעורבים. לא יכלו להבין שאני באה מכינוס שנושבת בו רוח פורה ודיוניו הם ‚על רמה'. הסברתי להם זאת, והתקשו להבין". והמאפיין המובהק ביותר של רוח הכנס של נשות השחורים שם מוגדר על ידי מזכירת נעמ"ת כך: „איני רוצה לפגוע או להשמיץ את שרה'לה שרון. אבל אצלנו, כביטוי מחאה כמו גם בשמחה — בשירה בציבור — יש מימד מובהק של וולגאריות. אצלן המחאה היא מעין תפילה, שירת הרמוניה, והתפילה מובילה להזדהות".

הנשים העניקו אותות הערכה לפעילותיהן. בין הזוכות, אשה שנעצרה ובנה בן ה־19 בא לקבל את האות בשמה. קשה לתאר את התחושה: ארבע־מאות נשים מכל פינותיה של אפריקה הדרומית, שרו בהרמוניה מופלאה, כתפילה. כאשר נפגשתי עם היהודים אשר במגעים הלא־פורמאליים עמי הפגינו ציניות, אמרתי לאותם יהודים: הרגשתי אתן כפי שחשנו כאן בשנות ה־40. תקווה (אמונה שאכן נתגבר, ואנו נהיה, יום אחד, עצמאיים. השיר לא היה אז אצלנו — וכיום אינו אצלן — בשביל הכיף. השיר הוא המסר, ואצלם הוא גם תפילה לקיום אחר".

קולנוע
דני ורט

יאנקי במילנו

„מקרוני” בקולנוע גורדון בתל־אביב

סרטו של אטורה סקולה, מעורר געגועים למה שאין כו. סקולה ביים קומדיה אודות ידידות בלתי־אפשרית בין איטלקי אנושי לאמריקני יעיל ונרגן, נסיון נואש לגשור על פערי זמן וזיכרון אבוד. זו תזכורת חביבה לקולנוע איטלקי אחר, טוב הרבה יותר מסרט זה, ועם זאת ניגוד מרענן למוצרי פס־הייצור ההוליוודי השוטפים את בתי־הקולנוע אצלנו.

יש לסרטו של סקולה נתוני פתיחה נפלאים שאיכשהו מאבדים מעוקצם ומתחיפותם ככל שהעלילה מתקדמת. ג'ק למון האמריקני מגלם את בוב טרייוון, סגן־נשיא של מפעל מטוסים המגיע לנאפולי לייעץ לחברת תעופה איטלקית בקשר לרכישת מוצרי חברתו. ארבעים שנה קודם הוא שהה בנאפולי כחייל בצבא האמריקני. הוא שוהה בחדרו שבמלון המפואר ושם מגיע אליו אנטוניו, בגילומו של מרצ'לו מסטרויאני.

כמו ב„ג'ינג'ר ופרד”, סרטו של פדריקו פליני שעדיין לא הוצג אצלנו, מסטרויאני מייצג ברמותו את העבר האבוד. הוא מנסה להזכיר לאמריקני נשכחות. הוא שולף צילום דהוי שבו טרייוון מצולם בחברת מריה, אחותו של אנטוניו, עמה ניהל רומן בעת ששהה בנאפולי. טרייוון טוען שאינו זוכר דבר, הוא סובל מכאב־ראש, מתנהג בגסות ומעליב את האיטלקי שהתפרץ לחדרו מוקדם בבוקר. הבזקי הזכרונות שצצים במוחו של טרייוון במהלך סיור בסמטאותיה של נאפולי, מעוררים אצלו יסורי־מצפון והוא שב לאנטוניו.

הנפוליטני הוא פקיד בארכיון בנק, מועסק במלאכה חסרת תועלת במרתף מאובק עמוס בספרי חשבונות עתיקים. איש העסקים מארה"ב מגלה, להפתעתו, שהוא דמות מוכרת בקרב בני משפחתו ושכניו של אנטוניו. מסתבר שאנטוניו שימר את זכרונו של האמריקני שנטש את אחותו באמצעות מכתבים דמיוניים ששיגר אליה, כביכול, מכל קצווי תבל, בהם תיאר את מעלליו של האמריקני ברמות כתב וריו ונועז המסקר, תוך־כדי הסתכנות, אסונות טבע וקרבות בדרום־אמריקה או במזרח־הרחוק. מריה שהתגברה בינתיים על שברון ליבה, נישאה, הולידה ילדים והיא כבר מטרוניתה רשנה, סבתא לנכדים, אבל אנטוניו לא חדל לשלוח את המכתבים.

טרייוון (אגב שמו, ב. טרייוון, כשם הסופר המסתורי שכתב ספרי הרפתקאות, ביניהם „האוצר מסיירה מאדרה”. מתאים לדמות הפיקטיבית שבנה אנטוניו) חייב להתמודד עם הרמות הדמיונית והתרמית של גיבור מקומי. תוך מהלך האירועים הוא לומד להוקיר את הארציות ואת אהבת החיים של ידידו מנאפולי. את השליש האחרון של הסרט הופך סקולה למלודרמה. אותו סוג של מלודרמה איטלקית זולה שגיבורו אנטוניו מחבר עבור התיאטרון השכונתי. בנו של אנטוניו, המשתוקק להוציא תקליט שלו, מסתבך בחובות למאפיה המקומית, וטרייוון מוותר ברגע האחרון על חזרה הביתה, ויוצא לחלץ את בן חברו מהמשבר שנקלע אליו.

במהלך האירועים שמתפתחים במהירות לקראת סיום הסרט, מצעיד סקולה את סרטו לשיאים סנטימנטליים. למרות המבנה העלילתי הרופף של הסרט, יש בו חום אנושי ואהבת אדם, עובדה מפליאה, משום שסקולה הצטייר כמיזנטרופ מוחלט באחד מסרטיו הקודמים, הקומדיה השחורה והמבריקה „משפחת המלוכלכים”. סקולה הוא מוותיקי הבמאים הפועלים היום באיטליה, מבני הדור ומהאסכולה של מריו מוניצ'לי־לואיג'י קומנצ'יני ודינו ריזי. בארץ נראו בשנים האחרונות סרטיו „יום מיוחד” ו„הנשף”, אם כי הסרטים שנחשבים למיטב יצירתו — ביניהם „אהבנו כל כך” ו„המרפסת” — לא הוצגו כאן מעולם.

בסרטו הנוכחי צועד סקולה בדרכי הקומדיה האיטלקית העממית, קומדיה מרירה־סנטימנטלית, הווי מציאותי עגמומי בהיבט משעשע. לא בכדי תלוי צילום של הקומיקאי האיטלקי הגדול, טוטו, בדירתו של אנטוניו. סקולה מבקש לשמר את רוח הקומדיות הישנות.

רמתו של הסרט לא שווה בכל חלקיו. בצד בדיחות נהדרות וסיום נפלא, יש גם מספר סצינות שאמינותן מפוקפקת וחלקן אפילו נראות מיותרות. אבל, סקולה השכיל לצרף צמד שחקנים מופלאים שמכפרים על כל החולשות. ג'ק למון ומרצ'לו מסטרויאני. למון המנוסה בתפקידים נברוטיים, מזכיר תפקידים עצבניים שעשה בסרטיו של בילי ויילדר (גם ב„אוונטי” של ויילדר גילם אמריקני באיטליה), את ההצגה גונב מסטרויאני בדמות הפקיד הפתטי אוהב החיים ובעל השאיפות הספרותיות ולו שייכים מיטב רגעי ההתעלות של הסרט, כמו אותה סצינה שבה הוא נאלץ ברגע האחרון להיכנס לנעלי הגבל במלודרמה שכתב עבור תיאטרון החובבים.

ג'ק למון ומרצ'לו מסטרויאני ב„מקרוני”

תזכורת

לקראת סיומה של התוכנית המרתקת של סרטי הבמאי ג'ון יוסטון בסינמטקים של ירושלים ותל־אביב, הזדמנות אחרונה לצפות בסינמטק תל־אביב בצמד סרטים דוקומנטריים של יוסטון: „הקרב על סאן פייטרו” ו„ויהי אור”, בטרם החזרת הסרטים הללו לחו"ל. יוסטון שהתגייס ב־1942 ליחידת ההסרטה של צבא ארה"ב, שבראשה עמד הבמאי פרנק קאפרה ולקחו בה חלק במאים גדולים כמו ג'ון פורד, ויליאם ויילר וג'ורג' סטיבנס, יצר שלושה סרטים תעודיים־תעמולתיים עבור הצבא. חבל שהסרט הראשון „דו"ח מהאלואטים” אינו כלול בתוכנית, אבל לפחות ישנם שני המפורסמים יותר. הטרילוגיה המלחמתית של יוסטון, למרות אופייה התעמולתי, נתקלה בבעיות. „הקרב על סאן פייטרו” (1944) שעקב אחר קרב עקוב מדם במהלך כיבוש איטליה, נראה למפיקיו פציפיסטי מדי, והוצג מקוצץ רק לאחר ניצחון בעלות־הברית.

„ויהי אור” (1945), שבו צילם יוסטון טיפול בחיילים פגועי הלם־קרב, נגנז והוצג לראשונה בפני הציבור 35 שנה לאחר עשייתו. אפילו כיום ניתן עדיין להבין על מה יצא הקצף. „הקרב על סאן פייטרו” למרות הקריינות התעמלנית, מביא צילומים של חיילים נהרגים, גוויות הנארזות בשקים לבנים, חיילים אמריקנים חופרים קברים לחבריהם ומצמידים דיסקיות זיהוי על צלבי העץ. יוסטון מצלם את הכפר האיטלקי שנהרס עד היסוד בהפגזות האמריקנים והגרמנים ואת התושבים המאושרים, כביכול, השבים אל בתיהם שאינם עוד. הסוף האופטימי, נראה כאילו שהודבק לסרט.

„ויהי אור” נגנז בטענה שחשיפתו עלולה לגרום לבעיות משפטיות. כנראה, שהצבא רצה להעלים את הנושא הלא־נעים. היה זה נושא שלא טופל עד או כאף אחד מהסרטים של הצבא האמריקני, טיפול בהלומי־קרב. יוסטון הציב את מצלמותיו ב„מאסון הוספיטל” בניו־אינגלנד ועקב אחר סדרות של וידויים אישיים של חיילים רועדים, מגמגמים, נפחדים ומשותקים עם צוות בית־החולים, הוא מצלם שיטות טיפול כמו היפנוזה והזרקת סמי־אמת. שוב, האופטימיות בסיום כשכל המטופלים שצולמו השבים לחיים אזרחיים בתום שבועות ספורים של טיפול לצלילי „ג'והני שב משדה הקרב”, היא מאולצת. את המסר הציני והמריר של יוסטון חייבים לקרוא כאן בין השורות.

■

תערוכות
דורית קדר

נהייה אחרי הפשטות

ארכיטקטורה ועיצוב־פנים בביתן הלנה רובינשטיין

ביתן הלנה רובינשטיין מוצגת תערוכת עיצוב כיסאות, תערוכה על הארכיטקטורה של אדולף לוס, (1870־1933) ושני פרוייקטים של הארכיטקט הפורטוגזי בן־זמננו, אלברו סיזה.
תערוכה זו תעורר עניין רק אצל מעצבי־פנים וארכיטקטים. מהיבט האוצרות — ישנם משגים פסיכולוגיים לא מבוטלים. ההסבר לעבודות מוצג באנגלית באותיות גדולות ובהירות, כשעה שהתרגום לעברית ניתן באותיות כמעט בלתי קריאות. בהסברים רב המלל הכולל את העיקר והטפל כאחד. יש להבדיל בין תערוכה לקטלוג.

הקטלוג המלווה — מצויין, אך התערוכה מלאה ומעלימה את עיקרי הדברים. כדי לתפוס את תמצית מחשבתו של אדולף לוס כדאי, אם כן, לזכור מספר עקרונות.

א. הארכיטקט תופס את המודרניזם בנהייה לעבר הפשטות. בית אינו צריך למשוך עיניים: „מהו לבוש מודרני? הממעיט ביותר למשוך אליו את עיני הבריות”.

ב. על הארכיטקטורה לעורר רגשות. על כן, הארכיטקט חייב להעניק ניסוח לרגשות אלה: „אם נתקל במבנה שהוקם כעין פירמידה משהו בקרבנו יאמר לנו שכאן נקבר אדם. זאת היא ארכיטקטורה.”

ג. לשאוב דוגמה מהקלסיקה. מקור השראה עיקרי חייב להיות התחום היוונירומי. ואולם כוינקלמן — חוקר האמנות — אין לוס מצדד בחיקוי של הקלסיקה אלא בהליכה למקורות על־מנת ללמוד את תהליך היווצרה של הצורה האידיאלית. הצורה האופטימלית היא תוצאה של מגע בין הרוח לבין המציאות. מכיוון שהמציאות היא דינמית הרי שצורה שאינה משתנה מדור לדור הופכת בהכרח לפטישיזם.

ד. עקרון האינדיבידואליזם. עיקרון זה קשור לקודמו. לוס טוען בצורה חד־משמעית: „מי שאין לו משלו לא כלום, והוא מתנשא להיות ראש על כולם — האם יש לך מידת מגונה מזו?”

ה. פאול אנגלמן תלמידו של לוס מבהיר (במחברת הקטנה שפירסם המוזיאון בעברית) את חשיבותו של התכנון בשלושה ממדים. תכנון זה חשוב, מכיוון שהוא מאפשר להתחשב בממד השלישי כאשר תכנון דו־ממדי עלול להפוך לגרפיקה בלבד. תכנון בשלושה ממדים שהוא פחות אשלייתי ויותר אמפירי מסייע להתמודד עם בעיות בנייה מסויימות בנסיבות שונות.

בנייה בארץ חייבת להתחשב בתנאי אקלים ומבנה השטח. חשוב, לכן, שהחדרים יהיו מוסתרים מקרני השמש ועם זאת מאווררים. דבר כזה מתאפשר על־ידי בניית מפלסים בגבהים שונים כאשר מפלס אחד מסתיר את רעהו וחדר אחד מטיל צל על משנהו. מפלסים וגגות מדורגים תואמים את המבנה ההררי של הארץ ואין צורך להפוך כל שטח למשטח.

התוצאה הנגלית מבעד לתכנונים התלת־מימדיים — נקודת מוצאה מצורה גאומטרית קפדנית, פשוטה, המצטיינת בצניעות חיצונית וכהדר פנימי מורשים, הדר שלעולם אינו מצועצע אלא שומר על קווים קפדניים ומרווחים גדולים הנותנים איכות חיים.

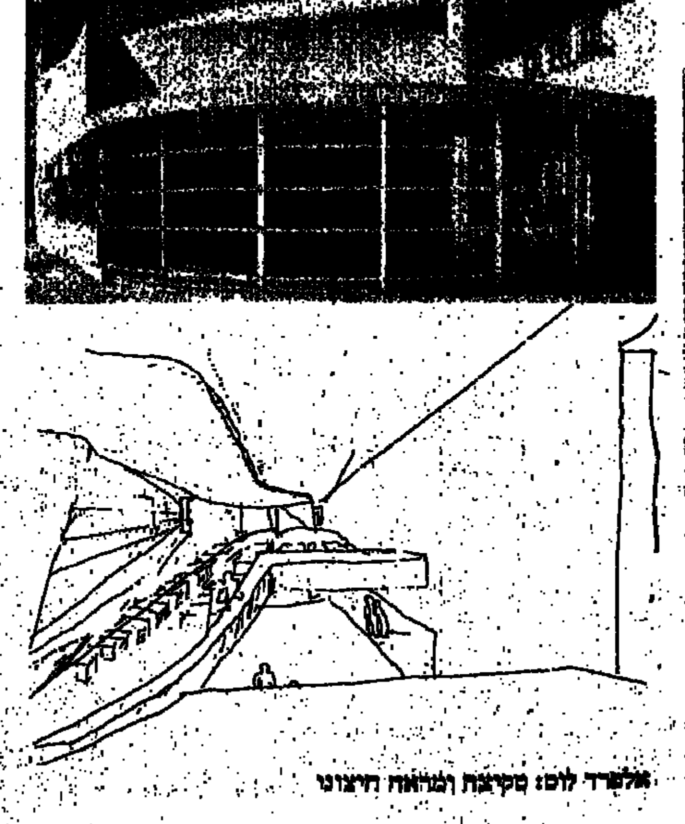
אדולף לוס: סקיצה ומראה חיצוני

בקומה שנייה — שרטוטי הכנה של אלברו סיזה המגלים קירבה גדולה בין הארכיטקטורה לגרפיקה אמנותית. ההכנות עצמן מגלות את ההתענגות של הארכיטקט על חיפושי פתרונות לבניינים במקומות מסויימים. סיזה לעולם אינו שוכח את החיים — את הדינמיקה של זוויות משתנות, דיאלוג בין עקומה לקו ישר, פתולים וזוויות. ארכיטקטורה־פסולית.

המבקר בתערוכת עיצוב הכסאות חייב להתבונן בתאריכים ולא לשכוח שמה שנראה היום כשיגרה — היווה חידוש וחבל שהאוצר לא תלה על הקירות כסאות אופנתיים להרגיש את ההבדלים.

■

צוותא לתרבות מתקדמת

ספירה לאחור
מחזהו החדש של יהושע סובול ● בימוי: עדנה סובול
עם: מאיה רוטשילד ● יוסי יבלונקה
מוצ"ש 30.8, יום ג' 2.9, יום ד' 3.9, יום ה' 4.9 — בשעה 21.00
שישי 29.8 — 21.30 — „כמו צוענה”
24.00 — „יהודית רביץ”
מוצ"ש 30.8 — 21.00 — „ספירה לאחור”
א' 31.8 — 20.30 — „לזלמן מזמור”, עם ספרו של אריה אורל. בהשתתפות: יו"ר הכנסת שלמה הלל, יוסי בנאי, חנוך ברטוב, מאיר זורע (זרו), פרופ' יהודה פריד, ד"ר בועז שלבין וד"ר זיוה שמיר.
ב' 1.9 — ב־20.30 — „הכריעות גורליות” — רב־שיח על ספרו של פרופ' יהושפט הרכבי. מנחה: ח"כ ויקטור שם־טוב, עם פרופ' שלמה אבנרי, אלוף (מיל.) יוסף גבע והמחבר (בשיתוף „המרכז לשלום”).
ג' 2.9, ד' 3.9 — ב־21.00 — „ספירה לאחור”
ה' 4.9 — ב־22.45 — „גאיה” בצוותא.

פאסודובלה
מאת יהושע סובול ● בימוי: גדליה בסר
עם: לאורה ריבלין ● יוסי פולק
יום ב' 5.9 — ב־21.30

„ילדי המדרגות” ו„בוקר טוב ישראל” (סרטו הקצר של אמיר חר־גיל) מוקרנים כל ערב ב־20.30

בצוותא מוצגת תערוכת צילום של אהרון שחם

דפים לספרות

„אמונה הבאה מן הכוח הפנימי אינה אלא כוח הרצון שלנו וניסיוננו למצוא מפלט בכוח המוחלט, שהוא כוח החיות האדיר של היקום. אם כן, הכוח בתוכנו הוא הכוח שמחוץ לנו, והכוח החיצון הוא הכוח הפנימי. שאם לא כך, לא תיתכן שום חשגה של גאולה.”

ניקיו ניאנו,
מתוך „מדריך סוטרת הלוטוס המשולשת.”

רינה רוברטס, דמות אישה, פיסול בנייר משי, מתוך תערוכתה „פיסול אחר”, שתיפתח ביום ג' 9.9.86 בגלריות בית האמנים ת"א.

מרדכי אבישי

האינדיווידואליסט והיחפנים

חמישים שנה למותו של מקסים גורקי

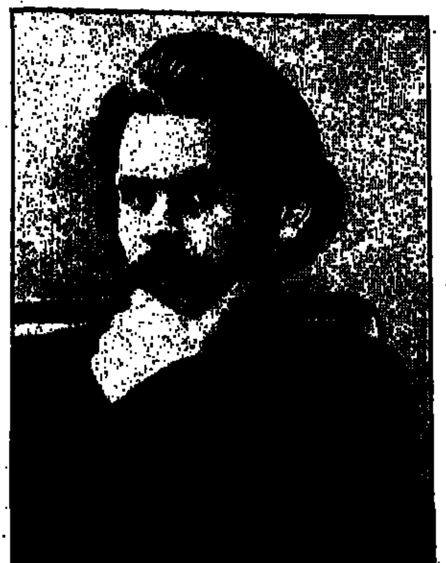

הסובייטים אוהבים להגדיר את מאקסים גורקי כמשורר־המהפכה, אבי הספרות הסובייטית; סופר פרולטרי, אחד ממייסדי הזרם הספרותי הידוע בשם ריאליזם סוציאליסטי — ועוד כהנה וכהנה. תארים אלה מוצדקים במידת־מה באשר לרומאנים האידיאולוגיים שלו, כגון „האם” או „חיי קלים סאמגין” על שלושת כרכיו, לכמה ממחזותיו, למסות־ביקורת שכתב, לעבודתו הפובליציסטית והציבורית הענפה.

אולם דווקא כתביו אלה לוקים בכבדות ובסירבול רעיוני, במגמתיות בולטת מדי ופוגמת בריקמה האמנותית של הדברים. גורקי עצמו ידע זאת. פעם אמר על יצירותיו הדראמאטיות: „כתבתי לא שניים, לא חמישה, אלא כעשרים מחזות גרועים...” ושוב: „כתבתי כעשרים מחזות וכולם אינם אלא סצינות הקשורות קשר רופף פחות־או־יותר; קו־ההתרחשויות בהם אינו רצוף והדמויות הן בלתי־שלמות, מטושטשות, לא־מוצלחות.”

לעומת זאת, גורקי הוא גורקי, סופר אהוב על מיליונים במשך שנים הרבה, בעיקר בזכות סיפוריו הראשונים, שהביאו לו פירסום ותהילה; אותן מעשיות רומאנטיות, מלאות יופי וחן, אגדות על אנשים אוהבי־אדם ומבקשי־דרך, סיפורי־היחפנים, שכמעט היו לז'אנר חדש בספרות הרוסית והעולמית. הללו לא איבדו דבר מחיוניותם הסיפורית בתהפוכות־העיתים, לא היו נתונים לשלטונם של הלכי־רוח ספרותיים משתנים, ושיקפו תמיד את ייחודו היצירתי של הסופר.

*

במרכז סיפורו הראשון „מאקאר צ'ודרה” (1892) ניצב האדם הגאה והחזק, המכיר בערך עצמו ושומר עליו מכל משמר. קסם פראי נסוך על שתי דמויות הצוענים בסיפור: לויקו זובאר וראדה היפהפיה. השניים אוהבים, זה את זו, אך איש מהם אינו מוכן לוותר על הגאווה המפעמת בקרבו והממלאה את כל ישותו. חירותם האישית נעלה בעיניהם מן החיים עצמם והם בוחרים במוות כדי לא לערער את השלמות האישית שלהם. באותה שנה כתב גורקי גם את מעשיה המזוורת „העלמה והמוות”, שבה העלה את רעיון האהבה המנצחת, השולטת בכל עוצמתה ומרתיעה אף את המוות האכזר. במעשיה האליגורית, „על החורפי השקרן ועל השוקרקן שוחר־האמת”, מתמתח מעין עימות בין שני טיפוסים בדמות ציפורים: החורפי הוא בריה חלושה ומבוערת, אך הוא בעל חלום נעלה: להוליך את חבריו אל מרחבי הדרור והאור, להוציאם אל מחוץ להוויתם הצרה והחנקנית, להעניק להם עולם חדש; ואילו השוקרקן מייצג סוג של „חכמים”, יורשי טובתם של הקריות, כביכול, המנבאים תמיד רעות, המתנגדים לכל העזה וסיכון, שבחידוש, המנסים להוכיח כי איש „אינו יכול להמריא מעל לעצמו” ומטיפים להשלמה עם המציאות. חיבתו של גורקי נתונה לחורפי תרף אוולת־ידו ואי־יכולתו להגשים את חלומו.

הנודד והמנהיג

ב„הזקנה איזרגיל” מספרת הזקנה, שבנעוריה היתה יפה וחיה חיי־הרפתקאות ופריצות, שתי אגדות־עם: הראשונה היא על לארה, אינדיווידואליסט גאוותן, המגורש מחברתם של בני־האדם ונענש קשות על כך: לנדוד כצל בחללי־האוויר של העולם, מבלי למצוא מנוחה לעצמו. האגדה השנייה היא על דאנקו ועל אנשים טובים, שישבו בשלום ובשלווה על אדמתם. אולם מנוחתם הופרעה כאשר אויב אכזר פלש לארצם ואילצם להימלט על נפשם. לפניהם עמדה חומה בלתי־נפרצת של יערות־עד, מאחוריהם האויב המסוכן. לאן לפנות? כיצד להיחלץ מן המלכודת? אז קם מתוכם עלם צעיר ויפה־תואר, דאנקו שמו, והציע להנהיגם דרך היערות. האנשים נתנו בו אמון והלכו אחריו. זמן רב הלכו בתנאים קשים; רבים נפלו ומתו והדרך לא הגיעה אל קיצה. אחוזי־מרירות ופחד הם התנפלו על דאנקו מנהיגם והאשימוהו על כי הוציאם לדרך, חושך ועלטה כיסו את כל הסביבה. היערות איימו להשמיד את האנשים האומללים. דאנקו אהבם בכל מאודו ורצה להצילם. הוא קרע את חזהו במו ידיו והוציא מתוכו את לבו. הלב בער באור גדול והאיר את המחשכים. דאנקו צעד בראש, כשבידו הלב הבוער ובעקבותיו רצו האנשים המבוהלים. לא עבר זמן רב והם השאירו מאחוריהם את היער ויצאו לשטח של שמש ואור, זכו בישועה. אז השקיף עליהם דאנקו, פניו קורנות מרוב אושר ושמחה — והוציא את נשמתו. בדמותו של דאנקו הביע גורקי הצעיר את כמיהתו לאדם־גיבור, אמיץ, המקריב עצמו למען גאולת הבריות.

לארה ודאנקו הם למעשה טיפוסים קוטביים: הראשון הוא איש קר־מזג, בן לבני־אדם והחברה האנושית זרה לרוחו והוא מבכר להסתלק ממנה. גם דאנקו הוא דמות אינדיווידואליסטית בולטת, אך, בניגוד לאינדיווידואליסט העקר לארה, אין הוא מטפח את „האני” שלו כדי להתנשא על האנשים — להיפך: בוערת בו התשוקה לפעול להצלתם, להבאתם לחוף־מבטחים אף במחיר ההקרבה העצמית. הרומאנטיקה שבגבורה מתקשרת כאן ברעיון ההומאניסטי הפשוט.

לאחר „הזקנה איזרגיל” כתב גורקי אגדה אחרת, מקסימה אף היא — „שירת העיט”. על חוף הים, במקום שבו הטבע מדבר אל לב האדם ורוחו מתנשאת לגבהים, יושב רועה־צאן ישיש ומספר על העיט הפצוע, שלפני מותו ביקש לעוף מחדש אל מרחבי הרקיע, לשאוף אוויר רענן, לחיות עוד רגע בעולמו שלו. היפוכו הגמור הוא העכן: זה לועג לו לעיט על שאיפתו לחיי־מאבק במרחב האין־סופי של השמים. האליגוריה ברורה מאד. גורקי שר שיר־הלל לעוף־הרוח שסימלם — העיט, המעשירים את החיים ומעניקים להם יופי, טעם ותכלית. העכן מסמל את דלי־הרוח, השמחים בחלקם עלי אדמות, אלה אשר נולדו לזחול. „לשגעון אמיצי־הלב נשיר שבח ותהילה”, מכריז גורקי בפאתוס, „שגעון האמיצים הוא חכמת־החיים הו, עיט אמיץ”.

היחפן כגיבור

אך בסיפורי־מעשיות בלבד אין כדי ליצור ספרות במשמעותה הרחבה של המושג — וגורקי ידע זאת היטב. בד בבד עם האגדות בעלות הצביון הרומאנטי או ההירואי, מופיעים סיפוריו שנושאיהם לקוחים מהמציאות בה חי המספר באותה תקופה. גיבורי סיפורים אלה הם היחפנים, אנשים שנדדו בנתיבות הארץ הגדולה ללא מטרה ותכלית, בני־בלי־בית שנפלטו מהחברה הרוסית המסוגננת, באווירתה הקשה של חברה זו הם לא יכלו לחיות ולנשום — וכמו רצו לברוח ממנה.

גורקי עצמו חי תקופה מסויימת חיי־יחפנות, עבר עמם כברת־דרך בשנות־צעירותו, שוטט עמהם ברכיים, הכירם מקרוב — והם התחבבו עליו וזכו לתפוס מקום חשוב ביצירתו. בסיפור הקצר „יימליאן פיליאיי” הציב לראשונה את היחפן, שחייו הקשים הקשיחו את לבו. עשוהו גס־רוח וחצוף כלפי חוץ. אולם עד מהרה מסתבר שאיש זה, אשר נדמה כי ניטשטש בו הגבול בין הטוב והרע, מסוגל גם למעשה טוב — ולפרקים מתרוצצים בקרבו רגשות נעלים.

ב„צ'לקאש” מועלית דמותו של היחפן־הגנב. צ'לקאש הוא אדם מוכשר, קל־תנועה ועליז מטבעו. הוא גם מצטיין במקצועו כגנב. הוא חי לבדו, בדידות מרצון — כשהעצמאות והחופש האישי שלו יקרים לו מכל. מולו ניצב האיכר גבריל, אשר ככל אדם הקשור לאדמתו חולם על האפשרות לחיות חיי־כפר שלווים ובטוחים. מרוב כמיהה לחיים אלה נכון הוא להתבזות ואף לעשות מעשה־נבלה. צ'לקאש וגבריל שונים זה מזה תכלית השינוי, הדבר שהאחד משתוקק לו בכל מאודו שנוא על השני — ולהיפך. כאשר צ'לקאש רואה כיצד רועד האיכר מרוב תאוות־בצע, מלהיטות אחר הכסף שיאפשר לו להגיע ל„גן־העדן” שבחלומותיו, כיצד האיש משפיל את עצמו על מנת להשיגו, „הרגיש כי, הוא, הגנב, ההולל, התלוש משורשי מכורתו, לעולם לא יהיה כה להוט אחרי הבצע, שפל עד כדי שיכחה עצמית. לעולם לא יהיה כוח המחשבה וההרגשה הזאת מילאו את לבו תחושה של חירות...”, בזאת בטוח גם גורקי. ונראה שדווקא משום כך מצא עניין כה רב בדמות היחפן.

בסיפור „קונובלוב” יש ניתוח מעמיק יותר של נפש היחפן. קונובלוב, כרוב גיבורי גורקי מתקופה זו, הוא איש רוסי פשוט, תמים וטוב־לב. מדי פעם תוקפים אותו געגועים למשהו נסתר ונעלם, תוגה חרישית מכרסמת בו וטורפת את שלוותו. בשום מקום אין הוא מוצא מנוחה נפשית, בשום מקום אין לו אחיזה. הוא מטביע את יגונו בשתייה ממושכת ולאחר־מכן יוצא לדרכו. בנדודיו עליבי רוסיה הוא מבקש לגבור על העצב המצטבר בו ומאיים לחנקו. קונובלוב אינו שלם עם עצמו, ודרכי־החיים אינם נהירים לו די הצורך. התרגשות רבה מעורר בו תוכן הספרים שקורא באוזניו המספר — ושאלה בפיו: „כלום אין ספר כלשהו הדן בהילכות־החיים? את המעשים רצוני להבהיר. אלה אשר נזק בהם ואלה אשר אינם מקלקלים... אני — כפי שאתה רואה אותי — מעשי מביאים אותי במבוכה... יש מהם שתחילתם טובה, אך סופם רע.”

הנדודים ואורח החיים של יחפנים הם תרופה ארעית בלבד. המועקה שבנפשו של קונובלוב אינה פוסקת, הוא מחפש תמיד את „נקודתו” שלו („כלומר, נקודת־האחיזה בחיים”) וכיוון שאינו מצליח למוצאה גרון הוא לאכזבו. קונובלוב לא היה גיבור, נאמר, אלא

(המשך בעמ' 30)

בעריכת יעל לוטן
עורך משנה אילן שיינפלד

רחש הקונכייה

שיחה עם המשורר עזריאל קאופמן על שירתו

שוחחה: לאה שניר

קיץ. רמת־אביב. לחות־כבדה באוויר. דירת שיכון קטנה. הקירות עומסים ספרים וציורי גואש. „אנשים מפתחות" בירוק כחול. יצירותיו של עזריאל, היושב על כורסה. כבד־גוף. פנים רחבים. טולסטויניים, חרושים חריצים עמוקים, ובהם יסורים חבויים וניסיון. העיניים החומות מנסחות התנצלות. משהו ויטראז'י משוך בקול העמוק, בהרהורים הממושכים. בהפוגות שבין המלים צועקת השתיקה. אחר כך הוא מתרצה. נפתח. עירני.

היכן ממוקם תחום הפצע ממנו נובעת יצירתך?

הפצע המזין את היצירה סגור בשניים שלושה מקרים בהם הייתי עד לצער עמוק של הקרובים לי, שנתכנסו בניתוק, או בבכי מר. במפגש זה נגעתי בנקודת המרכז של הבדידות וחוסר האונים. לראות קצין גרמני מצמיד אל זוהר של האיש האהוב עלי, אבי, אקדח, ואת הרעד העובר בו. או לשכב ליד גופת סבי המת בעגלה, בקור של ארבעים־מעלות, הם תוויות תשתית המעצבות תודעה של הבדידות הקיומית הוודאית ביותר שאפשר. כתבתי: „על ירכתי צפון סוסה חומה מובילה מוחלת / עם סבי המת/ אמש לנתי לצידו" („מעט מזה"). בן יחיד, מפונק, נעקר פתאום ונזרק אל מציאות של מוות, הרס, אנשים שהם אבק־אדם. היכן תהיה מחר, אם בכלל. ומהיכן לגייס כוחות נפש לצאת לשלג, לחפור ולחשוף תפוחי־אדמה. לגרור מזחלת בשלג במקום הסוס שכלו כוחותיו, הנחון לפחד מפגש עם זאבים בערבה. פצע כזה יכול להצמיח פילוסוף, אידיאליסט או ניהיליסט. אני בחרתי להיות משורר. הפצע אינו הכישרון — לכל היותר הוא המניע ליצירה. בשמשו לה תוויית תשתית.

ישותו הפיזית והרוחנית של אביך שורה באופן בולט על יצירתך.

נדמה. כי אינכם אלא זהות אחת. שרק כורח הנסיבות גרם להתפצלותה לשתי זהויות שונות.

אבי הוא הדמות היותר משמעותית בחיי. בעל כורחי העביר אלי את הכרה הַהמשכיות: „מענטשענקינד לך לך / עם אבא בשדות..." („מעט מזה"). בית אבי בעיירה שימש מרכז תרבות בו נתכנסו חובבי ספרות אידיש. בנדודים היתה עגלתנו עמוסה בספריו של אבא, שכשכתב את מכתביו מן הצבא הרוסי היה מצרף שירים עם מנגינות. מה פלא שהפעיל עלי את קסם היצירה הספרותית. הוא שעודדני לכתוב כתיבה רצינית. ועם זאת, הכרח היצירה נבע קודם לכל מאישיותי, המדרבנת אותי להתבונן בעולם ולהגיב.

נדידה מעצבת תודעה מתמדת של חשש מפני יצירת קשר, ושל ניתוק בצד ממגשים־חושים. ועם זאת אני סבורה שהיא יוצרת עמדת־שתיקה, יותר משהיא מעודדת את הדיבור. כתיבתך תמציתית וגבישית. האם יש בה משהו מעמדה זו של איש נודד, מתבונן, המקמץ במלים?

אדם נודד לומר להפגים מרחבים. עיצוב קשריו עם עצמו ועם זולתו הם פועל יוצא של אי־הכרה במוגבלותם של המרחקים. המלה הכתובה משמשת לו כלי עזר תקשורתי, יסוד דומינאנטי. כמעט צורך קיומי. מי שפועלים בו כוחות יצירה, עושה שימוש מיוחד במלים. הנדידה היא מצב של נרדפות, של חוסר שייכות, ומחודדת על כן את כוח היצירה. אפילו כדי להשיג פת־לחם עליך להפעיל את מירב כוחות היצירה שלך במובן הקיומי ביותר. אך יש בה גם אפשרויות מפגש עם תרבויות אחרות, עם פולקלור עשיר. ואני, שגדלתי אפוף בסיפורי אגדות ומיתולוגיה שסיפר לי אבי, עשיתי שימוש בנטייתי להפליג באסוציאציות, שהיו הולכות ונפרשות ואחר שבות אלַי במעין טרנספורמציה שונה לגמרי ממקורה. הוסיפי לכך את הנדודים על פני רוסיה, גירויי הנוף וקשת התגובות האנושיות, והרי לך חומרי תשתית למשורר. תהליך ההסתגלות למראות, ועיכולם הנפשי עם הזמן, הפך לי לצורך ביטוי בבחינת ההכרה העמוקה בכוחו הרוחני של היוצר, המעצב עולמות, בכוח השימוש במלים. תודעת האחריות של היוצר על יצירתו מבחינת הביטוי הנכון, האותנטי המדייק במסירת הכיוון הייחודי לו, עוצבה תוך כדי התנסות בכתיבה במשך השנים: „ארבעים שנה נופל חלון / ואני מתרגם ברזל /" („מעט מזה"). לעיתים פורץ הזיכרון המעיק זמן רב מאוד לאחר החוויה. ועוד זמן רב עובר עד שהוא לובש צורת שיר.

עמודך כלפי העבר מאופיינת במציאות בה שולט „הברזל". אף שיריך העכשוויים העוסקים בהתייחסויות פוליטיות חברתיות, ניכר בהם יסוד ההתרסה והביקורת. מהו יחסך לשירה הפוליטית?

המלחמות שבות וטורדות את מנוחתי. אני תוצר של מי שחווה את ההתנסות האימתנית של העמידה בצד שכנגד הברזל. בצד של חוסר־האונים כלפיו. תפיסת הקיום שלי היא, איפוא, תוצאת חוויה זו. השיר „בין רגלי האנשים" נכתב בעיצומה של המלחמה בלבנון, וכמו בשירים אחרים כגון „האוטיסט" („מעט מזה") יש גוון של מחאה כנגד הגזענות. ב„מועל הידיים" ניסיתי להעביר את הקשר המחריד שבין הנאציזם לבין הוואריאציה הכהניסטית, ולהביע בו מחאתי בגלוי.

מדוע איפיון הסתימות בשירתך? האם לא מוטב, למשל בשירה הפוליטית, לקרוא לדברים בשמם?

בשיר „בימים כאלה" („מעט מזה") מופיעה השורה „שיגיון חומות עושה שורות מסוממות". יש כאן מחאה כלפי כל גילוי פטישיסטי וניסיון לומר, כי בכל מקום בו מוערפת אדמה על חיי־אדם שם מתחוללת עבודת אלילים ומשתולל הסימום. והלא אין כל קושי להוכיח מן ההיסטוריה לְמה עלולה לגרור עוצמה דמגוגית. גם „העורב" (שם, 25) ו„מסע חניבעל" (שם, 25) מלמדים על הקשרים וכוונות. „העורב" כתוב בצורת משל, ומשמש בבחינת מפתח לקורא לעשות לו את התרגום הנכון לכאן ולעכשיו. בלא שיהא צורך לקרוא לדברים בשמם המפורש.

אתה עושה שימוש בלשון היידיש כדי לומר את הדברים הרגישים והשבירים ביותר. ועם זאת מורגש, כי היא משמשת אותך לבטא את עמודך ביחס למציאות העכשווית.

זהו, הרי, האופן האותנטי ביותר בו אני אומר אותי. את מקורותי. יתר על כן, השימוש ביידיש מרחיב לא רק את אפשרויות הלשון, אלא פורש אפשרויות של קונוטאציות היסטוריות. בשיר „לבנון" („סונטת עוף נודד", 38) מדבר המשפט ביידיש על אי־היכולת לתאר את גדולתו של אלוהים. דורות של יהודים אמרו אותו מתוך עמדה מוסרית בסיסית. והנה, בלשון אירוניה, אותו עָם עצמו מגיע להסתבכות אנטי מוסרית כמלחמת לבנון, והרי הוא כוגר־בתשתיותיו. או שהמשפט מאבד מערכו הנצחי.

שיריך מאופיינים ביסודות של שניות — קירבה וניתוק, קבע וארעיות. נגיעה ואי נגיעה. צורך לומר ופחד עמוק מפני האמירה. מהיכן הצורך הזה לומר רק במעט?

אכן, קיים בכתיבתי יסוד השניות. בשיר „היום נמשך הבית" („מעט מזה", 14) קיים תחילה המראה. ואז מתגבגת המחשבה על הזמן, שאין לו ערך לגבי. בכל הנוגע לתחושות העמוקות שבנפשי. אין לזמן נגיעה. כוח שחיקתו אינו פועל עליהן, תחושות אלו הן פתאומיות או תוצאת רצף כלשהו, ואני מוצא עצמי חושש, שמא, אם אנסחן במלים, משהו ייפגם, ישתבש, לא יוכל לבטא את התחושה: „או / הניצב מנגד משליך בי יהבו / ומתפלל שלא אשמיע / שום איוולת על האושר" („מעט מזה", 5). עיצוב התחושה במלים מונחים בו הפסד, ארעיות.

(המשך בעמ' 20)

סמדר פלד

האל המפוחם

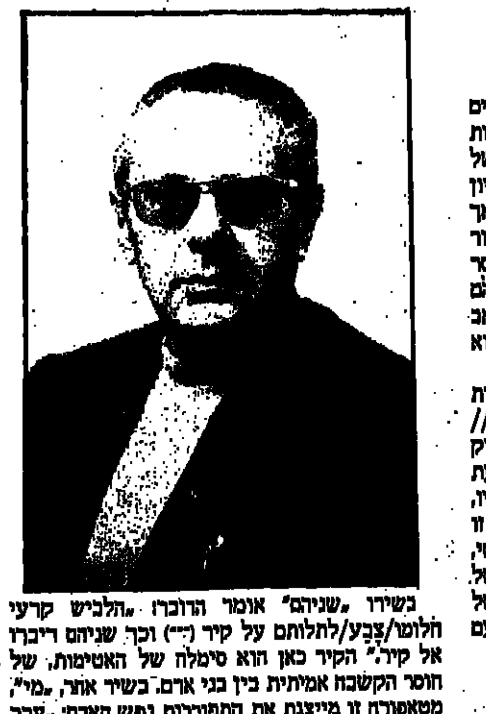

יהודה אופן, פגישות מעבר לזמן;
מסכת אב
הוצאת עקד, 1986.

צמד הספרים החדשים של יהודה אופן, משלימים זה את זה בראיית העולם הנשקפת מהם. „פגישות מעבר לזמן", שכשמו כן הוא, עוסק במפגשיו של הדובר עם דמויות שונות. במפגשים אלה קיים ניסיון לפסוח על מימד הזמן וליצור מגע עם דמויות אלה, אך בכל השירים מהווה הגישור על הזמן והמרחק גישור חיצוני בלבד, ובדרך כלל נוצרת תחושת אכזבה מחוסר היכולת להגיע לקשר אמיתי. הנימה וטון הדיבור הם רגשיים, ותורמים ליצירתה של תחושת הכאב והניתוק, הקיימת בין הדובר לבין הדמויות בהן הוא עוסק.

בשירו „לכסות" ניכרת היטב נימה זו: „אמרת שתבואי לכסות אותי בלילה — /תינוק בן שישים // (---) פצעי טבור שחרוז /פנימה פנימה//אמא//תינוק בן שישים/שקר לו בלילה." בשיר זה הדובר הוא בעת ובעונה אחת בוגר, בעל יתרון של ידע על פני הוריו, וילד קטן המתרפק עליהם בבקשת חסות. התרפקות זו מתאזנת על־ידי התייחסותו אל עצמו בגוף שלישי, היוצרת ריחוק־מה. חטון כאן הוא אחד משורה של אמצעים, בהם נעזר המשורר כדי ליצור שרשרת של ניסיונות חסרי־סיכוי להפגשה אמיתית של העבר עם ההווה.

פשר החלומות

סיטואציות הקירבה והמיפגש נערכות בשיריו גם דרך החלום — כאמצעי נוסף להכרת אופיין של הדמויות ולהכנה שכל הניסיונות ליצור איתן מגע לא יצלחו. בקטעים משירו „קריעה" נגלה את תפקיד החלום כבלי־זימון: „הלילה חלמת עלי/או אני אותך/ (---) קראת לי שיר של אלתרמן/שאת שמו לא ידעת/ ושיריו לא קראת מעולם// (---) ואז לחכך ביקשתי/ שלא תלך — ולא הנחת לי/ (---) וקרוע קרעת אותי מעליך/לעורר אותי מחלום//קריעה קרעת/או שמא אני/רעל שנינו שקי". בשיר זה הגישור בין הדובר לאביו הוא חיצוני, תערך באמצעותם של שירי אלתרמן, שהאב לא יכול היה להכיר אותם, ולכן ממילא המגע נדון מראש לכישלון. משחק המעלים „קרא" ו„קרע" תורם אף הוא ליצירתה של תחושת הזרות; וכמוהו השימוש המטאפורי בקריעה, שהיא אחד ממנהגי האבלות, המוסיף לתחושת הניתוק עד מוות.

האיש שבקיר

יהודה אופן נעזר במטאפורת הקיר להמחשת התחושה החוסר התקשורת בין הדמויות שבשיריו. הוא מקדיש פרק שלם, ובו שלושה שירים, לפיתוחה של מטאפורה זו בביטויים שונים.

בשירו „שניהם" אומר הדובר: „הלביש קרעי חלומו/צבע/לתלותם על קיר (---) וכך שניהם דיברו אל קיר." הקיר כאן הוא סימלה של האטימות, של חוסר הקשבה אמיתית בין בני אדם. בשיר אחר, „מי", מטאפורה זו מייצגת את התפוררות נפש האדם: „עבר כגטו/עברו בגפו/זה כל שנשאר// מי יקום למי/להיבקע עד תום//הוא או הקיר בגבו." בשירים אחרים מקבלת מטאפורה זו משמעויות נוספות, המצטרפות יחד ליצירת הראייה הכללית הפאסימית בשיריו.

אלוהות ללא שלווה

האכזבה והניתוק באים לידי ביטוי גם בפנייתו של הדובר אל האלוהים. צורת התייחסות זו משתלבת במגמה כללית יותר, הניכרת בשירה העברית של העשורים האחרונים, כאשר משוררים שאינם מאמינים במובן המקובל מרגישים בכל זאת צורך להתייחס לאלוהים בשיריהם, ולו בדרך של כפירה ומחאה. האלוהים אצל אופן אינו יוצר מגע. הוא אל מנותק, והתייחסותו של הדובר כלפיו היא בוטה ומאוכזבת: „ויאמר ויהי אור/ויהי קצר//מאז הוא שוכן מרום/ והשלט־רחוק שביד חזקה/קצר מחושיע//לפעמים הוא מועיק ממרום/את השטן שברא/לתקן תיקונים/ כרשת החשמל// (---) אלוהים מפוחם/ זה מה שיש." התבוננות בשיר מגלה את „הזולת" של האלוהים, המשוכן בתוך רצף של הקשרים בלתי־קונבנציונאליים מתחום המציאות הטכנולוגית המודרנית. אלה נבנים בעזרת שרשרת רמיזות מקראיות, ובידיעם יחד מסביר את התייחסותו הפאראדוקסלית של הדובר אל האלוהים. התייחסות זו מזכירה את דרך כתיבתו של יהודה עמיחי, אשר כבר בשנות החמישים תיאר בשיריו את האלוהים בהקשרים מודרניים „נמוכים", כגון בשירו „והיא תהילתך", בו לובש אלוהים, בין השאר, דמות של פועל מוסך. זהו אלוהים המסוגל רק למגע טכני עם העולם, ואשר יכולתו להושיע מוטלת בספקו: „אלוהים שוכב על גבו מתחת לתבל/תמיד עסוק בתיקון, תמיד משהו מתקלקל/ רציתי לראותו כולו אך אני רואה/ רק את סוליות נעליו ואני בוכה."

הכפירה במסורת, העמדת הישן מול החדש, הבעת ספקות וכאב, ומעל לכל — חוסר היכולת ליצור קשר אנושי ולהפגיש עבר והווה, מאפיינים ספר זה, שבסיומו נותר הקורא תחת הרושם, כי בעולמו של הדובר, מעוות לא יוכל לתקון.

חר האלם

ספרו השני של יהודה אופן, „מסכת אב", מגובש פחות מקודמו, ובמרכזו דמותו ומורשתו של אביו של הדובר. אוסף הסמלים, השימוש המתמיד בצירופים מקראיים ובמטאפורות סתומות, מקשים על פיענוח השירים: „וברבור שחור מתעופף/ בין הר האלם לים המוות/ ובכנפיו זרוקה שיבת אבי."

ובכל זאת קשה להתעלם מן הקשר בין שני הספרים: ב„מסכת אב" מושם הדגש בתהליך צמיחתו של הדובר בצל אישיותו של אביו, וב„פגישות מעבר לזמן" מובלטים דווקא הניתוק, האכזבה, חוסר־הקשר, אי־שביעות הרצון ההדדית, של הדובר ושל אביו ממצב היחסים ביניהם כמו. גם מיחסיו של הדובר עם שאר דמויות־המפתח בעולמו, כפי שהוא אומר בשירה „ניתק": „שנינו מחפשים אחר/ קצה החוט שניתק — / להמשיך במקום שהפסקנו // ובוקר בוקר/ החוט ניתק מחדש."

אגודת הסופרים מחדשת

אגודת הסופרים העברים מחדשת את מפעל ההוצאה לאור שלה. יחודש הסדרות: „מבחר ספרותנו לעם" — בעריכת: א.ב. יפה וש. שפרה; ו„מקורי" — בעריכת שלמה ניצן ומשה שמיר.

את כתבי היד יכולים לשלוח סופרים עברים אזרחי מדינת ישראל.

כתבי־יד לסידרת „מקור" יש לשלוח למזכירות האגודה, לידי גב' ורדה גנוסר, מזכיל האגודה. כתבי־יד בפרוזה (רומאן, קובץ סיפורים, מסה) יקופו בין 8 ל־15 גליונות דפוס, ויוגשו מודפסים במכונת כתיבה ברווח כפול ובשני עותקים.

כתבי־יד בשירה יקיפו בין 3־4 גליונות דפוס ויוגשו מנוקדים.

תאריך אחרון למסירת כתבי־יד — ט"ו חשון תשמ"ז — 30.11.86.

אסיה מורגוליס

כְּתֹנֶת הַפַּסִּים שֶׁלְּךָ

כַּאֲשֶׁר אַתָּה בָּא,
אַתָּה דּוֹמֶה לְשׁוּרוֹת שֶׁמֶשׁ,
הַהוֹלְפוֹת דֶּרֶךְ
חֲרִיצִים
שֶׁל צְרִיף הַקַּיִץ הַיָּשָׁן.
בִּכְתֹנֶת שֶׁל אוֹר מְאֻבָּק
אַתָּה יָכוֹל לִהְיוֹת
וְלֹא לִהְיוֹת
בְּעֵת וּבְעוֹנָה אַחַת
וְלֹא לְהִתְלַבֵּט
לָצֵאת, לְהַשְׁאִיר לִי רִיק
בְּתַפּוּחַ שְׂעוֹרוֹת אוֹ
אֶת הַחֲוָה,
אוֹ לְאַמְתּוֹ שֶׁל דָּבָר
אֲפִלּוּ בְּצֵלַע אַחַת בִּלְבַד
הָיִיתִי מִסְתַּפֶּקֶת —
לֵאלֹהִים הָיְתָה נֶפֶשׁ שֶׁל אִשָּׁה.

(מתוך הספר „קווים משם", שיראה אור בקרוב בהוצאת ספריית פועלים).

✧

מל רוזנברג־נבו

יֶלֶד מְבֹהָל
פָּרוּעַ סָבִיב צַוָּארִי
כְּמוֹ עֲנִיבָה שֶׁל שַׁבָּת
וַאֲנִי נֶחֱנָק —
וְהֶרֶה פֶּן יֵאָבֵד.

דורית קידר

אלילת הפיריון המדומה

נפתלי בזם, אם על קבר בנה

נפתלי בזם
טקסט עמישי — מייזלש
ספרית פועלים, 1986

ספרית פועלים הוציאה לאור ספר יפהפה על נפתלי בזם.

לעיתים נוצרות תצורות חשיבה מסויימות על אמן מסויים ועל יצירתו בקרב הקהל. תצורות אלה מתקבעות וקשה לפרקן ולהחדיר במקומן נקודות־מבט שונות. מבחינה זאת משנה הספר החדש והיפהפה, שהוציאה לאור ספרית פועלים, את הדיעה הקודמה על אודות ציוריו ורישומיו של נפתלי בזם.

נפתלי בזם נגלה כאן כארם־אמן, המשתמש בכלי הביטוי שלו כבמראה לתהפוכות הפסיכולוגיות והאידיאולוגיות המתחוללות בפנימיותו, וכמראה לנוף ולאירועים המתרחשים סביבו. האחרונים טבולים תמיד באיפיוני הפנימיות החזקה מאוד.

קומפוזיציה חסכונית

בזם הוא אמן משתומם, אבל מאמין, חושני, ומגיב תמיד. המעבר מהלך־רוח פאסימי להלך־רוח אופטימי הוא מהיר אצלו, והתבטאותו בשני התחומים נעשית בלא מאמץ וללא כפייתיות: „אם על קבר בנה" מ־1956, משכנע כמו „אשה נחה" מ־1985. האבל מעוצב על־ידי דיות שחור לבן לגוניהם. הקומפוזיציה חסכונית, מאופקת. הקבר עשוי מקו מאוזן, הבוקע משמאל ומשמש הד לקו האורך של התמונה. קו־מאונך קצר, המסתיים קרוב לקונטור, הינו הד לקו הרוחב. באופן זה ממשיך בזם את הקבר אל מחוץ לתמונה, כמונומנט מאסיבי, לכן, בלא קולות. בקצה הנראה לעין מצויה דמות האשה, ששחור שערותיה מתערבב בגלימתה ומבליט את לובן הידיים הקפוצות. כפות גדולות מעוותות, כנרות הרוצים להכיל את כאב הפנים המוסתרים בתוכם. כף יד שניה, מוכתמת יותר, אוחזת בלובן האבן המתה. מסביב לדמות אין שמיים, אלא כתמי אפרוריות של דיות: מחוסרת אדמה ורקיע היא נותרת בלוויית וילונות מחשכים, הפרושים ולופתים, ובלוויית אותה אבן של ריקנות, המכילה את מה שהיה שלה.

המיתוס — והממשות

„אשה נחה" היא כמעט מיתולוגית. היא ענקית, ומשתרעת בחלק הקידמי של התמונה. יש כרית לראשה, אבל דומה שהיא נחה על הגבעות הנראות מאחוריה, גבעות שהן בגודל זהה לגופה. אלה מתעקלות, רכות ומעצבות חמוקיים ושדיים ובטן, כמו אותה אלילת פריון רדומה. לידה — קטע של שולחן, חלק של כד ופיסת נייר קטנה. את החלק השני של הכד יכול הצופה להשלים ברמיונו, אבל גם אם יתפוץ אינו יכול לגשת אל האשה. לא נותר לו, איפוא, אלא להציץ בחושניותה, בדיוק ובאופן בו הוא מביט בנוף אגני: מביט ולא נוגע. היא קרובה פיזית, אבל במהותה היא משוייכת למיתוסים קרומים של אלות מקודשות. בתי־כרך ליליפוטיים נראים מרחוק וקו־האופק הגבוה מפריד בין עיקולי הגוף של הגבעות החמות לבין שילהוב שמיים אדמדמים.

אצל בזם הופכים סימלי יהדות וסמלים תנ"כיים לכלי ביטוי בעלי איקונוגראפיה אישית. כך גם הארכיטיפים של דמויות מקים המרינה, מאירופה ומתקופות עכשוויות. יתר על כן, דמויות וחפצים מקבלים כאן משמעות וחשיבות, שאינן תלויות במעמדם האובייקטיבי. ב„שולחן ערוך במדבר" מ־1984, למשל, רוכשת הרלעת מימדים נפוחים, החורגים מגודלה הטבעי. מימרים, המרמזים אולי על אבר המין, של מי שהיה אמור להיות תחת הכובע המונח לצירה.

ברומה, אין האמן מכבד את כללי הפרספקטיבה הקלאסיים, את הצבעים שבמציאות, את התצורות המתקיימות באמת. האבנים הן מיני חיות, הנופים מואנשים, ובכל זאת, ההתייחסות היא תמיד ליש הקיים. ליש, המתעוות על־פי הלך־רוח מסויים של האמן ולובש תמיד עניין מחודש.

כדאי להתבונן בבזם פעמים נוספות רבות.

א. ב. יפה

ה.ג'. וולס מול פני העתיד

בסוף חודש אוגוסט התקיים בלונדון סימפוזיון לציון 120 שנה להולדתו של ה.ג'. וולס. השנה ניתן לציין שני תאריכים נוספים המרכזים בחיי וולס וביצירתו: ארבעים שנה למותו וחמישים שנה להופעת ספרו „פני העתיד". בסימפוזיון זה השתתפו לא רק סופרים וחוקרי־ספרות, אלא גם אנשי־פוליטיקה, כלכלנים, מחנכים, אנשי מדע־בדיוני, פמיניסטיות וכו', שכולם גילו התעניינות בהיבט זה או אחר של יצירת וולס. שהרי האיש כתב יותר ממאה ספרים, שרק מיעוטם שייכים לסוג הספרות היפה, ורובם עוסקים באספקטים השונים של הפעילות הרוחנית והחברתית.

אך השתתפותם של כמה עשרות חסידי וולס אינה מעידה על האקטואליות של יצירתו. נהפוך הוא: אותם אנשים שמצאו כר נרחב לאינטרסים הפרטיים שלהם בספרי וולס, רק נתלו באילן גבוה זה, ואילו המוניטין של וולס הסופר הוא כיום בשפל המדרגה, על כל פנים בהשוואה למה שהיה לפני שלושים־ארבעים שנה.

מאה ספרים

מונח על שולחני ספרו של אנדרה מורוא משנת 1935 Magicians and logicians המכיל תשע מונוגראפיות על אלה שנחשבו ל„פני" הספרות האנגלית בשנות השלושים. וולס תופס מקום־כבוד בספר זה, בצד קיפלינג, שאו, צ'סטרטון, קונראד, סטראצ'י, מנספילד, לורנס, האקסלי. אחדים מביניהם איכנו כדור האחרון הרבה מפירסומם ויוקרתם, אך וולס הפסיד יותר מן האחרים. ואפשר לתמוה על תופעה זו, שהרי וולס היה אדם כדור־כשרונות, בעל אמצאה ובעל מעוף, רב־ידע ונמרץ, סופר שקדן שלא עברה שנה בלי שיפרסם לכל הפחות ספר חדש מפרי עטו ומִספר קוראיו הגיע לרבבות. האם יומרותיו המופרזות היו בעוכריו האם סוגות הכתיבה שעסק בהן התיישנו? או שמא רב היה יסוד הארעי מיסוד הקבע בהצלחותיו? בכל אחת מן השערות האלה יש מן האמת. ובחינה מדוקדקת של הישגיו של וולס וכשלונותיו עשויה להבהיר לנו את ירידת המוניטין שלו.

שלושה היו תחומי־יצירתו העיקריים של וולס: 1) הרומאנים הפסבדו־מדעיים, המושתתים על אמצאות דמיוניות נועזות („מכונת הזמן", „האי של דוקטור מורו", „הרואה ואינו נראה", „מלחמת העולמות", „האנשים הראשונים על הירח"); 2) הרומאנים בעלי היסודות האוטוביוגראפיים, הכתובים בנימה הומוריסטית, שבהם הוא תיאר את התחלותיו כזבן, מורה, את אהבות־נעוריו ואת הרפתקאותיו („קיפס", „אהבה ומר לואישם", „סיפוריו של מר פולי", „אן ורוניקה"); 3) הרומאנים האידיאיים שיש בהן מן הקטפה לרפורמה עולמית והם נשענים על יסודות אוטופיים („מאקיאוולי החדש", „גשראיף", „האנושות בהתהוותה"), ונוסף על אלה אל נשכח את נסיונותיו בכתיבה היסטוריה („דברי ימי עולם"), שלושה ספרים אוטוביוגראפיים, קבצים של מאמרים בענייני פוליטיקה וחברה („אוטופיה מודרנית", „נבואות").

לרוב הספרים האלה אין כיום ביקוש רב מצד הקוראים, והם מעלים אבק על אצטבאות הספריות. דומה כי ספרו היחיד שעמד במבחן הזמן ויש לו קוראים רבים גם כיום, הוא „טונו באנגיי", הרומאן שהופיע לראשונה ב־1908; ובו מיזג וולס אלמנטים אוטוביוגראפיים עם יריעה חברתית רחבה, תוך נסיון לתאר את אורחות החיים באנגליה של אותו פרק־זמן, כשהישן נאבק על קיומו נגד המגמות החדשניות, המבקשות להפוך את הקערה על פיה.

למעשה החלה שקיעת המוניטין של וולס עוד בחייו. בספר על הרומאן האנגלי משנת 1927, כתב ג'. ב. פריסטלי כי עיקר חשיבותו של וולס הוא בהיותו „סופר המעורר את הקוראים לחשוב ולחשב דרכם, לברוק מחדש את האמונות הישנות והיסודות שעליהם מושתת עולמם, אך כרומאניסטן ערכו אינו רב ביותר, למרות העובדה שכמה מן הרומאנים שלו היו רבי־מכר".

כיום, נראים לנו הרומאנים שלו מיושנים, מפני שהם כה קשורים במומנט מסויים בחיי החברה האנגלית מכלי יכולת להתעלות על פני מגבלה זו, וספרי המדע־הבדיוני שלו הם פחות מוצלחים מאלה של ז'ול ורן, פחות עתירי־דמיון ויותר סכימאטיים, ולעומת ספרות המדע־הבדיוני של תקופתנו הם נראים תמימים ופשטניים, והוא הדין בספרי ההגות שלה בעוקר אלה הנדרשים לסוגיות פוליטיות שונות.

נבואות שהופרכו

דומה כי שגיאותיו הגדולות ביותר של וולס נעשו דווקא בתחום זה. חוקר הספרות האנגלי דויד לורג' בדק סוגיה זו במסתו על וולס והגיע למסקנות עגומות למדי. הוא הצביע על אחת מחולשותיו הבולטות ביותר של וולס: ורכו להתפאר בפגישותיו עם גדולי העולם. אמנם, הוא נפגש וקיים שיחות ארוכות עם רוזוולט, עם לנין ועם סטאלין, אך ספק אם הרשים אותם כפי שרשימה בנפשו. לאחר פגישתו של לנין, ב־1920, התבטא עליו מנהיגה של ברית־המועצות במלים לא כל כך מחמיאותו: „איזה בורגני, איזה פיליסטר הוא האיש הזה!" במקרה זה הודה וולס כי היתה מידה של צדק בקביעתו של לנין. באוטוביוגראפיה שלו, שכתב שנים לאחר מכן, הודה וולס: „אמנם הייתי ועודי בורגני, כפי שאומרים המארקסיסטים."

הוא התערב לעתים קרובות בענייני פוליטיקה, ולרוב היה טועה ומטעה. אך כיוון שלא חשש לסתור את דבריו, היה חוזר בו ומביע דיעה שונה בלי להגיד עמעף.

בתחילת מלחמת העולם הראשונה הפתיע וולס את חבריו במאמריו הניציים, צמאי־הדם. אך כ־1916 כישר את קיומה של המלחמה מפני התעייפותם של הלוחמים, וניבא כי העייפים ביותר יהיו המפסידים. וולס היה מחסידיו הנלהבים של חבר־העמים שנוסד לאחר מלחמת העולם הראשונה ואחר הראשונים שניבא את התמוטטותו המהירה... הוא חזה את המכשלה הטמונה בחוזה ורסאי, אך זילזל באיום שבא מצד גרמניה הנאצית, והמשיך להחזיק בדעתו זו גם כאשר סמך ידיו על הפוליטיקה הפייסנית של צ'מברליין.

מלחמת העולם השניה הפריכה בצורה מוחלטת את השקפותיו ונבואותיו הלכ שלו. הוא חלק על דעתו של צ'רצ'יל ביחס לאיום שבא מצד גרמניה הנאצית, וספק אם הודה בטעותו גם כאשר המלחמה הרדיפה ואנגליה ניצבה בחזית האנטי־היטלריסטית הקרמית.

באחרית ימיו נטש וולס את הפוליטיקה המעשית וביקש מפלט בכתיבה פסבדו־פילוסופית. הוא הזהיר את האנושות מפני הרס־עצמי, לספרו הישן „מלחמת העולמות" (1898) היתה ערנה בסוף שנות השלושים, כאשר אורסון וולס עיבד את הספר לתסכית רדיופוני ועיבודו היה בה מוצלח־אמין שרבבות מאזינים היו אחוזי בהלה בששמעו על פלישת יצורים מן המאדים אל כדור הארץ.

להנחותיו ה„מדעיות" של וולס היתה בדרך כלל אחיזה כלשהי בתיאוריות מקובלות. עליכן גם נתאמתו כמה מן ה„נבואות" שלו. הוא ניבא בין היתר כי הארם עתיד לטוס (למנו שהומצא המטוס הראשון), כי אנשים ינחתו על הירח, כי במלחמה העתידית יושלכו פצצות אטום (בספרו „העולם המשוחרר" משנת 1914). כי ייצור המכונות עתיד ליצור בעיות אקולוגיות, ולבסוף, בספר משנת 1945, הביע את החשש כי המלחמה הבאה תביא לידי סוף הציוויליזאציה האנושית עלי אדמות.

שיחרור האשה והגבר

זיקתו למרע באה לו עוד בימי נעוריו, כאשר למר את תורת האבולוציה מפי ת.ה. האקסלי, כהשפעתו של מרען אנגלי חשוב זה, נעשה אתאיסט ורציונאליסט, ונשאר נאמן להשקפת עולם זו עד סוף ימיו. לא כן ביחס לסוציאליזם. בנעוריו השתייך במשך תקופה קצרה לתנועה הפאביאנית, שרגלה בהפיכת אנגליה לארץ סוציאליסטית, מודרגת ומשגשגת, לא על דרך המהפכה האלימה אלא על דרך הרפורמה המתונה, תוך שיכנוע מתמיד של ההמונים בכדאיות התמורה הזאת. חמש שנים היה וולס חבר בתנועה הפאביאנית, וספרו „אוטופיה מודרנית" נכתב בהשראת התיאוריות שלה, אך ב־1908 התאכזב ממנה וברומאן שלו „טונו באנגיי" ערך חשבונו עם הפאביאנים והלעיג עליהם.

התנועה הפמיניסטית נטה לראות ברומאן שלו „אן ורוניקה" מעין מניפסט על שיחרור האשה באנגליה בראשית המאה, וזאת משום שגיבורת הספר הזה בורחת מבית הוריה, לאחר שאביה סירב להרשות לה לצאת לנשף ריקודים בגפה, ללא ליווי מתאים. אך מנקודת ראותו של וולס נודעה חשיבות גדולה יותר ליסוד אחר שברומאן: אן ורוניקה ממתה את גיבור הרומאן ומוכיחה כי הפוליגאמיה היא מוצדקת. וכיוון שכיסודו של הרומאן מונחת פרשה אוטוביוגראפית מחיי וולס עצמו, הריהו מתכוון בעיקר לשרת את מגמתו שלו, בעד ריבוי נשים. רעות כאלה על מוסד הנשואים ועל היחסים שבין המינים הביע וולס גם בכתביו התיאורטיים, כאשר ניסה למצוא להם ביסוס מדעי.

הישרדותו של וולס מותנית לא בערך האמנותי של כתיבתו, אלא באקטואליות המסרים והמעורבות החברתיות שלו.

הוצאת „כתר" מטיילת

ביום ג', 2.9.86 בשעה 18.30 ייצא מרחבת מלון „מגדיר" שמול הקאונטרי־קלאב בתל־אביב סיור משפחתי ביוזמת הוצאת „כתר" בעקבות פרחי חוף הים.

הסיור נערך בעקבות הוצאת המהדורה השנייה של הספר „מדריך פרחי הבר בישראל" מאת אבי שמידע ורוז דרום, שגם ידריכו את הסיור.

יום ולילה במדבר

ביום ג', 2.9.86, בשעה 20.00 תיפתח תערוכתה של גליה נביש, „צללים לבנים", באולם י. זוקרמן פישר שבמשכנות שאננים. התערוכה „צללים לבנים" מביאה סידרת יצירות מתומצתת של נופי המדבר במצבים משתנים: שעות היום, לעומת הלילה — אור וצל וחרכי אורות משתנים. וכל אלה בציורי שמן לכן, באקריליק ובפסטל שמן.

האינדיווידואליסט

(המשך מעמ' 17)

אחד־מני־רבים שהגורל זימן לו לגורקי בדרכו, שהשתלב בביוגראפיה שלו ונכנס לגאלריית הדמויות שעיצב. באחרית־דבר לסיפור מודיע המספר לקוראיו כי גיבורו שם קץ לחייו בבית־הכלא אליו הושלך כעוון שוטטות. ידיעה זו נלקחה מתוך כרוניקה בעתון של עיר־שדה. מאוחר יותר התברר שהמספר טעה — אותו קונובלוב, ששלח יד בנפשו, לא היה גיבורו שלו. זה האחרון מת ב־1902 בבית־חולים, חמש שנים לאחר שגורקי כתב את הסיפור על אודותיו. הרופא שטיפל בו סיפר לו על סיפורו של גורקי. קונובלוב נזכר במחבר וביקש מהרופא שיכתוב לו בשמו.

ב„מאלווה" (1897) מתעלה כשרון־המספר של גורקי לאחד משיאיו. תיאורי־הים שבסיפור הם מן הטובים בספרות־העולם. האדם והטבע מתמזגים כאן בתמונות הרמוניות. מאז ראשית דרכו שם גורקי את עיקר מעייניו באדם והוא משתדל לקרב אליו, אל האדם, עולם ומלואו. הפנתאיזם הגורקאי, הפשוט והמובן לכל, אך החתום בחותמו האישי, ראוי לתשומת לב מיוחדת. הים השותק, החולות המשתרעים עד קו־האופק, השמים העליונים ובהירי־המראה; השמש השופעת אור וחום — ובין כוחות אדירים אלה, המייצגים את הנצח והאינסוף, מהלך האדם השקוע בענייניו והוא כחלק בלתי־נפרד מהם. מאלווה, האשה הנאה המתמסרת לתענוגות־בשרים ולפריצות, המפילה גברים ברשת קסמיה, היא טיפוס ארצי, אין בה דבר מן הברק של הדמות האגדית. עם זאת, היא קרובה לה ברוח ובאופי. אשה גאה ושוחרת־חופש, היא מקפידה שלא להשתעבד לשום דבר, שלא להתקשר סופית אל שום אדם. על כן היא מתרחקת משני האיכרים, האב והבן, אשר מטבע ברייתם קשורים בעבותות לכפר, לאדמה. הים הגדול, הפתוח אל המרחבים, מעניק למאלווה תחושת חירות ובקירבתו היא מאושרת. גורקי מבקש לומר לקרתנים שנואי־נפשו, בהצביעו על מאלווה: הנה פרוצה, אך היא אישיות מעניינת, בלתי־תלויה, אין בה שמץ מהתפילות שלכם — והיא טובה מכם. חוץ־ הקונפליקט המתגלע בין האב והבן בעטיה של מאלווה, יש בסיפור אווירה של שמחת־חיים, של בריאות משכרת.

*

„פומה גורדייב", הרומאן הראשון של גורקי, שנכתב ב־1899, מהווה חוליה חשובה בשרשרת יצירתו הסיפורית. גיבורו הוא בן־סוחרים, שאינו יכול להשלים עם סביבתו הטבעית. כרבים מגיבורי גורקי מתקופה זו אחוז פומה גורדייב עצבות שביסוד־הנפש, המלווה אותו בחיפושיו אחר האמת. ברגשנות ובקנאותנות הבוערת כאש בעצמותיו, מבקש הוא את מקומו בחיים, אך נבצר ממנו למוצאו בטרם יבהיר לעצמו מהם האמת והצדק ומהי תכלית חיי־אנוש. תוהו־במור שורר בעולמו של הגביר הצעיר. דבר אחד הוא יודע בבירור, עוד בטרם נוכח בו מתוך ניסיונו הוא: רעים ומזיקים הם חייהם של בני־מעמדו, הסוחרים ובעלי־הממון. ברור לו, כי אלה המתיימרים להיות שליטי־החברה אינם אלא עבדיו הנרצעים של הממון. ברובם הגדול הם אנשים מושחתים ואכזריים, אשר השיגו את עושרם בדרכי־מירמה־וזדון: „במסחר אחא — באת אל האדם, הושיטה לו בידך השמאלית דבש והימנית מחזיקה בשלח... האדם יהיה טורף בשיניו או טרף לשיני אחרים", מלמד הסוחר יעקב מאיאקין את קרובו פומה. וזה האחרון מואס בקשיחות־ליבם של אנשי־המסחר, בתאוות־החטא שבהן הם שטופים ובכיעור הקרתני הסובב אותם; כאשר הם מתרברבים, כי רב חלקם ביצירה ובניהול החיים, הוא מטיח בפניהם דברים קשים: „הוי נבלים! מה עשיתם? לא חיים יצרתם, אלא — בית כלא... לא משטר הכאתם — כבלים עשיתם לאדם... מחנק, מועקה, אין מרחב לנשמה... האדם הולך וכלה... הורגי־נפשות... התדעו, שכל קיומכם אינו עומד אלא על סבל האדם?"

אולם סביבתו הקרובה של פומה גורדייב, נגדה התמרד והעז פנים, רואה בו אלמנט זר ועויין ומועידה לו סוף מר.

אין ספק, אחד הפרקים המעולים בכלל־יצירתו של גורקי הם שלושת ספרי האוטוביוגראפיה שלו — „ילדות", „בין הבריות" ו„האוניברסיטאות שלי" — אשר נכתבו בשנים 1913־1923. תמורות רבות חלו בדרכו של הסופר לאורך שנים אלה, ואף־על־פי־כן יש לשלושת הכרכים אופי כמעט אחיד, כיוון שכולם משקפים את עשרים שנות־חייו הראשונות: „ילדות" — עד גיל 10 בחוג משפחת סבו קאשירין, „בין הבריות" — תקופת 1878־1884, „האוניברסיטאות שלי" — 1884־1888, לשבמרכזו חייו בעיר קאזאן. בכישרון רב, בחמימות ובלבביות אנושית נפרשת כאן פרשת־חיים עשירה במעשים ובדמויות, היכולה להזין עלילתם של רומאנים רבים.

כבר בילדותו אנוס היה גורקי לדאוג לעצמו. בבית־הספר ביקר חצי שנה בלבד. בזה אחר זה החליף עיסוקים ועבודות למכביר. הוא היה סמרטוטר עלוב, המפשפש בערימות־אשפה שברחובות ובשווקים, שוליה בחנות־נעליים, משרת, העושה את כל עבודות־הבית, שוטף־כלים על סיפון אנייה, צייר ציפורים, שוליה בבית־מלאכה לציורי־איקונין, פועל מאפיה, יחפן המשוטט ברחובי רוסיה. בכל מקום ראו עיניו זוהמה, עוול וסבל — אך אלה לא הקהו את חושיו ולא עשוהו אדיש למתרחש לנגד עיניו. להיפך, מאז עמד על דעתו ביקש גורקי לתהות על פשר החיים, על אופיים ועל גורלם של האנשים. בכל מקום חיפש ומצא דמויות מעניינות, למד מכל המזדמנים בדרכו, ואלה היקנו לו מושגים וידע. „את עצמי בימי ילדותי רואה. אני בדמות כוורת שאנשים שונים ומשונים, אנשים פשוטים, אפורים, היו מביאים ונותנים לתוכה — כדבורים הנותנות את הדבש לתוך היערות — את ידיעותיהם ומחשבותיהם על החיים, והיו מעשירים את נפשי עושר מופלג, איש איש ככל אשר השיגה ידו. ולפעמים היה דיבשם זה מזוהם ומר, ואף־על־פי־כן, כל דעת — היא דבש", כותב גורקי באוטוביוגראפיה שלו.

היחפן הפילוסופי

כל המבקש לתהות על אופי יצירתו של גורקי יכול לתמוה: מדוע הוא הקדיש ליחפנים תשומת־לב כה מרובה? על מה ולמה חיבבם כל־כך?

מוזרים חייהם של האנשים הללו, שפרשו מהחברה, שבעטו בנורמות שלה. כחיות־שדה שוטטו בדרכים, ללא קורת־גג ותכופות גם רעבים־ללחם; ימיהם עברו עליהם בנדודים, עבודה ארעית, שתייה לשוכרה, היכרויות לשעה... הם היו בעלי מוסר רעוע ופילוסופיית־חיים משלהם. מה הניעם לבחור באורח־חיים כזה? בניגוד לקרתנים, לאלה הקרויים בספרות הרוסית בעלי־בתים, לא יכלו רבים מהיחפנים להשלים עם תיפלותם של החיים, לא יכלו ולא רצו להשתעבד לדפוסי־חיים מאובנים ולמוסכמות החברה. הם פרקו מעליהם את עולה של זו ובהתבדלותם ממנה היה מן המרד. „בחיי הנדודים יש משהו סופגני וכובש," אומר אחד היחפנים של גורקי. „נוח לך להרגיש עצמך משוחרר מכל מיני חובות, מחוטים זעירים הקושרים את הווייתך בקרב בני־האדם, מכל מיני דברים קטנוניים הסובבים את חייך, עד שהם נהפכים לנטל משעמם, לקופת חובות כבדים — כגון חובת הלבוש ההוגן, הדיבור ההוגן וההכרח לעשות הכל כפי שמקובל ולא כפי שרצוי לך."

באנשים אלה — המכונים באחר מסיפוריו „אנשים לשעבר" — מחפש גורקי שביבי אצילות אנושית, ויש שהוא מוצא את אשר ביקש: לעתים חולמים היחפנים על עולם אחר, על מציאות משופרת; לעתים הם מגלים יחס טוב אל הזולת ונכונות לעזור בשעת צרה. ומה מוזר? לא אחת מתפלספים אנשים אלה, הנראים פראים ובערים־מדעת, על הטוב והרע, על ערכי־חיים וסדרי־חיים. יתירה מזו: רבים מהם עוסקים בחיטוטים נפשיים ובביקורת עצמית, מחפשים פתרונות לבעיות־הקיום.

היחפנים הם נון־קונפורמיסטים, הן על־פי מעמדם החיצוני והן על־פי עולמם הפנימי. ודווקא בשל היותם נון־קונפורמיסטים, נבדלים ממיליוני הבורגנים האפורים, היו קרובים ללבו של גורקי. אולם היחפן איננו „הגיבור החיובי", שיש בידו לשנות את המציאות — והלא שינוי המציאות היה חזונו של הסופר מאז ומתמיד. על־כן, לאחר כמה שנים, בשלב השני של כתיבתו, נפרד גורקי מהיחפנים, כדי לחפש גיבורים בקרב שכבות חברתיות אחרות. הוא החל באגדות רומאנטיות ובסיפורים על היחפנים ובמרוצת השנים עלה בידו לפרוש את יריעת־יצירתו הרחבה על רבים מתחומי החיים הרוסיים.

חלון ראווה

קולומביה היא אמריקה

סטפן צוויג, „אנשים וגורלות", מגרמנית: צבי ארד. הוצאת זמורה־ביתן, 1986

הוצאת זמורה־ביתן מתמידה בפירסום כתבי סטפן צוויג בעברית. בהם תרגום־מחדש של ספרים שכבר ראו אור בארץ, ומהם סיפורים, מסות ופרקים ביוגראפיים, המוגשים לראשונה לקורא העברי.

„אנשים וגורלות" מחזיק מסות קצרות על אישים היסטוריים, ומקרים שחוללו תמורות גדולות, בתולדות המחשבה. יש במסות אלה מעט מכל אשר הרכיב את עולמו הרוחני והיצירתי של צוויג. אמנם הוא חיבר גם רומאנים, סיפורים ונובלות וגם ביוגראפיות, מסות ספרותיות ומיניאטורות היסטוריות — אך דומה שלעיתים מיטשטש הגבול בין סוגים ספרותיים אלה בכתיבתו. כאן שוב מצליח סופר עשיר־רוח זה, למשוך אותנו אל הרפתקאות תרבותיות היסטוריות, שנרקמו סביב סופרים ואמנים.

בסגנונו המתלהב והרומאנטי קמעא, הוא מספר לנו כאן את תולדות הטעות ההיסטורית, אשר הביאה לכך שאמריקה נקראה לא על שמו של קולומבוס אשר גילה אותה, אלא על שמו של האיטלקי אמריגו וספוצ'י — וכך נושאת היבשת החדשה עד היום את השם אמריקה ולא קולומביה; על חייו הטראגיים של מרסל פרוסט, מאבות הספרות המודרנית, על טולסטוי כהוגה־דעות דתי וחברתי, על חיי־הרוח־והמעש של המשוררים פול ורלן ואמיל ורהרן, על ניטשה וגוסטב מאהלר. באהבה וביראת־כבוד הוא כותב על אישים עימם קיים קשרים והיכרות אישית כמו רומן רולאן, אלברט שווייצר, זיגמונד פרויד ותיאודור הרצל. הדברים על הרצל מבקשים להתמקד באיש כסופר וכעיתונאי, שהיה נערץ על רבים באוסטריה בטרם היה למנהיגה המוכר של התנועה הציונית, אך מסתיימים דווקא בהרגשת השפעתו הגדולה כנביא הציונות וכמפיח תקוות משיחיות בעם היהודי, כפי שהדבר מתגלה בעת הלווייתו: „פתאום הבחינה וינה כי מת לא רק סופר או משורר בינוני, אלא מעצב רעיונות, הקם ומנצח בארץ אחת, בעם אחד, במירווחי־זמן ארוכים מאד. בבית־העלמין נשתררה מהומה. רבים מדי פרצו פתאום אל ארונו, בוכים, צועקים, מקוננים מתוך יאוש פראי שהתפוצץ, והקולות הפכו לזעקות, לשאגות. הסדר הופר על ידי יגון קמאי, אקסטטי, שלא ראיתי כמותו מעולם בשעת קבורה, ולא שבתי לראות. על פי הכאב האדיר הזה, שפרץ בזינוקים סוערים ממעמקי נפשם של עם המיליונים, ניתן להעריך לראשונה כמה להט ותקווה הטיל לעולם בכוח מחשבתו אדם יחיד ובודד זה".

אצולה יהודית בפרארה

ג'ורג'ו באסאני, „גן פינצי־קונטיני", תורגם מאיטלקית בידי ראובן קריץ, בעריכת א. דש, הוצאת עם עובד, 1986

עשרים ואחת שנה לאחר הופעתו לראשונה של „גן פינצי־קונטיני" מאת ג'ורג'ו באסאני, בתרגום עברי, מונחת עתה לפנינו מהדורה עברית חדשה של ספר מופלא זה, מיצירותיו הטובות ביותר של המספר היהודי־האיטלקי.

היצירה נפתחת בקישורו של ביקור בבית־קברות אטרוסקי עם אחוזת־הקבר העזובה של משפחת פינצי־קונטיני, ודיבור – בקישור האטרוסקים הקדמונים עם היהודים בני־זמננו. יתכן שבאסאני ביקש לשוות לקברות האטרוסקים משמעויות עלומות, ואף אפשר שנתקנא על שקברות האטרוסקים מלפני ארבעת אלפים או חמשת אלפים שנה נשתמרו בשלמותם עד היום הזה ואילו יהודים שחיו עד לפני שנים מעטות אין להם מצבות, כי לא הובאו לקבורה, עלו בלהבות במשרפות הנאצים. ועם זאת, מעם עתיק כעם האטרוסקי נותרו קברות בלבד, ואילו העם היהודי, שאפילו קברות אין לו, חי וקיים, להבדיל מהאטרוסקים ובני עמים אחרים, שנעלמו כליל לפני אלפי שנים.

ואם כן, „גן פינצי־קונטיני" הוא יותר מרומאן, הוא פרק בהיסטוריה של הגולה היהודית. בגיטו המודרני שבעיר האיטלקית פרארה, בו נפגשים נציגי עולמות שונים, החיים בחוג מצומצם מאוד, אך רווי ניגודים: משפחת האצילים היהודית, השבויה בידי סגילות מכלה — והבת הערנית והמקסימה מיקול, המגרה את הסקרנות בהתנהגותה ובאישיותה, עלופת הסוד, הנבדלת משאר בני־המשפחה בחיותה. וחוץ זאת, חולקת לבסוף עם המשפחה את גורלה המר לצידה — אחיה אלברטו, המסמל במחלתו המוזרה ובמותו את כליונה של המשפחה עוד לפני שילוחה למחנה המוות הנאצי; הגיבור־המספר הצעיר, הנקרע בין לבטיו האינטלקטואליים לבין אהבתו למיקול ורצונו העז לחזור לעולמה, שאין להבינו עם תום — והגוי מאלנאטה, האנטי־פאשיסט והמשכיל הבריא ברוחו.

אפשר לחוש בספר מעט מנשמתה של פרארה היהודית ערב מלחמת העולם השניה, שג'ורג'ו באסאני ספג בנעוריו הרבה ממנה, ומכאן גם הרושם האותנטי שבתיאורה. לפיכך אפשר לראות ב„גן פינצי־קונטיני" גם ספר־זכרונות, הכתוב בדרך אמנותית מיוחדת במינה, או תעודה, הנוגעת לקהילה היהודית האחרונה בפרארה, שלפני השואה: גיבורי הספר הם צעירים יהודים, שמוצאם הלאומי קובע במידה לא מבוטלת גם את גורלם, והם עצמם מזכירים תכופות את יהדותם. למרות זאת, אין להם מושג ברור על זהותם היהודית, גם אין הם יודעים איזה מקום היא תופסת בחייהם. גם בכך יש דימיון בין באסאני עצמו לבין גיבוריו.

מ. אבי־שלמה

רחש הקונכייה

(המשך מעמ' 18)

מחד גיסא כוחן לבטא, מאידך גיסא — חמקמקותן; תמיד הסכנה בשימוש הבלתי־מדוייק, הפגום.

האם כתיבתך קלה, או קשה ומייסרת?

היום אני כבר יודע מתי זה בא. לפחות יודע את ההתחלה. אוחז בקצה החוט. אחר כך מקלף ומקלף, תופס את כיוון הזרימה ועובד על הניקיון, הריכוז, התימצות והגיבוש.

שיריך עוסקים בשאלות הוויית־עולם בצד התבוננויות בתמונות העדינות של חיי היום יום. ועם זאת, חלק מנושאי כתיבתך מעוררים ציפייה לרוחב נשימה. מדוע, אם כן, הצימצום הבולט כל כך בכתיבתך?

אין כאן עמדה עקרונית, אלא תחושה שעל האמירה להיות מורכבת רק מן הרכיבים ההכרחיים בלבד. אני מקפיד על ניקיון השיר מבלי לפגום במורכבותו. אעדיף סתימות על־פני בהירות שהיא צירוף של קלישאות. ייתכן כי הרצון להיות מקורי בתחום המטאפורה, והמערכות הלשוניות האישיות, באים על חשבון הבהירות. זהו עניין של אינטואיציה. ומכאן התחושה ששירים אחדים כאילו מתחילים מן האמצע. הרבה אני תוהה על כוחן של המלים לשנות, להשפיע, על יכולתן ואי יכולתן, ובעיקר על האדם, „הטבע המדבר" העושה בהן שימוש ומוצא בהן נחמה.

שירתך מאופיינת ברובדי תרבות יהודיים מלשון המקרא ועד לשון ימינו. גם „דעת המקום" מופיעה בה. מהי תפיסתך לגבי ההשגחה הפרטית והרליגיוזיות בכלל?

„דעת המקום", יש לה שליטה בכל. ועם זאת, אני חש כי העולם נמלט גם מידי אלוהים. כשם שגורל האדם אינו נתון לשליטתו, כך אין גם לאלוהים שליטה עליו. אדם יכול לאבד את אלוהיו, ואלוהים יכול לאבד את האדם. ומסקנה זו היא פועל יוצא של ההיסטוריה הפרטית שלי. אני חי מתוך מודעות לאפשרות שמשהו תמיד עלול להשתבש וליצור ניתוק בין אלוהים לבין האדם לבין העולם. השירה, והאמנות בכלל, הן דרך להשקיף על עצמך בהקשר של ראיית הגורל, מתוך יכולתו של היוצר לבחון ולהתבונן. לנסח מעשה היצירה, העוסק ברגע, ולבודד אותו מתוך היציר הוא אותו משהו שמעבר. ואם אינני מצליח לנסחו, אין בליבי כעס על אלוהים. הלא ממילא לא נאחוז בדוקטרינה כוללנית של תפיסה דתית זו או אחרת. מובן מכאן, כי גישה זו מולידה טיפוס משורר ספקן ואירוני. ויש בשירתי מיסורות אלה.

אתה מרבה להשתמש בתשתיות מיתולוגיות. ולפעמים הן מופיעות בהקשרים מפתיעים ממש, כגון בשירים העוסקים בשואה, וכמובן בשירי טבע והגות.

כשהייתי מטייל עם אבי בילדותי, היינו משוחחים על שפינוזה, לאחר שהיה מספר לי מסיפורי־המקרא, מאגדות חז"ל ומהמיתולוגיה היוונית. ואני הפנמתי את התחושה הפנתאיסטית אל מתחת לעורי. כאילו אלוהים שוכן בי כבכל הדברים. אני יוצר מתוך תפיסה שהסיפרות, ככל שהיא חדשה, אין לה הצורך לנתק את שקדם לה. פעולתה היא מתוך דינאמיקה של הזרימה. מכאן אולי „רצועות־התפילין" של שלונסקי בשיר „נסיעה", או „קפיצת הדרך" כלשון תפילה. השימוש שלי במקורות הוא תלות לגיטימית באינסטאנציה שמעבר לי, המשמרת לא רק את כוח הראייה הפיוטי, אלא מחדירה, מעשירה ומרחיבה גם את כוח ההתבוננות הפנימית, ומאפשרת אולי לראות מבעד למחיצה הדקה „הרְמְבָּמִית", בה ניתן לשקף את יחסי אל העולם ואל האדם בו, כדי שלא אכתוב מתוך ריק אלא מתוך קשר.

הפניה אל התשתיות המיתולוגיות מצביעה, כמדומני, על כמיהה לגעת בדברים הפשוטים ביותר. בבסיס ההוות הנעדר תיחכום אירוני.

בשיר „היום — נסוג" בולטת נטייה זו של הליכה אל הראשוני, הטבעי, במובן המאגי הקרוב ביותר לטבע. ייתכן שיש כאן רצון לפנות מן המציאות המתמוטטת אל המקורות החיוביים, החיוניים, כעין פירוק רחש הקונכיה למוות ולדבש. כאותה יערת־דבש בראשו של הארי המת בסיפורי שמשון.

הלשון הגבוהה הארכאית משולבת באופן מפתיע בלשון יושבי הקרנות ביותר משיר אחד שלך. מה אתה משיג בשילוב זה? על ידי לשון ההגבהה של „לילה־יכסימו" על „יושבי הקרנות", מושג דווקא אפקט הבלטת הנומך. הרי זו לשון גידוף. אלא שהם כלל אינם יכולים להבינה. המבט בשיר זה „נסיעה", הוא פאסימי. יושבי הקרנות יושבים ברחובות על שם „ביאליק", „טשרניחובסקי" „ז'בוטינסקי", האם הם יודעים מי היו אנשים אלה? מי יזכור את אלתרמן ואחרים? — מי שסבור שאלה ייזכרו — חי בתחושה של „סם־מרגיע" של מאמין ב„הישרדות". ובכל זאת בשיר יש איזו דרך מוצא מתחושה פאסימית זו — אם כי יש להיזהר מלהעניק לו ייחוס יתר של תקוות להישרדות היצירתית.

התבונה בשיריך אין בה כוח מנחם. ודווקא התבונה המבדילה בין האדם לשאר היצורים — אינה מתוודה אלא אי־הבנה ואכזבה. אכן, „רק האדמה פותחת שערי־בינה" לכשתודעת המוות נעשית מוחשית. השאלה מהו אפשרי היא רק בגדר אפשרות של סדר יורד. ההכרה במוות אין בה כדי להפחית מאהבת האמת, כשם שאין בה כדי להפחית מאהבת־החיים. וראיית־האמת אין בה ניחומים. האדם, כיצור חושב, מקיים בעצם חיפושיו את הזכות שביכולת המיצוי של מידת התבונה שהוענקה לו. המפגש עם המוות, אם אינו מעורר חשיבה, פוגם בזרימה התבונית ומעכבה, ועם זאת, אין בכך נחמה, גם אם לא תעוכב, כי התבונה מעמידה את הדברים על מידתם הנכונה. ומידות העולם הרי הן מידות האדם. אלה גם אלה הינן מוגבלות מאוד ביחס לאין סוף.

בשיר „החכמה בבעלי־החיים" אתה נוגע במפורש במידות של ההשגה האנושית, ובמושגי־הנצח והנשגב. איזה ביטוי מקבלת תפיסה זו בשירתך?

אפילו הנצח ביטויו ההכרחי הוא כתפיסת התופעות ומידותיהן בעולם הזה. מפני שהוא מונח כהגדרה רק בתבונה האנושית, וביכולתה להשיג את הנשגב, הגבולות, המרחקים והתחומים. הכוכב המת, שאורו נוגע לי בעין, הוא ההתחברות אל הדברים הנשגבים, ועמידה במקום בו הדברים נוגעים בך מעבר למותם היא נקודת ההתחברות שביני לבין העולם. והוא אולי הנוחם הבסיסי שבשירה.

★

כשנסתיימה השיחה, כבר היתה שעת לילה מאוחרת. משהו צלול מאוד עבר באוויר. ולרוחב לחייו הגדולות נמתחו קווי לאות עמוקה. ורק העיניים היו חומות, חמות וצלולות כבתחילתה של השיחה. ואני חשבתי על האיפוק הסגור בהן, ועל הבעירה.

20 שנה ל„טלדור"

טלדור 2000 — כבל באמצעות מחשב

מאת שלמה גלזר

מפעל טלדור חוגג בימים אלו את שנת ה־20 להיווסדו. עשרים שנות ייצור ופיתוח כבלים לטלקומוניקציה, אלקטרוניקה, חשמל, תעופה ומחשבים.

לאחרונה הוחל בייצור סדרתי של סיבים אופטיים וכבלים לרשתות מקומיות.

בשלבי פיתוח שונים נמצאים כבלים אופטיים מסולסלים וצרורות סיבים אופטיים לשימושים של העברת אור ואותות אופטיים ברובוטים.

אריה קלדר, מנהל המפעל, מרגיש את המאמץ הגדול המושקע בחיזוי טכנולוגי ותכנון לטווח ארוך, „את יכולתו של המפעל לספק תשובות לצרכים משתנים ומידיים של השוק.

מפעל טלדור הוא כיום מפעל גדול המשותף לקיבוצים עין דור (90%) וגשור (10%). טלדור נהנה ממוניטין מצויינים באירופה והוא נחשב למוביל בארץ בכל הקשור לפיתוח תכנון וייצור כבלים שונים.

בראשית שנות ה־60 נוכחו בעין דור שהחקלאות לבדה אין בה כדי להבטיח הכנסה ומקומות עבודה העונים על הצרכים של קיבוץ גדל ומתפתח. „אנו יושבים ב„מדבר של הגליל", אומרים חברי הקיבוץ בבדיחות הדעת. כך החלו בחיפוש אחר פרוייקט תעשייתי שיענה על הצרכים הכלכליים והחברתיים.

הלבטים והוויכוחים היו קשים וממושכים. הלל גולדשמידט, רכז מחלקת הייצוא בטלדור, מספר כי ההחלטה „ללכת" על מפעל לכבלים היתה כרוכה בחששות כבדים. „היינו חקלאים אז, מאיפה שנדע לעשות כבלים? עשיתי ליוקי גרוספלד, המנהל הראשון, את ה„מוות", אמרתי לו שאין שום סיכוי שנצליח לייצר כבל טוב. אבל יוקי היה מאמין גדול והוא גם נהנה מאימון רב בקיבוץ. וכאשר קיבלנו לראשונה את אישור מכון התקנים הבריטי, הייתי בהלם. כך נחנך ב־1966 מפעל טלדור.

בשלב ראשון דובר על 30־35 עובדים ועל ייצור כבלי חשמל, אלקטרוניקה ותקשורת בציפוי פי.וי.סי. נרכש ידע בשווייץ והקיבוץ נערך בהתאם. נשלחו אנשים ללמוד והייצור החל.

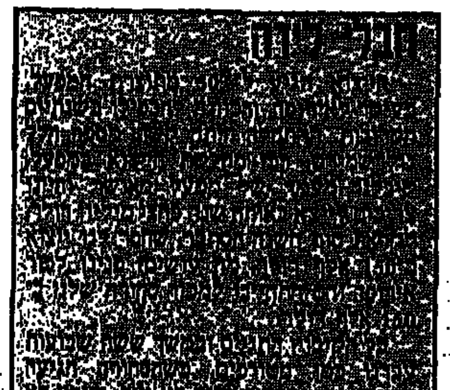

מפעל טלדור — מבט כללי

אט אט נוספו מוצרים, נרכש ידע גם מארה"ב וצרפת, והמפעל צמח והתפתח.

במשך כל השנים הקפדנו, אומר אריה קלדר, לפתח מוצרים לפי דרישת השוק תוך ראיית ההווה וצפייה לעתיד.

אחת הבעיות המעיקות ביותר על המפעל היא ההכרח לעבור בשלוש משמרות. הדבר מקשה על כולם וגורם למתחים חברתיים. בטלדור מחפשים את הפתרון בשני כיוונים:

האחד — כלכלי, על ידי פיתוח טכנולוגי והחלפת המכונות. אנו נמצאים בעיצומן של הכנות לפרוייקט פיתוח מספר 7 למפעל, כאשר הכוונה היא להגביר את התפוקה ב־50% תוך התחשבות במגבלת כח אדם. הדבר ידרוש השקעות גדולות בציוד והתייעלות אירגונית, ניהולית. את הפרוייקט הזה נבצע בשני שלבים במשך חמש השנים הקרובות.

במקביל לכך, מוסיף אריה, אנו עובדים על תוכנית „טלדור 2000", באמצעותה ננסה לקבוע את *האסטרטגיה העסקית והשיווקית שיעזרו לנו* להשיג את היעדים לטווח הקצר, הבינוני והארוך. כמובן שהגדלת התפוקה תופנה לייצוא.

הכיוון השני, הוא חברתי. במפעל עובד במשרה מלאה יועץ סוציטכני, חבר הקיבוץ יהושע זמיר, והמפעל כולו מתנהל בדמוקרטיה מלאה תוך שיתוף העובדים בדיונים ובקבלת ההחלטות. ככלל — עובדים כיום — כ־15 מהעובדים בפיתוח, שירותים הנדסיים וטכניים ובבקרת איכות המוצר.

(המשך מעבר לדף)

ל„טלדור"
לרגל חגיגות ה־20
שלוחה ברכה נאמנה
להמשך השגשוג
הפיתוח והתנופה
סילורה
קיבוץ כפר־מסריק

ל„טלדור"
שאו ברכה חמה
לרגל חגיגות ה־20
להמשך ההתפתחות,
השגשוג ותנופת היצירה
פלסטופיל—הזורע
קיבוץ הזורע

לידידינו
בקיבוץ עין־דור
ביום חג ה־20 ל„טלדור"
ברכה להמשך
ושיתוף פעולה פורה
קיבוץ גשור

ל„טלדור" בחג ה־20
ברכות לבביות להמשך פורה ומשגשג
חשמל מודיעין בע"מ
בית מסחר לחומרי חשמל
לתעשיה ולבנין
בסיטונות וליחידים
גבעתיים, מודיעין 176
טלפונים: 03־735072 — 730071

לחברי „טלדור"
בחג ה־20
עלו והצליחו ויישר כח
אוגר חום בע"מ
פיתוח שיטות חימום בחשמל
ת.ד. 12 גבעתיים
טל' 03־317990

לחברי „טלדור"
בחגכם ה־20
שפע ברכות ואחולים
להמשך השגשוג והפיתוח
אריה וילך בע"מ
תל־אביב, אנטוקולסקי 6
טל' 03־247997

טלדור 2000

(המשך מעמוד 21)

המפעל גם רשם לעצמו הישגים בהכשרת עובדים מקצועיים. יש כיום בטלדור כ־20 מהנדסים — הנדסאים וטכנאים, כולם חברי הקיבוץ.

חברת קיבוץ בעבודה: הישגים בהכשרת עובדים...

כ־150 איש עובדים במפעל, כולם חברי קיבוצי עין דור וגשור. אין לנו אף שכיר אחד, אומר אריה קלדר בגאווה בלתי מוסתרת. במפעל, בסדר גודל כזה של 150 עובדים, זהו הישג של ממש.

סימן־דרך חשוב בהתפתחות המפעל היא השותפות עם גשור. שותפות זו עברה חבלי לידה קשים. עין דור התלבטה קשה מאוד בשאלה, עד שהגיעו למסקנה כי כדי להגדיל את המפעל, חייבים למצוא שותף.

ב־1981 החלה לעבוד במפעל פלוגת עבודה מגשור. הם קיבלו תשלום מהיום הראשון לעבודתם שחושב כיום־עבודה של חברי עין דור, למרות שלא השתתפו בהון העצמי של המפעל. ראינו בכך תרומה של עין דור למפעל ההתיישבות של התנועה, אומר אריה קלדר.

היום שותף קיבוץ גשור ב־10% מהמפעל ומספר העובדים במפעל גשור מגיע ל־17 איש.

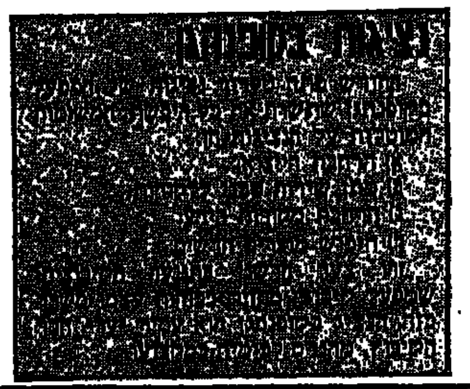

מבנה המפעל

מחלקת אקסטרוזיה — בידוד ומעטה כבלים וחוטים.
מחלקת כבילה — איחור חוטים לצמות וכבלים.
מחלקת מזווגת — שזירת שני חוטים לזוגות ורביעיות.
מחלקת אפיפה — סיכוך מתכתי ארוג.
מחלקת גרנולט — ייצור ה־פי.וי.סי. לציפוי כבלים.
מחלקת אריזה.
מעבדות בקרת איכות.
מחלקת הנדסה ואחזקה.
מחלקת תכנון הייצור.
מחלקת רכש.
מחלקת מכירות וייצוא.
יחידת המחשב.
בגשור עובדות מחלקות לשזירה עדינה וחוטים תעופתיים.

המפעל ברובו ממוחשב ומחלקת ההנדסה, בשילוב עם מחלקת תכנון הייצור, נמצאת בשלבי מיחשוב אחרונים. בקרוב נוכל בלחיצת כפתור לקבל כ־4000 מפרטים של כבלים תוך שניות — אומרים בגאווה אנשי המפעל.

הגדלת המפעל חייבה שותפות...

בהדרגה הועברו חלק מהמחלקות לגשור, בהתחלה המחלקה לשזירה עדינה, ולפני כחודשיים המחלקה לחוטים תעופתיים.

כמו כן נחתם חוזה שותפות בין הקיבוצים והכל מקווים לטוב.

עוגמת נפש נגרמה לפני מספר שנים, כאשר נפוצו שמועות על הסיכון הרב בעבודה בטלדור לחברים העובדים. אלו היו שמועות־שווא, לא אחראיות, שלא היה בהן שמץ של אמת, אומרים בפסקנות במפעל.

משבר גדול אחר עבר המפעל אחרי מלחמת יום הכיפורים, כתוצאה מירידת מחירי הנחושת בעולם. המפעל „נתקע" אז עם מלאי גדול של נחושת שנקנתה במחיר גבוה. הקיבוץ כולו נזקק למאמץ עליון על מנת לעמוד באתגר ואנו שמחים שהוא מאחורינו, נזכר אחד הוותיקים.

כיום, 20 שנה לאחר הקמתו, יש לנו מפעל לתפארת הנהנה מצוות עובדים מסור וממספר רב של אנשי מקצוע מעולים. למפעל יצא מוניטין בארץ ובעולם והוא צופה לעתיד בתקווה.

על קו הייצור: מפעל לתפארת...

ייצור חוטים וכבלים
לחשמל
לתקשורת
לאלקטרוניקה
לתעופה
למחשבים
כבלים קואקסיאליים
תרמוקפלים, סיבים אופטיים
יצואן מוסמך
לרוב ארצות תבל בהתאם
לתקנים בינלאומיים
ייצור
כבלים לפי הזמנות מיוחדות
[illegible]

TELDOR טלדור
KIBBUTZ EIN DOR - GSHUR
קבוץ עין דור - גשור
MANUFACTURERS OF WIRES AND CABLES LTD.
תעשית מוליכים וכבלים בע"מ

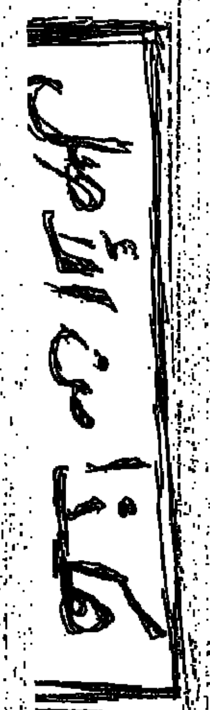

לחברים מייסדי „טלדור"
בחגכם ה־20
שפע ברכות ואחולים להמשך פורה ומשגשג
LUZ INDUSTRIES ISRAEL
לוז תעשיות (ישראל) בע"מ
המוביל בפיתוח וייצור מערכות
להפקת חשמל מאנרגיה סולרית
הר חוצבים, ירושלים טל' 02-801422

ג. ברס בע"מ
כבלים וחוטים לאלקטרוניקה,
טלקומוניקציה וחשמל,
ציוד ומיכון להנחה, שינוע
וטיפול בכבלים
רח' בזל פינת בלטימור ת.ד. 4048 קרית אריה פתח־תקווה
טל' 03-9233155 טלקס: 381117 BERES, פקס: 03-9233145
סניף חיפה: רח' תל־אביב 41 פינת שד' רוטשילד
טל' 04-511289
למייסדי „טלדור"
ולנושאים בעול
ברכות לחגיגות ה־20
מאחלים:
גרשון ברס
וצוות העובדים

לחברי „טלדור"
בחגכם ה־20
עלו והצליחו. ויישר כח
כבלי ציון
מפעלים מאוחדים בע"מ

גדות מוספים לכימיקלים (1985) בע"מ
מברכת את „טלדור"
במלאת 20 שנה למפעל

ל„טלדור"
ביום חגכם
שאו ברכה
להמשך צמיחה
ושגשוג
המחלקה הטכנית
של קיבוצי
השומר הצעיר בע"מ

לחברי „טלדור"
להנהלה וצוות העובדים
בחגכם ה־20
ברכות לבביות
ומיטב האחולים
חברת מ. ויסבורד ובניו בע"מ
ייצור מוצרי חשמל
בני־ברק, רח' יואל 17
טל' 03-789663

ל„טלדור"
לרגל חגכם
מיטב האחולים
להמשך התנופה,
הפיתוח והשגשוג
מחלקת הבניה
של הקיבוץ הארצי

ל„טלדור"
בחג ה־20
מיטב הברכות והאחולים
טרי־וול Tri-Wall
אריזות לייצוא באויר ובים * אריזות לאחסון ושינוע
יעוץ מקצועי של מהנדסי אריזה * שרות מעולה בארץ ובחו"ל
משרד מכירות: ח' באייר 72 ת.ד. 21044 ת"א
טל' 03-455126 (6 קווים) טלקס 33454
מפעל האריזות: אזור התעשיה נתניה, מפעל המשקולים, אזור התעשיה נתיבות

ל„טלדור"
לרגל חגיגות ה־20
מיטב הברכות
והאחולים להמשך
השגשוג והתנופה
חרושת כבלים – מסילות

ל„טלדור"
לרגל חגיגות ה־20
מיטב הברכות והאחולים
להמשך פורה ומשגשג
טרפלקס
קיבוץ רשפים

„צוותא" להרבות תרבות

„צוותא" קרית־חיים
יום חמישי, 4.9.86 בשעה 20.30 רב־שיח בנושא – האפרטהייד בדרום־אפריקה. בהשתתפות: פרופ' ארתור גולדרייך – (אסיר פוליטי, ממקורביו של מנדלה, היה חבר בקונגרס הלאומי – וב„אומקונטו" – האגף הצבאי של התנועה לשחרור). יצחק אונה – (לשעבר שגריר בדר' אפריקה במשך שמונה שנים); דן סגיר – מעיתון הארץ (חוקר מדיניות דר' אפריקה שגורש מדר' אפריקה עקב כתיבה ביקורתית). רעיה רטיג – חברת מזכירות מפ"ם וחברת הוועדה המרכזית של ההסתדרות. מנחה – גבי אחר (עיתונאי).

ליל שבת, 12.9.86 בשעה 21.30 מועדון־זמר בהנחיית־יגאל גוטריד. זמרת אורחת־אסנת ושינסקי. מלווה בפסנתר־מישה בלכרוביץ.

„צוותא" ראשון־לציון
יום שלישי, 9.9.86 בשעה 21.00 במסגרת „פגישות בצוותא". הפעם עם: ליובה אליאב עם צאת ספרו – „לב חדש־רוח חדשה".

ליל שבת, 12.9.86 שעה 2.00 לשיר עם אריק סיני. אריק שר את שיריו הידועים בהשתתפות הקהל.

שבת, 13.9.86 שעה 18.00 הצגה לילדים והורים – „בראבו מר כנפר". מחזה בביצוע – תיאטרון הקיבוץ.

„צוותא" יבנה
יום ראשון, 7.9.86 שעה 21.00 רב־שיח בנושא – שיטות הלימודים היחידניות. בהשתתפות: פרופ' דוד חן – אונ' תל־אביב. מר שמואל כהן – מנהל מח' החינוך בעיריית יבנה.

יום רביעי, 10.9.86 שעה 20.30 פגישה עם: אלי אייל (פיינגרש) סא"ל (מיל) – איש חיל האוויר שישוחח על – צה"ל וישראל לאחר המלחמה.

„צוותא" הוד־השרון
בליל שבת, 5.9.86 שעה 21.00 פתיחת חגיגית של העונה ליד הבריכה במגדיאל בשיתוף עם מועצת פועלי הוד־השרון. בהשתתפות האמנים: מיכל טל, חבורת הזמר המקומית ושירה בציבור עם – ניסן כהן־חברון.

„צוותא" ירושלים
יום ראשון, 7.9.86 שעה 17.30 חוג ליוגה בהדרכת – נסים אור־יום.

יום שני, 8.9.86 שעה 9.00 בבוקר חוג ליוגה בהדרכת אסתי אור־יום.
יום רביעי, 10.9.86 שעה 20.30 „שותפים לדירה" באנגלית בביצוע „בימת ירושלים".
יום חמישי, 11.9.86 שעה 20.30 „הקבלה לזמנר" – מרצה (באנגלית) זאב בן שמעון הלוי.

ליל שבת, 12.9.86 שעה 22.00 „רביעיית באלדי אוליבר" חוויה של מקבצים דרום־אמריקאים, בראזילאיים, צוענים, פלמנקו ועוד. מנגנים: באלדי אוליבר – גיטרה, ת. שקד – חליל, אוריאל אטלס – גיטרה בס, ראובן סרוסי – גיטרה.
שבת, 13.9.86 שעה 11.00 בבוקר קונצרט בוקר בארבע ידיים עם: „דואו באר־שבע" שרה פוקסמן־חיימן – פסנתר, בארט ברמן – פסנתר. בתכניות: מוצרט, יוסף דורפמן, ברהמס, שוברט.

מוצ"ש, 13.9 שעה 21.00, יוקרן הסרט „שדה בצל" – בימוי – הרולד בייקר. סיפור אמיתי על רצח שוטר ופרשה מסעירה שנמשכה 7 שנים תמימות.

דרושים
עובדי מחסן
עם רשיון נהיגה
לפנות לטל':
03-834488, 03-824196

תכניות רדיו וטלוויזיה ראה בחותם

תן טרמפ לחייל

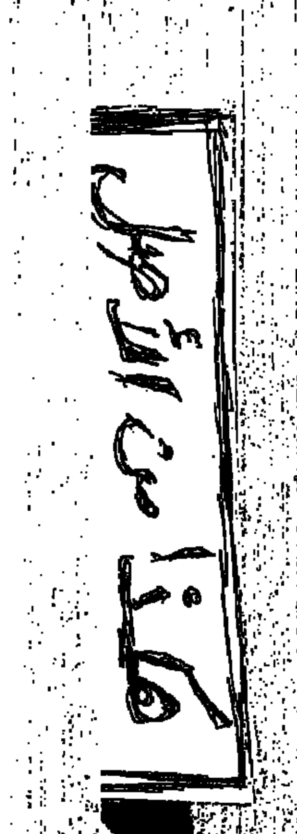

תל־אביב

אסתר
הטרמפיסט
ר': 10
מוצ"ש: 9.40 ,7.30
חול: 9.40 ,7.30 ,5

אורלי
רכבת אל החופש
ר' 10
מוצ"ש: 9.30 ,7.15
חול: 9.30 ,7.15 ,5

בית לסין
אבודים באמריקה
ר': 23.15 ,14.30
מוצ"ש: 23.15

בן יהודה
אהבה בשחקים
ר': 12 ,9.45
מוצ"ש: 9.30 ,7.30
חול: 9.30 ,7.15 ,5

גת
הצבע ארגמן
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 9.30 ,6.30
חול: 9.15 ,6.15 ,3.15

גורדון
מקרוני
9.45 ,7.45

דקל
הרומן של מרסי
יום ו' – 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 7.15 – 9.30

דרייב אין
ו' – 10.00: חתיך חתיך
מוצ"ש וחול
08.00 השגעון הגדול
10.00 חתיך חתיך
12.00 סקס

הוד
תעלול קטלני
ר': 12 ,10
מוצ"ש: 9.30 ,7.30
חול: 9.30 ,7.30 ,5

לימור חדש
עוצמה
מוצ"ש: 9.30 ,7.15

פאר
שתי אצבעות מצידון
9.30 ,7.30

מוזיאון תל־אביב
שואה

סינמה 1
זהירות, הבית מתפרק
ר': 10
מוצ"ש: 7.30 – 9.30
חול: 9.30 ,7.30 ,5

סינמה 2
השגעון הגדול
ר' – 10.00
מוצ"ש 9.30 ,7.30
חול 9.30 ,7.30 ,5

פאריס טל. 222282
עובר אורח
ר': 24.00 ,22.00 ,12.00
מוצ"ש: 9.30 ,7.15
חול 12, 2, 7.15, 9.30
מופע קולנוע של רוקי
מוצ"ש – 1.30
שישי:
14.30 הרעב
16.30 קריאת העורב
שבת:
11.00 ליקוויד סקאי
13.00 לחיי אהבתנו
15.00 יפהפיית היום
17.00 שר הטבעות
23.30 יום שישי הארור

חן 1
היחפן מבוורלי הילס
ר': 12.20 ,10
מוצ"ש: 9.55 ,7.45
חול: 10.00 ,7.45 ,5.35 ,3.25
טרזן וקדירת הקסמים
שישי שבת 11.00 בבוקר

חן 2
שיגעון של לילה
ר': 12.05 ,9.55
מוצ"ש: 9.50 ,7.40
חול: 9.50 ,7.45 ,5.50
מהדובים באהבה

חן 3
ביס לשוטרים מתקדמים
ר': 12.10 ,10.00
מוצ"ש: 9.50 ,7.50
חול: 9.50 ,7.50 ,5.55
קרטה קיד II
שישי שבת: 11.00 בבוקר

חן 4
מרגלים שכאלה
ר': 12.10 ,9.55
מוצ"ש: 9.50 ,7.40
חול: 9.50 ,7.40 ,5 ,2 ,11
נטי גאן
שישי שבת: 11.00 בבוקר

חן 5
חופשה מטורפת באירופה
יום ו' – 12.05 ,10.00
מוצ"ש: 9.50 ,7.50
חול: 4.45 ,7.40 ,5.10 ,2 ,11
דמבו הפיל המעופף
שישי שבת 11.00 בבוקר

שחף
זכרונות מאפריקה
ר': 10.00
מוצ"ש: 9.15 ,5.45
חול: 9.15 ,5.45

תל־אביב
תקלה מופלאה
ר': 10; מוצ"ש 9.30 ,7.30
חול: 9.30 ,7.30 ,5

תכלת
החברים של אלכס
מוצ"ש: 9.30 ,7.15
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

צוותא
ילדי המדרגות
+ בוקר טוב ישראל (סרט קצר)
8.00

חיפה

אורה
עוצמה
יום ו': 10.00
מוצ"ש. 9.15 ,7.00
חול: 9.15 ,7.00 ,4.30

חן
קרטה קיד II
9.15 ,7.00 ,4.30

עצמון
תעלול קטלני
ו' – 10.00
מוצ"ש: 9.15 ,7.00
חול: 9.15 ,7.00 ,4.30

פאר
היחפן מבברלי הילס
9.15 ,7.00 ,4.30

ארמון
הטרמפיסט
9.30,7.15 ,4.30

קרן אור המחודש
שואה – חלק ב'
מוצ"ש: 6.00
חול: 6 ,1
פרנקנשטיין הצעיר
שבת, 30.8 – 23.30
קיץ קטלני
יום חמישי, 4.9 – 23.30

רון
יפה בורוד
מוצ"ש: 9.15 ,7.00
חול: 9.00 ,7.00 ,4.30

אמפי
שלושה רווקים ותינוק
חול: 9.15 ,7.00 ,4.30

אורלי
שגעון של לילה
9.15 ,7.00 ,4.30

רמת־גן

אואזיס
כתום הגוף
ר': 10.00
מוצ"ש: 9.40 ,7.30
חול: 9.40 ,7.30

ארמון
היחפן מבוורלי הילס
ר': 10.00
מוצ"ש: 9.45 ,7.30
חול: 9.45 ,7.30 ,5.00

לילי
תקלה מופלאה
9.30 ,7.30 ,5.00
מוצ"ש: 9.30 ,7.30

רב גן 1
צבע ארגמן
ר': 10.00
מוצ"ש: 9.00 ,6.00
חול: 9.00 ,6.00
דמבו הפיל המעופף
שישי, שבת, ראשון – 11.00

רב גן 2
בר 51
ר': 10.00
מוצ"ש: 9.40 ,7.30
חול: 9.40 ,7.30
מהדובים באהבה
שישי, שבת, ראשון 11.00 בבוקר
חול: 5.00 אחה"צ

רב גן 3
סיפורה של אגנס
ר': 10.00
מוצ"ש: 9.50 ,7.30
חול: 9.50 ,7.30
קרטה קיד II
שישי, שבת, ראשון 11.00 בבוקר
דמבו הפיל המעופף
א'–ה': 5.00

רב גן 4
שגעון של לילה
ר': 10.00
מוצ"ש: 9.45
חול: 9.45
חופשה מטורפת באירופה
מוצ"ש: 7.30
חול 7.30 ,5.00
טרזן וקדירת הקסמים
שישי, שבת, ראשון: 11.00 בבוקר

ירושלים

אדיסון
תעלול קטלני
מוצ"ש: 9.30
חול: 9.30 ,7.30 ,4.30

אורגיל
היחפן מבוורלי הילס
חול: 9.30 ,7.15 ,5.00
מהדובים באהבה
א': 12.30 ,10.30
ו' 10.30 בבוקר

אורנע
פנדנגו
מוצ"ש: 9.30
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

בנייני האומה
זכרונות מאפריקה
מוצ"ש: 9.30
חול: 9.00 ,6.15

מיטשל
תקלה מופלאה
מוצ"ש: 9.30
חול: 9.30 ,7.30 ,4.30

סמדר
יומנו של צב
מוצ"ש: 9.15
חול: 9.15 ,7.00

כפיר
יפה בורוד
מוצ"ש: 9.30
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

חבירה
שתי אצבעות מצידון
שישי: 2.30
מוצ"ש. 23.15 ,9.45
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

בית אגרון
שישי:
14.00 העכבר ששאג
15.45 השור הזועם
שבת:
19.00 העכבר ששאג
20.45 מונטי פייטון חוגגים
22.15 ראסטי ג'ימס
12.00 אוכפים לוהטים

חולון

ארמון
אהבות משתנות
יום ו' – 10.00
מוצ"ש: 9.30 ,7.30
פינק פלויד החומה
שבת, 30.8 – 23.30
העולם לפי גארפ
חמישי, 4.9 – 23.30

סבוי
זהירות, הבית מתפרק
יום ו' – 10.00
מוצ"ש: 9.30 ,7.30
חול: 9.30 ,7.30 ,5.00

מגדל
היחפן מבוורלי הילס
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 9.30 ,7.30
חול: 9.40 ,7.30

מתנ"ס קרית־שרת סינמטק
הבז ואיש השלג
מוצ"ש, א', ב', ג' – 9.30 ,7.30

מועדון קולנוע לנוער
שודדי האוצר הקדוש
א', ב', ג' – 4.30

נתניה

שרון
הצבע ארגמן
מוצ"ש וחול: 9 ,6
טרזן וקדירת הקסמים
חול: 11.00 בבוקר

סטודיו
אחר חצות
מוצ"ש: 9.15 ,7.00
חול: 9.15 ,7.00 ,5.00

בת־ים

עצמאות
זכרונות מאפריקה
מוצ"ש: 9.15 ,6.15
חול: 9.00 ,6.00

הרצליה

היכל
רכבת אל החופש
מוצ"ש: 9.30 ,7.30
חול: 9.30 ,7.30
אגם הברבורים
חול: 5.00

מלון דניאל
שישי:
בטן על בטן
יהודה ברקן – 22.30
שבת:
השוטר מגנב פטור
21.30 ,19.15

באר־שבע

חן
רכבת אל החופש
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 9.15 ,7.15
חול: 9.15 ,7.15 ,4.30

עכו

אודיטוריום עכו
שנת הדרקון
מוצ"ש: 10.00 ,8.00
חול: 9.30 ,7.30

תיאטרוני ישראל

מחר מוצ"ש, 30.8

תיאטרון הבימה
סינדרלה: 21.00
הדוד וניה: 21.00

התיאטרון הקאמרי
עונג שבת – טאטרוה וביזור
הערב 29.8 בשעה 22.00

קבוצת התיאטרון נוה צדק
מחפשת אותך להיות מזכיר/ה
ואיש או אשת יחסי הציבור שלנו
על המעוניינים להתקשר בטלפון 03-658486

שרותים ● עזרה ● התחבורה

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: גני בת־ים — הנביאים 3
חולון: ד"ר תורי — סוקולוב 70
ירושלים: קופ"ח מרפ' רוממה, רח' המ"ג 28
נתניה: נאות שקד — מ. מסחרי אזורים
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר
רמת־גן: רמת־יצחק — שד' ירושלים 69
תל־אביב: בס — פרישמן 66
בריאות — המלך ג'ורג' 28
חיפה: הנשיא — שד' הנשיא 35
רחובות: כללית — בני משה

שבת
בת־ים: מזור — חביבה רייק 20
חולון: המרכז — כפר וייצמן
ירושלים: הר חוזים (שבת)
קופ"ח — מרפאת רוממה רח' המ"ג 28 (מוצ"ש)
נתניה: נאות שקד מ. מסחרי אזורים
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר
רמת־גן: רמה — ז'בוטינסקי 65
תל־אביב: בריאות — המלך ג'ורג' 28 (שבת ומוצ"ש)
ארלוזורוב — ארלוזורוב 76 (שבת ומוצ"ש)
חיפה: מזור — הנביאים 97
רחובות: כללית — בני משה

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה — טל' 100. באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת — 100. אולה — 244. חדרה — 22444.

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב – בימים ב', ד', ו' – כירורגיה ופנימית, ילדים – כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב – בימים א', ג', ה', שבת – כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא – כל המחלקות – כל השבוע.

נתניה
● בי"ח לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים – כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי
הדסה ע"כ – ילדים, פנימית
שערי צדק – כירורגיה, אורטופדיה, עיניים
ביקור חולים – א.א.ג.
הדסה הר"צ – נשים
שבת
שערי צדק – ילדים, נשים, כירורגיה, אורטופדיה, עיניים
ביקור חולים – א.א.ג., פנימית

יד ביד – אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער – קו לנוער במצוקה
ת"א – 226027 (24 שעות)
חיפה – 04-229488 (11.00–20.00)
נהריה – 04-920014 (11.00–20.00)
קו פתוח להורים במצוקה ביום ב' ד' רח' – 222782.
„קו פתוח" – אוזן קשבת לילדים ולבני־נוער 03-221680 (24 שעות)

עזרה ראשונה

עזרה ראשונה לשירותים של... [illegible]
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה [illegible]
מרכז מידע לקרבנות אונס [illegible]
עזרה ראשונה נפשית [illegible]

מד"א

[illegible]

רכבות

מירושלים לבני־ברק וחיפה:
בימים א'–ה': 16.00
ביום ו' וערבי חג: 11.30
מחיפה לבני־ברק וירושלים:
א'–ו': 7.00
מתל־אביב לחיפה:
בימים א'–ה': 6.00, 7.00, 8.00, 8.16, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.30, 20.00
ביום ו' וערבי חג: 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00
מתל־אביב לנהריה:
בימים א'–ה': 6.00, 8.00, 12.00, 14.00, 16.00, 16.33, 18.38
ביום ו' וערבי חג: 6.00, 8.00, 12.00
מחיפה, בת־גלים, לתל־אביב:
בימים א'–ה': 6.30, 7.30, 8.30, 10.00 [illegible]
11.05, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30, 19.30 [illegible]

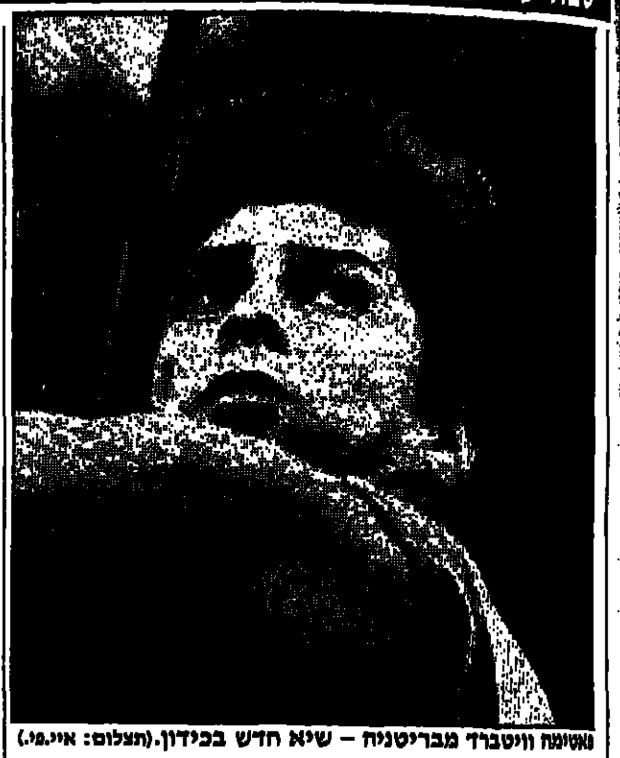
פאטימה וויטברד מבריטניה – שיא חדש בכידון.(תצלום: איי.פי.)

תומפסון – מלך האתלטים גבר בקרב־10 על הינגסן

שיא עולמי בכידון נשים ■ שוויצי חולל סנסציה בכדור־ברזל

● אתלטיקה

הבריטי דיילי תומפסון זכה אמש בקרב־10, ובתואר „מלך־האתלטים", כשצבר באליפות אירופה בשטוטגרט 8811 נקודות. לפני שני יריביו המערב־גרמנים, יורגן הינגסן — 8730 נקודות, וזיגפריד ונץ — 8676.

תוצאות המקצועות האחרונים של תומפסון: 110 משוכות — 14.04 שנ'; מוט — 5.10; דיסקוס — 43.38; כידון — 62.78 וריצת 1500 מ' — 4:26.16 דק'.

רביעי היה פוס ממזרח־גרמניה — 8450; חמישי — אפייצ'ב מברה"מ — 8199, ושישי — פיימאנט (מזרח גרמניה) — 8197.

שיא עולמי ראשון באליפות אירופה נקבע אתמול בשעות הבוקר כאשר פאטימה וויטברד, סגנית אלופת העולם, הטילה כידון למרחק 77.44 מ' ושברה ב־2.04 מטר את השיא העולמי של פטרה פלקה ממזרח־גרמניה — 72.68 מטר.

קו הקדים שני בריטים ב־800
כל המדליות בריצת 800 המטרים נפלו בידי בריטניה. המנצח היה השיאן העולמי סבסטיאן קו, שקבע זמן של 1:44.50 דק', בעוד סטיב קראם, אלוף העולם, רק שלישי — 1:44.88 דק'. בין השניים הבריטי הסקוטי תום מקין — 1:44.61 דק'.

אחריהם הגיעו 4. רוב דרוורס (הולנד) 1:45.33; 5. ריצ'ארד שוסבוסקי (פולין) 1:45.54; 6. טוד בראון (מערב־גרמניה) 1:45.83.

בין הנשים נטלה את מדליית הזהב ב־800 מטר נדז'דה אוליזרנקו מברה"מ — 1:57.15 דק', לפני המערב־גרמנית סיגרון וודרס — 1:57.42 דק', והסובייטית נוספת, ליובוב גורינה — 1:57.75 דק'.

הפתעה בכדור־ברזל: באואר שלישי
הפתעה היתה בהדיפת כדור־ברזל כאשר השיאן העולמי, אודו בייר ממזרח־גרמניה, תפס רק מקום שלישי — 20.74 מ'. המנצח, השוויצרי ורנר גינטהאר — 22.22, שני היה המזרח־גרמני אולף טימרמן — 21.84 מ'. אלסנדרו אנדריי היה רק רביעי — 20.73 מ'.

[illegible] בריצת 400 משוכות לגברים — 48.65 שנ', לפני הסובייטי אלכסנדר ואסילייב — 48.76, [illegible] — 49.38.

קוך – הישג השנה
מריטה קוך ממזרח־גרמניה זכתה במדליית־זהב חמישית באליפויות אירופה כשניצחה ב־400 מ' — 48.22 שנ' — ההישג הטוב ביותר השנה.

קוך הצטרפה לשתי הגדולות, היהודיה־פולניה אירנה שווינסקה־קירשנשטיין ו„ההולנדית המעופפת", פאני בלנקרס־קון, שגם הן זכו בחמש מדליות זהב באליפויות אירופה.

שנייה היתה אולגה ולאדיקינה מברה"מ — 49.67, ושלישית — פטרה מולר ממזרח־גרמניה — 49.88.

סטפנקה קוסטדינובה מבולגריה זכתה בקפיצה לגובה לנשים בתוצאה חלשה — 2 מטר, לפני בת־ארצה, סוסלנה איסייבה — 1.93 מ'. גם השלישית, אולגה טורצ'ק מברה"מ, קפצה — 1.93 מ'.

דיאנה שאקסה ממזרח־גרמניה זכתה במדליית־הזהב בזריקת דיסקוס לנשים — 71.36 מ', לפני צ'בטנקה חריסטובה מבולגריה — 69.52 מ' ומארטינה הלמן ממזרח־גרמניה — 68.26 מ'.

כשלון לברה"מ: גאלינה ירמקובה היתה רק שישית — 63.20 מ'.

מדליית־זהב לברית־המועצות העניקה אולגה בונדרנקו שניצחה בריצת 3000 מטר בזמן של 8:33.99 דק', לפני האלופה האולימפית, הרומניה פוייקה — 8:35.92, והבריטית איבון מאיר — 8:37.15. זולה באד — 8:38.20 דק'.

קייב זכתה בטורניר במדריד
80 אלף צופים ראו באצטדיון ברנבאו במדריד, בניצחון דינאמו קייב בגמר טורניר ברנבאו בכדורגל על ריאל המאדרית — 2:3.

סטיאווה בוקארשט תפסה את המקום השלישי, לאחר שניצחה את אנדרלכט בריסל בבעיטות־11 מטר, לאחר 2:2 בתום הארכה.

אודינזה ולאציו ישארו בליגות
שתי קבוצות הכדורגל האיטלקיות, אודינזה מהליגה הראשונה ולאציו רומא מהשנייה, שהורדו לליגות הנמוכות בעקבות פרשת ההימורים, [illegible] הן יתחילו את העונה במינוס 9 נקודות.

הליגה האיטלקית תיפתח בעוד שבועיים.

טורניר כדורעף בבת־ים
טורניר־שבת לקראת פתיחת העונה בכדורעף ייערך היום ומחר בבת־ים.

בטורניר ישתתפו, בנוסף לאלופה ולמחזיקת הגביע, מכבי חיפה, [illegible] הפועל כפר־סבא והפועל עין המפרץ.

במשחק מבחן אמש גברה הפועל [illegible] על הפועל קרית־אתא [illegible].

תפנית מפתיעה בפגישת נציגי המרכזים בהתאחדות לכדורגל

צפויה התנגדות בהפועל לצרף כדורגלנים זרים

פרטי העיסקה: מכבי ובית"ר הסכימו לצמצם הליגה הלאומית, וכנראה, גם הארצית ל־14 קבוצות העונה * הפועל ניאות להצעה לצרף כדורגלנים זרים החל מהעונה הבא * העונה יירדו ארבע קבוצות מהלאומית ויעלו רק שתיים מהארצית

מאת יצחק ויסהוף וראובן תנניה

הליגה הלאומית בכדורגל תצומצם, החל מהעונה הבאה מ־16 ל־14 קבוצות, והחל מעונת 1987/88 יותר לכל קבוצה בליגה הלאומית לשתף שני שחקנים זרים — תפנית מפתיעה זו באה בפשרה לאחר שאתמול, בשעות הבוקר, פירסמו ראשי מכבי ובית"ר את תוכנית משחקי הליגה הנפרדת, אותה עמדו לערוך.

אמש נודע כי בהפועל צפויה התנגדות לשחקנים זרים וכבר בשבוע הקרוב יתקיים ויכוח נוקב.

בשעות הצהריים נפגשו ראשי ההתאחדות לכדורגל עם חברי ועדת הספורט של הכנסת, ולאחר שוועדת הספורט שמעה את הצדדים המליצה בפניהם לסיים את המשבר עד יום ראשון.

לאחר הפגישה בכנסת נפגשו ראשי מרכזי הספורט בהתאחדות לכדורגל ודנו במכלול הנושאים. הוחלט על צימצום מספר הקבוצות בליגה הלאומית ל־14. כן נקבע שתוך חודש תיפול החלטה דומה גם לגבי הליגה הארצית.

ההחלטה משמעותית מהפגישה, שטעונה עדיין את אישור מרכזי הספורט, היא התרת שיתופם של שני שחקנים זרים בכל קבוצה לאומית, בתנאי שתוכיח כי מסוגלת לעמוד במעמסה הכספית.

כן הוחלט שכל קבוצה תוכל לשלם לשני שחקנים סכום הגבוה מ־35 אלף ש"ח — סכום שהיווה את משכורת הגג.

מכבי מרוצה
יצחק כספי, יו"ר מרכז מכבי, אמר לאחר הפגישה: „מכבי היתה כל הזמן בעד הבאת זרים, במיוחד בכדורסל. כולם זוכרים את המאבק סביב נושא זה. כיום אנו חושבים בצורה דומה גם לגבי הכדורגל. שחקנים זרים יתנו תנופה לענף והמשחקים ימשכו אליהם קהל רב".

כספי הוסיף: „אנו יודעים את גובה התשלומים שמשלמים בארץ ויודעים היטב שבסכום זה ניתן להשיג שחקנים זרים מאירופה, אין ספק שזרים יעלו את הרמה וימתנו את התשלומים הניתנים בארץ לכוכבים המקומיים. כיום יש מספיק קבוצות המסוגלות לרכוש שחקנים זרים, ולדעתי כל הקבוצות יעשו זאת, כפי שקורה בכדורסל".

שיפור פני הכדורגל
יו"ר ההתאחדות לכדורגל, שאול סוורי, הגיב על הפשרה שהושגה: „ההתאחדות, כך אני מקווה, צועדת לקראת שיפור פני הכדורגל. נתחיל בצימצום הליגות ובמסגרת זו קבענו שבד־בבד עם תהליך הצימצום נלך לקראת צירוף שני זרים החל העונה הבאה".

„למעשה היו מגעים ב־24 השעות האחרונות כדי למצוא את ההליכים בתוך ההתאחדות. הפגישה שהתקיימה בין נציגי הפועל, שכללו אותי, את מנחם אריאב ואת דב שחר, ואילו ממרכז מכבי הגיע עוזריקס מילצ'ן ומבית"ר אריק קרמר. פגישה זו הסתיימה בחיוב, וועדת הספורט של הכנסת רק שמעה את הצדדים. לאחר פגישה עם ועדת הספורט שוב התכנס הפורום שנפגש קודם־לכן, וסיכם את עיקרי הבעיות שעמדו על הפרק" — הרגיש סוורי.

סוורי הוסיף: „כל אחד ממרכזי הספורט יביא את ההצעה לאישור מרכזו. אני יודע שבהפועל אין התנגדות עקרונית לשיתוף זרים, וברגע שיחול צימצום הליגות תהיה תמיכה בשיתוף שני זרים. אני צופה לבעיות של סדרי־פעולה, קריטריונים וכו', אך יהיה ניתן להתגבר על כך".

גולדשטיין: הצעה טובה
יו"ר ועדת הספורט של הכנסת, מנחם גולדשטיין, אמר כי ועדת הספורט היוותה מאיץ חשוב והביאה לסיום המשבר בכדורגל. „אני חושב שההחלטה שהתקבלה היא טובה. צימצום הליגות היה בהמלצת ועדת הספורט ואני שמח שנושא נוסף שנסתר הוא ששני שחקנים יוכלו לעבור את תקנון התשלומים".

לפי הסיכום ינשרו מהליגה הלאומית ארבע קבוצות ורק שתיים יעלו מהליגה הארצית.

תהליך הצימצום ל־12 קבוצות יעוכב ויותנה בהמשך השיחות והמגעים בין שלושת המרכזים בקייץ הבא.

● נבחרות הכדורגל של אוסטריה ושוויץ, סיימו באינסברוק בתיקו 1:1, במסגרת ידידותית.

בראילובסקי כבש בהולנד — 0:6

שרות „על המשמר"

דניאל בראילובסקי כבש אתמול שער ראשון במדי מכבי חיפה שניצחה בהולנד את קבוצת זוורטת מליגת החובבים הראשונה — 0:6.

את יתר השערים הבקיעו: משה סלקטר, שהיה הטוב בשדה (3), ואהי אמלי ועופר מזרחי.

הקבוצה תשוב ארצה ביום ראשון.

הפועל חיפה — בית"ר ת"א 0:1 ב... גרמניה

שרות „על המשמר"

במיפגש כל־ישראלי שנערך אתמול ב... גרמניה הפתיעה קבוצת הפועל חיפה (ארצית) בנצחון על בית"ר ת"א (לאומית) — 0:1.

את שער־הנצחון הבקיע החיפני יוסי עמר, במשחק שנמשך 110 דקות.

שלשום גברה הפועל חיפה על קבוצת לינהיים מליגת החובבים הראשונה בגרמניה — 1:5, משעריהם של רוני מלכה (2) אלי בן־ראם, מיכאל גרסונקל ויוסי עמר.

הקבוצה תשוב ארצה ביום ראשון.

ישראל גמלה לבלגיה בריבית־דריבית 51:73

● כדורסל

מאת דוד בבר

נבחרת הנשים של ישראל בכדורסל גמלה אמש לבלגיה על שני הפסדיה כשהכניעה אותה במשחק השלישי בגבעת־חיים — 51:73, לאחר 19:38 במחצית.

גיבורת המשחק היתה הרכזת זיוה רון היא ניהלה את המשחק בפיקחות רבה, קלעה ארבעה סלי 3 נקודות, ושיגרה להתקפות מהירות את אלומה גורן וענת דרייגור, שהיטיבו לקלוע.

נבחרת ישראל הוליכה לאורך כל המשחק, כבר בדקה ה־11 הוליכו הישראליות — 7:20, וכעבור ארבע דקות — 13:31, במחצית — 19:38.

במחצית השנייה המשיכו הישראליות להכתיב את הקצב, והגדילו את ההפרש.

שפטו ברוך זילנגר ושלמה גולן, לעיני 500 צופים.

● לישראל קלעו: ענת דרייגור 21; אלומה גורן 17; זיוה רון 17; אורית ולך 7; אורלי גרוסמן 6 ורונית דימנט 5.

● לבלגיה קלעו: רוואנדלר 14; ואנדרמליר 7; סוורנס 6; ואן רוי 4; טאנקריי 4; ואן האפל 4; ארדם 4; רומל 3; ג'וריס 2 ומרטין 2.

אליצור נתניה — הגליל־העליון 71:92

מאת דוד בבר

קבוצת אליצור נתניה גברה אמש במשחק־מבחן באולמה על קבוצת הפועל הגליל־העליון — 71:92, לאחר 42:46 במחצית.

לאליצור נתניה הירבו לקלוע: ג'ונסון 20 נברסון 19; גידנס 15 וסימס 14. להפועל הגליל־העליון: ליף 19; וייט 16 ובריו 12.

שפטו ולצר ובר, לעיני 800 צופים.

הפועל חיפה — בית"ר ת"א 79:93

מאת יוסף הכם

קבוצת הכדורסל של הפועל חיפה, המקיימת מחנה־אימונים באיזור תל־אביב, ערכה אתמול בבוקר משחק מבחן באולם האוניברסיטה ברמת־אביב וניצחה את קבוצת בית"ר תל־אביב — 79:93, לאחר 38:55 במחצית.

להפועל חיפה הירבו לקלוע: ולזל 22; יוסטון 22; שם־טוב 16; וקלפטריק ולס 16. לבית"ר תל־אביב: דייויס 20 ותורן 17.

שפטו ערן עמית וישראל ספיר.

מנצ'סטר־יונייטד לא תסכן עדיין את רובסון

ע.י.א.: שטרם זכתה בנקודה כלשהי בשני המחזורים הראשונים בליגה האנגלית בכדורגל, אין בדעת מנצ'סטר־יונייטד למהר ולשלב את הקפטן בראיין רובסון בהרכבה. אתמול תבעה מנצ'סטר־יונייטד סכום 12 אלף לי"ש מההתאחדות האנגלית בכדורגל בפיצוי על פציעת רובסון בגביע העולמי במקסיקו.

רובסון עבר ניתוח בכתפו ועדיין אינו מוכן לפעולה. הוא יהיה, ככל הנראה, כשיר בחודש הבא, במשחק הידידות נגד שבדיה.

אברטון, ללא כוכביה, השוער נוויל סאותהול, גרי סטיבנס, פאט ואן־דן־האוו ופול ברייסוול, כולם פצועים, תופיע בקובנטרי, שניצחה באמצע השבוע את ארסנל (1:2).

המשחק המסקרן השבת יהיה באנפילד, כשהאלופה, ליברפול תארח את ארסנל.

טוטנהאם תארח את מנצ'סטר־סיטי, שהצליחה לכפות באמצע השבוע תיקו אפס על ליברפול באנפילד.

שאר המשחקים מחר: סאות'המפטון — נוריץ'; קווינס־פארק ריינג'רס — אסטון־וילה; ווימבלדון — לסטר; לוטון — ניוקאסל.

בגרמניה — גביע
הבונדסליגה תצא להפסקה של שבוע כשהקבוצות יתמודדו בגביע.

מחזיקת הגביע, באיירן מינכן, תצא לברלין, שם תפגוש את הקבוצה השובבנית, הרטה ברלין.

מכבי ת"א והפועל חולון יחנכו מחר ההיכל ברחובות

קבוצות הכדורסל של מכבי ת"א והפועל חולון יחנכו מחר ב־9 בערב את ההיכל החדש ברחובות, כך נערכו עד מה משחקי כדורסל. המשחק המוצג ייערך בחסות ראש עיריית רחובות, יחזקאל הר־מלך.

במשחק מוקדם יתמודדו קבוצות מכבי רחובות ומכבי דרום ת"א.

משחקי־מבחן נוספים ייערכו היום: אליצור נתניה — הפועל הגליל העליון (ב־11 בבוקר בנתניה); מכבי ת"א — הפועל חיפה (ב־6 בבית הלוחם).

● נבחרות הנשים של ישראל ובלגיה יתמודדו שוב היום ב־5 באולם הפועל ת"א, במשחק לא־רשמי. יהיה זה המיפגש הרביעי בין שתי הנבחרות תוך ארבעה ימים.

דרבי פ"ת בגביע אשכנזי

הדרבי פ"ת יהיה מחר כשקבוצות הפועל ומכבי פ"ת יתמודדו ב־6 אחה"צ במשחק המסורתי על גביע אשכנזי.

ישפוט עובדיה צבי.

משחק נוסף יתקיים מחר בבלומפילד בין קבוצות הפועל ת"א והפועל רמת־גן.

מחר — הטריאתלון השני בחורשים

מאת יצחק ויסהוף

טריאתלון חורשים השני יתקיים מחר בקיבוץ חורשים שבשרון התיכון, בהשתתפות כ־150 ספורטאים, שיתחרו בשלושה מקצועות.

התחרות שתחל ב־8 וחצי בבוקר תהיה בריצה ל־5 ק"מ; ברכיבה על אופניים למרחק של 20 ק"מ ובשחייה ל־250 מטר.

בין המשתתפים ספורטאית מאוהיו שעברה השנה את הטריאתלון המלא (4 ק"מ שחיה, 42 ק"מ ריצה ו־180 ק"מ רכיבה על אופניים).

אלוף ישראל בריצות למרחקים ארוכים, יאיר קרני מקיבוץ העוגן, יטול גם הוא חלק בטריאתלון חורשים. מארגני התחרות מקווים כי תחרות זו תיהפך למסורת ותתקיים כל שנה בסיום החופש הגדול.

נקבעו משחקי הקבוצות הישראליות בגביעי־אירופה

יריבים מאיטליה למכבי ראשל"צ ולהפועל רמת־גן

● כדוריד

מאת יוסף הכם

במשרדי ההתאחדות הבין־לאומית בכדוריד בבזל שוויץ, נערכה אתמול הגרלת משחקי גביעי־אירופה השונים. האלופה הישראלית, קבוצת מכבי ראשון לציון, תארח במשחק הראשון בגביע־אירופה לאלופות, את הקבוצה האיטלקית [illegible].

קבוצת הפועל רמת־גן, שתשחק בגביע־אירופה למחזיקות „גביע", תארח גם היא קבוצה איטלקית, סקפטי, שבשנה שעברה הדיחה את מכבי פתח־תקוה.

קבוצת הפועל רחובות, שתשחק בגביע ההתאחדות הבין־לאומית, תצא למשחק החוץ הראשון מול הקבוצה היוונית [illegible] קלאב. המשחק השני יהיה בארץ.

בגביע האלופות לנשים, תארח מכבי ארזים רמת־גן את הקבוצה היוונית, אטנייאקוס אתונה.

קבוצת הנשים של הפועל אשדוד תארח במשחק הראשון בגביע־אירופה למחזיקות־גביע, את הקבוצה הצרפתית בסנקו.

המשחקים הראשונים ייערכו בין ה־22 ל־28 בספטמבר, והגומלין בין ה־29 בספטמבר ל־5 באוקטובר.

ארבע קבוצות ישראליות — לבד מהפועל רחובות — יארחו ראשונות.

נבחרת הקליעה — הבוקר לאליפות העולם במזרח־גרמניה

מאת יצחק ויסהוף

נבחרת הקליעה של ישראל, ברובה ובאקדח, תצא הבוקר למזרח־גרמניה, כדי להתחרות ב־9 בספטמבר בתחרויות אליפות העולם בקליעה, שתתקיימנה בעיר זול.

הנבחרת הישראלית לא התקשתה להשיג אשרות כניסה למזרח־גרמניה.

חברי הנבחרת הם: [illegible] כהן, גרי ארמיסט ויעקב סוסטיאל יתחרו באקדח.

מאמן הרובה הוא [illegible] קריסטל, ומאמן האקדח — [illegible]. ראש המשלחת יהיה עמנואל בר עמרם, יו"ר איגוד הקליעה.

בנוסף לאליפות ייערך גם קונגרס בין־לאומי, ובו תבקש ישראל להתקבל כחברה [illegible]. ישראל כבר קיבלה בעבר הבטחה בעל־פה על בקשתה להתקבל לאליפות, וראש המשלחת מקווה כי בקונגרס זה תתקבל הבטחה זו בפועל.

יוון אינה מתרגשת מהידיעות שייתכנו התקפות טרור לוביות

רייגן הקציב 2.4 מיליארד דולר למלחמה בטרור

מאת ז'אן כהן, כתב „על המשמר" ביוון וסוכניות הידיעות

אתונה. — יוון לא נקטה באמצעי בטיחות מיוחדים במינם נוכח האזהרות שהתפרסמו בכלי־התקשורת האמריקניים — ואשר הוכחשו נמרצות על־ידי המשלחת הדיפלומטית של לוב באתונה — כי יחידות גרילה לוביות מתכוננות לתקוף מטרות ביוון ובגרמניה־המערבית.

דובר ממשלת יוון אמר, כי ידיעות מעין אלה מופצות תכופות. „משטרת יוון עומדת תמיד הכן ואין צורך באמצעי בטחון מיוחדים נוספים, די באלה הקיימים" — אמר הדובר.

המשלחת הדיפלומטית של לוב באתונה דחתה אתמול כ„כוזבות לחלוטין" את הידיעות על התקפות טרור מתוכננות על מטרות אמריקניות ביוון. דובר המשלחת אמר, כי „ארה"ב עורכת מסע־תעמולה פראי מפלצתי חדש", בהפיצה טענות חסרות־שחר, שמטרתן להוליך שולל את דעת־הקהל הבין־לאומית ולהכשיר אותה לקראת מעשי רצח והרס חדשים" שמתכנן המימשל האמריקני.

לא נחסוך בכסף

הנשיא רייגן חתם אתמול על חוק למלחמה בטרור ולהגברת הבטחון בשגרירויות האמריקניות, ועל־פיו הוקצבו 2.44 מיליארד דולר למטרות אלה עד 1990.

רייגן ציין: „אין אנו רוצים לחסוך בכספים המיועדים לשים קץ לטרור. אנו חייבים להישאר נחושים במחוייבותנו לפעולה נגד מגמה פושעת זו בכל האמצעים, בתחום הדיפלומטי, הכלכלי, המשפטי, וכאשר הדבר יידרש — גם בתחום הצבאי."

החוק מאפשר לשלם פרס לכל אדם שימסור מידע שיאפשר את מעצרם של טרוריסטים או „טרוריסטים של סמים" (סחר בסמים לטובת הטרור). הוא גם אוסר יצוא תחמושת למדינות התומכות בטרור.

החוק צופה, כי נשיא ארה"ב יפעל להקמת ועדה בין־לאומית למלחמה בטרור, יחתום על הסכמים נגד הטרור ויפעל באו"ם כדי להביא לאישור החלטה בגנות הניצול של פריווילגיות דיפלומטיות וחסינות לטובת הטרור.

החוק החדש קובע גם תשלום פיצויים לקורבנות הטרור. (ע"צ)

רייגן: המחדל החמור ביותר שלי — הרג הנחתים בביירות

וושינגטון. — הנשיא רייגן סבור, כי המחדל החמור ביותר שלו כנשיא ארה"ב היה שלא הצליח למנוע את הפיגוע, שעלה ב־1983 במותם של 241 נחתים של הצבא האמריקני בביירות.

בראיון שפורסם אתמול בכתב העת „פורצ'ן", ציין רייגן, כי הטעות היתה שהניחו לחיילים כה רבים להמצא בבניין אחד, „דבר שאיפשר טרגדיה איומה זו." הוא הוסיף, עם זאת, כי עצם שיגורם של הנחתים ללבנון לא היה בבחינת שגיאה.

עוד אמר רייגן, כי „החמור ביותר בטרגדיה זו הוא שהמחבלים הצליחו במשימתם, ואכן הביאו לכך שהנחתים האמריקניים הוצאו מלבנון". (ע"צ)

אל־על עלולה להתקל בקשיים בטיסות לדרא"פ

מאת אורי נחשון, כתב „על המשמר"

„לאל־על עלולה להיות בעיה בטיסות לדרום־אפריקה. החברה מחפשת אלטרנטיבות לקיים טיסות למקומות אחרים שיהוו פתרון חלופי" — אמר אתמול שר התחבורה, חיים קורפו, בתגובה על הידיעות שמדינות אפריקניות מאיימות לאסור על מטוסי אל על לעבור בתחומן האווירי בדרכם לדרום־אפריקה.

השר קורפו אמר כי בין השאר נבדקת האפשרות שמטוסי אל־על ינחתו בסוואזילנד. „נצטרך להסתגל לתנאים החדשים, אבל בינתיים לא קבלנו כל הודעה בנושא זה", אמר קורפו.

● ביירות. — „הג'יהאד האיסלאמי", המחזיק בידיו לפחות שלושה בני־ערובה אמריקניים ושלושה צרפתיים, הזהיר אתמול מפני כל נסיון צבאי לשחררם.

בהודעה שהגיעה לידי סוכנות ידיעות מערבית בביירות, בצירוף תצלום של בן־הערובה דייויד ג'יקובסן, בן 55, מנהל ביה"ח האמריקני בביירות, נאמר, כי התנועה מזהירה „כל צד אשר יבקש לבצע שטות צבאית, משום שגורלו של ג'ייקובסן ושל בני־הערובה האחרים יהיה גרוע מזה של הנחתים האמריקניים בביירות." (עי"ר, ע"צ)

● קאהיר. — 15 אלף חיילים (7,500 מכל צד) השתתפו בתמרונים האוויריים־הימיים של מצרים וארה"ב, שהחלו ביום א' בים התיכון ובמרחב האווירי המצרי והסתיימו אתמול.

הקץ לנשק

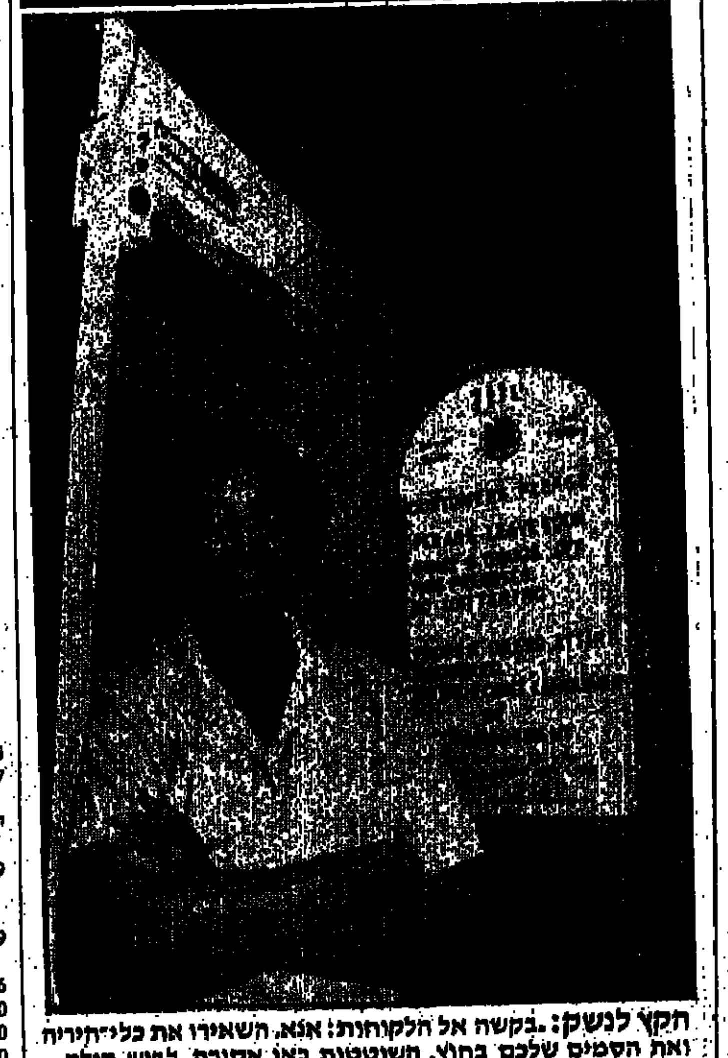

הקץ לנשק: „בקשה אל הלקוחות: אנא, השאירו את כלי־היריה ואת הסמים שלכם בחוץ. השוטטות כאן אסורה. לבוש הולם — חובה. אין להשמיע ביטויים גסים. ההנהלה". כתובת זו מופיעה על לוח, שהציבה האשה שבתמונה בפתח המסעדה והמזנון שלה בבוסטון, במאמץ לשכנע את אורחיה לא להכניס פנימה כלי־יריה, ואת ועוד: בכניסה למסעדה מוצב גלאי־מתכות – לכל מקרה שמאמצי השכנוע לא יועילו. עד כמה שידוע, זהו גלאי־המתכות הראשון שהוצב בפתחה של מסעדה בבוסטון. (צילום: אי.פי.)

לבנונית ניסתה להבריח ק"ג הרואין לאתונה

מאת ז'אן כהן
כתב „על המשמר" ביוון

אתונה. — אשה לבנונית נעצרה אתמול בנמל־התעופה של אתונה, בנסותה להבריח ליוון ק"ג הירואין „טהור".

רשויות המכס של פיראוס מסרו, כי האשה, ג'ייל איליקמן איברהים, נעצרה בצאתה מבית הנתיבות של אתונה אל עבר חנות המניות הסמוכה.

דובר המשטרה מסר, כי ההירואין הוחבא בחלקים שונים של גופה.

● תקרית פרצה ביום ו' בין שירותי הבטחון של זימבאבווה לבין המשלחת העיראקית לוועידת הפיסגה של תנועת הבלתי מזדהה, כאשר העיראקים הביאו נשק במיטענם.

קרדיולוגים בארה"ב הכריזו מלחמה על ההמבורגר

ההמבורגר — „הספק העיקרי" של הכולסטרול בארה"ב

וושינגטון. — הקרדיולוגים האמריקניים הכריזו מלחמה על ההמבורגר, המהווה את המנה היומית הפופולארית ביותר בארה"ב.

אגודת רופאי־הלב האמריקניים פירסמה דו"ח, המשנה, לראשונה זה 8 שנים, את ההמלצות בדבר תזונה מאוזנת, ומדגיש את הצורך לצמצם עוד יותר את הספיגה של שומנים וכולסטרול.

„ההמבורגר הוא ללא ספק הבעיה מספר אחת לגבי הכולסטרול במדינה זו," הדגיש ד"ר ריג'יל בראון, יו"ר הוועדה שניסחה את הדו"ח.

ההמבורגר, שהעשיר את רשתות המזונות „בורגר קינג" ו„מקדונאלד", מכיל בממוצע 28 אחוזים שומנים, וגורם ל־20 אחוז מהכולסטרול הנספג בארה"ב.

לאמריקנים הממעטים בשתיית אלכוהול פחות בעיות בכלי־הדם של הלב מאשר לאלה שאינם שותים כלל, מציין הדו"ח, המטפל לראשונה בנושא זה. עם זאת אסור שהצריכה היומית של אלכוהול תעלה על 4.5 סנטיליטר, דהיינו, [illegible] שניים, או חצי בקבוק יין, או ליטר בירה.

לדברי ד"ר בראון, יותר מ־63 מיליון אמריקנים סובלים לפחות ממחלה אחת של כלי־הדם של הלב, והשנה ימותו מליון איש כתוצאה מכך. התזונה האמריקנית, העשירה בחלבונים ובשומנים, נשארת הסיבה העיקרית למחלות אלה, למרות שב־20 השנים האחרונות ירד שיעור התמותה ב־29 אחוז.

המחקר ממליץ לצמצם גם את צריכת המלח ל־3 גראמים ביום לכל היותר, [illegible] מלח. (ע"צ)

הימין בצרפת חילק מחוזות הבחירה ל„הבטחת נצחונו"

מאת ארנון יפה, כתב „על המשמר" בצרפת

פאריס. — חלוקה חדשה של מחוזות בחירות בצרפת מחמי־לת את הממלכה הפאשיסטית של להיפן, מפחיתה לחצי את המפלגה הקומוניסטית ומבטי־חה נצחון לימין בכל בחירות. שר הפנים, שארל פסקווא, הפעיל את מחשבי משרדו כדי להשיג בחלוקה החדשה 60 צירים נוספים לימין, ביחוד למפלגתו הגוליסטית. להיפן והקומוניסטים כינו אותו „קצב". בכרוזים הוא מוצג כקצב המחזיק במאכלת שותתת־דם.

הסוציאליסטים הביעו התנגדות תריפה לחלוקה בכמה מחוזות. הממשלה הימנית מנסה להבטיח לעצמה בחלוקה נצחון אוטומטי בבחירות הבאות ולהגביל כל חילופי־שלטון להבא.

הנשיא מיטראן מתלבט עתה באליזה אם לחתום על צו שיעניק לחלוקה תוקף חוקי. מצפים לסתיו חם. שר הפנים נזהר לא לקפח הסוציאליסטים יותר מדי. ראש הממשלה שיראק איים במשבר חוקתי אם הנשיא יסרב שוב לחתום.

מיטראן גורס, כי שום חלוקה אינה מסוגלת להבטיח שלטון נצחי נגד רצון העם, אך במפלגה הסוציאליסטית אמרו, כי החלוקה תקשה עליהם מאוד להשיג רוב. פסקווא גזר את המחוזות החדשים בצורה של צירוף מצביעי שמאל למחוזות ימניים מסורתיים, שבהם יש רוב שמרני המבטלם בששים. שיטת בחירות זו סיכלה חילופי שלטון במשך 20 שנה, עד 1981.

העתונים כותבים, כי הגוליסטים והסוציאליסטים חילקו ביניהם את השלל. הימין יזכה בקולות „החזית הלאומית" של להיפן, שתאבד כל ייצוג באסיפה הלאומית — שלושה מיליון מצביעים. החלוקה תמחק את המפלגה, ביחוד בדרום, השורץ פאשיסטים. אחרים מזהירים מפני סכנה שהדבר יעודד טירור פאשיסטי. ארבעה מאנשי להיפן לשעבר, שנהרגו במצבה שהכינו לשם התנקשות גזענית, הובאו אתמול לקבורה בטקס כמעט רשמי בטולון. קצין משטרה, שנשא נאום הספד, הציגם כקורבנות הוצאה להורג. שר המשטרה הודיע על השעייתו.

הסוציאליסטים אמורים לגרוף את מה שיאבדו הקומוניסטים. אך רווח זה לא ישווה בהפסד. מקורבי מיטראן גינו אתמול פתאום את תוכנית החלוקה, וסבורים כי זהו רמז מהאליזה, שמיטראן מסרב לחתום על הצו.

בימין עצמו ניטשים עתה מאבקים על החלוקה. ראש הממשלה לשעבר, ריימון בה, משולל מכל תומכיו, והנשיא לשעבר ז'יסקאר ד'אסטן כבר נוהג כמועמד לנשיאות. חסידי הליברליזם מאוכזבים. האכזבה תופחת לשלושה מיליון מובטלים. באליזה אומרים, כי מלחמת המנהיגים בימין מבטיחה למיטראן בחירה מחודשת.

„חתיכת פצצה": כך נראית פצצת המימן האמריקנית „מארק 17", שנפלה לפני 29 שנה ממפציץ של חיל־האוויר האמריקני ליד אלבוקרק ולא התפוצצה. דגם זה מוצב כיום ב„מוזיאון האטום הלאומי" בבסיס האוויר קירטלנד, ליד אלבוקרק. הדגם הזה שאינו מיוצר עוד הוא בעל העוצמה הגדולה ביותר שיוצר אי פעם. (צילום אי.פי.)

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 28.8.86

	יחידה	מטבעות קניה	מטבעות מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1	—	—	1.4825	1.5010	1.4924
דולר אמריקני	1	1.45	1.52	1.4768	1.4952	1.4865
מרק גרמני	1	0.71	0.74	0.7221	0.7311	0.7269
לירה שטרלינג	1	2.13	2.25	2.1879	2.2152	2.2045
פרנק צרפתי	1	0.21	0.23	0.2204	0.2232	0.2217
ין יפאני	100	0.94	0.98	0.9540	0.9659	0.9605
גילדן הולנדי	1	0.63	0.66	0.6399	0.6478	0.6438
פרנק שווייצרי	1	0.88	0.92	0.8969	0.9081	0.9028
כתר שבדי	1	0.21	0.22	0.2138	0.2165	0.2153
כתר נורווגי	1	0.20	0.21	0.2019	0.2044	0.2032
כתר דני	1	0.19	0.20	0.1909	0.1933	0.1922
מרק פיני	1	0.29	0.31	0.3012	0.3050	0.30
דולר קנדי	1	1.04	1.09	1.0584	1.0716	1.0654
דולר אוסטרלי	1	0.87	0.93	0.8987	0.9099	0.9040
ראנד דרום אפריקני	1	0.31	0.37	0.5671	0.5742	0.5723
פרנק בלגי	10	0.34	0.36	0.3487	0.3531	0.3509
שילינג אוסטרי	10	1.01	1.06	1.0263	1.0391	1.0325
לירה איטלקית	1,000	1.03	1.09	1.0466	1.0596	1.0530

זכו במשיכת הפיס

בסך 170,000 ש"ח זכה המספר 363485. הפרס המצטבר בסך 90,000 ש"ח עובר לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 350,000 ש"ח (כולל צבירה).

בסך 11,000 ש"ח זכה המספר 353809.

בסך 5,000 ש"ח זכו המספרים 849239, 084069.

בסך 275 ש"ח זכו המספרים: 065366; 065568; 081188; 125772; 127640; 128781; 168673; 182382; 184680; 209464; 257801; 283661; 294650; 307853; 320367; 365637; 373796; 388183; 400146; 426581; 468103; 489133; 503500; 536830; 588938; 619463; 624887; 671787; 741103; 826588; 862642; 887573.

בסך 130 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 13062, 9261.

בסך 20 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 059; 632.

בסך 15 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 623; 672; 741.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 2 זכו בסך של 2.20 ש"ח.

בסך 4.40 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 041; 052; 060; 124; 187; 190; 210; 324; 335; 348; 368; 432; 457; 519; 581; 628; 658; 752; 782; 829; 845; 863; 869; 926; 955; 989.

בסך 2.20 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 01; 05; 07; 12; 14; 15; 19; 30; 34; 39; 46; 49; 50; 51; 54; 65; 66; 69; 70; 87; 89; 93; 98; 99.

בפלילים

שני מהנדסים חשודים בגניבה ממעבידם

שני מהנדסים בחברת „מוטורולה" הובאו אתמול לבית־משפט השלום בתל־אביב כחשודים בגניבה ממעביד ובהפרת אמונים, ושוחררו בערבות של 10 אלפים ש"ח כל אחד.

נציגת המשטרה, סמ"ר אביבה אלרם, טענה בבית־המשפט, כי המהנדסים ראובן טון בן 37 ואדוארד אסוסקין בן 51 מ„מוטורולה" הקימו עם אדם נוסף חברה משלהם „חרמון מעבדות" שלדבריהם נועדה למנוע הפרעות אלקטרו־מגנטיות.

לאחר חקירה התברר למשטרה, כי שני המהנדסים הציגו עצמם כעובדי חברת „מוטורולה", אולם כאשר לצורך עבודתם נתבקשו למסור את כתובתם, מסרו למעוניינים את הכתובות של חברת „חרמון מעבדות" ברחוב בילו 13 בת"א, כאשר אין לחברה זאת־שום קשר עם „מוטורולה".

סמ"ר אלרם טענה עוד, כי שני המהנדסים חשודים שגנבו מ„מוטורולה" ספרות מקצועית המסווגת כסודית ביותר, כאשר הוצאת חומר כזה ושימוש בו עלול לטענת חברת „מוטורולה" לגרום נזק כבד לחברה. הנזק הכספי המשוער הוא כ־15 אלף דולר, לטענת ב"כ המשטרה. ואילו את הנזק המסחרי קשה להעריך. (עתי"ם)

עובד נקיון הציע לילדה „לשחק ברופא"

עובד הנקיון בבניין הציע לילדה בת 10 „לשחק ברופא", שעה שהיה איתה במעלית, וביצע מה מעשים מגונים — טען אתמול נציג משטרת אשדוד, בעת שביקש משופט שלום בבאר־שבע להאריך את מעצרו של החשוד.

מדובר בגבר בן 33 מאשדוד, שניקלע למעלית ביחד עם הילדה. הילדה פרצה בבכי, ברחה מהמעלית וסיפרה לאמה על שאירע.

נציג המשטרה ביקש מהשופט להאריך את מעצרו של החשוד, והוסיף שמאותו איזור התקבלו לאחרונה תלונות נוספות של ילדות על מעשים מגונים שבוצעו בהן. הילדות מסרו תאור של גבר הדומה למראה החשוד.

השופט יריב טימור נענה לבקשת המשטרה וציווה לעצור את החשוד ל־8 ימים. (עתי"ם)

עובדת ב„לודז'יה" פתחה „מחסן מתחרה"

עובדת במפעל לודז'יה נעצרה אתמול כחשודה בגניבות שיטתיות מן המפעל.

העצורה, בת 41 מחולון, נהגה לגנוב, לפי החשד, פריטי לבוש שונים במשך 3 השנים האחרונות. את הבגדים הסתירה מתחת לבגדיה, כאשר יצאה מן המפעל, ולאחר מכן מכרה את חלקם לקרובה, תושבת אשקלון.

הנהלת המפעל שכרה משרד חקירות פרטי, בעקבות הגניבות הרבות שהיו בבית החרושת לבגדים. החוקרים הפרטיים הצליחו לחשוף את התשורה ודווחו על כך למשטרה.

בחיפוש בדירתה, הופתעו החוקרים לגלות מחסן בגדים, שיכול היה להתחרות במחסן המכירות של המפעל: מאות חולצות, אימוניות, לבוש תחתון וגרביים.

במהלך החקירה נעצרה גם קרובת המשפחה של החשודה ועובדת נוספת, אשר בודקים אם אף היא קשורה לגניבות השיטתיות. (עתי"ם)

חשודה בקשר לסחיטה בפרשת תמונות העירום

פקידה שמתמחה בגביית חובות חשודה, בקשר לסחיטה ואיומים בהפצת תמונות עירום.

השבוע נעצר אריה שרון (41) מחיפה כחשוד בסחיטת כספים רבים ובאיומים מצעירה תושבת העיר שהיתה ידידתו. הוא חשוד שאיים להפיץ ברבים תמונות עירום שלה, אותן צילם שלא בידיעתה לאחר ששיכר אותה במשקאות משכרים.

בפרשה זו הובאה לבית המשפט מלכה בן שיטרית (22) מקרית מוצקין פקידה במשרד „מגן" המתמחה בגביית חובות.

רפ"ק יצחק טיילר טען, כי הפקידה חשודה בזיוף חתימתו של עורך־דין חיפאי ידוע, על גבי מסמך רישמי, על מנת לסייע לאריה שרון, הנתון במעצר, לסחוט כספים רבים מהצעירה, תמורת הימנעותו מהפצת תמונות העירום שלה ברבים.

המתלוננת שלחה ידה בכספי בני משפחתה ללא ידיעתם, על מנת לספק את דרישותיו של החשוד, סיפר באיכות המשטרה. כן טען, שהפקידה שוחחה טלפונית עם אריה שרון, בידיעתה שהמתלוננת מאזינה לשיחות אלה, על מנת להפחידה מהליכי ההוצאה לפועל. שיחות אלה הביאו את המתלוננת לשלם לשרון כ־5000 דולר על מנת שהתמונות לא יפורסמו ברבים.

באיכות המשטרה גילה, כי במהלך חיפוש שנערך במשרד בו עובדת החשודה נתפסו המסמכים אותם זייפה, כולל חתימתו של עורך־הדין, זאת על מנת להפחיד את המתלוננת.

השופט ראובן ברחורין הורה על הארכת מעצרה של הפקידה ב־7 ימים. (עתי"ם)

לחברנו משה קדוש והמשפחה
אתכם באבלכם במות
האב
בית־סעור

דליקה בבניין ביפו בעקבות פיצוץ גז

מאת זהבה מוזס
כתבת „על המשמר"

עד לשעות הבוקר המוקדמות עמלו אתמול כבאים רבים לאור זרקורים וכיבו השריפה שפרצה לפנות בוקר בבניין בן שמונה קומות ברחוב גר צדק ביפו.

לא היו נפגעים כתוצאה מהשריפה, אך שלושה מדיירי הבניין לקו בהלם.

האש פרצה סמוך לשעה 2 אחר חצות, והשכנים דיווחו על סידרת פיצוצים שבקעו מכיוון מיכלי הגז הנמצאים בחצר.

האש חדרה לדירות בכל קומות הבניין והגיעה עד לגג הבית.

למקום הוזעקו מכבי־אש, כוחות משטרה ומד"א. נבדקו מספר גירסאות לפריצת האש, כולל אפשרות של הנחת מטען חבלה, אך נראה כי האש פרצה כתוצאה מתקלה שגרמה לצאתו של גז ללא בקרה במערכת המיכלים.

בלוני גז פזורים בחצר הבית ביפו, לאחר שהתפוצצו. (צילום: י.פ.א.)

טלקס

● **שרון פועל להעברת מפעלי הפוספטים לירוחם**

שר התעשיה והמסחר, אריאל שרון, פועל ליישום החלטת הממשלה להעברת הנהלת מפעלי הפוספטים לירוחם. כך נמסר מפגישה שנערכה אתמול בנושאי פיתוח התעשיה בירוחם בין שר התעשיה והמסחר וראש מועצת ירוחם, ברוך אלמקייס.

השר שרון הדגיש את החשיבות שהוא רואה בפתרון בעיות התעסוקה בירוחם, וציין כי ימשיך בדרך של מימוש החלטת הממשלה האחרונה בנושא ירוחם ומצפה למציאת מקורות תעסוקה ופיתוח היישובים. (שע"ה)

● **ממצאים מדאיגים במבצע בדיקות מנוע ממוחשבות**

ממצאים מפתיעים עלו במבצע בדיקות מנוע ממוחשבות שערכה חברת „שגריר" בעזרת מחשב „אלטוטסטר" אתמול בתחנת דלק נס־ציונה. לחפתעת עורכי המבצע, הגיעו לתחנה נהגים בעלי רכב חדשים יחסית משנת ייצור 1983 עד 1986. מהבדיקה עלה כי 57 אחוז מהם לא תקינים מבחינת תיזמון מנוע, תיאום הצתה ותקלות במערכת החשמל.

כמו כן עולות תופעות אחרות המעידות על ליקויים בשל חוסר טיפול שוטף וירידה במצב התחזוקה. המבצע הבא יערך בחניון איצטדיון רמת־גן ב־3.9.86 אחה"צ. זהבה מוזס

● **טייס נחת נחיתת אונס בקיבוץ עמיר**

טייס של מטוס ריסוס ניצל אתמול כאשר המטוס בו טס נחת נחיתת חירום בשדות כותנה של קיבוץ עמיר בגליל העליון.

טייס מטוס ריסוס שריסס בשעות הבוקר שדות בגליל העליון דיווח שחל קלקול במנוע המטוס ועליו לנחות. תוך כדי כך התברר שאין הוא מסוגל להגיע לשדה תעופה קרוב.

למטוס נגרמו נזקים, אך הטייס לא נפגע למעט חבלות קטנות. למקום הוזעקו בעוד מועד כוחות הצלה, אולם לא היה צורך בהתערבותם. יהודה צור

● **שבוע האופנה: עסקות ב־12 מיליון דולר**

שבוע אופנת הקיץ 1987 ננעל אתמול במלון „רום" בירושלים. 43 היצרנים הישראלים שהשתתפו בו דווחו על עסקות והתקשרויות שביצעו בשווי של יותר מ־12 מיליון דולר. זוהי עלייה של כ־150 אחוז מהשנה שעברה, על כך מסר יו"ר הנהלת מרכז האופנה במכון הייצוא, משה גולוס. לשבוע האופנה השנה הגיעו 105 קונים מחו"ל, לרבות נציגי רשתות השיווק היוקרתיות ביותר בעולם. (עתי"ם)

● **מדע כללי — מקצוע חדש בתיכון**

„מדע כללי" הוא שמו של מקצוע לימוד חדש שינהיג משרד החינוך והתרבות בבתי הספר התיכוניים. תוכנית הלימודים של מקצוע זה נכתבה ע"י מומחי המרכז להוראת מדעים.

החידוש בתוכנית הוא שילוב חומר לימוד ממקצועות מדע שונים במסגרת לימודית אינטגרלית. על הנהגת מקצוע חדש זה המליצה בפני שר החינוך ועדת מומחים בראשות נשיא מכון ויצמן פרופ' אריה דבורצקי, שבדקה את מצב הוראת המדעים בארץ. (עש"ת)

● **בג"ץ לעיריית ת"א: נמקו מדוע לא תפסיקו השימוש בדנוור**

בית־המשפט הגבוה לצדק הורה בצו על־תנאי לעיריית תל־אביב לנמק תוך 45 יום מדוע אין העיריה נמנעת מלהפעיל נעילת כלי רכב באמצעות „דנוור" בכל מקרה שהנעילה עלולה לפגוע באזרחים אחרים שאינם בעלי הרכב. (עתי"ם)

פוענחה תעלומת גניבות רכב בת"א

אסיר ברשיון צבר 64 תיקים ב־7 חודשים

מאת זהבה מוזס
כתבת „על המשמר"

תעלומת גניבתם של כלי־רכב רבים מסוג „פורד קורטינה" ו„גרנדה" בחודשים האחרונים פוענחה עם מעצרו של אסיר ברשיון.

ב־10 באוגוסט נעצר ציון יעיש, בן 28, אסיר ברשיון מכלא רמלה, תושב בני־ברק, כשהוא נוהג במכונית קורטינה ברחוב פיירברג בתל־אביב. בפני השוטר שעצרו הזדהה האסיר כמשה שאלתיאל מעמנואל, אך לא יכול היה להוכיח את זהותו, כיוון שחסרו לו מסמכיו האישיים ומסמכי הרכב.

למחרת התברר, כי הרכב נגנב יום קודם לכן בתל־אביב. במהלך החקירה עלה כי האסיר עסק בצורה מתוחכמת ביותר בגניבת מכוניות מאז יוני 1986. הוא היה מכין לפני ביצוע הגניבה לוחיות זהוי מזוייפות כדי להחליפן מיד באמיתיות ומיד לאחר מכן היה נוהג להחליף את ריפודי המושבים ומזייף את מסמכי הרכב.

בדרך זו גנב 17 מכוניות והיה נוטשן לאחר שימוש קצר, כשקודם לכן היה דואג להוציא מהן את כל האביזרים הניתנים לפירוק ומוכרם לכל דורש.

עבור הדלק בנסיעותיו נהג האסיר לשלם בצ'קים וכרטיסי אשראי שמצא במכוניות הגנובות.

ציון יעיש הגדיל לעשות כשמכר לתושב שכם מכונית מסוג „פורד גרנדה" שגנב מחניון הסגיה, תמורת אלף דולר. הקונה התמים, שנתקל בקשיים בעת שניסה להעביר לבעלותו את הרכב, צלצל לבעל הרכב הרשום בתעודות, ואז הבין כי נפל קרבן ורכש בתמימות מכונית שנגנבה זמן קצר קודם לכן.

יעיש אף החזיק ברשותו חותמת בה השתמש לשם זיוף טפסי בעלות של הרכבים הגנובים. עד כה אותרו 64 תיקים פליליים בעבירות מסוג גניבות רכב, זיוף מסמכים, הפצת צ'קים ללא כיסוי וכרטיסי אשראי והתחזות.

ציון יעיש נשפט לשמונה שנות מאסר בגין עבירות רכוש ויצא לפני כשבעה חודשים מכלא רמלה כאסיר ברשיון. כמו כן, נפסל רשיונו לעשר שנים. מעצרו הוארך ב־15 יום נוספים.

הברפלד: יש להיאבק בעבודה בלתי מאורגנת

מאת כתבנו לענייני עבודה

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד, אמר אתמול כי יש לשקול פתיחה במאבק נגד העבודה הבלתי מאורגנת על־ידי השבתה בת יממה. הוא אמר דברים אלה בישיבת מרכז ההסתדרות המורחבת, שהתכנסה בבניין הוועד הפועל בתל־אביב.

הכנס עסק אמנם בדיונים על הסכמי המסגרת במגזר הפרטי, שעדיין לא נחתמו, אך מרבית הדוברים התייחסו לתופעה ההולכת ומקבלת ממדים רציניים של עבודה קבלנית, והנהגת חוזים אישיים.

אחד מחברי האיגוד אמר: „אלה הם שני הדברים הקוברים את כל מה שהושגנו במשך שנים ארוכות."

הברפלד הדגיש, כי התופעה של העבודה הבלתי מאורגנת פוגעת פגיעה ממשית בכושר ההתמודדות של ההסתדרות לשיפור תנאי העבודה והשכר. „זהו נושא שיעמוד בעתיד הקרוב על סדר היום של ההסתדרות, ואני מקווה שלא איחרנו את המועד כדי לבלום אותו", אמר הברפלד.

מדובר בהקמת לשכות עבודה פרטיות כגון „מנפאואר" ואחרות החודרות לכל תחומי העבודה והייצור במשק.

מניות הנדל"ן עלו ב־95% מתחילת '86

מאת אלחנן הורוביץ

השבוע שררה מגמת עלייה במניות החופשיות בשלושת ימי המסחר הראשונים, שאחריהם בא „מימוש רווחים" שלשום ואתמול. ערך השוק של המניות החופשיות ירד אתמול ב־0.09%, בעוד שבסיכום השבוע עלה ב־2.8 אחוזים. מניות החוזר עלו אתמול ב־0.35% ובסיכום השבועי — 0.45%. ערך השוק של מניות נדל"ן עלה ב־0.7% אתמול וב־95 אחוזים מתחילת השנה. מניות טקסטיל עלו בממוצע ב־0.4%, ב־10% אחוזים בשבוע ו־85 אחוזים מתחילת שנת 1986.

למניות החוזר היה אתמול עודף

גלגלי הבורסה

ביקוש של 710 מיליון ש"ח. בשוק איגרות החוב היה אתמול עודף היצע של 0.1 מיליון ש"ח בצמודות למדד ועודף ביקוש של 0.9 מיליון ש"ח בצמודות למט"ח.

הציבור הוציא אתמול 2.5 מיליון ש"ח מקרנות הנאמנות. מזה — 2.7 מיליון ש"ח מ„סולידיות" ו־0.6 מיליון ש"ח ממתמחות, כשקשקעות במניות.

בנק ישראל יציע היום לציבור — באמצעות מיכרז — שתי סדרות חדשות של צמודות למדד: 1) מסוג „שגיא בריבית ריבית" בשווי הנקוב של 40 מיליון ש"ח ל־5 שנים במחיר מינימאלי של 91% מן הערך הנקוב. 2) מסוג „גליל 4.25%" בערך הנקוב של 10 מיליוני ש"ח ל־8 שנים במחיר מינימאלי של 85%.

סל המטבעות החדש עלה אתמול ב־0.07% ל־1.4924 ש"ח. השער היציג של דולר ארה"ב ירד ב־0.10% ל־1.4865 ש"ח. מלבד הדולר ירד גם שער הלירה האנגלית — ב־0.07%. מטבעות החוץ המובילים האחרים עלו: מ"ג — ב־0.56%, פר"צ — ב־0.45%, היין היפאני — ב־0.14%.

לנוסעים לחו"ל ירד אתמול הדולר ל־1.7653 ש"ח. הדולר השחור נע בין 1.515 ל־1.530 ש"ח.

בשוק המניות עלו אתמול 148 שערים, לעומת 132 שירדו ו־98 שנשארו בלי שינוי. מהם עלו 53 ב־4% ויותר ו־35 ירדו ב־5% ויותר.

במניות הבנקים המסחריים שמותרין להמיר נרשמו רק ירידות שערים (ב־%): אה"ח — 0.9, הבינלאומי — 0.9, פ"ב — 1.5.